BY EBON

DALMAR, ADAMITE.

SVATOPLUK ČECH:

DAGMAR.
ADAMITÉ.

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC
V PRAZE.

SEBRANÉ SPISY

SVATOPLUKA ČECHA.

DÍL XIII.

DAGMAR. ADAMITÉ.

V PRAZE.

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC.

1903.

DAGMAR. ADAMITÉ.

Napsal

SVATOPLUK ČECH.

V PRAZE.

NAKLADATEL F. TOPIČ KNIHKUPEC.

1903

Tiskem České grafické společnosti Unie v Praze.

DAGMAR. ADAMITÉ.

DAGMAR.

Tuto báseň uveřejnil jsem ve »Květech« r. 1883 a 1884; v knize vyšla poprvé r. 1885 a ve čtvrtém vydání r. 1898.

S. Č.

I. Hra o nevěstu.

Slunka jarní lesky širých oken řadou
na podlahy mramor pestré záře kladou,
mihotavé stíny tabul umně tkaných
ze skel různé barvy, drobných, šestihranných.
V čele síně skví se drahé křeslo dvojí;
před jedním král český v říze zlaté stojí,
jako jitřní slunce v nachu červánkovém
září pod purpurným baldachynu krovem.
Vedle něho hojnou stříbrohlavu řásou
královna se třpytí snivé luny krásou.
Jak les kmenů statných páni s jedné strany,
jak sad květů luzných s druhé paní, panny.

Před tím sborem slavným nízko sklání čela
poslů říše dánské četa pestroskvělá.

V čele jich pan Strange Ebbesön se jeví,
hladkých mravů dvorných, krásy málem děví;
po skráních mu plynou vlny rusých vlasů
na kabátec drahý s dýkou skvostnou v pasu

s měkkou sobolinou na řasnatém lemu.
Mladistvý pan Limbak na pravici jemu,
Olaf Lykke v levo ruce s lesklým kovem
kříží na krunýři z šupin ocelovém;
Albert z Eskildsö tu moudrým okem vzhlíží,
tučný Petr Globe křiví páteř stíží,
vážně Petr biskup obličej tu kloní
velebný, kol něhož vlasů sníh se roní
s bílým vousem na hruď, z pod infule skvělé,
do níž z perel křížek vetkán přeumněle.

Mluví teď pan Strange ozdobně a hladce:

„Valdemar, král mocný velké říše dánské,
posílá nás k tobě, slavný Čechů vládce.
Jemu poddáno vše plémě seveřanské;
ostrovů roj valný v jeho žezla stínu
jako smaragd hojný v moře siném klínu
kyprou lučin zeleň v jezer tichých jase
zrcadlí, kde nivou tučný skot se pase.
Kolem chatek šťastných chrustí klasy zlaté,
sledí stříbrem blýská moře přebohaté.
Do přístavů čilých ze všech konců světa
množství bělokřídlých korábů se slétá
jak běláskû s cizích zemí zlatým pelem.
Pyšná kvetou města. Kláštery a chrámy
k nebi velebným se vypínají čelem.
Boží jsme my vojsko, a bůh válčí s námi:
Nad Volyní kleslou víry slunko jasné
do pohanské chmury blahodějně svítá,
nad Arkony rumem kříže břevno spasné
zatknuto je v padlé témě Svantovíta.
V širošírém kruhu, kde břeh slávský zmývá
Baltu ohromného vlna stříbrosivá,

poddány nám hojné Polabanů kmeny,
ba i Němců kraje Dánům podrobeny.
Už i Čudům divým král náš mocný chystá
na šíj urputnou jho sladké Jesu Krista.
K jeho slovu hrdin bez počtu se řítí
svatý kříž, čest dánskou uhájit svou krví;
tisíc lodí letí na kyn jeho brvy
v ozbrojení hrozném, mořští draci lítí.
Strašný nepříteli, milostným je doma;
jako vlídný otec k lidu svému shlíží
a med laskavosti kane jeho rtoma,
moudrý jeho zákon zlosyna jen tíží.

Ale cit, jenž — bohem v srdce štěpen muži —
k líbeznosti ženské sílu jeho táhne,
krále schvátil touhou po milostné druži,
a lid jeho vlídné po mateři práhne.
Pátravý hled jeho koruny tvé lesky
v dálku přivábily v rozkošný kraj český,
kde kmen Přemyslovců z šerých věků klínu
vypíná se mocně slávy na výsluní —
A hle! fialinka, skrytá v jeho stínu,
lahodou své krásy, ctností libou vůní
zajala mu srdce; o ní mluví stále,
jméno její šeptá, kloně snivé hledy
v umný štětce výtvor, její stín to bledý,
a zpěv skaldů budí k její pouze chvále.
Jeho jménem tobě, slavný Čechů králi,
královno ty jasná, pozdrav nesem' z dáli,
na kolenou prosbu vznášejíce vroucí:
Vložte v jeho ruce perlu přežádoucí,
Margaritu kněžnu, světlou svoji dceru.
Zaplesá s ním všecek národ na severu!
Jako snoubí svlačce květnatého zdoba

mohutné dva kmeny přes tok dravé vody:
tak přes živel zbujný, který tiskne oba,
tento sňatek spojí vznešené dva rody,
národy dva mocné družby poutem svíže
ke zdaru jich obou, svatého i kříže!"

Zaševelil vánek v pyšných kmenů lese,
ale dél se sadem vábných květů nese:
schylují se k sobě hlavy lepolící
s vínky skvoucích perel v jasné, temné kštici,
čile oko s okem, dlaň se střetá s dlaní;
tak ruch jemný vane sborem panen, paní
po Dánově řeči. Však ni šepot kolem
neozval se z pestrých tlumů pod prestolem
a všech zraky posléz ku králi se pjaly,
jehož rtové Dánům tak se odezvali:

„Vítáni nám buďte, vzácní vyslancové
krále, jenžto předním na severu slove.
Žádost, již nám zjevil nyní vaším retem
a dřív listu blanou, vroucí tužby plnou,
srdce otcovské nám blahým jímá vznětem.
Známo nám, jak slavnou bitvou nesčíslnou
dánské moci záře s víry spasným svitem
rozlila se v baltském kraji rozložitém.
A ztud sahá vládce, jehož jasné čelo
s leskem koruny zář ctností vzácných nosí,
po kvítku, jež na pni našem otevřelo
kalíšek svůj bílý, plný nebes rosy,
ale skrytý cudně, zkvetlý v našem klíně,
však ne v lescích trůnu, v jeho pouze stíně!
Hodna prestolu jest, díme s pýchou blahou,
ač lesk zemské slávy nevábí jí zraky
a duch její dávno zbožnou tíhne snahou

k jiné nesmrtelné záři nad oblaky;
mněli jsme, že prchne ze světského ruchu
jak do hnízda ptáček bouří zaplašený
pod řeholní závoj, mezi svaté stěny,
že tam bude, v rajskou pohřížena tuchu,
modlitbami vzlétat k nohám Spasitele
za náš kraj i národ, za člověctvo celé.

Nuže, jinam vzácné poselstvo jí kyne
a dá bůh, že poupě k taji skromně lnoucí
v růži královskou se čárně porozvine
na výsluní moci, dechem lásky vroucí.
Však dřív poznejte ji; štětec mnohdy klame
a vždy obraz mrtvou podobu jen skýtá,
pouhý odlesk vnější; v živé tváři samé
teprv celá, pravá podstata se čítá.
Po bezduché malbě, po cizincu chvále
dotud znáte ji; ať nyní živa věstí,
vašeho-li hodna vznešeného krále,
svítá-li zrak její Dánsku hvězdou štěstí.
My pak v rodinnou se uchýlíme radu,
zbádáme, kam dceři duch i srdce měří,
vznesem' hled ku krále nejvyššího hradu:
ten snad posléz tajným vnuknutím nám svěří,
jaké rozhodnutí pravou jesti dráhou
za Markéty naší budoucností blahou.

Protož odkladu nám kratičkého přejte;
v našem hradě pak, jenž nyní v a š í m hradem,
hostinnosti naší volně užívejte.
Černíne náš milý, na tvá bedra kladem'
sladké břímě péče o milené hosti.
Pilně dbej, ať u nás v ničem nepohřeší
pohodlí a potěch vlastních domácností

a též jejich lid ať hojnosti se těší.
Tabule se naší s láskou súčastníte
a než noci černá korouhev se vztýčí,
konečné snad naše rozhodnutí zvíte,
z něhož, nebe přej, ať libě povyklíčí
nevadnoucí růže blahosti a zdaru
dceři naší, Dánsku, králi Valdemaru!"

Černín komoří tu vyšel z panstva davu,
s pozdravením vážným přidružil se k hostem.
Velebná to postať. Předků věrna mravu,
oděna je v šatě starodávném, prostém:
S vysokého těla dlouhý plášť se line
ve záhybech ladných, na rameni pravém
sepjat sponou zlatou; krátkým spodním hávem
kožený pás s mečem širokým se vine:
z temné škorně svítá mnohé zlaté kvítko
a řemení zdobně obepíná lýtko.
Přes řasno až k pasu vous mu splývá bílý,
z šedin obličej zří vážný, ušlechtilý
okem, jež se třpytí v juném dosud žehu
pod obrvím bílým, chomáčkem to sněhu.

Poklonivše znovu nízko svoje čela
před králem a kněžnou, vyšli zvolna hosté
za Černínem v loubí hradu leposkvělá.
Kmet je baví družně v lahodnosti prosté,
provádí je komnat čaroskvoucí řadou,
velebností chrámů, sadu libou vnadou;
všechno památné, co hrad ten v nitru chová,
ukazuje, moudrá připojuje slova.

Dánové se diví staveb mohutnosti,
krásе jejich slohu, nitra jejich třpytu,

nesčíslných ozdob, skvostů čarosvitu;
a když na výstupek stařec uved' hosti,
odkud obsáhly jich překvapené zory
náhle vábný dol, jímž slavná Praha zlatá
kupila svých domů, chrámů lepé sbory,
víly vltavské jsouc pasem obepjata
širým, blankytovým, v jehož smavém jasu
smaragd ostruvků hrál větší pro okrasu,
mocný Vyšehrad když jejich oko shlídlo
v plné velebnosti v čele sivé skály
jako králů bájných divulepé sídlo,
jasnou zeleň kolem, chlumy modré v dáli:

„Ach!" tu mnohohlasé rozkošného žasu
tlupou pozaznělo jako jedním retem,
a zrak lačný, blahým naplněný vznětem,
dlouho potápěl se v nevídanou krásu.
Ba, sám šedý biskup v nadšenosti hlasné
tvrdil: ani Veile, ani Gurre krásné,
aniž jinou stranu jeho vábné vlasti
na roveň že nelze půvabům těm klásti.

Posléz v hodovnu se za komořím brali.
Oslnil je síně přepych neskonalý:
vzácné malby stěn a drahokamy hojné,
zářící v nich jako hvězdy na blankytu;
rozvěsené po nich bitev pleny zbrojné,
zlaté jilce, štíty, toulce v perel třpytu;
hladkých mramorových dlaždic pestré lesky,
sestavených vkusně v ladné arabesky.
Vesna sama hle! pro větší půvab ještě
nádheře té skytla tisíce svých dětí;
po stěnách se vinou v ladné věnců spleti,
podlaha též plna květového deště,

pestrých plna hvězdic, kalíšků a zvonců,
jejichž vůně vane do všech síně konců.

Dvořanstva tu čeká shromáždění valné,
v kožešinách drahých, kmentu, stříbře, zlatu,
v tovarech i vzácných mnohé země dálné,
v cizím různém kroji, v dědů lepém šatu.
Pavlán v síně výši jako hnízdo ptačí;
do trub tamo dlouhých, třepetného jasu,
s nichžto látky vzácné kanou za okrasu,
pištců zástup duje, co jim líce stačí;
bubeník v jich středu paličkami švihá;
jako blesk tu jedna, druhá tam se míhá
a teď obě rázem sklánějí se spolu
na dvojici kotlů břeskném ve hlaholu.
Tak sbor hudebníků plesně hosty vítá,
kolem nichž se mžikem věnec panstva splítá.
Jeden pro slov kvítka spěje k římským luhům,
dánským hovorem se druhý hostům vděčí,
jiných český pozdrav tlumočí svým druhům
Albert z Eskildsö, jsa znalý mnohých řečí.

Však již opět hlahol hudby doprovází
Přemysla, jenž s chotí do hodovny vchází.
V čele tabule s ní sedá; s pravé strany
u něho pan Strange s ostatními Dány;
za těmi pak dolů do konce až stolu
páni čeští o řad dohodli se spolu;
naproti nim dámy u královny řadou
jako dlouhý řetěz květů, různých vnadou.
Jenom po princezně, k níž jich mysli spějí,
nadarmo se zraky Dánů otáčejí.

A roj sličných pážat v zefýrovém chvatě
poletuje síní; posuňkem jim velí

podčeší a stolník; v bělorůžném šatě
na pohrudí lev jim září stříbroskvělý.
Hostů skvoucí věnec obsluhují hbitě:
Ten tam dlaní jednou vznáší ostražitě
širou mísu zlatou, smavé zraky chýle
v obrubu jí zdobnou práce ušlechtilé,
jako kejklíř lehko s ní se chvěje blíže,
spadlou k líci kadeř druhou rukou dviže;
jiný naperliv číš letmo mednou vlnou,
před hosta ji staví, rovně po kraj plnou;
takto beze zvuku, beze hlasu krouží,
jako duchové, jimž rekům báje slouží.
Rukávy jim dvojné, zdmuté chvatnou pílí,
vlají vzadu jako křídla za motýli.

Dvorský mrav tu není poutem hovornosti;
přitlumujeť pouze hlasy hodovníků
a jen král když mluví aneb někdo z hostí,
mlkne hovor na rtu pánů, paní rtíku
jako náhlým kouzlem až do konce stolu
a vše visí na rtech jeho bez hlaholu.
Takto stromy lesa, když jím vítr vane,
v lehký snoubí šum své hlasy pomíchané,
pojednou však šepot mlkne kolem všude
a jen mocný dub tu ve vichřice dmutí
korunou svou chvějnou šumný nápěv hude,
ostatní pak stojí tiše, bez pohnutí.

Přemysl se vlídně s každým hostem baví;
vyptává se, jaký život na seveře,
jaká kraje tvářnost, jaké lidu mravy —
po bitvách a plavbách, orbě, lovu zvěře.
Nejeden tu volně pouští uzdu řeči:
ten, jak s chrtů smečkou stíhal zubra stopy,

až mu v mohutnou plec břitké vrazil kopí,
onen, jak se utkal s Vendy prudkou sečí
v děsné bitvě mořské pod Volyňským valem,
jiný Arkony pád líčí se zápalem.
Globe jen tu skromně mlčí; k zlaté míse
blahou tučnou tváří pilně uklání se.

Ale též pan Strange roztržitým zdá se.
Řadou paní, panen tajně rozhlédá se;
jak dvě včelky pilné za květinek medem,
oči jeho po nich bloudí toužným hledem.
Ale na posledním z těchto živých květů,
na tabule konci, stavily se v letu.
Ač to nejnižší všech dvorských děvic asi
a šat její nejmíň skvostnými hrá jasy,
přec jej vábí nejvíc, jako v pestrém vínku
zakochá si pohled libou fialinku,
nechť své líčko něžné skromně sklání v listy.
Její obličej tak milý, svěží, čistý
rázem popohnal mu srdce prudším tepem
a zrak dlel jak zmámen na tom zjevu lepém.
Než teď ukryla mu hlavinku tu krásnou
kytice, jež před ní z vázy zlaté strmí,
kalichův a zvonců směsí pestrou, řásnou;
vedle té pak ještě nade vzácnou krmí,
jež má útvar páva, peří rozestřené
jako skvostný vějíř duhově se klene —
obé záclonu jí neprůhlednou spřádá.
Nadarmo pan Strange v peří, v květech bádá,
hlavu nazad šine, ku předu a stranou —
nepronikå clonu před milostnou pannou.

Zatím kolem něho sudba země Svaté
horlivými slovy plní rety vzňaté.

Biskup sjaelandský tu s pražským Danielem
dojímavě touží v rozhovoru vřelém,
že ta půda drahá, jížto milost boží
každou pídi spasným posvětila činem,
ve spuštění truchlí, v ssutinách a hloží,
krutě rozdeptána divým Moslemínem;
že ten luh, kde spásu zvěstovaly s hůry
nad robátkem v jeslích nebes plesné kůry,
kde bůh člověk slova pravdy věčné hlásal,
kde krev za nás cedil, smrti břímě střásal,
že hrob jeho svatý, jenž jak hvězda září
světu věřícímu z pohanské tam noci,
že ta všechna místa zpupný divoch maří,
křesťanů tam hlouček hyne bez pomoci.

O výpravách kříže dále řeč se snuje;
bývalý tu křižák čile vypravuje
o svých bojích, strastech; jiný cestu líčí,
k Jordánu již konal v říze putovničí.
Jen pan Jiřík starý, z Buzoviců kmene,
mlčky kloní líce husto rozbrázděné
mnohých roků péčí, mnohou krutou sečí.
Poslouchá jak ve snách bohatýrů řeči,
časem rtů jen pohyb, záblesk oka praví,
že by mohl zjevit činy větší slávy.

S úsměvem naň hledí Přemysl i vece:
„Co ty, pane Jiří, sedíš beze slova?
Vždyť i tvé se křížem skvěly juné plece.
O šachu ten příběh netaj ze skromnosti.
Doufám, že zaň dojdeš chvály pánů hostí,
a my rádi známé vyslechneme znova.“

Jiřík trhnul sebou, jak by střásal snění;
plaše pohled' kolem a všech vida zření

obrácené k sobě, zapýřil se málo,
však hned oko jeho směle pozaplálo,
poklonil se králi, hostů dánských řadu
a tak začal, hladě šedivou si bradu:
„Po tvé vůli, pane, rád ten příběh sdělím;
ale řeči mistrem nejsem valně skvělým,
protož, hosté vzácní, mějte shovívání:
milejší mně mečem, nežli slovem klání. —

Ano, byl jsem v zemi, jejíž sešlou tváří
stopy Krista Pána zbožným očím září
nesmrtelným leskem; v zanícení němém
k zemi pad' jsem, zočiv hvězdu nad Betlemem,
na Golgotě prsť jsem líbal spásonosnou,
boží hrob jsem kropil slzí vlahou rosnou.
Byl jsem tehdáž jinoch osmnácti roků,
ale nad věk statný; po otcově boku,
s českých křižáků jsem stoupal valným sborem
krále Vladislava jasným pod praporem.
S Francouzův a Němcův ohromnými šiky
na východ jsme táhli; voj ten převeliký
jako řeka valil krajem šumné vlny,
z něho kmital kříže odznak nesčíslný,
nad ním praporů jak letních oblak vlálo,
oko tisíceré nadšeností plálo. —
Však — ó, žel! — čím dále voj se valil k cíli,
tím víc řídnul, hynul, ztrácel jaré síly,
huben morem, hladem, šípy nebes žhavých,
zbraní, zradou láje, horší šelem dravých...

Boží hrob, ta perla víry drahocenná,
zůstal pod loupežným drápem Saracéna.

Však ne vinou naší bohulibé snahy
zmařeny; krev česká proudila tam valem;

hrdinsky tam klesl též můj otec drahý.
Tím se zbožný žár můj zvýšil pomsty palem;
boj mne vídal prvním, kde byl nejvýš zlícen,
a jak slepý spěl jsem v nebezpečí jícen.

Ve svaté až město jsem se vloudil směle
v šatech arabských, nad hrobem Spasitele
pomodliv se, unik' nástrah moslemínů —
mnoho vykonal jsem takých smělých činů.

Saracén kýs mladý — Selim nazýval se —
mátohou všem kříže bojovníkům stal se.
Orlem hnízdil na lbi nebetyčné skály
osamělé; hrad ten silou obřích ramen
zdál se vytesán tam v temný skály kámen:
mračně rozhlížel se pouště tesknou dálí.
Odtud s lidem svým se snášel orla lety
na křesťanů slabé, rozptýlené čety;
však i dál si troufal za křižáckým šikem;
jak by z půdy tryskl, ze předu neb zadu
vyřítil se náhle, zrubav tlupu mžikem
bez trestu zas vichrem dostih' svého hradu.
Křesťanů hněv marně bouřil k němu vzhůru,
sražen klesal nazpět — Selim smál se s výše
bezmocné jich zlobě — v nezkrocené pýše
půlměsíc tam skvoucí trčel v oblak chmuru.

Mluvilo se vojskem, že ten jinoch zpupný
kouzelník je ranám smrtným nepřístupný,
že hruď jeho v seči jista bez brnění,
v motýly kol něho šípů déšť se mění,
že zná v čárný závoj mizet beze stopy.
Slyšte jen! Kdys v líté seči klesl s koněm,
meč mu lebku rozťal, v bok se vrylo kopí

a kov sterých kopyt, škorní deptal po něm —
Než aj! za dnů málo přepaď naši tlupu
ten, jejž za kořist jsme pokládali supů,
hrdě letěl mračnem šípového deště,
jarý jako dřív, ba zdál se mladším ještě.

Jedni děli: Rány zcelila moc kouzla!
Jiní zase: Zloba ďáblova to vklouzla
do mrtvoly, by v ní kříže sluhy mořil!
Já však nevěřil těm řečem, denně znovu —
cestu hledaje, bych doupě dravčí zbořil,
pokořil a ztrestal zpupnost Selimovu.

Četa nepřátel, již poslal za podporu
žoldán Selimu, kdys v léčku mému sboru
padla, porubána — náčelník jat pouze. —
Lest ten úspěch vnukl žhavé mojí touze.
Turbany jsme padlých vzali na své hlavy
a tak s vůdcem jatým po svízelu mnohém
šerem dostihli jsme podoblačné skrýše
zbojce nezdolného; znamení prv rohem
zajatec dal vzhůru, roh též zazněl s výše.
Odpověděl strážcům mohamedán jatý,
a již vcházeli jsme rozlétlými vraty.
Pochodní zář plachá v ústrety nám svítá
z rukou hradní chasy. Oj, což náhle s ramen
cizí háv nám klesá, krvorudě zkvítá
kříž na prsou našich, z oka šlehá plamen!
A než překvapení damascenky chytli,
již se v jejich tlumu meče naše kmitly
jako blesky mrakem; Kristus! Kristus! hřmělo
ze rtů našich; z jejich Allah! pozaznělo.
Zápas nastal tuhý v nádvoří a hradu,
kam část našich vnikla; já pak v jejich čele

pádě přes mramorných stupňů valnou řadu,
oslněn jsem stanul v síni čaroskvělé.

Tlupy sloupů štíhlých nad ozdobné hlavy
oblouky tu pjaly podkov ladným tvarem,
jež pruh divných okras, pestře mihotavý,
vroubil stříbrem, zlatem, kamy v lesku jarém.
Také stěny vůkol prací vykládanou
zářily, jež v bájné splétala se kvítí,
jemná tak, že mněl jsi přízi hebkou zříti,
z nitek zlatých, pestrých přeuměle tkanou.
Věta rozmanitá z písem lžiproroka
províjela kvítí zlatistými slovy,
kupole pak s hůry vzdušná, pestroboká
sesílala mnohý útvar krápníkový;
a s těch na řetízcích stříbrných se dole
houpaly jak věnec hvězdný, třepetavý
lampy divuskvostné ve plamenném kole,
po nádheře kolem strouce pablek hravý,
vábně zápasíce různobarvým kmitem
s tajeplným zadních komnat polosvitem.

Uprostřed té síně stál sám vládce hradu.
Náhlý poplach ze hry vyrušil jej: stranou
zářných figurek směs bez ladu a skladu
válela se deskou, skvostně vykládanou.
Krásný zjev byl Selim: Postať hrdě vzpjatá
objevuje tvary ztepilé a směrné
v rouše lepořasém z hedbáví a zlata;
hvězdou noci jarní svítá oko černé
v tajeplném kouzlu zespod hebké řásy,
v líci bledé, hladké, dívčí věru krásy.
Hlavu kryje přílba, všecka zlato ryzé;
klénot její svítí tvarem půlměsíce,

jako turban drátu stříbrného příze
obrubu jí halí, splývá kolem líce
na dva terče zlaté, jak dvě slunce skvoucí,
chránící mu ňadra, bojovně se dmoucí.
Právě z pochvy drahé, po níž zlatě zkvétá
písmo koránu, kov zakřivený vzlétá,
i ten hojným veršem zlaceným se zžíhá
a jak siný blesk se nade skrání míhá.

K němu družina se sbíhá divým shonem.
Vábná síň se plní třeskem, rykem, stonem.
Mramoru sníh s mutným červánkem se druží,
koberců květ rudne nachem rosy děsné.
Mezi sloupy, kde as jindy ve hře plesné
škeřily se zoubků perly ústek růží,
vraha zběsilého tvář se jeví vrahu
s lítou krve žízní v temnu šklebných tahů.
Kde snad vábným tancem smavé krasavici
oko plálo, kotník zlatou zvonil zdobou,
vzduch se kmitá mečů strašnou blýskavicí,
bolestí ret ječní a zub skřípe zlobou.

Mne však do souboje rozjiskřeným okem
přivábil hned Selim. Prudkým k němu skokem
chtivě zaletěl jsem, jako v náruč milce
s mečem napřaženým, jemuž z ozdob jilce
jako plamen čepel vlnovitý žířil.
A hned zápas vichrem bouřlivým se zvířil:
Kovový můj plam tu vzhůru k nebi šlehal,
tu se rovně k ňadrům odpůrcovým vlnil,
tu, jak před útokem lstivý had, si lehal;
Selim pak vzduch leskem šavle křivé plnil,
kresle do něho jak děcko uhlem žhavým
jiskřící se křivky kmitem kolotavým;

mih té zbraně chvílí zdál se po mně vzlétat
jako osidlo, jež lapá koně stepi,
a již do své kličky třpytné šíj' mi vplétat.
Švižný Saracén jak přelud hroznolepý
před mým okem v lehkých obratech se míhal,
že hled stěží zraku jeho sršné žáry
a blesk meče, štítu okrouhlého stíhal —
div jsem neuvěřil v jeho tajné čáry.

Tak jsme drahnou dobu v zápolení lítém
napřáhali meče, rány odráželi,
na štít časem třeskně naráželi štítem,
jako berani dva, když se bijí čely.
A jak stranou stádce hledíc na tu srážku
ticho ždá, kam skloní vítězství svou vážku:
takto v boji ustav bezděky, lid branný
na úžasný souboj hleděl s obé strany.
Dlouho nerozhodně zuřil. V mocné zlobě
posléz uchvátil jsem jilec v ruce obě
a ťal rázem hromným — —“

V řeči jarém toku
rukou Jiří máv', leč — běda! — pěstí silnou
zasáh' pana Globa ruku, včelku pilnou,
která zlatou lžíci lákavého moku
právě nesla k ústům, jak med v otvor úle;
teď on, stižen ranou řečnického meče,
vypouleným okem hledí ustrnule,
jak med ubrusovou třásní k zemi teče...
Jiří koktaje za prominutí žádá,
v rozpacích se pýře; kolem na rty pánů
úsměv nad rozmarným výjevem se vkrádá;
však již stařec dále prudkou líčí ránu:

„Do přílby mu třeskla meče rána vzteklá,
že šperk její rozprch' se v déšť jisker zlatý
a jun zatřásl se s temene až v paty —
zbraň mu padla z ruky — přílbice se smekla
k šíji s odervanou stříbrotkanou clonou —
a hle! pod ní, jak by kráska zlatý hřeben
vytrhla, jenž poutal kučer spoustu vonnou,
pojednou vlas lesklý, zatmělý jak eben
proudy měkkými se bujně povyronil
k šíji, v ňadra bojem zpola obnažená — —
V úžasu jsem ucouf', čepel zmaten sklonil
a rtem udivení výkřik zazněl: Žena!

Ano, dívka jsem — dí ona —. Jsem Nighara,
Selimova sestra. Zkvétali jsme spolu
jak pod jedním listem dvojné poupě jara,
duše s duší spjatá v rozkoši a bolu.
Skráň na skráni plála, když nás k nebe stanu
zbožný otec vznášel zvěstí alkoranu,
hry též Selimovy byly mými hrami,
ba když cvičiti se začal v díle mužném,
pohrdnuvši dívek prací, zábavami
s ním jsem častokráte v závodění družném
s ořem harcovala, k terči bila střelou
a vzduch protínala damascenkou skvělou.
Pak nám zemřel otec. Selim v jeho stopy
věrně stoupal, meč svůj tase pro Allaha —
sklátilo jej ve hrob nevěřících kopí,
supům pohozena hlava jeho drahá.
Zůstavil mi hoře a s ním svaté hněvy;
Allah v ňadra chabá vdech' mi divnou sílu,
že se zasnoubila s mečem ruka děvy
a duch její zmužněl v pomsty krutém dílu.

Poznal jsi, jak vládnu ocelí a štítem —
Nuže, znovu v seč, ať zápas rozhodneme! —

Vzchopila meč kleslý v ruky sklonu hbitém.
Mne však pjalo dosud ustrnutí němé,
jako lid můj kolem. Až jsem po té zvolal:

Sesterskou ctím lásku, ctím ten zápal vroucí,
jenž tu před žasnoucím okem zaplápolal
v hrdinnosti dívčí zázrak divuskvoucí.
I mně vůdčí hvězdou víra — pravá víra,
z Betlému že svitla spása všehomíra;
i mne k pomstě nítí drahé hlavy ztráta,
jež mi pouště pískem žhavým pozaváta.
Ale s tebou válčit rytířství mi nedá,
meč, jenž Kristu slouží, před ženou se sklání
a jen v záštitu se nad čelo jí zvedá.
Volně odtud vyjdi, slovo mé tě chrání,
a nás muže nech, ať v drsné mečů hudbě
rozhodneme o své, toho hradu sudbě.

Ne tak! — volá dívka — já jsem hradu duší,
hlavou branců těch; mně rozhodnouti sluší.
Dost již krve teklo, dotud síly rovny —
přejme, živ ať vyjde lidu zbytek skrovný.
Sami dobojujme zápas o tvrz tuto,
a když mečem nechceš, volme zbraně jiné —
důmyslem a vtipem budiž rozhodnuto.
Hle, tam duchů něžné zápasiště kyne,
kde i s ženou rytíř bez vady se měří;
jemu ruce naše osud hradu svěří.
K šachu! On ať určí tvrze této pána;
soku s družinou buď volná cesta přána.

Bezděky jsem svolil. Jako tknutím proutku
čarovného mžikem obraz kol se změnil:
Kde ryk zloby zněl, běs války zuby cenil,
seďíme teď klidně, k loutce kladem loutku
na prkénko pestré. Do kola se kupí
svorně křižáků i Saracénů tlupy;
ruka dosud jilec křečovitě svírá,
ale oko jejich zvědavě jen zírá,
kterak řadíme teď k bitevnímu šiku
něžné figurky na místě bojovníků.
Do ticha jen tahy lehkým znějí ruchem.
V boji tom Nighara zjevila mi v mále,
že v ní chrabrost s bystrým zasnoubena duchem.
Ač hry dobře znalý, v tísni vězím stále,
útočí jak lvice, každou léčku ničí.
Tak se dlouho bila vojska trpasličí,
sem tam klonily se rozhodnutí vážky,
až boj bez vítězství skončil, bez porážky.

S úžasem Nighara řekla: Marně bádám,
jakou rozhodnutí nyní získat zbraní?

Pro dnes — odvětil jsem — všecky zbraně
skládám.
Nezdolal jsem tebe. Zůstaň hradu paní.
Však již, děvo hrdá, nakloň mysl k míru,
nevyzývej kříže vojsko. Nerad znovu
setkal bych se s tebou v bitvy vzteklém víru!

Nesetkáš se! — děla. — Stínu Selimovu
dost již prolila jsem v oběť krve vaší,
ženství zapuzené zpět se v duši vkrádá,
války démona mi z chabých ňader plaší.
Navždy již má dlaň ten meč, tu přílbu skládá,

už Nighary nikdy neuhlídáš siré.
Odejdi co přítel, dobrý bohatýre,
a dar tento vlídně přijmi na rozchodu:
šach ten, památný to klénot mého rodu,
obemžený zkazek tajeplným vděkem,
zvěstmi o báječném kraji, předalekém,
o kněžnách, jichž bílé prsty na něm hrály,
o krvavých svárech, které nad ním vzplály,
o květnatých poutech milostného stesku,
jež se tajně pjaly přes tu skvostnou desku —
Tobě však, až milé nad tebou se sklene
nebe otčiny, nechť časem připomene
děvu nešťastnou, jež v stínu dálných palem
žije vzpomínkami, modlitbou a žalem.

Tak se stalo. Se mnou k domácímu lánu
putovala divná kořist od Jordánu.
Nad můj hrad ty šachy jsou mi dražší skorem —
cenu jejich vlastním ohledáte zorem."

Skončiv takto Jiří, přikýv' k sobě páže;
to jak zefýr letí, kamo rytíř káže.
Příběh divuhodný hosté starci chválí,
nad hrdinstvím žasnou děvy saracénské
a kmet Černín z věkův omlžené dáli
na to váží zvěsť, jak útlé ruce ženské
luky napínaly, mečem statně vládly,
Děvín vyvěživše proti Vyšehradu,
o Šárce báj Dánům sdílí, o Ctiradu.
Král však Jiříka tak žertem volným škádlí:

„Zdá se přec, že v půtce s bohatýrkou perné
bídně podlehl jsi — pravda, nezmohly tě

její zbraně, vtipy, — ale kouzlo černé:
vlasů havraních tě spjaly hebké sítě
a štít prožehlo ti žárem temné oko,
do srdce svým bleskem vniklo přehluboko.
Vyznej! Nezapírej! Hle, vždyť ještě nyní,
kdy žár bujné hlavy uhas mrazem jíní,
mladickým ti ohněm vzletné oko sálá,
líčíc půvab oné čarodějky, brachu!
Škoda, že tak věrně k Mohamedu stála —
byl bys dámu jistě odnes' místo šachů!"

„Žertem jsou tvá slova, králi," Jiřík praví.
„Krásná líc mi nikdy nepomátla hlavy.
Nejsem Ctiradem. Vždy ctil jsem ženské ctnosti,
rád jich odlesk vídal v rysů vábných cloně,
k ženám rytířské vždy konal povinnosti,
ale nikdy rozum neztratil jsem pro ně.
Nepěstím ten způsob, nedůstojný muže,
slaďounkou tu milosť, zbrklou službu paní,
v modlářské jež cetky halí naše druže
a jim v okotržném blouznění se klaní;
protivny mně z duše zženilé ty zvuky,
vzlykavá ta píseň, jež k nám nyní vane
z cizích louten, plných divné slasti, muky,
místo starých zpěvů krásy nehledané — —"

Při tom na podálném křesle utkvěl zorem.
Se dvořanů mladších cizorouchým sborem
toulavý tam pěvec, z dálného as kraje,
s loutnou v klíně sedí, sladce pozíraje
na protější paní. K Jiříkově řeči
prudce vážný Černín šedou hlavou svědčí.

K onomu se vrací letem páže mladé,
drahocenné šachy v ruce jeho klade.
Jiří staví pyšně před žasnoucí Dány
šachovnici, jakou zřídka člověk vídá:
na cedrové desce čistě vykládány
role zlatá s rolí stříbrnou se střídá.

Jeho prsty zvolna měšce okraj šíří
řásný, zářivý, jak máku květné chmýří,
na němž, sestaveny v divné písmo zdobné,
jako kapky rosné svítí perly drobné;
hloub teď ruka sklouzá, povynáší z důli
skvostnou figurku, ji staví na tabuli;
slon to křišťálový, v jehož zádech trčí
válečná věž lehká s tlupou bojovníků,
pod šípem tu jedněch tetiva se krčí,
jiní napřahují k hodu dlouhou píku;
také slonu v šíji honec kopí třímá,
slon sám jeví pod ním bojechtivou snahu,
hrozivě svůj chobot vypíná a zdýmá,
těžkou nohu zdvihá k podeptání vrahů —
všechno křišťál horský, průhledný a skvělý,
z něhož div ten kouzlil mistr přeumělý.
A dál Jiří zdvihá jiná dílka různá,
tvarů rozmanitých, krásou stejně luzná:
krále, ferse, slony, jezdce, čluny, pěšce;
rojí se tu z nitra kouzelného měšce
útvar za útvarem v rozmanité kráse,
jako vidin zářných tíseň rojívá se
z obraznosti pěvce, když mu kolem čela
duhy křídlem chvíle tvůrčí pozachvěla.

Figurky a deska z ruky v ruku bloudí,
obdivu hles mnohý ze rtů hostí loudí.

Petr biskup mní, že z Persie ty šachy,
neboť Saracéni za hřích kladou sobě
tvořit díla mrtvá živých ku podobě —
před modlářstvím směšné modlářů ty strachy!
Přisvědčuje Globe; lahůdek syt, pase
s rozkoší teď oči na figurek jase,
se všech stran je hladí prsty jeho tučné,
zkoumají též ťukem hrany lehkozvučné;
bohatým on velmi; četné jeho lodě
mnohdy za kupectvím plují po východě,
tamní šach prý časem přivážejí taky,
jímž si lodníci čas krátí na palubě:
kuželů to hrstka, osekaných hrubě,
rozlišených výškou jen a vrubů znaky,
zavázaných v uzel; rozestřeš tu látku —
a hle! šachovnice vetkána je v šátku. —
Jiný, křižák někdy, v poušti viděl dalné
šachy ještě prostší: dvé tam beduinů
načrtlo je kopím v písků žhavém klínu,
za figurky k tomu vzavše sledy žalné
mrtvých karavan: běl kostí tlících vůkol,
člověčí dvě lebky měly králův úkol. —
Učený pan Albert z figurky zas jedné —
loď to křišťálová, za plachty jí slouží
plátky slonoviny tenké, polprůhledné,
plavců řad z ní zlatá vesla v tůni hrouží —
mní, že z Indie ty šachy; tam prý lodi
ve figurek sboru; rozpak jen mu plodí,
že tam králů čtvero. Než v tom svorni všicci,
že to dílo divné v nádherné své zdobě
předčí nad kouzelnou samu šachovnici,
s pokladem jež bájným v Merlinově hrobě
nyní leží, na níž figurky kdys hrály
samy sebou v poctu Artušovi králi.

O hře v. šachy na to rozhovor se spřádá.
Her to perla skvoucí! — všichni kol ji chválí —.
Obrazem je stavů, z nichž se říše skládá,
moudrosť panovničí hravě vnuká králi,
vojevůdci dává mnohou vtipnou radu,
pro každého chová sterou ducha vnadu.
Ba, jest obraz světa — jakož napsal kdosi —:
Temná, světlá pole lidské značí losy,
lidé světem chodí, každý v roli jiné,
král tu, rytíř, chuďas různým směrem těká,
však jsou loutky všichni, jež prst boží šine,
po hře pak je všechny hrob jak měšec čeká,
do něhož ty loutky bez rozdílu spějí,
žebrák nejvýš snad, král padne nejspodněji.

Ba — vzdech pražský biskup — v šachovnici světa
s jedné strany Bůh a s druhé satan hraje,
zlých tu voj se s dobrým u zápasu střetá,
mnohou duši křehkou nebi odnímaje;
ale víra blahá v písmě kotví svatém,
že král světla kdys trůn temna skácí matem.

Strange hovorům těm naslouchá jen zpola:
jeho zrak dlí stále na tabule konci,
kde teď pod kytice peřestými zvonci,
ze zpod tuhého pér modrookých kola
prosvitla mu sličná hlava nakloněná,
peřejemi hebkých vlasů obroněná;
stěží poutá jejich vlnky rozbujnělé
zlatý skránec tenký, s perel hvězdou v čele.

Milý pane Strange, co ti oko zžíhá?
Co vzdech na rty vodí? Či tvé duše vidu

dálné seveřanky podoba se míhá
s okem modrojasným, jako moře v klidu,
v jehož hluboku se divná báje šeří,
s vlasem hebkým, měkkým jako kajky peří?
Zda pleť její luznou, jako sněhy horské,
když je lehkým nachem zdobí jitro norské,
porovnáváš s čistou září obličeje,
jenž tam zdola jarním paprskem tě hřeje?
A zda dumáš: Tam tu Libušinu dceru
nezastíní žádná Freja na severu?

Vládce z dum jej budí hlasem vlídně zvoucím:
„Nevábí tě vzácné šachovnice vnady
do turnaje na tom zápasišti skvoucím?
Odpůrce si vybeř z mého panstva řady.
Aneb raděj' —“ s žertem v přitlumeném hlasu
přikloniv se dodal — „vím, že ve tvém věku
nejsladší je kolba s kouzlem ženských vděků —
a zde holdují též krásné prsty bílé
této královně všech zábav ušlechtilé —
nuže, nejkrasší tam vol si do zápasu!
Avšak nechvátej! Dřív zkoumej pilně z dáli,
nechať poznáme, zda vkus tvůj hoden chvály.“

S díkem poklonil se Strange a v tu chvíli
od stolu se vzchopil. Neníť třeba jemu,
aby perlu hledal ve krás těchto sněmu:
peruť touhy nese k luznému jej cíli.

Opět vánek tichý zavlál květů sadem,
každý kalíšek se chví po jeho vanu:
opět ševelí ruch jemný krásek řadem
a všech obličej se obrací v tu stranu,

kudy postava se štíhlá, svižná nese
Dána mladistvého v těsném rouše lepém,
a srdéčko mnohé v utajeném plese,
v touze tajné, sladké prudším bije tepem.

Ale na žádnou z nich Strange nepohlíží,
lehce dále kráčí do konce až stolu,
poslední kde děva skromně hlavu níží
jako květný zvonec na hebounkém stvolu.

Kloní se jí Strange, mlha zrak mu kalí,
jaks mu vázne jazyk dvorných řečí znalý:
„Zahraješ-li se mnou, krásná panno, v šachy?“

Hnula sebou prudce, tváří libé nachy
prošlehly. Jak ptáče hnízdíc tiše kdesi
v bezpečnosti klamné pod haluzek směsí,
— když se z nenadání rukou nešetrnou
listnaté ty clony nad ním porozhrnou
a v skrýš nazírá mu dítek zbujných četa —
plaše očko vznese, křídlem zatřepetá:
Takto zachvěla se dívka, v tísni vzhlédla,
když host vyrušil ji tichém ve ústraní
a sto zraků náhle spočinulo na ní.
Leč pak sličná postať ochotně se zvedla
s úklonou, a lehce vklouzla ručka její
pod rameno mužné, v podporu se stroucí —
spolu takto k čelu tabule se chvějí.
Teď i pánů sborem obdiv zachvěl vroucí;
spočívá všech oko, plno zářné těchy,
na páru, jenž s lehkým šustem síní vlaje,
šíře vůkol úsměv jasný, blahé vzdechy
jako máj, když kráčí do zkvetlého kraje.

Zatím blízko krále panoškové čilí
mezi křesla dvě stůl něžný postavili.
Bohatýři dva se v tuhé půtce střetli
a jak ještěři dva uzlovitě spletli
údy oděnými brní šupinatou;
oba zpola klesli; jednoho však tíha
sokova již zmáhá, vítěz rukou vzpjatou
štít si nade hlavou vodorovně zdvihá,
by snad chránil ji před jiných vrahů meči
v zuřící kol (zde však oku skryté) seči — —
bitevní ten výjev stolek tvoří hrací:
zápasníků těla nohu z kovu litou
a štít jaspisový desku kruhovitou —
obé provedeno krásnou, pilnou prací.
Strange se soupeřkou sedá k tomu stolu,
mezi nimi stojí šachovnice skvělá.
Pánů skupina je obstoupila v kolu,
aby na hry postup zajímavý zřela;
ba sám král za křeslo děvino se staví,
vlídný jeho zrak tím turnajem se baví.

„Přednosť patří dámě,“ Strange hovor spřádá.

„Prvním,“ šepce děva, „krále důstojenství;
zástupcem ty's jeho.“

„Král můj žezlo skládá
vezdy k útlým nožkám spanilého ženství.“

„K čemu slov těch zápas?“ Přemysl teď kyne.
„Náhoda buď soudcem, jak to v obyčeji.“

Měšec chopil Strange, vstříc jej dívce šine,
zíraje jí okem žhavým k obličeji,

jenž zas nachem zkvétá pod sklopeným zrakem;
však již úsměv tichý, vítěz nad rozpakem,
svitl řasou, zahrál na poupěti retů.
Okamžik se chvěla ruka nad sebranou
rudou řásní měšce, jak nad ruží planou
kolíbá se bílý motýl ve třepetu,
na to lehce vklouzla do měšce a vzlétla —
mezi prsty září figurka jí světlá.

„Viz, že na tvé straně bílí," Strange praví.
„Poznal světla voj, kde jasná jeho kněžka.
Já pak vojska noci vévoda jsem tmavý —
světlu tma, — stín záři odolají ztěžka."

„Ne tak!" vládce vpadá. „Že jsi k paním dvorný,
mžikem poznali jsme. Nyní chceme znáti, —
zda's i mistrem zde. Boj lichý, nepozorný
zábavou by nebyl. Chtějte proto hráti
vážně, opravdově, o lákavou cenu —
Co bys vyhrav, pane, volil za odměnu?"

Roztouženým okem Strange k dívce vzhlíží.
„Volil bych," pak mluví chvějícím se hlasem,
„kroužek zlatistý, jenž prstík onen tíží."

„Ó, ten prsten" — dívka v zardění a zmatku
šepce, kryjíc hled ve víčku dlouhořasém —
„vyjímám. Jest otcem dán mi na památku."

„Otec tvůj by svolil as," dí vládce na to.
„Ale prsten zvykem za prsten se mění."

„Zde je prsten můj!" Dán zavolal. „To zlato
— méně skvostné snad — mé srdce nejvýš cení.

Vetkla mi jej máti za polibků vroucích,
poslední jej světíc slzou z očí mroucích."

Prsten táhne s prstu, ale zlatá zmije
v objetí kol něho přetěsném se vije,
zahryznuta v maso. Marné namáhání.

„Nuže," vzdechl Strange v mocném oka vzplání,
„s prstenem tím dávám sama sebe v sázku!"

Král se zasmál. Kolem zasmáli se páni,
ruměnec však zdobí rozpačitou krásku
v líci červánkovým vděkem zoře ranné,
rdějí se i spánky, purpurně i plane
špička něžných oušek, skrytých pod kadeří,
jako jahůdky dvě stinných větvic šeří.

„Náhlý's věru, pane," vesele král řekl.
„Snad bys tvrz tu vábnou útokem rád ztekl?
Dvořiti se umíš. Zvuk tvé řeči slyše
každý mněl by, že z ní výheň lásky dýše.
Pomni, že zde svého zastupuješ vládce,
pro něho že konáš námluvní tu cestu — —
Snad bys p r o s e b e zde neždál o nevěstu?
Však již dosti žertů. Ustanovme krátce:
Vyhráš-li, buď tento její prsten tvojím;
prohráš-li, ty's jejím od hlavy až k patě.
Tak jsi chtěl. Než kterak sobě opoutá tě
vítězka, zvíš pak — to pečím zůstav mojim."

Překvapen tu Strange vzhledl k jeho líci,
pátravě též. Také druzi jeho v žase
upřeli na krále pohled bádající.
Však ten jenom úsměv jevil očím hostí.

Pánové však čeští pohleděli na se,
a pak se zdvojenou na šach zvědavostí.

Hlavu klopí dívka. Ruce její řadou
figurky již skvostné na prkénko kladou.

Nezvyklé mu figur vysvětluje tvary:
‚Hle! zde král — nám také králem šachem sluje;
k němu na východě vezír přistupuje,
moudrý poradce —‘

„Však lépe u nás jistě,
kde se králová zaň k panovníku druží.“

‚Nemyslím, že družka na svém tuto místě.
Šach jest obraz války — ta jen sluší muži.‘

„Ale věrná druž i v nebezpečí s druhem.
Neskytá-li krásný obraz šachu kněžna,
když zaň letí v seč, jej chrání v boji tuhém,
za štít nastavujíc vrahům prsa něžná?“

‚Krásný, pravda. Mně však vábnějším být zdá se‘ —
živě povzlétla tou řečí něžná hlava
a svit nadšení se mihl v jemné řáse —
‚— královna když dobrá, máti lidu pravá,
jako lásky anděl křídlem měkkým plaší
každý mrak, jenž války hrůznou bouří straší,
s čela choťova; když jeho mysl jemní,
změkčuje mu srdce, schyluje ho k míru —.
Prvním lásky zákon — Bohu v bojů víru
rouhají se lidstva démonové černí!‘

V úžasu vzhleď Strange na dívku, jež nyní
v líci čilém plá jak sama světla kníní,
zdiveni též druzí Dánové k ní hledí,
až jí Strange vážnou čelí odpovědí:

„Nenávidíš boj! — I svatý boj, ó, děvo,
kdy krev proudí za vlasť, za posvátné dřevo,
jež sám Kristus za nás drahou rosil krví?“

‚Kristus — věčná láska!‘ — Dívka šeptem děla
s divným důrazem. V ráz pak se odmlčela
rtoma jemně chvíc, zrak halíc v dumné brvy. — —
Pak dál nezvyklých mu figur význam věstí:

‚V lodi běhouna tvůj důvtip sotva tuší.
My jej popem zovem; sudím také slove.‘

„Spravedlivosť ovšem po bok vládce sluší.“

‚A zde s obou stran dva statní rytířové
na vzepjatých ořích. Rohy slon tu s věží,
osazenou lidem zbrojným, pyšně střeží.
Roch nám jeho jméno — po Roku snad báje,
ohromným jenž křídlem stíní celé kraje.‘

„Rolníci zde, pěšci, nejnižší stav říše.“

‚Leč co bez nich král, kněz, rytíř ve své pýše!?‘

„Němci pěšákům těm vendi říkávají.“

‚Vendi! Zkuď to slovo?‘

„Pokřtili je jménem
uhnětených Slávů v kraji porobeném,
bídných rabů svých, jež v povržení mají.“

Prudce děvy tenká obočí tu vzletla,
oko zaplálo, tvář mákem tmavým zkvetla.
Leč zas čelo klesá — pod brvou svit rosný —
smutku stín tvář halí — ret se chvěje, šeptá:
‚Ne dost, že jim šíje krutě ve prach deptá,
i svůj posměch mísí zhoubce neúprosný
v jejich ston... Což klesli! Lidé přenešťastní —
rodem, řečí blízcí nám jak bratří vlastní — —‘

„„Dost již věru slov!“ “ král řekl máchnuv dlaní
s lehkou nevrlostí. „„Již je do podrobna
vylíčen váš voj, jak v básních opěvaní
reci, jejich jména, oruží jich zdobná,
tváře, postavy. Již proti sobě stojí
vojska nedočkavá — nuže k boji, k boji!“ “

Nádherně tu dvojí vojsko proti sobě
září v rozmanité úpravě a zdobě.
Jedno křišťál světlý, druhé stmělý trochu,
avšak průhlednosti, záře oba stejné,
zdola v odlesků hře skvostné, čarochvějné
deska zrcadlí v nich zlata, stříbra plochu.

Boj už započíná. Zvolna k předu kráčí
pěšec proti pěšci; šemíkovým skokem
přes ně jezdců oři zlatohříví skáčí;
přímo slon se řítí těžkopádným krokem
s věží střelometnou; šikmo přes tok šírý
převáží člun lehký smělé bohatýry
pod bělostnou plachtou; vezír ostražitě
v pravo v levo chvátá králi ku záštitě.

Poslyš, pane Strange! Hleď si více síly
nepřátelské, nežli blankytné té záře

pod zatmělou brvou; než té vábné tváře,
jež se k loutek tlumu z houšti vlasů chýlí,
jako bohyně kdys z oblak nade Trojí
klonila tvář lunnou k miláčků svých voji;
než té ruky, která přes figurek čela
jako holubička poletem se bělá: —
Kolem tvého krále stahují se sítě
úž' a těsněj' — pozor! — mžikem odzbrojí tě.

Sebral se pan Strange. Skrytá šachů víla,
úskočná Kaïsa, kouzlem svým ho jímá,
závojem svým čarným hráče obestýlá,
že vnad oněch nezří a jen pole vnímá,
na němž jeho voj se leká blízké zhouby.
V čele přemítavém vrásek roj se hloubí,
oko sem tam těká bystře, úzkostlivě,
a kdy přeletem na prstu ruky vábné
stihne kroužku lesk, tu zaplápolá chtivě.
Perný boj! Leč náhle útok její chabne,
v obranu se mění, bojácně již coufá,
a sok osmělený dále, dál si troufá,
poslední už síla odpůrkyni klesá
a teď vítězné „mat!" ze rtů jeho plesá.

Vstavši lehce, dívka naklonila hlavu
s milým úsměvem a znikla v panstva davu,
který nyní volně ševelí a šumí
kolem vítěze, jenž kupí v zadumání
na bojišti něžném padlých pestré tlumy.

„Vítězi česť plná," král se k němu sklání.
„Ale rcete, v tuhém neklesla-li boji
sokyně též čestně na korouhev svoji?"

„Slavně bojovala!“ nadšeně mu svědčí
mladá krev, pan Limbak, s jiskřícím se okem.
„Dím, že ve hře vtipné nade Stranga předčí.
Bez dechu jen stále coufal před útokem
a ten obrat náhlý v nejkrutější tísni
zajisté co host jen zdvořilosti vděčí.“

„Neškubej mu vavřín,“ žertovně ho plísní
učený pan Albert. „Nehodlám sic příti,
že se hrdinsky ta děva umí bíti.
Mne však více poutal celý způsob její.
Zpytuju rád odlesk duše, jak se jeví
jasnými mně znaky v lidském obličeji.
Neklamu se, dím-li: V půvabu té děvy
duše sídlí čistá, dobrá, ušlechtilá
jako v hnízdě z růží holubička bílá.

Nad šachy se nejsnáz' prolamují pouta,
do nichž potměšilec rysy tváře nutí
a zlý démon nitra v náhlém vyblesknutí
na světlo se řítí z ukrytého kouta.
Protož zdá se mi, že pěkná zvyklosť ona,
kde se snoubenci před svatbou v šachu měří,
— u nás v Dánsku mnohdy obřad ten se koná —
v základech tkví moudrých; více často ženich
nevěstě, ta jemu bezděky tu svěří,
nežli v nejtajnějších za rok okamženích.
Úskočnosť tu mnohdy blýskne tahem lstivým,
mnohdy pravá tvář se na chvíli tu zjeví
— dotud skrytá maskou vlídnou, za úsměvy —
škodolibá, zpurná, s okem škaredivým,
prchlivosť tu skrytá náhlým žárem šlehá — —
Než, jak hrála ona! Čilý a přec klidný

obličej ten, na rtech úsměv stále vlídný,
a ta skromnosť, jemnosť, milostná ta něha!“

„Již ten oka blankyt samým nebem září!“
vybuch’ mladý Limbak s roznícenou tváří.

„Mně pak“ — vece Globe, špoule do úsměchu
rety masité — „se nejvíc ruka líbí.
Věřte, na rukách vkus nejlépe se tříbí.
Mléková ta běl — stín růžového dechu —
modrá žilek síť, jež sotva svítá kóží —
teplá přece pleť — tvar útlý a přec plný —
prstíků těch něžných měkký pohyb, vlnný —
políček tou rukou byl by rozkoš boží!“

Ale vážně praví Petr biskup na to:

„Dívka spanilá to v skutku tělem, duší.
Stříbrem moudrých slov jí zvoní srdce zlato,
cos jak vanot křídel andělových tuší
na blízku jí člověk, jak dech nadzemnosti,
jakýs majestát ji tichý obeskvívá,
veleba to něžná neviny a ctnosti,
a ves dobra vděk se v cudném oku skrývá.“

Vládce naslouchá těm slovům. Úsměv blahý
pohrává mu rtem, zář slunná plní tahy.
Pojednou pak zvážněv, praví tlupě hostí:
„Nyní zábavě vás volné zůstavíme,
hosté vážení. Ku krátké pobožnosti,
k poslední se tajné radě vypravíme
a jak bůh nám vnukne, rozum, srdce hnutí,
zjevíme vám po té svoje rozhodnutí.“

S chotí spanilou tu odveď Čechů vládce
hrstku panstva jen, své přední tajné rádce.
Někdy ptáčník vězně svoje opeřené,
klecí, prostrannou sic, houfně uzavřené,
ve volnější žalář světničky své pouští;
tu aj! různé ptactvo, sdružené tam těsně,
vyhrne se z vazby pestrobarvou houští,
po prostoru širém rozptýlí se plesně,
volně vzpíná křídla, očkem blýská blaze,
kutí, co se právě každému z nich líbí:
ten tam drobty chleba zobá na podlaze,
onen pérečka si nade římsou tříbí,
tamo párek jiných škádlivě se stíhá,
každý pěje, tiká, štěbetá svou notu,
a kol jizbicí se šumný oblak míhá
bílých, žlutých, rudých křídel ve třepotu:
Podobně, když pouto přísnějšího řádu
krále odchodem se smeklo, širou síní
volnější ruch nastoup' jarošumnou vládu:
čilejší tu život rozproudil se nyní
pestrou směsí postav, hlasitějším šumem
po prostoře celé; ctihodným zde tlumem
starců zástup vážnou rozmluvou se baví,
hlavinek tam dívčích květný záhon smavý
motýlů roj vábí, dvořící se juny,
onde pěvec štíhlý v pyšném paní kole
probouzí své loutny stříbrozvuké struny,
jiní dosud sedí při lákavém stole
u číší, jak včely u medové rosy,
neb tam k růžolícím, boubelatým dětem
sladké Pomony lnou jako mlsné vosy,
zde se vtipy rojí usmívavým retem,
hra tam jiné poutá — ale mnohé oči
k síně vchodu často napjatě se točí.

Leč pan Strange bloudí neklidně tou směsí
pestrou, ševelnou. Sem kvapě, tamo zase,
rozhlédá se pilně, zda mu svitne kdesi
perlová ta hvězda v měkkém hnědém vlase.
Ale marně pátrá — nikde stopa děvy —
a sál bez ní smutným, pustým se mu jeví,
jako květný kraj, když slunce ve mrakavě.

K soudruhům se vrátil. Tito mluví právě
s Černínem o vděku prchlé jeho víly.

Táže se pan Globe: „Jaké její jméno?"

„Drahomiř," kmet praví po rozpaků chvíli.

„Pěkně slyšeno, hůř' bude vysloveno:
Dar — Drag — mir"

A směšně kroutí
Globovi se rtové pod nezvyklým slovem,
které divněji jen mění se a moutí
na jazyku vzdorném při pokusu novém.

Na pomoc mu Limbak vyrazil: „Darg —
Dagmar!"

„Ano," nadšeně v to Strange zvolal, „Dagmar!
Dagmar, denní panna našich dánských zpěvů,
Dagmar jméno pravé pro sličnou tu děvu!
Dagmar, dítko světla, červánků a zoře,
jitřenka, co plaší světa tmu a hoře — —"

Náhlý vůkol šum. Všech zraky poutá k sobě
panoš dvéře síně otevírající —

rozlétly se — sálem ticho jako v hrobě —
slyšeti zvuk varhan v dáli zmírající.
A hle! nyní vchodem v panovnické slávě
Přemysl se zjevil. Ve královském hávě
lepořasém vyšel jako slunce skvoucí
záře zlatem ryzím od hlavy až k patě.
Králová pak sličná vedle něho jdoucí
s lící milostnou, ve stříbrotkaném šatě,
podobá se luně, když nad bory vzchází.
Než aj! mezi nimi — — Zda to vyprovází
jitřenka je luzná v rosné mlze sněžné?
Jaké zjevení to dívčí čaroněžné?
V bělostného roucha lehké, vzdušné přízi,
plné démantku, jež v záhybech té řízy
třpytí se jak rosa v řásních růže bílé,
zjev ten lehounce se chvěje hlavu chýle
k ňadru vábnému; zrak stinná řasa kryje;
obličej sám bled jak růže sněžné lupen
v roji kadeří, jenž v hojné mráčky skupen
chmurou hnědou kolem luny té se vije
na ramena, k ňadrům; nad milostným čelem
kadeře ty spíná stříbro diademu;
vínku z lilijí má tvar; na jeho lemu
rosa démantů hrá v mihu čaroskvělém.

Pane Strange — ach! — co v nitru tvém se děje?
Zdali vidina, jež tam se luzně chvěje
v libé záři hvězdné, v nedůtklivém lesku,
k nížto pohlédnouti sotva troufáš sobě —
zda to děvice, jež přede chvílí k tobě
smavě klonila se přes šachovou desku?
Vidí zrak — — než duch se přesvědčuje s tíží — —
Ona děvice tak blízká byla, blízká —
Ale zde — ach! — propasť bezedná se níží,

tisíce tu mečů plamenných se blýská
mezi ním a děvou, která tamo září
jako kněžka světla — jíž on charou tváří,
oslněn, se sklání trůnu na podnoží —
jako vidmo nebes, jasný seraf boží!

Kolem kněžičky se hejno pážat čilých
hemží v milolícím, leporouchém sboru,
jako motýlků roj modrých, růžných, bílých,
veselým když tancem zdraví jitřní zoru.
Dva jí vlečku roucha bělostného zvedli
jako sněhu závěj za mladičkou jedlí.
Jeden v předu kráčí; obličej mu svěží
vlasy vroubí zlaté, v čele zastřiženy;
polštářem jsou ruce útlé obtíženy
sametovým — hle! skvost jakýs na něm leží.
Na třesavých dlaních polštář blankytavý
kolébá se lehce; pohyb tento hravý
prstýnek tam jeví v mihotavém třpytě
jako luny skvoucí srpek na blankytě.

K Dánům král se béře. Jeho ruce, oči
s otcovskou se pýchou po kněžičce točí:

„Hle, zde Markéta, dceř naše milovaná.
Již vám známa nyní. Jako kvítek čistý
lilie, když na něm utkví záře ranná,
slunci otvírá svůj kalich bělolistý,
vláhu noci střásá v roztouženém chvění,
měsíční běl snivou v úsměv zlatý mění:
tak se její duše proměnila blaze
sladkým poselstvím, jež přiletlo k ní z dáli;
od klášterních stínů k jiné skvoucí dráze
obrátila mysl, k Valdemaru králi,

jehož zářný obraz, ač jí známý pouze
z matných štětce barev, z nejasných jen zvěstí,
rázem naklonil ji vroucí jeho touze.
Ráda svolila, s ním spojiti své štěstí,
jemu býti chotí, lidu jeho matkou,
opustiti s vámi domovinu sladkou.
Ale po zvyku se v tiché kobě tajíc,
šumu dvornímu se plaše vyhýbajíc,
žádala, by v rouše dvorní panny prosté
poznati vás prve směla, vzácní hosté,
sama nepoznána. Splnili jsme přání
dětinné. Než ajhle! její pravá cena
svitla vám, ač chudou clonou zahalena.
A duch náš se kochal v tajném zaplesání
chválou nadšenou, jež ze rtů vašich zněla
k uchu našemu; jsouc dvořance jen vzdána
domnělé, bez lichých cetek, nehledána
přímo ze srdce vám jistě vypučela.
Troufáme již nyní, že ta perla naše,
kteráž okouzlila umné zraky vaše,
zalíbí se plně vašemu i pánu,
skvostnou zaplá zdobou na prestolu Dánů.

Milý pane Strange, ty za svého krále
vykonal jsi švarně námluvní tu cestu
a zde — věren vlasti obyčejům stále —
v šachy svatební jsi zahrál o nevěstu:
vítězem jsi vyšel z boje líbezného:
tento prsten vyhrál jsi — pro pána svého.“

V odvět ladí Strange rety rozechvělé,
výmluvný však jazyk zdá se spoután cele.
Jako bezduch zírá; lehce se jen chvějí
lepé rysy v divně bledém obličeji.

Náhle před kněžičkou na kolena klesá
s čelem pochýleným; za ním druzí Dáni;
Petr biskup jenom s povypjatou skrání
velebně se tyčí, ruce k nebi nesa,
pod kadeří bílou jaře oko svítá,
nadšeně ret zprávu Přemyslovu vítá:

„Budiž velebena vůle nad oblaky,
davši královnu nám, jejíž srdce věnem
nese Valdemaru ctností poklad taký!
Dagmar jsme ji maně pokřestili jménem,
Dagmarou nám zůstaň! Libosmavou Zoří,
kterou jasný den se Dánsku povynoří,
kterou na Kanutův mocný trůn se vhostí
sláva s rajským vděkem, síla s milostností
zářice kol kolem široširým světem
ve sdružení vroucím krásy nevídané:
Nechť ten sňatek jitrem zlatých dob se stane,
dařících vlasť moji štěstí jasem, květem!“

„Amen!“ vládce zvolal. „Však již, hosté milí,
vstaňte! Pane Strange, sáhni ku polštáři,
z něhož svůdně tak ti zlatá výhra září!
Aj, což's náhle vážný tak, ba zasmušilý?
Či snad přemítáš, jak's málo vyhrál sobě,
s výhrou pro jiného v jedné prohrav době
sebe samého, stav poddaným se cele
soupeřce, jíž v boji udolal jsi skvěle!?
Nikoli! Tvůj pohled výmluvně mi věstí,
že rád ze srdce to poddanství chceš nésti.
Nuže, královnu svou příští pod ochranu
přijmi již a provoď na severní stranu!

Markéto, již dráha zářivá ti kyne
v daleký kraj cizí velkým za úkolem.
Nech, ať na prsa tě otec ještě vine,
v nichžto válčí pýcha s rozloučení bolem!“

Jako k dubu vichrem útlá bílá bříza
přimknula se dívka k mocným ňadrům králi;
jako perutě ji ruce obepjaly,
s nichžto kanula až k zemi skvostná říza,
tak že na chvíli jak ve oblaku zlatém
zmizela pod řasným, zářivým tím šatem.
Obejmul ji prudce, zulíbal jí líci,
v čelo jí pak složil ruce žehnající:

„Budiž s tebou, drahá, moje požehnání
a s mým naučením provázej tě všade.
Zůstaň bohabojnou: nadzemské jen vlání
v žití bařinu květ čisté krásy klade.
Do hrobní až noci světa zmatek čírý
ozařuj ti ladně svatá hvězda víry!

Česť buď tobě poklad cenou neskonalý,
ji braň sobě statně posledním až vzdechem!
Dbej, ať její zář ti nikdy nezakalí
ani skvrny stín, ni hana lehkým dechem!
Nade všechen půvab cudný vděk je ženy
jejím čistým leskem libě ozářený.

V oddanosti vroucí uchystávej muži
po trampotách vlády krbu tiché vnady,
však i na trůně buď důstojnou mu druží,
břímě koruny s ním sdílej, skytej rady,
účastí svou vřelou vzpružuj každou snahu
na oslavu říše, k poddaného blahu.

Nezapomeň nás! Než v lásce také vřelé
objímej lid onen, novou domovinu
a hleď podmanit si jejich srdce celé.
A kdy o tvé ctnosti, lahodě tvých činů
rozletí se světem blahošumné chvály —
vlasť a rodiče tví žaplesají v dáli!“

Celuje ji znova, k choti své ji veda.
Klesající dceru kněžna v lokty béře
a líc její k dívce nakloněná, bledá,
slzu za slzou jí roní na kadeře.
Mluviti chce, ale krásní rtové její
bez hlaholu jenom třesavě se chvějí.
Tak tu stojí mlčky skupení to tklivé;
slyšeti jen vzdechy, štkaní žalostivé.

I kol síní širou vzlykot přidušený
ozývá se. V pestrém hlav těch vlnobití
na půvabné tváři mnohé dívky, ženy
krůpěj pohnutí se jasnou hvězdou třpytí
na pablescích slunce. Takto v ranní zoři
rosné démantky po květném sadě hoří.
Králová teď tlumí žaly své a dceři
ruce žehnající sklání do kadeří:

„Budiž s tebou, drahá, moje požehnání
a s mým naučením provázej tě vezdy!
Andělem buď míru, dobra, slitování
na trůně, kam zvou tě blahopřejné hvězdy,
obestýlej měkce cizí dálnou zemi
a ves její národ lásky perutěmi.

Slíbej každou vrásku s čela manželova,
plaš mu péče z mysli, mírni jeho hněvy,

pro každou měj bídu pomoc, těchy slova,
nepropouštěj žádné hoře bez úlevy,
a též tam, kde právo tasí čepel mstící,
vině milostivou budiž přímluvnicí.

Lehči břemena, jež šíje lidu hrbí,
hleď, ať robotníkům prací uondaným
chleba dostatkem vždy kynou tiché krby,
nabádej i chotě, nechať ku poddaným
s otcovskou se chýlí láskou shovívavou,
jako ty jim budeš stále matkou pravou.

Nezapomeň na mne, jako tvoje máti
vroucí upomínkou k tobě, dítě zlaté,
do dálky tam denně bude zalétati,
prosíc nebesa, by v míře vrchovaté
na hlavu tvou sladkou dštila štěstí růže
a vše nejkrasší, co žití skytnout může.“

Křížek ozdobný, jenž za ňadry se kryje
na tkanici zlaté, snímá s bílé šíje
a jím něžné hrdlo dceři obestírá.

„Přijmi tento božský symbol umučení,
ostatky jenž svatých ve svém nitru svírá,
v upomínku na mne, moje naučení.
Až se kolem tebe shluknou roje pečí,
křížek ten je spasným rozeplaší svitem,
až ti duše zalká v nitru žaly zrytém,
křížku toho síla zázračná ji zléčí.
On tě bude sílit pokušení dobou,
on tě bude chránit před nepřátel zlobou.
Když jej budeš líbat, pomni, že tvá máti
tisíckrát jej vroucím celovala retem,

a můj duch pak bude družně kolem vláti,
s tebou vznášeti se nad pozemským hnětem."

Chvíli matka ještě dceru v loktech třímá,
slzí k její vroucně přitulené hlavě.
Za ruku pak lehce dívenku král jímá
a ji odevzdává četě hostů, pravě:

„Zde již pro dánského vládce ruce vaší
svěřujeme poklad, nade vše nám dražší."

„Zdráva budiž Dagmar!" Limbak volá mladý,
„zdráva kněžna Dagmar!" druzi jeho za ním,
„zdráva! zdráva!" šumí českých pánů řady,
„zdráva!" zvoní ze rtů dívenkám a paním,
které k Markétě se hrnou v čilém chvatu,
polibky a slzou pokrýt naposledy
ruku milenou neb aspoň lemy šatu,
naposledy ssáti slzavými hledy
luznou podobu. „Buď zdráva!" hučí dále
bouří sterohlasou po širokém sále,
v chodbách, kde se tísní služebnictva tlupy,
a jak dálný šumot zbouřeného moře
ozvěna sem duní zdola, kde se kupí
lidu pestré davy po rozlehlém dvoře.

A v to na pavláně vrátkém hudců kůry
mísí trub a kotlů břeskný hlahol shůry.

II. Vineta.

Neplyne tam Odrou k severu
od Štětína velká labuť bílá:
koráb ozdobný to rozestýlá
stříbrotkaných plachet nádheru.
Bělostná je příze hebkých lan,
stříbrem kmitá trup, v němž s obou stran
dlouhých vesel dvojí hustá řada
odměřeně zdvihá se a padá,
okrouhlými trčíc otvory
z podpalubní skryté prostory.
Stříbrem také ozdoba se míhá,
která tvary majíc labutí,
nade přídou v lepém sklenutí
hrdlo štíhlé do povětří zdvihá,
křídloma hruď postýlajíc lodní;
hlavu jí jak uzda ovíjí
řetěz tulip, růží, lilií,
těžkým věncovím se houpá pod ní
na mohutné hrudi korábu

a stín jarních těchto půvabů
pestře mihotá se hloubkou vodní.

Na palubě purpurový stan
větérkem se vlní. Před ním stojí
Dagmar ve svatebním skvostném kroji,
družina pak vzácná s obou stran.
S jedné dánských poslů hrdý sbor;
jenom Strange s kormy opodál
do vln hrouží neodvratný zor,
jak by vzhlédnout ke stanu se bál.
Skloněna je hladká jeho tvář
a v ní rusý vlas, jenž na hruď padá,
s dumnou bledostí své stíny spřádá.
Častěji teď jako samotář
dlívá tak pan Strange, prve dvorný,
nyní netečný a nehovorný.
Za něho pan Albert vzornou pečí
stal se paladýnem světlé děvy,
horlivě jí slouže, hbitou řečí
vykládaje plavby různé zjevy.

S levé strany k Dagmaře se druží
smavý zástup sličných zlatovlásek —
pyšný vínek seveřanských růží,
které z nejvzácnějších země krásek
vybral Valdemar a kněžně vstříc
vyslal na korábu, jehož křídlo
unáší ji blaze ševelíc
v Ribe, staroslavné jeho sídlo.

Kněžně po bok nejkrásnější z nich.
Ze záplavy vlnek nesčetných,
která hrdlem, šíjí porozlita

lnem se bělá, zlatým leskem svitá,
s tichým na rtech úsměvem se hříží
milá tvář jak vesny jitro svíží.
Oko její čistá studnice,
v níž se nebes odlesk jasný modrá,
v níž se jeví mysl děvice
ke dnu až, tak laskavá i bodrá.
Kristina zní jméno dívky krásné.
Jakž se nejprv maně setkaly
její, kněžny oči modrojasné,
navzájem si plesně vyznaly:
Unášíš mi srdce, sličné robě,
buďme družkami ves život sobě!

Po široké řece zvolna plyne
koráb nádherný. Kam oko zírá,
niva kol jak louka širošírá
svěží jarní zeleností kyne,
v dáli na severu jen se tlumí
lehce zamodralé buků chlumy.
Potokův a říček hustou sítí
blýskají se břehů kypré luhy,
jako v rouše zeleném se třpytí
zdobně propletané stříbra stuhy.
Tu tam chata pod olše a vrby
střechy rákos obemšený hrbí,
a zde onde šedá chýžek tlupa
sebraných jak chomáč plachých kur,
když se mihne mračnem křídlo supa.
Však zde jenom racek na lazur
bílým křídlem kreslí plaché runy.
V řece časem rybolovců čluny
stranou chvatně prchají, leč náhle
zastihly je šumné vlny táhlé,

které ňadrem lodi zbouřeny
valí se až po rákosí břehu
a tam zelenavé hřebeny
v pěnu tříští jako chumle sněhu.
Člun se prudce kolísá i točí
a v něm rybák žasem zkameněv
sítě pouští z rukou, třeští oči
na kouzelný nevídaný zjev,
na stříbrná rahna, purpur vlajky,
na koráb, jenž zdá se vidmem bajky...

Jarním sluncem ozářená niva
usmívá se vůkol přívětivá,
ale časem, když se mráčkem kalí
nebes oko, veselý ten luh
na chvíli se mutným stínem halí,
jak by nad ním letěl smrti duch,
že se divák s myslí unylou
rozhlédá jak širou mohylou.
A jak nebem obláčky se honí,
tak i kněžně vlídnou očí zář
časem chmura přeletavá cloní
a stín zádumčivý halí tvář.

Světlé nevěstě pan Albert sdílí
osud krajiny, jíž zraky pílí:

„Kraj ten rozlehlý, kde nyní mír
vládne pod ochrany dánské křídlem,
slýchával kdys krutých bojů vír,
zpupných Slovanů jsa volným sídlem.
Od pochmurných břehů Visly dalné
k západu až tam, kde do moře

vrhají se labské proudy valné
po nesmírné žíly prostoře
Vendů divých nesčíslné kmeny
v pohanskou noc hluchou pohříženy.

Místo k nebi, kde bůh sídlí pravý,
na rujanské výspy bílý štít
zraky vznášely, kde čtverohlavý
v pyšném lesku strměl Svantovít.
Svatou hrůzou poutníci se chvěli
ve svatyni Retry nádherné,
kde kol Radigosta davem čněly
obrněné modly příšerné.

Triglav — zastřen rouchem zlatotkaným,
aby nezřel země žal a hřích —
klonil ku svých žreců věštbám planým
divnou trojici hlav stříbrných.
Klaněli se Živě; z tuřích rohů
připíjeli ke cti Černobohu;
v jiných bohů nesčíslný chrám
scházeli se k lichým modlitbám,
a též chata každá v jizby rohu
střehla trpasličí sošky bohů,
opatrujíc v úctě pokorné
domácí ty skřítky pitvorné.

Mrtvá příroda svým zjevem různým
mluvila k nim, božstev tajných plna:
Pod rákosím šepotala vlna
tajemných svých vidin hlasem luzným,
jejichž podoby jak světlé stíny
míhaly se plaše pod lekníny.

V temné hloubi lesa, pod lupením
kmenů obrovských, jež halil mech,
pohan cítil s pověrečných chvěním
skrytých, neobsáhlých prsou dech,
světa báječného slýchal zvěsti
v šumu chvějících se ratolestí,
a když listím prosvit' luny kruh,
stříbrným naň okem zíral bůh.
Pod stožárem vrátkým, objat bouří,
vídal v temných mračen směsici,
ve vln rozbortěných bílém kouři
nesmírnou tvář, hněvem děsící, -
z pod obrví, čupřinaté pěny,
metat bleskem pohled rozlícený.
A když v noci zimní vichřivé
z chaty vyhleď, myslí strachem jatou
prašných sněhů chumle jiskřivé
proměnil si v hřívu rozevátou
koně bílého, s nímž noci celé
arkonského chrámu mocný bůh
objíždí kol kolem země kruh
chránit věrné, trestat nepřítele.

Zlaté klasy slovanské to plémě
rádlem vybouzelo z ňader země;
po květnatých nivách žírný skot
poháněli; v hustých lesů šeři
vysílali za těkavou zvěří
bystrých šípů okřídlený hrot:
sítě kladli v hojných jezer tůně,
shrnovali v lodic širá dna
drobných sleďů mračna stříbrná,
hemžící se v Baltu štědrém lůně.
Budovali sídla dřevěná,

v peřejích se ještě zavlnily
prapor, kadeř — na vždy pak se skryly.

Však již ke mně také vyšlehoval
vlny hřeben, — pustil jsem se rahna —
pracně vodou rozbouřenou ploval —
mrákot objala mne chvíle drahná —
až pak lano, sletlé odněkuď,
vytáhlo mě na vysokou hruď
korábu, kde s králem Valdemarem
na kolena klesnuv Absolon
vděčil nebi v zanícení jarém
za pohanské lodi bídný skon.

Zachvělo se Vendů loďstvo celé
pádem svatyně. Jich spousta zřídlá
zmatena jak stádce osiřelé
v útěk obrátila plachet křídla.
Za ní! Hoj, byl veselý to hon!
Děvanova zpěnila se s šumem
prchajících lodí pustým tlumem,
pokryla se plachet hustou směsí,
jako shonem oblak podnebesí.
Za nimi dav našich korábů
nesl se, jak mračno jestřábů
za vlašťovek mořských plachým rojem;
v mnohou loď tu ještě zabořil
ostrý zobák, s ní se utkal bojem,
spálil ji neb ke dnu ponořil.
Kolem Volyně, jíž ze všech bran
proudily se prchajících davy,
dále bouřil stísněn, pomíchán,
lodí nával, plný ryčné vřavy,

vzhůru Děvanovou, až pak na ni
večer klesl: pod křídloma jeho
žalná troska loďstva slovanského
spasila se z divokého štvaní.

Zpátky! Na Volyň! zahřmělo heslo
z biskupových úst. Hned šumně tam
loďstvo naše vichřicí se neslo.
Pochodní a loučí sterý plam
zaplápolal na korábech šerem,
hřebeny vln táhlé zbarvil nachem,
míhal se a jiskřil všakým směrem
v poletavých září reji plachém
jako bludičky, když v bařeništi
tancem divým příšerně se blyští.

Odlesky těch světel hrály nyní
na skalnatém břehu pod Volyní.
Tajemně tu vtínaly své zuby
do večerních nebes hrdé sruby,
pyšně převyšoval chrámu štít
dřevěné, však mocné města valy,
nad ním vzcházel snivé hvězdy třpyt —
— „naposled!" jsme slavně přísahali.

Město v posupném tu čnělo klidu.
Hrstka jenom zběsilého lidu
chystala tam odpor zoufalý,
na spěch šiřé tarasila brány;
jako duchové se nad parkány
stíny jejich plaše míhaly.
Snaha zpozdilá! Střel smrtných mraky
vymrštily vzhůru luky, praky,

z lůna korábů pod temný val
ozbrojenců tlum se vysypal,
pochodní rej září míhavou
zakřepčil jim děsně nad hlavou,
v rukou meče nesčetné se kmitly,
hákem řebříky se hradeb chytly,
vymrštěná lana harpun hrotem,
tříštily je sekyr pádné rány,
okovanou hlavou s děsným hřmotem
beran bušil do sténavé brány.
S třeskem sřítila se naposledy.
Bouřili jsme dál. Jak v báji stane
rytíř v městě kouzelném a hledy
zžaslé noří v krásy nevídané,
zrakem zdiveným jsme stíhali
zjevy nádherné, jež kolem všude
ve pláchnoucích smolnic záři rudé
leskem těkavým se míhaly:
Jevily se sloupy dřevěné
s hojnou zdobou řezby zlacené,
v pyšných stěnách zářivými kamy
tvary květů, ptenců vykládané,
purpurové clony, podobami
zvířat, lidí skvostně protkávané . . .

Tu a tam se vznítil zápas vzteklý
s hrstkou obranců, jež směsí trupů
brzy klesla k zemi. Hojnost lupu
naši z opuštěných domů vlekli:
Tu ten v smíchu šňůru perel sobě
vine kolem šíje; druhý nese
skvostnou přílbu; třetí raduje se
urvaného pasu drahé zdobě;
jiný při pochodně kmitu sází

z měšce na dlaň peníz rozmanitý,
na němž divné obrazy jsou ryty,
písma zemí všelikých a rázy;
jiný prohlíží si zvědavě
bůžka zlatého — má hocha tvar,
jemuž cukruje se na hlavě
stříbroskvoucí holubiček pár.

Já však spěchal se soudruhy dál,
tam kde na pahorku v města středu
Triglava chrám obnovený stál.
Ale jaký obraz skyt' se hledu:
Náhle před námi nad města krovy
vyvalil se s jisker deštěm vzhůru
rudý mrak a v zážeh purpurový
oděl široširo noční chmuru.
A když do města jsme dále spěli,
divadlo jsme hrůzněkrásné zřeli.
V záři ruměné nám plane vstříc
dřevěný ten chrám, jsa objat zpola
výhní plamennou, jež tráví zdola
jeho stěny, lačně vzpínajíc
k jeho štítům steré žhavé šíje.
Siptí, křepčí plamenné ty zmije
jako při píšťalce krotitele;
nádherných stěn klénot všeliký,
maleb ušlechtilých barvy skvělé
ohnivými žehou jazyky;
sloupy dřevěné, jež umělou
řezbu jeví, zdobu přeskvělou,
dostihují bleskorychlým skokem,
kolem nich se do kotouče vinou,
nad ně hlavy třepetavé šinou;
jedna z hlav se dělí ode trupu,

sama křídlatým se stává zmokem
a výš letí po vábivém lupu, —
mžikem bystrý ještěřík se chyť
drápkem rudým za nádherný štít,
v roh se zakousl a rychlým vzrostem
v saň se mění, jež krov celý střebe
jícnem krvavým a hvězdné nebe
zpupně šlehá jiskrnatým chvostem . . .

Sřítila se brána předsíně
leskuplné, shora nepokryté,
kterou záclony nach obrovité
ode vnitřní dělil svatyně.
Sřítila se pádem třeskutým
v trosek pustou směs, již plamen halí
a z níž v jisker dešti černý dým
chmurou těžkých kotoučů se valí.
Chvíli vše se tají ve mraku —
mrak se dělí zvolna — jeví nyní
jako v rámci rudých oblaků
obraz divný chrámu ve předsíni.

Starý, vysoký tam stojí žrec.
Směrnou postať bílá říza halí
a vlas bílý s temene se valí
na hruď širou, ramena i plec,
jako vlny mléka dolů kypí
kolem vážné tváře vrásčité,
sem tam protkán svěžím lístkem lípy
z haluze, kol spánků zavité.
Tak tu stojí velebně a směle
bez pohnutí, běloskvoucí cele
a jen zrakové mu tmaví, žární
září jak dvě hvězdy noci jarní.

Za udidlo skvostné třesavá
ruka třímá obrovského koně;
i ten září bělem bezúhonně —
posvátný to komoň Triglava!
Jako závěj sněhu vichřicí
změtená a ve slunečním svitu
tancem světélek se jiskřící,
tak mu s šíje, v dovádivém kmitu
zapletených perel, hustě splývá
po bělostné pleci bílá hříva.
Ku předu též jednou čupřinou
přes čelenku stříbrnou se sklání
a zrak jarobujný pozaclání,
že jak zimní hvězda skulinou
haluze, již halí sníh a jíní,
zrak ten svítí mráčkem bílých žíní.
Liljí září tělo bujaré,
jehož nedotkla se zemská tíha.
Stříbrem okras na zádech se míhá
posvěcené sedlo prastaré
se stříbrným třemenem; jen boha
větrná v něm houpává se noha.
Zdýmá nozdry, v zubech uzdu stiská,
nepokliđně hrabe kopytem,
jehož podkova se stříbrem blýská,
hřebů zlatých srší zákmitem.

Proti nám kmet levou ruku šine
jako na obranu. Z úst mu plyne
hlahol divný: tu jak prudkou hrozbou
burácí, tu měkne tklivou prosbou,
tu jak moře žalu teskně šumí,
tu zas jako kletba děsná hřímá —

ač z nás nikdo slovům nerozumí,
přec ten hlahol podivně nás jímá.

V tom již za ním ohně jazyk žhavý
zasáh' oponu. Jak zory vznikem
vlnící se oblak červenavý
plamenně se zžíhá: takto mžikem
vzplála v ohně bystrém záchvatu
nesčíslná řasa šarlatu.
Nitro svatyně se objevilo:
V jisker mračnu, které v okolu
z bortících se břeven hustě dštilo,
v purpurovém svitu plápolů,
z nádhery stěn vztekle šlehajících,
příšerně tu strměl trojí hlavou
zlatý kolos. Září rudoplavou
žár se děsně obrážel mu v lících.
S očí sprch' mu stříbrotkaný pás
příze lehké, rojem jisker vzňaté;
hrůzně zíral k nám a volně z řas
kanuly mu velké slzy zlaté.
Za rachotu bořících se klád,
deštěm trosek zpola ukryt hledu,
náhle kolos naklonil se k předu
a pak hromovitý jeho pád
zatřásl vším vůkol v děsné bouři,
všechno hale v plamenech a kouři.

Z této spousty rozlehlo se ještě
hlasu nadlidského temné hřmění,
ozvalo se strašné zařičení
a cos kmitlo z ohně, jisker deště,
zavířilo shůry jako sněhu
lavina — stříbrných podkov blesk —

lebky zasažené temný třesk —
a již deptá v burném hřívy šlehu
naší tlupou komoň posvátný,
vzpíná se a skáče, řičí, supá,
bleskem kol se míhá, třeští, dupá —
bílý přízrak děsně úchvatný!
Za šíjí mu zlatá hříva lítá
rojem háďat ohnivých a hází
jiskry kolem — již i sedlo chytá —
jezdcem plamenem teď komoň zmítá,
jak by mrskán žhoucím běsem zkázy...

Tu jsem klesl. Zběsilého oře
do čela mi třeskla podkova.
Procitl jsem v lodi. Vůkol moře
pokrývala červeň nachová.
V rudém světle bylo kolem zříti
tíseň korábů a plachet chvění,
každé těhlo v lan a rahen síti —
všechno zřetelné jak v záři denní.
A tam — zdá se, že břeh širý hoří —
hrdá Volyň ve plamenů moři!

Zvěděl jsem, že tlupa soudruhů
z hořícího města prchající
spasila mne. — V širém okruhu
svítil kraji obrovitou svící
města požár; noci dvě, dva dni
ohromnou nám zářil pochodní
na břehu a v lodích hodujícím,
z vítězství se šumně radujícím.
Na to vypálený prostor holý
kol a kol jsme pluhem rozryli,
v černé brázdy nasypavše soli,

kříž pak ohromný tam vztýčili
na místě, kde božství ohavného
hrdá svatyně poklesla v rum,
na hřbitově města přeslavného —
Hle, tam chmurně trčí k oblakům!

Bláhový však lid, tak náhlý pád
města nádherného nechápaje,
u krbu si praskavého rád
o Vinetě šeptá divné báje:
Že prý líman strážný ve svůj klín
shrnul sám to město čarokrásné,
a kdo hledí bystře do hlubin,
že prý vídá, jsou-li vody jasné,
svatyně a věží rysy třasné,
potopených lesků hravý stín."

Odmlčel se Lykke. Dagmar bleda
poutkvěla zasmušilým zorem
na volyňském břehu; nad pahorem
kříž tam černý, obrovský se zvedá.
Přízrak děsný zatřásl jí náhle:
Vzrůstá temný vykoupení znak
k širokosti, výšce neobsáhlé,
vypínaje téměř do oblak.
Leč kým nyní krev jí mrazí zjevem?
Co se bělá černým jeho dřevem?
Splývá po něm bílé roucho řasné
ženy obrovité, smutně krásné,
která na něm rozpjata se chví;
v liliovém běle nohou vnadných
zkrvácený hřeb jí hrůzně tkví;
krev se pýří ve záhybech ladných

řízy, ježto vlá jak bílá pára
jitřním vanem lehce zvlněná,
na obrubě pestrým kvítím jara,
jemně tkaným, prostě zdobena;
tam, kde k srdci splývá volná kštice,
vetkána v ní stříbrem holubice;
výše nahá, bílá ramena
šíří se, a v jemný půvab rukou
ostré hřeby vnikly žárnou mukou.
Ale nejvýš srdcem zachvívá
krásná hlava smutně nakloněná,
a líc přespanilá, truchlivá,
změtí vlasů temných obroněná,
jimiž s lípy snítkou trnitá
koruna se strašně proplítá,
ostnem ryjíc v nesčíslné ráně
čela cudného, kde dravců dvé
listí věnce lipového rve,
křídlem černým tepajíc jí skráně.

S hrůzou Dagmar na zmučenou zírá,
kteráž oči zvolna pootvírá.
Nesmírná tu výheň muk a hoře,
trýzně nevýslovné mnohý věk,
slzí beznadějných celé moře,
těžké mračno strašných výčitek
z noci zraků těch se na ni valí —
Zatřásla se Dagmar — zor svůj halí — —

Když jej vznesla opět, prázdný kříž
pochmurně tam strměl nad pahory.
Zmizel děsný přelud. K vodě níž
svezly se jí postrašené zory.

Zelenavým svitem hraje pod ní
tichá, neprůhledná spousta vodní.
Však co teď se děje ve vod lůně? — —
Jako před poutníkem, který stane
na skal nebetyčných mlžném trůně,
trhlinami mlhy rozervané
náhle zdola slibná zeleň svitne,
víska, řeka — dál se mlha zvedá —
a vděk nížin široširých stíhá
překvapené oko, nenasytné:
Takto vodní clona neprůzračná
teď se trhá v zelenavá mračna,
až vid čarokrásný ve hluboku
náhle jeví užaslému oku
rozjasněna do samého dna
vláha křišťálově průhledná.
Viděti kraj vodní v bajné kráse:
V rozmanitém ladném útvaru
skalí zubaté tam vypíná se
v lesích korálů a jantaru;
zvonce medús růžových se chvějí
nad čarnými luhy vodních řas,
jimiž mořské hvězdice se rdějí,
jimiž blýská lastur duhojas;
živoci se rojí nesčíslní
na dně hlubokém i jasnou vodou,
která výše stříbrně se vlní;
různobarvou směsí, různorodou
hemží se tu obrovitých raků,
krabů pitvorných a divých kraků;
v reji čilém, letu střelhbitém,
míhají se ryby podob různých,
fraškovitých, půvabných i hrůzných,
ploutví duhovitých zákmitem,

vousem hravým, lesklou šupinou
a tu onde sleďů voje celé
vznášejí se jako stříbroskvělé
oblaky nad vodní krajinou.

A tam uprostřed — hle, jaké divy! —
Čarokrásně z vodní dole nivy
město skvoucí, ohromné se pne
do vlnivé vláhy průzračné.
Zářným kouzlem báchorkových sídel
třpytí se tam v podlímanském kraji;
kolem věží místo ptačích křídel
rybí ploutve růžové mu hrají.
A v něm lidu nesčetného davy
třesavě se chvějí ve vod klínu,
útvar jejich lehký, průsvitavý
podobá se zjevu světlých stínů.
Zříš tu luzné dívčí podoby,
jimžto vodní kvítí vlasy temné
províjí a lastur ozdoby
spínají rouch světlých řasy jemné,
jimžto nohy něžných útvarů
krášlí třpytné kruhy z jantaru.
Viděti tu s mečem, kopím, štítem
hrdolepé zjevy bohatýrů,
s ocelových šupin hravým třpytem,
i též muže v prostém kroji míru.
K boku mnohého z nich krásná žena
v čisté milosti je přitulena,
na prsa mu kladouc tichou líc,
v loktech něžných děcko chovajíc,
kteréž stíhá roucha ze záhybu
velkým okem přeletavou rybu
Bajan s věncem ve stříbrném vlase

strunou varyta prst lehce snuje
a sbor kněží v říze bělořasé
boha velebného obklopuje,
který z města středu, zlatem záře,
vypíná se, kolos trojí tváře.
Rtové všech se pohybují, chvějí
jako v písni. Kněžna kloní ucho:
z vody zní cos tajemně a hlucho,
však čím dále silněj', zřetelněji,
až pak zdola k Dagmařině sluchu
hlasně bije šumná píseň duchů:

„Nahoře tam pod oblohou smavou
nedopřál nám bydla zpupný vrah,
ubíjel nás jako zvěři dravou,
metal oheň v chatek tichý práh,
víru, jazyk, otčinu nám bral,
klidného nám koutku nenechal,
kamo hlavy sklonit, v země šíru —
Tu hle! voda v lůno ochranné
stulila nás, plémě uštvané,
a nám skytla věčné sídlo míru.

Na zemi tam naše stopa mizí,
města naše — spousty popele,
padly svaté háje, rádlo cizí
ruší dědů kosti zetlelé,
v potupě tam hasne slávský rod —
Jenom semo v tiché stany vod
nedosáhne katů zloba litá:
Zde ruch života, jenž tamo zhas',
dál se vlní luhem vodních řas
pod stříbrným štítem Svantovíta.

Hyne tam i drahé mluvy znění;
potají si ještě zavzdychne
a jak žežulice při jeseni
v posled zalká, navždy utichne.
Navždy milý hlahol oněmí
nivou tam i lesem, stráněmi,
nikdy více plesem skřivanovým
ze rtů dívčích k nebi nevýskne,
nikdy zvučnou perlou netryskne
do strun zlatých zpěvem bajanovým.

Ale tuto mluvou, písní naší
krystalná hloub šumí, zvoní dál,
vzhůru vláha soucitná ji vznáší:
citů našich vlání, ples a žal
skalám, hájům, nivám kolkolem
sděluje vod šumným hlaholem,
naším zpěvem hučí, duní, šplíchá,
přizvukuje k vesel tepotu
a jej břehům v tajném šepotu
snivou vlnou do rákosí vzdychá.

Kdy však pomníme své mrzké zhouby
a zpěv pomsty zahřímá náš hněv:
tu vod spousta rozkypí se z hloubi,
rozduní se v jek a ston a řev,
s rachotem se v hory vytýčí,
z opěněných jícnů zasyčí,
že až cizák, slyše strašnou notu,
ohlušen tím třeskem hromovým,
pod strhaným schoulen taklovím
s čela setře chladnou krůpěj potu.

Dokud bude čníti z mořské vřavy
skály Arkonské bělostný štít,
širým Baltem píseň mrtvé Slávy
hymnou bude nekonečnou znít, —
z těchto jezer, límanů a řek
šeptat naše zvěsti v pozdní věk,
věčně valit ku pobřeží tomu
utrpení našich žalný šum
a hlas pomsty vznášet k nebesům
v bouře slavném rachotu a hromu!“

S hrůzou Dagmar slyší vody zpěv,
s hrůzou vidí, jak ty valné sbory
ponořenců zdvihají k ní zory
nesčíslné, z nichžto blýská hněv,
jak i Triglav, jemuž klesá s očí
páska stříbrná, k ní zlobně točí
zraky veliké a ruce zvedá,
jako polyp k lodi výš je dlouží — —
Vzkřikla kněžna — tvář ve dlaně hrouží,
chvěje se, jak anděl smrti bleda.

S kormy přiskočil pan Strange bleskem — —
Však již Dagmar zachycena hebce
sličnou Kristinou. — „Stín pouhý!“ šepce
a zas prohlédá slz jemným leskem,
plaší shrnuvších se pánů, paní
obavy ve vlídném pousmání.
Marně zvou ji do podlubí, stanu, —
zůstane ve svěžím přídy vanu.
Rámě pážat čiperné tam neslo
na koberec měkký skvostné křeslo.
Usedla si kněžna; k noze její
vlídně pozvána si skromně sedá

Kristina; zrak její s péčí vzhlédá
ku bledému kněžny obličeji,
k očím dumavým, jak poletují
smutně po březích, jež kol se snují.

Koráb zahýbá tam, kde se úží
Svina od Lebínských bílých skal,
k nimž roj něžných ostrůvků se druží,
zelených, jak bys tam rozmetal
hrstku smaragdů po vodním klínu.
Posléz těsně s obé strany spjat
břehem, šeřícím se v buků stínu,
proud jej vynáší z těch úzkých vrat
v náruč mořské, široširé pláni.
Vstříc jim září Baltu veleba.
Stožár před ní hluboko se sklání
a loď prudčeji se kolébá,
jako kůň, kdy zočí pláně stepné,
bujněj poskočí a šíji vzepne.

Nazad Uznojmu a Volyně
břehy táhlým obloukem se tratí;
mnohý vrch tam v modré lesině
poslední dne políbení zlatí
a lem na západě barví nachem.
Moře jiskří se jak zlatým prachem —
a zde onde mákem planým rudne —
nádhera těch barev zvolna chudne —
zvadla poslední červánků růže
a kol kolem stíny noční pnou
hebký závoj, k lodi úž' a úže
vinou lehkou přízi stříbrnou,
a již měsíc bledozlatým kruhem
s rojem hvězdic svítá nebes luhem.

okrášlená řezbou, malbou umnou,
města širým světem slavená,
naplněná lidu spoustou šumnou,
jejichž velkolepé přístavy
vídaly háj stěžňů třesavý
a v něm peřestou směs národů
hemžící se v čilém obchodu.

Ale mysli řádům otců věrné,
lichých bohů tvrdošíjné ctění
osudu jim neslo kostky černé.
Hlasatelé spásy na kamení
metali zde zrní božích slov —
Hoj! tu rozbleskl se žár a kov!
Kříž tu vzešel nad slovanskou nivou,
ale ne svou září milostivou:
vzešel děsným třpytem purpurným
nad praporem bitvy pochmurným,
nad křídlatých přílbic strašným leskem;
bojovníků rozlícených tlum
kázal jim teď evangelium
mečů zvoněním a bubnu břeskem.

Bránili se chrabře věku řad
Črezpěňané, Ukři, Rarozi,
kmenové též jiní přemnozí —
krev se stále kouřila z těch lad.
Mrtvol hromadami pokrývali
dřevěných svých tvrzí širé valy,
máchajíce s udatností lví
Jarovíta hroznou korouhví.
A co konal slávský viking smělý —

jako báje výpravy ty zněly.
Srostlý v jedno se svou lodí sivou,
jako mořský orel v děsný let
křídla rozpínal nad vodní nivou. —
Běda lodi, s níž se tamo střeť,
běda břehu, kamo zobák vryl —
o tom dlouho uměl vyprávět
dánských mateří a dětí kvil!

Ale neplaten byl kmenů těch
odpor lítý. Meče Dánů, Sasů
v rozrůzněných jejich zástupech
řádily jak srpy v houšti klasů.
Přes krvavých trupů druhý val
vítěz do pevných se tvrzí dral.
Poklesaly v rumy chrámy švarné,
rozkotány modly divotvárné.
Zasténaly věkovité pně
hájů posvátných pod seker tepem,
zapraskaly větve žalostně
v obejmutí žáru velkolepém,
stará božstva uletala z nich
ve příšerných dýmu oblacích.

Klesli Vendové — hluk boje ztich' —
prosto moře loupeživých lodí —
z rozkotaných sídel slovanských
novým pánům zlatá žeň se rodí.
Osadníků davy se všech stran
sem se valí, Němcové i Dáni,
z nových měst již mnohý boží stan
povznáší kříž jasný lepou bání.

Slávů lepší část šíj kloní již
pod Kristova jařma sladkou tíž,
libuje si v novém kroji, mravě
a řeč otců tlumí pohrdavě.
Ostatní pak plaše ustupují
do nevlídných pustin, lesních slují,
nebo v trpké, těžké nevoli
nesou cizích pánů povržení.
Ba již dalekou ta doba není,
kdy tu navždy slavské hlaholy
oněmí, kdy v lůně toho kraje
zbudou jenom sledy kostí tlících
po Bodricích, Srbech, po Luticích, —
pusté hroby jen a chmurné báje."

Skončil řeč pan Albert. Mutné snění
obepřádá Dagmařino líce...
Pojednou vzhled krajiny se mění:
Břehy ladné rázem coufajíce
v ohromné dva oblouky se klenou,
jak by v širou náruč otevřenou
braly velkolepou vodní pláň,
jež se před korábem pozaskvívá
leskem stříbrným a v dálce splývá
s azurem, jímž září nebes báň.

Zdali velebný to Balt již vine
skvostný koráb do náruče siné?

Nikoli! Zas tamo na severu
z vodní spousty břehy hrbolaté
vyhouply se v záři slunka zlaté,
v bučin valných zamodralém šeru . . .

Či snad Odra, syta šumné pouti,
v obrovské tu jezero se hroutí?

Rozkošné to divadlo, kdy kruhem
tu se vynořuje, tamo hasne
na obvodu pláně stříbrojasné
břehů zeleň vlnovitým pruhem,
přivábilo na příď korábu
sličnou kněžnu. Komonstvo s ní švarné
těší se těch proměn půvabu,
a pan Albert zjevy různotvárné,
snující se vodní dálavou,
vysvětluje řečí poutavou:

„Odra, slyšíc blízkou píseň moře,
v jarém dmutí milánovi vstříc
hruď tu šíří valné po prostoře,
z daleka již rozestírajíc
k Baltu ramena svá roztoužená:
levé rámě — křivolaká Pěna,
pravé — Děvanovy ladný proud.
Jimi v jasné kadeře mu sahá,
ale k prsům ňadra svoje blahá
nemůže mu vroucně přitisknout:
Ostrovy dva mezi ně se šinou —
Volín rozložitý, hvozdem stmělý,
Uznojm táhnoucí se v dálku sinou —
Svina stužkou stříbrnou je dělí.

Ajhle! tam kde pahorků těch řada
k Děvanovy jasným vlnám spadá
s výspy volyňské, před málem let
skvěl se Slávy čarovábný květ.

Každý vánek, jenž ty vršky holé,
pustiny ty smutné obletá,
každá vlna, čeřící se dole,
tesklivě tam šepce: Vineta!
Vineta! les šumí v dálném kole,
a kraj široširý v temném bole
Vineta! lká tiše, Vineta!

Vineto, ty mořské vidmo skvělé,
Volyni, měst perlo spanilá,
jak jsi hrdě na těch výšin čele
ve knížecí slávě trůnila!
Pokořit se tvému půvabu
přilétaly davy korábů,
tísnily se šumně u tvých nohou;
štědře sypaly ti do klínu
spousty perel, zlata, rubínů
a co skvostů září pod oblohou.
Vídala's všech končin tovary:
Klaněly se tobě stožáry,
jež co jedle, bílé věčným sněhem,
trčely kdys nad půlnočním břehem
v divukrásnou záři severa;
zdravily tě plachty cizotvárné
končin dalekých, kde z půdy žárné
kypí bajných květů nádhera,
vozíce ti v lodí širém lůně
Arabie klénoty a vůně . . .

Nyní osiřel ten smutný břeh
a loď plaše vyhýbá se jemu —
vaneť z pustiny té smrti dech.
Hledě z dálky k místu truchlivému,
slyše tam jen mořských ptáků křik,

lodivod, dnů zašlých pamětník,
čelo na dlaň chýlí zadumán:
Vidí v duchu nával kolísavý
plachet různotvárných, stěžňů, lan,
lidu kupčícího pestré davy,
pyšné stěny, záři skvostných bran,
města velebného krásy staré —
a vzdech maně z útroby se dere:
Možno-li, že všechna tato sláva
mžikem shasla ve stín příšerný,
jako vzdušný přelud nádherný,
jejž ďas mořský nad vodami tkává!?

Kde's ó, Volyni, ty hrdé Jumne
pověstí? Kde žulový tvůj hrad,
Jomsburg mohutný, jenž moři vláď? —
Trváte jen v písni slavošumné!
Když vás v kole bohatýrů slaví
šedý skald, což vítá bleskem oka
hrdosmělé Jomsvikingů davy,
obrovitou postať Palnatoka
trčící nad lodi zobák sivý.
Stíhá duchem udatenství divy
na palubě vratké; bouře jekem,
rahen skřipotem a racků skřekem
slyší topor na štít pevný třískat,
vidí sekery a meče blýskat
v potrhaných plachet šedé směsi,
bičované vichru zlobným ruchem,
a bouř velebná, jež táhne duchem,
v řasu jasné krůpěje mu věsí . . .

Vypjalo se rámě dánské síly
nad Volyní, v rázu strašlivém

na zářivou hlavu mořské víly
dopadlo jak Thora kladivem.
Magnus král ji mečem, ohněm sklátil,
zdupal do prachu. Leč krátký čas
žití s kouzlem bývalým jí vrátil.
Na pomořský trůn si sedla zas
a jak druhdy svítil v kraje dalné,
vábil k sobě lodí shluky valné
rusalky té svůdné zlatý vlas.
Tu král Niels ji zdrtil mocnou pěstí —
Vstala zas a kříže spasný třpyt
nad čelenkou nádhernou jí svit':
vzešloť sémě blahonosných zvěstí,
které metal po těch březích kol
biskup Ota, Vendů apoštol.

Ale nezdržely prosby žádné
bohem usouzený města zmar.
Zapřisáh' se velký Valdemar,
jehož syn teď Dánsku slavně vládne,
na věky že zlomí Slávů pych.
Pod korouhví kříže s vojem valným
na korábech vyplul nesčetných
k Ranské výspy mocným křidám skalným.
Udeřil v ten běloskvoucí štít
všeho Slovanstva i padla rázem
věkoslavná Arkona, kles' na zem
hromovitým pádem Svantovít,
a moc dánská se zákonem Páně
vztýčila svou berlu na Rujaně.

Poslové tu přišli Volyňanů,
Volyňský sám biskup v jejich čele;
mluvili, že tuto slávy stranu

objímá již náruč Spasitele,
prosíce, by výspa, která pěstí
stejnou s Dány samospasnou víru,
ušetřena válkou mohla kvésti
v pevném s nimi přátelství a míru.

Ale kříž, jenž zdobil poslů havy,
neodvrátil krále od výpravy:
Zamítl jich ruku příkrým slovem,
že co Slovan zrádná jesti zmije,
že rod jejich třeba zkrotit kovem,
ve jho dánské sepnout jejich šíje.

Když s tou zvěstí přišel biskup zpátky
a že s vojskem král již Baltem kvačí,
dřevních bludů tajní vyznavači
národ jedva pokřestěný, vratký,
odvrátili od Kristových řádů;
z lesních pustin, kde se léta kryli,
šedí žrecové se vyrojili,
nad výspou si osvojili vládu.
Hřměli k davům plamennými slovy:
Hle, co platno vám, že víru drahou
otců svých jste spláchli křestnou vlahou —
zdaž vás nyní obrání bůh nový?
Obraz jeho hrozebně se skví
s dánských stožárů a korouhví,
jež vám zkázu nesou — Vojsko Krista
na vás, křesťany, jho strašné chystá . . .
Kříž od výspy vraha nezaplaší —
prahneť jako dřív po krvi vaší.
Z ciziny jen okov, meč vám hrozí,
není přítele vám v zemi širé —

jediný ti štít, ó, plémě siré:
otců tvojich věkožizní bozi!
Triglav přijme dítky pobloudilé,
sílu vítěznou jich vdechne zbrani
a náš ostrov, sídlo svoje milé,
zaštítí, jak druhdy, mocnou dlaní!

Postrašeni do Kamína spěli
ti, kdož věrně lnuli k víře svaté,
zanechavše město, ostrov celý
v moci chátry, bludným žárem vzňaté.
Zašlá chmura pohanství se nově
rozvalila mžikem po ostrově;
kříže klesly; žreců zástup vez'
modlu tříhlavou, již skrýval kdes
v duté hrudi obrovského kmene,
slavně nazpět v obnovený chrám
a lid četné lodě ozbrojené
na obranu chystal proti nám.
Leč již také našich lodí mračno
k výspě valilo se, boje lačno.

Však ten boj ať Lykke tobě líčí,
kněžno spanilá! Hle, jak mu týčí
hrdou šíj' hles první o té válce,
hle, jak živne, z oka metá blesky,
jako komoň válečný, kdy vřesky
polní trouby ozvaly se v dálce!"

Dagmar tiše k bohatýru vzhledla.
Vyšla mocná postať rekova,
kolem níž se z šupin, kroužků předla
bleskotavá říza kovová.

Na hlavě mu přílba okrouhlá
shora ostnem postříbřeným plá
a tvář hrdobná s ran hojných sledy
rdí se nadšením, jež blýská hledy.
Zvoní rek, an Dagmaře se blíží,
škorní železnou a kovem havu;
kloně před ní plavohřívou hlavu,
rukavice těžké zvučně kříží
na krunýři; obrněnou rukou
míří v dálku s řečí jasnozvukou:

„Hle! tím průlivem voj našich lodí
vnikl do límanu bouřným mrakem
Jakou rozkoš slavné vidmo plodí,
jež mi paměť kouzlí přede zrakem!
Vidím strašlivé to ptactvo boje,
draků hrozných temnokřídlé roje,
hrnouti se z oněch mořských vrat,
šířiti se kvapně po límanu,
nadýmati plachty v jitřním vanu,
po zkypělých vodách tancovat!
Kolísá se nad užaslou vlnou
stožárových jedlí širý les,
klátí rahen větví nesčíslnou
v lan a těhel úponkovou směs,
v rozmanité chumle třepetavé
zdouvaje svých plachet loubí tmavé.
A jak lesem, když naň bouře lehá,
blesk se míhá, hromu rachot zní,
tak tu plachtami zář mečů šlehá,
tak tu burácí zpěv bitevní.

Nejhroznější z těchto mořských draků
v čele strmým, skvoucím křížem plál;

za ním vládce bojechtivých zraků
týčil se, s ním arcibiskup stál,
slavný Absolon, muž Bohem daný
plamenná co metla na Slovany.
Živě dosud vidím před sebou
postať jeho obrovskou, jak z davu
zpola kněz, půl v bohatýrském havu
vypíná se s hrůznou velebou,
opřen pěstí křečovitě spjatou
o válečnou lesklou sekyru,
ano shora pod infulí zlatou
s mihotavým křížem safírů
oko, v loďstvo Vendů zahloubané,
svatým plamenem vstříc boji plane.

Tamo, kde se pod Volyně čelem
Děvanova proudí z límanu,
čekalo nás loďstvo Slovanů
plachet hustých třepetavým bělem.
Záhyb límanu i průliv za ním
hemžily se těchto plachet vláním,
jako bělásků když oblak sletne
nebo hruš sesype pršky květné.

Jako by dvě ptáků dravých mračna
v azuru se střetla bojelačna,
na se vrazila ve hněvu slepém
zobci, pařáty a v pusté směsi
rozvířila křídel prudkým tepem,
šumotem a skřekem podnebesí,
až by chodec dole vypna hlavu
vzhlédl užaslý v tu vzdušnou vřavu:
Takto na modravém límaně
ohromná dvě loďstva ruchem boje,

nevídaným dosud v této straně,
schumelila divě plachty svoje;
srážely se v pobouřené vodě
mohutnými boky steré lodě,
zobci ostrými si v žebra bily,
spáry háků do beder si ryly,
lovily se lany, do palub
vtínaly si kotev ostrý zub;
zněly třesky mostů, klesajících,
s lodi na loď, boje hluk a ryk,
zbraní řinkot, zápasníků křik,
sténajících tu, tam plesajících,
a vzduch mísil v bitvy šum a jek.
poplašených mořských ptáků skřek.

Mořský sup, jenž nesl moji četu,
směsicí tou stíhal v bystrém letu
pyšnou labuť vzácných půvabů.
Byl to největší všech korábů
slovanských a nejzdobnější spolu:
Hrdě nad ostatních stěžňů les
trčel stožár jeho do nebes
s vlajkou stříbrotkanou na vrcholu;
s rahen visely mu plachty sněžné
jako jarní oblaky a v nich
sem tam kmitaly se zdoby něžné
hvězdic drobných, stříbrem vetkaných;
nad klounem pak přídy povypjaté
vyřezána pěkně tříhlavá
pohanského božství postava,
s rohem v ruce, čněla v říze zlaté.

Plovoucí to byla svatyně
loďstva pohanského. Zástup kněží

na přídě stál v jasné skupině.
V kadeře jim zeleň tkala svěží
haluz lípová; kol údů vlály
řízy sněhobílé; oči plály
žárem blouznivým a zpěvy hlasné
ze rtů slavným sborem šuměly,
an jich prstů tepot umělý
rozechvíval struny varyt jasné.
Za nimi pak širý lodi trup
svítil zbraní bohatýrských tlup —
Svaté korouhve to paladýni,
která sklání na těch postav tíseň
kmentu běl a stříbra jasnou tříseň
jako sněhu chomáče a jíní.
Posvátný ten prapor pilně střeží
neprostupná hradba statných těl,
spousta k luku přiložených střel,
spousta kopí, jimiž loď se ježí.

Ke korábu tomu zaměřil
mořský orel můj a v ladné plece
železným jej zobcem udeřil;
na příď mezi rozplašené žrece
těžký most se rachotivě řítil
a boj na něm strašlivý se znítil.
Na koráb můj zástup vztekle kvačil,
nazpět zástup Slovanů jej tlačil,
závodíce v udatnosti lví;
ale již již na pohanské zbraně
klonila se vážka vítězství,
když tu náhle na opačné straně
druhá dánská loď svých háků zuby
slávské lodi vťala do paluby.

Jako chrtů dvé, když v bystrém skoku
zakousne se vztekle s obou stran
jelenovi do schvácených boků
a ten krví, pěnou postříkán
semotam se klátí, sebou zmítá,
parohy se v houští větvic vplítá,
marně setřást ohaře se snaží,
jejichž zub se hloub mu v nitro vráží:
Takto koráb těsně uvízlý
v lodic objetí, jež s obé strany
v jeho bok se pevně zahryzly,
kolísá se prudce rozhoupaný,
praskaje sem tam se potácí,
s boku na bok divě hourácí,
třepá strůje směsí pomatenou,
pokryt vody rozbouřené pěnou.

Palubou mu kypí zápas lítý:
Kmitají se mečů, sekyr blesky,
pokřik rozléhá se, zvoní štíty,
šípy syčí, duní palic třesky,
v děsná klubka mužů dav se splétá —
skřipot zubů zní a mroucích sten —
mnohý hřmotně přes palubu slétá
a vrah ještě k vodě nakloněn
po něm bije s vášnivostí slepou,
jako tuleně když lovci tepou,
a kol kolem vlna zpěněná
vystřikuje, krví ruměná...

Posléz trupy kněží porubaných
přídu pokryly, směs řásné běle,
zlaté třásně krví uzardělé,
sprchlá zeleň věnců rozškubaných,

tváře mroucí, u nich varyta
zlatostrunná, pádem rozbitá.
Přes tu spoustu, s těžkým v ruce mlatem,
chvatně vystoup' obrovitý Dán
tam, kde v lodním klounu povypjatém
tříhlavý byl idol vyřezán,
rozpřáhlo se rámě svalovité
a mlat padl v temném třeskotu
na modly té čelo, zlatem kryté:
za hromného Dánu chechtotu
idol na sto kusu roztříštěný
sesypal se do kypící pěny.

Ale doposud se sněžila
svatá korouhev ze středu čety,
která kol ní Dánům na ústrety
bodce dlouhých kopí ježila,
mezi nimiž meče různotvárné
blýskaly se, zraky hněvem žárné.
Nade všechny strměl hrdou skrání
praporečník štíhlý; meč mu jasně
zářil v pravici, a levou dlaní
třímal prapor, jehož bílé třásně
kanuly naň, zpola kryly jej,
že z nich bledý zíral obličej
jako zimní bouře prašným sněhem;
havraní mu vlasy ve vrkočích
k líci spadaly a v temných očích
nadšení se skvělo vroucím žehem.

Odevšad jsme buráceli prudce
vzteklým útokem v ten živý val,
tříštily se dřevce v tuhé půtce,
jisker dėšť ze štítů vytryskal,

mečů blesky křížily se v kole,
mrtvol vršky kupily se dole,
hrudí vráželi jsme na oštěpy
v nerozvážné zlobě hluši, slepi.

Nezřeli jsme v boji divokém,
kterak zatím koráb, poborcený
našich lodic prudkým útokem,
níž a níže klesá, v chumle pěny
dopola již ztápí palubu,
pomstylačně s sebou v záhubu
lodě, v bok mu zahryznuté, táhna, —
až křik zazněl: „Koráb klesá! Běda!“
Boj tu skončen. Jeden spásu hledá
v lanoví; ten zachytil se rahna:
jiné splachuje vln proudný chvat
a část našich na své lodě pílí,
hledíc zobce jejich odervat
od korábu, jenž se v propasť chýlí.

Já však opozdiv se v líté řeži,
rahno skřípavé jsem chytil stěží.
Odtud spatřil jsem, jak šípem v boku
Pomořan, jenž prapor svatý nesl,
zbrocen krví na palubě klesl,
ztopené již do pěnivých toků;
kterak do korouhve řásnaté
jako v rubáš zahalil se celý
a zub kotvy, k stěžni připjaté,
zatkl sobě za pás stříbroskvělý.
Takto spoután s lodí klesající,
zapadal s ní v šumnou vodní sluj
unášeje drahý prapor svůj,
jenž mu obestíral mroucí líci;

Kněžna sličná sedí v zadumání
v teplém, měkkém noci objetí
na přídě, jež s ní se zvolna sklání
a výš, výše stoupá v zápětí,
na lodi, jež s boku v bok se chýlí
jako velká kolébka, již ruče
houpají sem tamo družné víly
Baltu starého, jenž temně huče,
o loď vlny šumně rozrážeje
věčnou svoji kolébavku pěje.
Ale nespí Dagmar. Hledí vzhůru
na kmitavé záře krásy věčné
v safírové výši nekonečné,
na obláčků tichých lehkou chmuru.
Krůpěj zvolna po líci jí stekla,
bezděky dlaň třesavá se smekla
v ruku Kristině, jež na ni vřele
přitiskla rty něhou rozechvělé.

Sepjala pak Dagmar dlaně, klekla,
zraky vznesla ku hvězdnaté báni.
Slyšela jen družka její milá
vzdechy klopotné a tiché štkání,
však ni ona jistě netušila,
za koho se nesla nocí k ránu
jako smutná holubička bílá
modlitba ta vroucí k nebes Pánu . . .

Na palubě dlely ještě bdíce,
když lesk jitra ozlatil jim líce,
když se na západě roztrhaly
ranních mlžin šedé záclony
a tam zasvitly jak sněžné valy
dálné skály padlé Arkony.

III. Svatební dary.

Ribe, slavné Ribe, město šedých věží,
což se usmíváš dnes třpytivé a svěží?
Stavby nebetyčné, jež se věkem chmuří,
praporce si pestré zatkly na cimbuří,
květů řetězy jim halí štíty sivé,
divné výstupky a sošek chmurné davy,
opřádají mnohý smělý arkýř tmavý,
pnou se přes ulice uzoučké a křivé,
věnčí řady štíhlých sloupců nad pavlány,
v zapletení hustém visí s každé brány. —
Podobáš se, Ribe, svatební dnes matce,
starušence, hosty vítající sladce,
hladící své vrásky v usmívání blahém,
tající svých vlasů stříbro v čepci drahém,
ve svatebním čepci, jenž se zlatem svítí,
ubrán v pestré peří, fábory a kvítí.

Však-tě Ribe v skutku po svatebním kvase
blaženo se budí. Jedva věží šerých

tklo se růžným prstem jitro zlatořasé,
vyrojil se příval postav tisícerých
z domů mezi dav, jenž k úsvitům až denním
v ulicích noc probděl šumným veselením.
Jako po lučině bujné větru letem
trávy houšť se vlní s nesčíslným květem,
šalvějí se modrá, kopretinou bělá,
tu zas pryskyřníkem žlutě září celá:
takto dav, jenž hlučně proudí ulicemi,
těkavě se mění barev svity všemi.
S měšťanů a bondů různobarvým krojem
lesklý háv se mísí, kněžské roucho tmavé;
tu tam jeví dívka líce usmívavé
pod růžovým věncem, lehkým pod závojem;
i též drobotinu dítek smavohledou
matky nesou v loktech, za ručky si vedou.

A tou spoustou lidu šumí zvěsti hlasné
o dnech památných, jež Ribe zřelo právě:
Valdemar jak mocný ve královské slávě
vyjel na ústrety nevěstě své jasné,
již pan Strange vezl tužbám jeho vroucím
z dálné země české, slavné, přebohaté,
které září v klíně drahokamem skvoucím
Praha, divukrásné sídlo stověžaté.
Hovoří, jak bylo přehlednouti stěží
zástupy, jež obou ždaly na pobřeží.
Řekou z Ribské brány valily se davy,
potoky k nim spěly tlupy vesničanů,
až pak v šumné moře slévaly se hlavy,
s břehu pnouce zory na západní stranu.
Posléz lodník starý s náhlým bleskem oka
tulení svou čapku hodil do vysoka:

„Jedou, jedou!“ Sterý krk se protahoval
směrem, kamo stařec rámě napřahoval;
ale méně bystré oko ledva zřelo
cosi tam jak mráčku třepetavé bělo.
Vedle jiný mráček lehce ruměnil se;
rostly letem, každý v plachtu proměnil se.
Blíž se nesl hrdě v lodí prostších roji,
zlacen jitřním sluncem, velký koráb dvojí;
jeden labutí měl útvar, plachty bílé,
druhý plachtoví měl nachem uzardělé,
na výběžku strmém mohutného kýle
zdobu nesa pyšnou, ryzí stříbro skvělé —
orlí poprsí to s hlavou povypjatou,
blyštící se v dálku pod korunou zlatou.

S korábem tím vyplul v hojné četě panské
Valdemar vstříc kněžně. Než kdy s lodí její
setkali se v Baltu proti výspě Ranské,
přestoupil k ní vládce. Ze rtů ke rtům znějí
všechny podrobnosti milostného střetu:
Z daleka mu svitla děvic dvorních sborem
jako lilie ve shluku pestrých květů
a též ona prvním rozeznala zorem
ve skupině pánů svého zasnoubence,
an z nich vynikal jak orel nade ptence.
Na loď její vstoupiv, na kolena klesl
před ní, útlou vroucně políbil jí ruku
a zrak roznícený k libé tváři vznesl,
třasně pohybuje rtoma beze zvuku,
blouznivý jak jinoch, láskou opojený,
poprvé kdy klečí u noh krásné ženy.
Jako ku světice tváři, takto vzíral
na schýlené líčko, pod sklopenou řasu,
kde se červánek jí luzný rozestíral

v jemném stínu svislých, hnědovlných vlasů.
Na to vstal a vlídně kázav ruky kynem
panu Strangovi, by za ním následoval,
ve stan uvedl ji, dvorně besedoval
s kněžnou pod nachovým jeho baldachýnem;
Kristina jen sličná a pan Strange byli
svědky nadšení, jímž snoubencovi rtové
vroucími tam slovy volně pozdravili
tu, již obletali dlouho toužní snové.
V Bukovci jich ruce biskup spojil slavně.
A pak pluli dále. Šťastnou plavba byla:
do plachet jim větřík dýchal neunavně,
čistá nebes báň se v moři zrcadlila,
lahodně se skvělo, po něm vlnky drobné
laškovně si hrály v barev změně zdobné.
V čistém zlatém vzduchu nad zářivou tuní
břehové se kolem usmívali slunní
dánských ostrovů. Tu malebného tvaru
skály čněly z bílých příbojových varu;
tu je do chobotu zvaly přívětivých,
zářících jak safír, s rozptýleným bělem
plachet, mořských ptáků v rámci pozatmělém
ladně nakupených vrchů, hvozdů snivých;
tu zas vábilo je kouzlo tichých krajin,
lučin smaragdových, jarní vláhou zpitých,
stinných vrb a buků, šerých různo hájin,
pestrých stád a chatek olším poukrytých.
Královy však oči, třpytící se v rose
citů rozkošných, jen bližší půvab ssály —
Až se Ribské břehy vynořily v dáli,
až i lidstva mračno na nich zjevilo se.

Mrak ten rozvlnil se jako v burném vání.
Již-tě s břehu jasně na korábu zříti

jednotlivé zjevy. Infule se třpytí
nad vlnivým stříbrem biskupových skrání;
Lykkova tu září postať obrovitá,
brněním kol kolem šupinatým krytá;
s vážným Albertem se druží Limbak jarý,
Globe jeví široé, kypící své tvary,
stranou dlí pan Strange, hlavu k prsům chýle,
jak by mořská nemoc seděla mu v týle.

Ale v lodě středu před nachovým stanem
po královĕ boku v rouše stříbrotkaném
půvabem svým Dagmar zajala všech zraky.
Vzlétly vymrštěných čapek pestré mraky
širo nad hlavami zvlněného davu
a loď, vinoucí se zvolna do přístavu,
uvítala lidu vřava hromohlasná:
„Zdráv buď král nám! Zdráva královna buď
jasná!“

A když vystoupivši na koberec měkký
mostu pojícího s lodí písek břehu,
plně ukázala davům jemné vděky
postavy a líce, hrdličí svou něhu,
podobna jsouc zjevu, který nepřichází
z říše pozemské, než ze snů blahých kraje,
kde duch, tělesnosti sproštěn pout a hrází,
v čisté záři křídlem étherovým hraje,
kde bol neznámým, kde nemučí zlo žádné
a jen krása s dobrem zasnoubena vládne:
tu dech na chvíli se ztajil množství všemu,
a pak zástup, znova plesně buráceje,
vstříc jí spěchal, rty své přitisknouti chtěje
k řízy její sněžné stříbrnému lemu;

matky povznášely dítka do vysoka,
jasná vláha tryskla z nejednoho oka
a kol ze rtů znělo: „Ach, což sličná jesti! —
Jaká dobrota jí září z tiché líce! —
Líbezný ten anděl nese Dánsku štěstí! —
Bůh ti žehnej, krásná bílá holubice!“

Na krotkého koně, jemuž hřívy bělo
a sníh plecí tisíc květů ovíjelo,
jako by to zima s jarem zápas vedla,
usadil sám vládce do zlatého sedla
manželku si vzácnou. Sám pak na černouše
vedle skočil — obraz divné mužské krásy
s jasným vlasem, v hojné rozvlněným řásy,
splývajícím bujně po nádherném rouše,
s rusým, hebkým knírem, rozčeřeným jemně,
s tváří hrdolepou, s okem jaroskvoucím,
pohledem jež stále obletuje vroucím
kněžnu, stoudně k oři schylující témě.

Jeli cestou k Ribe. Podkovy jich koní
brodily se v růžích, rozmetaných po ní
rukou dívek sličných; v drahocennou látku,
která dráhu celou nachem postírala,
ořů kopyta se zvolna zabírala.
Uvítáni deštěm květů, sterých šátků
povíváním plesným, za hlaholu zvonů,
za jásotu lidu v pyšné město vjeli,
v každičkém kde okně, každém na balkonu
jako mračna tlupy diváků se tměly,
kde i na střechách, jak vytesané stvůry
chrličů, se tváře ukláněly shury. — —

O příjezdu kněžny tak, pln její chvály,
vypráví si národ; mluví o slavnostech,
které včera v městě radostném se dály,
o nádheře rouch a nevídaných skvostech,
o pokladu peněz, který v ruce chudé
deštěm stříbrným a zlatým hojně pršel,
o malvazu, který místo vody všude
proudy bílými a červenými sršel...

Za hovorů takých k sídlu královskému
zástupy se valí. Pevný most se klene
tamo k velebnému hradu obrovskému
přes příkopy širé, vodou naplněné,
jížto uklání hrad, jitřním sluncem zlatý,
třaslavé své stíny do šerého klína.
Nad ním okrouhlá věž bílá k nebi vzpíná
střechu špičatou nad okraj zubovatý.

Tam se různobarvé valí vlny lidu.
Jako nejpestřejší koberec tu shora
plné nádvoří se představuje vidu:
Mezi prostším davem pyšné zjevy dvora
jsou tu purpurným a zlatým svitem tkány
jako v polním kvítí skvělé tulipány.
Ze směsi té stráží obrněné roty
trčí dlouhých kopí blýskavými hroty.
Jako motýlové po lučině jarní
těkají sem tamo panošíci švarní,
kadeřaví, v modrém, bílém šatě vlavém.
Tu hle! nese jeden šarlatovou vlečku
za dámou, jíž zbrojnoš cestu klestí davem;
tam hoch krotí chrtů nedočkavou smečku;
onde s okřídleným soudruhem se baví
sokolník; pták v ruce křídloma jej tepe

a hlavičkou kývá, na níž červenavý
chochol pozlacené přilbičky se třepe.
Ba i šaška vidět; zástupem se kmitá
chřestě rolničkami v rouše z pestrých cípů,
pitvorně své žezlo za nezbedných vtipů
v běhu vymršťuje, se smíchem zas chytá.

Náhle zraky všech se obrátily z dulí
na pavlán, jenž věž tam obepínal v půli,
obrovský jak prsten na prstě Titana.
Zjevilať se tam ve svěžím svitu rána
krásná dvojice: Po boku chotě krále,
zářícího v plném lesku důstojenství,
sličná Dagmar, obraz nejsladšího ženství,
jak se mlha jemná tulí k hrdé skále.
Vstříc jim zahřměl zdola hlučný pozdrav lidu;
král mu vděčil volně v majestátním klidu
ruky pokynem; leč Dagmar prostomile
klonila k nim hlavu v srdečnosti čilé,
úsměv láskyplný jevíc v obličeji
jako paprsek té čisté záře ranné,
který třpytně těkal po koruně její
ze stříbrných květů liliových tkané.

Posléz opustili pavlán; vzhůru věží
po točitých schodech vystoupili spolu.
Na cimbuří skráň jim ovál větřík svěží
a zrak na vše strany ukláněl se dolů.
Jaký obraz Dagmar úchvatný tu zřela!
Nejblíž kolem věže v rouše praporcovém
tíseň střech a vížek malebná se střela,
tvoříc sterý dol a hřeben lesklým krovem.
Ve závratné hloubi, v pestrou hmotu slita
hemžila se lidu spousta rozmanitá

po ulicích města, po zámeckém dvoře,
zdrobnělá s té výšky, mravenčí jak chasa,
a těch davů plesná vřava mnohohlasá
zněla sem jak šumot vzdáleného moře.
A kol města širo zříti na vše strany
rovinu jak okruh nesmírného stolu,
po němž pokrov pne se z látek pěkných tkaný;
zelená tu s hnědou vládu mají spolu,
lučiny to hojné, valná vřesoviště;
s nimi rolí vzorky úhledné se snoubí,
hájů třáseň v dáli tu a tam je vroubí
a šperk jasných říček, stříbrně se blyště,
drahým vyšíváním proplétá se na nich;
jako hříčky sem tam střechy chat se krčí,
někde z chomáče jich vížky svatyň trčí
a vše usmívati zdá se v lescích ranních
čirou blažeností. V západním pak lemu
plá cos, drahokamu rovno obrovskému, —
moře to, jež dráp svůj do břehu tam vrývá,
skvoucím okem v širou Jutskou pláň se dívá.

Dokola král ruku šinul s touto řečí:
„Hle, tu širý blankyt dílec omezuje
říše mé, jež nad něj tisíckrát je větší.
Však čím teď, kdy mojí sladká Dagmar sluje,
čím ta říše pro mne? Dotud vzlet můj pouze
k země výsotám se nesl v orlí touze,
miloval jsem bouři, smrtnou hudbu zbrojnou,
po slávě jen prahnul žízní neukojnou.
Ale teď mi vlají nitrem city nové
jako teplé vánky jarní krásou vonnou,
snové moji v tiché blaženosti tonou
a svět celý ztopen v záři červánkové.
Ó, má choti drahá! Odhalím ti na dno

srdce své. To srdce pod pancířem tvrdým
spalo tvrdý sen. V něm bylo temno, chladno.
Lásku ženy smíchem odmítal jsem hrdým.
I když k země blahu z nádherného vínku
nevěst královských jsem vybral bez váhání
tebe, miloněžnou tichou fialinku:
nejen Přemyslova trůnu slavné plání,
než i chvála tvojich půvabů a ctností,
obraz tvůj — slib aspoň vzácné líbeznosti —
zajaly mne sice; ale srdce spalo
dosud sen svůj klidný, lásky nepoznalo.
Procitlo však záhy. Jako vánek časem
probudiv se, jedva trávy chvěje klasem,
ale sílí, vzrůstá, až i kmenem klátí:
tak jsem cítil ňadrem z nenadání vláti
touhu tajemnou po bytosti té luzné,
o níž šeptaly mi štětce barvy nuzné.
V barvitý ten stín jsem život, duši vkládal
a kol něho hvězdnou svatozáři spřádal.
Ožila ta malba, z rámce volně sklouzla
a kamkoli šel jsem, přede mnou se vzduchem
vznášela jak výtvor milostného kouzla.
Když jsem plnil jarní háje lovu ruchem,
mezi kmeny buků v polosvitu hravém
lehounce se chvěla podoba ta něžná
nad kalíšky květů jako elfů kněžna.
Když mi zněly meče bohatýrů davem,
náhle s hudbou sladkou slétly na přílbice
růží poupátka a bílé holubice:
s tichým úsměvem se mihla středem reků
ona postava jak posel krasší říše,
neznámé mi dosud, světa něhy, vděku.
A když síní šumnou, v hojných skvostů pýše
věnec paní sličných zářil mému zoru,

v kobu svou jsem prchal z těchto vábných sborů,
vzdychaje tam nad tvým obrazem se shýbal,
k srdci vinul jej a barvy mrtvé líbal.

Strange žárlivosť mou budil. Smí tam zříti
tuto sladkou líc, těch očí záři smavou,
na palubě těsně po tvém boku dlíti —
co já v dálce hynu tužbou nedočkavou.
Vždyť má naděj všecka, meta každé snahy
v podobizny tvojí vtělila se tahy.
A když spatřil jsem tě — sen když tělem stal se —
ba, před skutečností krasší rozplýval se — —

Ó, jak šťasten, drahá, k ňadrům vinu tebe!
Zdá se mi, svět celý že mým štěstím jásá,
že mi závidí té slasti samo nebe,
jemuž skřivánek mé blaho písní hlásá.
Co mi nyní sláva, moc a říše celá?
Nech to zajde všecko! Mému štěstí stačí
země píď, krov chudý, na něm píseň ptačí
a v mých loktech Dagmar, hvězdička má skvělá.
Dnes, kdy po noci, jež prchá blahem zpitá,
v rodné zemi mé nás první jitro vítá,
přijmi moje dary, svatebním jak zvykem.
Nechť tvá mysl sama nejlepší si zvolí:
Vzniká-li ti v duši přání jakékoli,
vyslov je a bude vyplněno mžikem.
A čím těžší úkol jeho vyplnění
přinese, tím větším zavážeš mě díkem!“

Královna tu stála v jemném prsou chvění,
víčka sklánějíc před jeho zrakem žhavým
a tvář ostýchavá nachem přelétavým
hned se pýřila, hned liliově bleda

z temna vlasů zřela čarovábnou lunou,
unyle se kloníc třpytnou pod korunou.
Zamyšlení hustý stín jí v čelo sedá
a teď oko vroucně k manželu se zvedá:
„„Ó, jak's dobrotiv! Přec duše moje váhá,
mám-li odhaliti trojí přání vřelé,
jež mi plní hruď. Ty prosby příliš smělé
ret můj v této chvíli projevit se zdráhá.““

„Trojí přání! Zjev je! Prahnu po té zvěsti:
Pro tvůj vděk chci všechno vykonat, vše nésti.
Přísahu mou slyš před širou země tváří:
Při tom blankytu, při moři, jež tam září,
při koruně té, jež blýská na mé skráni,
při lásce, jež plá mi v ňadrech velká, čistá,
přísahám ti, drahá: Každé tvoje přání,
je-li v moci lidské, splním dozajista!“

„„Poslyš tedy, drahý! Když jsem po příchodu
našem do svých komnat kroky obrátila,
kolena mi paní jakás obchvátila,
rouchem, zjevem svědčíc o vznešeném rodu,
na líci však jevíc stopy těžkých pečí;
slzou ke mně zřela s úpěnlivou řečí:
‚Že prý štěstí nemá pro neštěstí citu,
říkají; jen sobcům platí tato slova,
v domě lidí dobrých štěstí nemá bytu,
zní-li nářek bídy z domu sousedova.
Když se plný kalich blaha k tobě chýlí,
jasná nevěsto, ó, vzpomeň si v tu dobu
na stín člověka, jenž v zoufalosti kvílí
v děsné temnici, jak živá kořisť hrobu,
na dnu chladné věže, zbaven denní záře,
rve si šedé vlasy, nehtem ryje tváře,

jak tam hluše sténá, k nebi spíná ruce,
v odpověď jen okov chřestí jeho muce —
Na sestru se jednu rozpomeň v té chvíli,
již ten obraz dere hruď, klid žití ruší
a již proto stíhá zášť, že nemá síly
soucit s bídným bratrem, žal svůj ztajit v duši!' —
Vězněm bratr tvůj? Kdo jsi? Co vinou jeho?
ptala jsem se. — Lkala nešťastnice dále:
‚Zlomené jsme snítky kmene královského!
Brat můj Valdemar je Valdemara krále
strýcem pokrevním. On církvi svaté oddal
život svůj a berla biskupská se skvěla
v ruce jeho. Ale v srdci červ mu hlodal
světské marnosti a zahubil jej zcela:
Ctižádostí puzen, v zaslepené pýše
proti Knutovi kdys, předešlému vládci,
dobyti chtěl mečem podílu té říše,
spolčen s nepřátely otčiny a zrádci —
Hořce pykal za to! Čtrnáctým již letem
v Oringsborgu hyne těsném ve žaláři,
čtrnácte jar nad ním rozvilo se květem —
žádné nepronikl o k němu vlídnou září.
Jeho ston tam vnímá temnota jen hluchá,
v nížto budí údy zmořené jen s tíží
strašné hlasy pout, jež ukrutně ho víží,
těla stín jen halí kajicného ducha.
Vím, ó, vím, že marně úpění mé nezní
ve sluch tvůj: Ach, milosť ubohému vězni!
Svojí přímluvou jej vybav z děsné noci,
vrať jej zemi, církvi! Zbytek jeho žití
bude jednou prosbou k nebeskému Otci,
aby na tvé cesty sypal blaha kvítí!'
Takto lkala, slzy loudila v mé líce.
A teď prosím vroucně: Nech, ať milosť vládne,

sejmi těžká pouta nešťastného strýce!
Slituj se! Dost pykal za své činy zrádné.““

Valdemar líc měnil za té řeči tklivé,
hněv mu blýsknul okem, čelo zryly vrásky,
přeletěly chmury líce starostlivé,
až z nich svitnul opět slunný pohled lásky,
a král odpověděl: „Srdce milované!
Není hoden ani krůpěje té rosy,
která z očí rajských v osud jeho kane,
temný zloboh ten, za něhož anděl prosí.
Vzhlédáš s výčitkou? Ó, vím, tvá dobrosť čirá
nezná lidských ďáblů, shovívavě tuší
skrytou dobra hvězdu v nejtemnější duši.
Ó, kéž zůstane ti blahá tato víra!
Ó, kéž nezjeví ti nikdy satan taký
propasť bezednou, jež v prsou jeho zeje,
kde zla příšerné jen černají se mraky
a svit nebeský kde hasne bez naděje.
Ó, kéž nepoznáš to plémě lidských zmijí,
které zlu se těší, jen svým jedem žijí,
k útokům jen zrádným úskočně se vinou,
s rozkoší též uštknou ruku dobročinnou.
Takovým jest ten, jenž tvoji soustrasť budí,
žel, že ujec můj! To démon v posměch víře
talár posvátný si připjal k mrzké hrudi,
pošklebně se převlek' duší za pastýře.
Modlitbou prý bude zbytek jeho žití!
Bojím se, má drahá, věř, že nebe spláče
nad tou modlitbou. Že bude kovem zníti
tam, kde nad krvavým polem havran kráče.
Bože, dej, ať křivdí strýcovi ta slova! —
Však tvé přání stavím nad rozvahy radu;

V Oringsborg se Strange vydá bez odkladu
a tvým jménem sejme pouta biskupova."

„„Díky tobě vroucí,"" Dagmar vece choti.
„„Věř, že ducha tmy v něm dokonale zhrotí
odpuštění svit. Můj duch se heslem řídí,
že, kdo sije dobré, posléz dobré klidí.

Teď i druhou prosbu, králi, vyslyš mile:
Usmívá se Dánsko mnohým žírným luhem,
avšak na něm rolník pilný zasmušile
starostlivou hlavu věsí za svým pluhem.
Vesele by statné rámě klečí vládlo,
ale krutá daň mu tíží zdatné rádlo.

Ujmi se, ach, ujmi rolníka! On skvělé
budově tvé říše základ pevný stele,
z mozolů svých dlaní národ všechen živí.
Ze zlata těch klasů, které loudí z nivy,
blaha jasný paprsk do všech končin svítá,
z něho věnec uměn zářivý se splítá,
z něho tvého dvoru pýcha prýští celá,
z něho utkána i koruna tvá skvělá.
Za rolníka prosím, rolnického kmene
haluzí jsouc sama: z černé brázdy zkvetla,
z líchy potem rukou pilných ovlažené
pradědovi mému vlády berla světlá.

Za pluh oroduju, požehnaný nebem:
Nejen tělu zemský, ale také duši
rajský pokrm chystá posvěceným chlebem.
Nad meč rytířský mu vyšší pocta sluší:
ten kol zhoubu sije — pluh jen život plodí,
z ran, jež zemi vtíná, štěstí jen se rodí.

Zbav jej těžkých platu! Do všeživné hrudi
země matičky se vnoří svěžím ruchem
a žeň nádhernější z jejích ňader zbudí.
Vroucněji lid k tobě přilne vděčným duchem
a kraj, blahobytu šumě zlatou vlnou,
poplatků těch ztrátu splatí měrou plnou.“ “

„Tvojím slovem, drahá, k rozhodnutí zraje,
co již dlouho vážil duch můj přemítaje.
Slavně skončena jest velkolepá stavba,
již můj otec začal: Zbujnosť Vendů klesla,
zničeny jich lodě, volna kupců plavba
a moc dánská k nebi obryní se vznesla.
V pochvu skryji meč. Květ míru pouvadlý
rozvine zas Dánskem tiché vnady svoje
a pluh, zbaven platů, jež naň boje kladly,
vyloudí z té půdy nové blaha zdroje. —
Avšak, choti sladká, divných žádáš darů:
jeden k ujce mého, druhý k orby zdaru;
a já štědrostí svou tebe, jenom tebe
rád bych zahrnul — nuž, pamatuj teď sebe!“

„ „Pro mne třetí prosba ze dna srdce plyne
a má duše celá s ní se k tobě vine.
Pod tvým žezlem, drahý, v bídě nevýslovné
hynou nešťastného kmene trosky skrovné.
Lid ten cizím tobě; ale mému rodu
pokrevním jest bratrem. S pohnutím zrak vlahý
v žalné jeho tváři stíhá známé tahy,
pozoruje v žití mnohou tklivou shodu,
a když mluva jeho k uchu zaševelí,
srdce zachvěje se v urychleném tluku:
domnívát se slyšet ohlas drahých zvuků,
jež mi nad kolébkou zpěvem sladkým zněly.

Nešťastný lid Vendů! Vypil na dno kalich
bolesti a hanby, strastí neskonalých!
Ukrutnou štván sudbou, věčně krví zbrocen,
věky snášel útrap míru vrchovatou
a teď ve smrtelných mukách, navždy zhrocen,
vítězům se svíjí pod železnou patou.
Jeho vísky v rumech černých pochovány,
cizinec mu béře pastviny a lány,
a Sláv bídný, štván od dědičného prahu,
bez přístřeší bloudí; ve pralesů šeři
o brlohy skalní rve se s divou zvěří —
přec mu vítanější zvěř ta cizích vrahů.

A kde zůstaly mu rodné posud luhy,
utlačen tam vleče rabství okov tuhý,
klesá tíhou platů, vydán bez ochrany
zvůli cizích pánů; očím jeho kalným
nekyne svit spásy s žádné, žádné strany —
hrob jen konec nese útrapám těm palným.
Mrzká potupa se věsí k jeho jménu,
jeho ston má posměch ryčný za ozvěnu —
hyne v žalu němém — vítáť hana pustá
i tu řeč, již tvůrce položil mu v ústa —
A tak nešťastné ty kmeny hynou, hasnou —
Ó, buď, choti drahý, buď jim hvězdou spasnou!" "

„Za ty prosíš, milá? Toto plémě bídné
blízkým sobě zoveš?"

„ „By mně cizím bylo,
hoře jeho k němu srdce mé by vilo —
Za ně lkám! Ó, nachyl k němu tváře vlídné!" "

„Znáš-li též, jak divé zbojnické to plémě
pustošilo mečem, ohněm naše země?
Jak se lodi jeho dánskou krví rděly,
zdouvaly své plachty matek dánských stenem,
jak od našich břehů zpustlých odjížděly
obtíženy smrtí, pláčem, kletbou, plenem?“

„„Leč kdo naučil je, zemědělce mírné,
v meče proměňovat rýče své a pluhy?
V bojiště kdo měnil nivy jejich žírné? —
Se sousedů pychem věčný zápas tuhý!
Za plenem kde spěli na korábu bystrém,
zdaliž norský viking nebyl jejich mistrem?“ “

„Ano, válčili jsme s tímto lidem divým,
válčil Dán i Němec; ale kříž jen svatý
s korouhví nám zářil bleskem vítězivým,
jen tou září rajskou duše byly vzňaty.
A ty pro pohany horlíš zatvrzelé,
proti nimž sám kdysi svatý symbol víry
na Pomoří nesl, vojům českým v čele,
zbožný biskup Zdík?“

„„Jej víry zápal čirý
vedl sem i mnohé; všechny dozajista
nevedla v ty boje láska k církvi čistá.
A zda šířit sluší pravdu smrtným kovem,
kterou štěpil Pán jen mírným lásky slovem?
Zdaliž apoštoly s mečem vyslal v dáli? —
Jazyky jen světlé nad hlavou jim plály.

Od východu kdysi aj! dva bratří svatí
ze Soluně vyšli, láskou k bohu vzňatí,

s písmem pouze v rukou, s blahou na rtech zvěstí –
holoubci dva rajští s míru ratolestí.
Sili zlaté zrní na slovanské roli,
a žeň přebohatá vzešla pílí skromnou,
zašuměla blaze nivou přeohromnou
za pravými lásky božské apoštoly.
Místo meče jazyk zvonil dušejemně,
slovo živé k srdcím od srdce tu znělo,
a hle! bez boje tam Slávů valné plémě
ochotně své nitro Kristu otevřelo.
A co na severu zmohly četné voje?
Místo blahé zvěsti slyšel pohan tady
hněvu pusté jeky, strašný rachot zbroje,
místo lásky hněv naň zíral odevšady,
místo apoštolských řečí k němu šuměl
hlahol cizích kněží, jemuž nerozuměl.
Šíj tu víry jho pak ovšem zamítala, –
ne jho sladké, ale jařmo krutých strastí;
věky míjely a nikde nesvítala
poznání zář spasná bojů nad propastí.
Zvítězil tu kříž; leč symbol věčna žití
do věčného hrobu národům těm svítí.

Vyslyš prosbu mou! Křivd těchto hlubé moře
lásky zjevem smiř! Těch kmenů zmírni hoře!
Slovanu buď otcem dobrým jako Dánu,
dej mu práva stejná, zbav ho krutých břemen,
chraň ho před útiskem od vítězných plemen,
chraň ho v rodné chatě, na zděděném lánu!
Místo cizích mnichů, kněží řeči jiné
pastýře tam vlídné vyšli z jeho středu,
aby slovem lásky, drahou řečí dědů
pěstili v něm víry sémě blahočinné.

Zaklínám tě v slzách! Vyslyš prosbu vroucí!
Jinak promění se trůn tvůj zlatý pro mne
v místo temných stesků, v muky prestol žhoucí!
Slyšeti tu budu vzdechy srdcelomné
soukmenovců mroucích, jejich kletby, stony —
A ta koruna — — jak těžka mojí skráni!
visí na ní trpkých slzí miliony,
tíhou výčitek mi čelo k zemi sklání...

Však ty splníš jistě, zač tě ret můj prosí,
ztišíš bol, jenž slzou zraky moje rosí;
oko tvé jak hvězda spásy milostivě
shlédne k utlačeným na pobaltské nivě!" "

„Vstaň, ó, Dagmaro! Vstaň! Není u mých nohou,
cherube, tvé místo! Zjasni zrak svůj libý!
Mníš-li, že král dánský neplní své sliby?
Že ti rty mé čehos odepříti mohou?
Vstaň již! Vyplním i prosbu tvoji třetí.
Zdvihni korunu, již sejmula jsi s čela:
nebudou již na ní slzy Vendů lpěti —
Sblížila je srdci na vždy slza vřelá,
která s této líce přespanilé slétla
v jejich temný los jak spásy hvězda světlá!
Z rosy té, již líbám s jemné tvojí řasy,
— přísahám ti — lepší vykvitnou jim časy!"

IV. Gurre.

Gurrské jezero, jak divukrásně
listím buků lesk tvůj prokmitá,
safírů jak záře, ukrytá
zpola v zeleného kmentu třásně!
Různotvárných vrchů skupení
objímá tě pěkně, bok jim halí
hájů valných jasné lupení
neb i temné jehlí; obé v dálí
splývá ve stín lehce zamodralý.
Rozplynulá v ladné choboty
vláha čistá leží bez pohnutí
jako v poutech sladké dřímoty;
zřídka vánku laškovného dchnutí
v něžné vlnky stříbrné ji čeří,
jež si hrají s rákosinou břehu,
jak by rusalky svých prstů něhu
lichotně mu vily do kadeří.

Drahný čas tu jako v zakletí
jezerní pláň utajená snila
v hoř a hájů družném objetí.
Tu a tam jen chatu zrcadlila
rybářskou, ze břeven prostě sbitou,
v rákosí a v olší poloskrytou.
Zřídka nad hladinu modrou vzlétla
člunu chudobného plachta světlá.
Z lesu dřímavého k její vodě
jenom laň se brala švižným krokem,
obhlížela, pijíc, v jasném brodě
krásnou hlavu tichosnivým okem,
prosta bázně: v tichém údolí
zřídka plnily jí srdce steskem
zlověstného rohu hlaholy
s láním ohařův a toulů chřestem.
Tak dol tento dřímal tichý sen,
až kdys Valdemar, sem zbloudiv lovem,
půvabem té strany okouzlen
nový vděk jí přidal mocným slovem,
vyvěživ tu v krásném jezeru
hradu malebného nádheru.
Do samého středu vodní pláně
základ položily dělné dlaně,
a jak vlivem čarodějné síly
chvatně vyrůstal ten zámek bílý
z modrých vod; teď rozkošně tam ční
jak byt rusalek hrad jezerní,
vypínaje k nebi sněžným třpytem
ve zdí pevných pasu kruhovitém
stěny, kteréž zdobně ubrány
v hojné arkýře a pavlány,
štíhlé věže s krovem špičatým
nad cimbuřím pěkně zubatým —

a to všechno bělá se i pod ním
třaslavými stíny klínem vodním.

Sličné choti za svatební dar
odevzdal to sídlo Valdemar.
V zátiší tom hnízdo přeskvělé
královští si našli manželé
pro libánky blahé; pobyt milý
s nimi dvořanů jen hlouček sdílí.

A líc jezera bez chmury, vrásky,
chlumů sbor, jenž ku zrcadlu tomu
spřádá v rámec jarní zeleň stromů,
zdá se s nimi plesat blahem lásky;
v listí, vlnek roztouženém šumu
s nimi celý kraj sní sladkou dumu.

A když bludný skald se kolem béře
houští bukovou, tu svůdné lesky
v zapletených větví snivém šeře
odloudí jej časem s lesní stezky:
kráčí dále za loudivým kmitem
a tu náhle, vyšed z lůna háje,
stane opojen: Jak vidmo báje
skví se před ním v dolu rozložitém
modré jezero a v jeho středu
zjevuje se užaslému hledu
v podvečerním lesku proměnlivém
čarokrásný zámek běloskvělý,
jako leknín obrovský, tam divem
z jezerního klína vypučelý.
Tu dech nadšení mu duši zvíří,

okem starým bleskne zápal junný,
prsty ponoří se v harfy struny
a zpěv jasně zahlaholí v šíři:

Tvou chválou, ó, Gurre, zní harfy hlas:
Jak oko Freje
z těch bujarých lesů, tvých zelených řas,
tvůj modrojas
plá milostným leskem a slzou se směje!

Pryč, Frejo, ty lichá bohyně!
V té jasné tuni
zrak jiný se obráží nevinně –
té hladině
jen Dagmary krása i lahoda trůní.

Jak holoubek rajský přilétla sem
do bitevních vírů
a sklonila s milostným pozdravem
na dánskou zem
květ nového štěstí a ratolesť míru.

Již zapomněl na vřavu bojovnou
náš slavný kníže;
teď láska jen rukou laškovnou
hruď rekovnou
mu rozkoší plní a růžemi víže.

Zde v úkrytu sítí andělských vnad
je pevně zpředen.
To jezero modré, ten bílý hrad
a vonný sad
dvou blažených duší jsou rozkošný eden.

A milosti jejich opojný dech
kraj celý plní;
jím ševelí sladce lesnatý břeh
a v lásky snech
i jezero kolem se toužebně vlní.

Ó, jezero Gurrské, perlo vod,
blaž ve svém lůně
tu dvojici vzácných vděkův a cnot
a jejich rod
ať kraluje věčně na Knudově trůně!

* *
*

Jako mraku stín po květné nivě
sadem, jenž se s Gurrským zámkem druží,
v chodbách, které utkány jsou z růží,
štíhlý Strange bloudil zádumčivě.
Jaro vábně zevšad otvíralo
tisíc poupat v pestré nádheře
a též kolem hradu vděk svůj stlalo
po širokém hladkém jezeře,
jehož klín tu zářil na vše strany,
z azuru a zlatých blesků tkaný.
Čarovná tam vesny berla místy
vyloudila kvítka bílá, žlutá —
světélka, vil rukou zažehnutá;
kahánec k nim plovoucí jsou listy.
Voda kolem, slunce zlatem sytá,
v jemných vlnkách jiskřivě se kmitá,
hrajíc vábně svity měňavými
až tam, kde se v její nitro hloubí
zelenými stíny, třaslavými,
chlumů obrysy, jež břeh jí vroubí.

Vůkol ráj a v ňadrech peklo málem.
Rvou je muka lásky beznadějné
s žárlivostí krutou v žehu stálém.
A ty sžírající boly tejné
živit musí, rozpalovat znova
každým okamžikem. Vidět musí
stále ty, již srdce rvou mu v kusy
každým hnutím svým a zvukem slova:
V rozkoši a trýzni ustavičné
musí hledět v nedostižnou záři
tváře zbožňované, rajsky sličné,
která jiného svým vděkem daří.
A muž srdce jejího — ach, žel! —
milovaný jeho velitel,
důvěrníkem lásky své jej volí,
arci netuše, že každou zvěstí
o své lásky neskonalém štěstí
do srdce mu vlévá žhoucí boly.
A pan Strange musí krýti před ním
démona, jenž sápe duši jeho,
maskou účastenství přátelského
nebo dvorním pochlebenstvím všedním.
Proto nejraději, kdy možnosť přeje,
se svým žalem do samoty spěje.

Tak i nyní. Došel vonným sadem
k otevřené brance, od níž schody
mramorové běloskvoucím řadem
sklánějí se k lemu jasné vody.
Sadu zeleň plazivá též splývá
bujně po nich v čisté vláhy klín.
A hle! na stupních zde odpočívá
v tichém snění panoš Dagmařin.

Hoch to sličný: Kolem hladké líce
dívčí krásy, divujemné pleti,
vlasy měkké, volně splývajíce
ve prstenců světlých bujné změti,
jak len jasný s lehkým zlata třpytem
v šíj se valí v toku vlnovitém,
ale k bělostnému čelu hladce
přilehají, zastřiženy krátce.
Na ztepilé těla údobě
září hebký oděv bělorůžný
v hojných třásní zlaté ozdobě.
Jako kolouch štíhlý je a pružný,
každé oko přirozeným vděkem
poutává, když kněžnu provázeje
síní skvostnou, po koberci měkkém
jako motýl zářivý se chvěje.

Nyní pohlíží zde v tichém snění
na stříbrnou vláhu, která líbá
mramor stupňů, perlí se a pění;
na labuť, jež ladnou křivkou shýbá
svoji táhlou, sněhobílou šíji
k růži leknínu, jejž zvolna míjí
křišťálovou vlahou vážně plujíc,
sněhová v ní křídla odstiňujíc.

Skvostná čapka v rukou panošíka
spočívá; s ní kypí péro řásné
a kde s lemem zlatým brk se stýká,
zaskvívá se klénot sponky krásné:
drobné granáty tam jiskrou hravou
upřádají hvězdu rudožhavou.

Jeho prst si s lesklým šperkem hraje
a zrak často do klína se smeká
na ty lesky, pýchou plápolaje.
Ztajila mu tráva sadu měkká
kroky chodce teskného, jenž za ním
v otevřené brance nyní stanul.
Hoch se bavil dále sněním, hraním,
i zpěv přitlumený se rtů svanul:

Daleko na Jutském břehu,
na výstupku skalných lad
v šumu vln a vichru šlehu
strmí otce mého hrad.
V jizbě vrčí kolovrátky,
venku slyšet racků smích, —
vzpomínka mi kyne zpátky
v teplo loktů mateřských,
odkud spěl jsem v cizím roji
za královnou svojí.

Sestry mé si tamo hrají
s lasturami pod skalou,
jasné vlásky proplétají
maceškou a fialou,
bratři moji za kořistí
pouští v oblak sokola,
meče brousí, přílby čistí,
s vínem roh jde do kola —
Mne tu služba tichá pojí
ku královně mojí.

Ať se bratři těší zbraní,
sestry píseňkou a hrou —
Vlídný zrak mé jasné paní

mou je slastí veškerou.
Zaslechnu-li šelesť kroku,
pod nímž blaho rozkvétá,
srdce moje v rychlém skoku
v ústrety jí zalétá,
touží v sladkém nepokoji
po královně svojí.

Když se na rtu milostivém
slunný úsměv rozlije,
dlaň se zachví milým kyvem
jako vánkem lilie:
vichorem jí k noze spěji
nedočkavě na ten kyn,
vyhledal bych k těše její
perlu skrytou do hlubin,
démant v horských skřítků znoji
pro královnu svoji.

Však též ruce tyto jednou
uchopí luk, meč a štít,
těžkou přílbu v čelo zvednou,
budou smrť a zhoubu sít.
Jako vichr na komoni
poletím, kde slávy hlas
do třeskotu kopí zvoní:
Valkýry mne skryje vlas
pokleslého v lítém boji
za královnu svoji!

Vyrušen v tom blízkým šustem, vzdechem,
panoš ohledl se, povstal spěchem.

Strange však, na stupeň k vody lemu
volně usadiv se, pozval hoše
vlídným pokynem, by sedlo k němu
Blahosklonně ptá se vlekonoše
po všem, co se kolem kněžny děje,
pozorností pilnou provázeje
všední příhody a rozmary.
A hoch dosti vypravovat může:
vždyť den celý kolem Dagmary
poletá jak motýl kolem růže.

Teď mu sděluje, jak pluli včera
po jezerní pláni za večera.

„Král a kněžna pod nachovým krovem
spočívali spolu v zádi člunu
na sedadla rouše brokátovém.
Skald jim ku potěše harfy strunu
často rozechvíval umnou rukou
v bolnosladkou píseň libozvukou.
A když ustával, jen vesla tepot
mísil se a vlnek snivý šplun
v milostný pod baldachýnem šepot.
Lehce kolébal se skvostný člun
po hladině vodní; na té hrál
místy odlesk výhně zlatorudé,
v nížto západ proměnlivě plál.
Světla kouzelná se chvěla všude,
kam jen spěly opojené zory:
Od oblak, kde rubín s topasem
stíhaly se vábným zápasem,
žár ten splýval na lesnaté hory
a slal hájům do třepetných listů
tu déšť granátů, tam ametystů.

A dál od studnice těchto září
jevily se chlumy vlnité
jako v lehkém fialovém šláři,
ještě dál jak modrem ovité,
až pak halily se zadumaně
v temné stíny na protější straně.
A zde uprostřed té vodní nivy
v oněch čarolescích rudoskvělý
strměl hrad, jak báje výtvor smělý —
zřeli jsme krás netušených divy!

Zrakům žasnoucím se objevil
kraj ten známý v rouše pohádkovém,
že sám kníže časem ulevil
vytržení svému vzletným slovem.

Tak jsme pluli. Kněžna bílou skrání
přitulena choti k ramenu,
zrakem těkala po vodní pláni.
Tu ve světel čarných mihotání
drobnému jsa roven plamenu
stulíku květ nad okrouhlým listem
blízko lodice ve brodu čistém
zasvítil se jako ryzí zlato.
‚Hle, jak sličný květ!‘ z úst kněžny vzdechem
splynulo, a v okamžiku na to
ruka moje z člunu vyhnutá
urvala květ bleskurychlým spěchem.
Než v tom prudkém hnutí s rohem vesla
sponka čapky málo přitknutá
setkala se, do hlubiny klesla.
Nedbaje té ztráty podal jsem
kvítko kněžně. Ona blahosklonně
přijala je a pak s úsměvem

sáhla k ňadrům po zářivé sponě,
která zdobila tam pláště řasu.
‚Nahradím ti, co jsi ztratil pro mne!'
pravila, i sama za okrasu
tento šperk mi přitkla k čapce skromné.

Viz ten skvost! Jak milo zraky pásti
na té něžné hvězdě rudoskvělé
z granátů; to z útrob její vlasti
krve krůpěje jsou zkamenělé — —"

V rozčilení mocném Strange sáhl
po panoší čapce, sponku stáhl.
Domnívá se hoch, že šperku krása
žhavé oko rytířovo zžásá,
že jej mocí neodlučnou baví
jisker červených roj mihotavý,
že svým leskem třepetným jej slní
a teď jemnou vláhou zrak mu plní.
Ale jiné myšlénky a city
nade skvostem, k němuž hlavu kloní,
duší Strangovou se rojí, honí
jako plaché kaménků těch třpyty:
Tato ruměná stolístka světla
v ráji, nedostižném jemu, kvetla
a ten eden v její drobné listy
nadýchal své vůně éther čistý.
Tato hvězda jiskřivá se skvěla
v nebi jeho snů, tam ve úkrytu
ňader andělských se družně chvěla
každým hnutím líbezného citu...

Drahnou dobu Strange zadumaný
hvězdu granátovou prsty svíral,

otáčeje klénot na vše strany,
na hru jisker dovádivých zíral.
K posledu sňal baret svůj a hbitě
šperk, jenž tam se míhal v rudém svitě,
s něho stáhl, zatknul tuto sponku
za obrubu čapky panošovy,
provázeje rychlý pohyb slovy:
„ „Z rubínů ten květ na zlatém stonku
velikostí, leskem, hvězdy tvarem
srovnává se s královniným darem,
ale nad ním povznešen je cenou —
valný zisk ti vzejde šperků směnou.“ “

Avšak panoš výměně se brání:
„Ne, mně dražším lesk té chudší hvězdy —
vždyť mi bude připomínat vezdy
Dagmařinu přízeň její plání.“

„ „Dražším ti ten skvost. — Nuž, přidám zaň
ještě zlata hrsť!“ “ A Strange z pasu
měšec vyškubnul a jeho dlaň
plna vábivého peněz jasu
k pážeti se vzpjala.

Však ten vrtí
zlatorusou hlavou. „Ne — ne, pane!
Šperk ten drahý nevydám leč smrti.“

Hněvem oko Strangovo teď plane.
Čapku panoší, k níž vlastní zdobu
připjal prve, chlapci na klín vmetl
s měšcem plným; skokem prudkým vzletl
a hlas věstil podrážděnou zlobu:

„ „Mým být musí, musí tento skvost!
Musí, chlapče! Přízeň královnina
nových darů popřeje ti dost.“ “

A šperk hochův pevně na hruď vina
Strange sestupuje chvatně dolů
k jezeru, kde člunu přída šedá
z rákosiny husté povyhledá.

Nedbá, že hoch v nevoli a bolu
za ním kvapí, za obrubu roucha
chytá jej a hledí vyrvat sponu —
panošových proseb neposlouchá,
nedbá jeho výčitek a stonů.

Unikl mu Strange rychlým krokem,
na člun lehký přenesl se skokem —
odrazil jej veslem ode břehu —
člun se rozkolébal v pěny sněhu.

„Vrať mi skvost můj!“ páže s břehu kvílí.
Nadarmo. Člun letem dále plyne
a v něm Strange chmurné čelo chýlí
nad sponou, jíž ruka k srdci vine.

„ „Vrať mi skvost můj!“ “ Hlas tam hyne lkavý.
Měšec, jímž hoch mrštil rozhořčeně,
o člun zazvonil a zmizel v pěně —
Strange nepozvedl ani hlavy.

* *
*

Sad, jenž na umělé výspě pučí
pod hradem, vod Gurrských u náručí,
v části jedné, nepřístupné jiným,
nejčastěji krále s chotí vítá
a jich lásce úkryt vábný splítá
houštin vonných labyrintem stinným.

Všechno plesem bujarým tu hýří
v různém vděku májového kroje:
onde větve červánkem se pýří,
tu je halí sněhu třpytné sloje;
spousta květin ze záhonů týčí
hlavinky své s modrem, nachem, zlatem
jako tlupy krásek trpasličí,
pestřící se karnevalu šatem.

Ale růže kralují v té říši
květů nesčetných; běl, červeň jejich
všude vévodí v těch květných rejích,
zevšad pozdravy jich vonné dýší.
Sklánějí se také skvostným lemem
nad okrouhlým onde vodojemem,
z jehož vody uprostřed se vznáší
socha fantastická; její pysk
chrlí vzhůru skvoucí vodotrysk,
jenž pak shora sněhově se práší
a těch rudolístek sbory sličné
rosí v jemné pršce ustavičné.

Avšak nejkrásnější dílo tvoří
růže tam, kde hebounké jich pruty
v živý baldachýn jsou vyklenuty,
který květem nespočetným hoří.

Přiměla je ruka zahradničí,
že jak břečtan kostru z lehkých tyčí
hustě obetkavše se všech stran,
lásce spředly čarokrásný stan.

V této stolístkové jeskyni
statný Valdemar se k nohám sklání
srdce svého něžné vládkyni.
O koleno její opřen skrání
zpola sedí tu a klečí zpola
na ruku jí tiskna rety vřelé
a v líc, po níž závoj dum se stele,
toužebným jí zrakem patře zdola.
Kněžna zraky zamyšlené klopí,
ale prsty levice se topí
ve královýh vlasů rusé vlně,
sklouzají též na šíj láskyplně.

Libý polosvit se vkrádá stěnou
ze květův a poupat upředenou,
chvějící se jemně v dechu vonném.
Vchodem skrýše líbezné je zříti
stromů tlupy malebné, zář kvítí
pod motýlů duhokřídlým sborem
a přes nízké sadu omřížení
jezera tě loudí modré skvění;
po zrcadle třpytném pohled těká
za bělavou plachtou do daleka,
odkud zírají sem březní chlumy
clonou par, jak stínem tiché dumy.

K šeptu vodotrysku slova něžná
přidružili Valdemar a kněžna:

„O čem dumáš, drahá?“
„„Kmit' se duší
noci dnešní sen.“ “
„Byl vzácný videm
či v něm duch tvůj zvláštní význam tuší?“

„„Byl z té příze obvyklé, jíž lidem
anděl snů ruch zemský pozastírá,
k níž si volně pestrá vlákna sbírá
z říše možnosti a nemožnosti —
prostý sen, jejž slovo kouzla zhostí.“ “

„Slovo tvé mu spíše přidá vnady.
Sděl jej, prosím.“
„„Že se volně nesu
říší vzduchu nad zemskými lady,
zdálo se mi. Spousta niv a lesů
mizí dole v nedozírno temné
a rej světlých obláčků mi spřádá
jiný kraj ze svojí příze jemné.
Houstnou beránčí ta vzdušná stáda
pod mou nohou, která lehce pílí
přes vlnivý koberec ten bílý.
Zářivá mé pouti kyne meta:
Prostřed větrného toho kraje
za zdí z oblak utkanou, jež hraje
nachem červánků, sad luzný zkvétá.
Znáš to kouzlo tajemné, jímž zdobí
krásný sen své zjevy bezpodstatné:
nechť jen snímky zemských věcí robí,
všední tvary skutečnosti matné,
vždy je daří zvláštním čarosvitem,

světel hrou, jíž nezná země tato,
v nížto srdce, divnou touhou jato,
chví se nevýslovně sladkým citem;
pěvčí obraznosť ni oblasť báje
nemá září těch — to předsvit ráje!
Kouzlem takovým sad onen kynul.
A zjev jasný v nadpozemské vnadě
růži zářivou, již utrh' v sadě,
otevřenou branou vstříc mi šinul.
Vidina ta divná, anděl světlý,
vznášela se nad plamenným prahem,
jak by útvar mlhy, z moře vzletlý,
chvěl se jitřních nebes žárným svahem,
v zoři, žhoucí svitem drahokamů,
jež naň sype odlesky svých plamů.
A ta růže ve vztažené dlani
velká, krásná, líbezně se pýří
jako nejkrásnější červan ranní,
a dech vůně opojivé šíří.
V lupeny své rosné duši táhne,
jež k ní touhou nevýslovnou prahne.

Chvátám, letím k tomu zdroji blaha,
po květu již ruka chvějná sahá,
dlaň jej chápe již — Tu náhle hasne
anděla i sadu vidmo jasné,
klesám do propasti nedozírné.
Veta po bělostných mráčků stádu,
mračen bouřlivých jen shluky vírné
provázejí mne v tom strašném pádu
s prahu ráje do hlubiny bezdné —
v temno hluboké se pohled hříží —
tma kol kolem — nikde jiskry hvězdné —
jenom blesky chmurami se kříží.

Jenom růže, již dlaň ke rtu zvedá,
v temnotách mi září rajskou těchou,
opájí mne něhou sladkodechou.
Na srdce ji vinu — Leč, ó, běda!
do ňader mi vniká osten dravý,
srdcem raněným bol zmítá žhavý;
zděšena teď růži ke rtu vinu —
ohněm žehá jej — a kam ji šinu,
všude osten ukrutný se vtiská,
mučí děsný žár, krev z údů tryská. —

Avšak hle! ta každá krůpěj krve,
jež pod ostnem do propasti slétá,
v pádu mění se: z ní růže zkvétá,
rovná půvabem svým růži prvé.
Vzduchem chvějí se ty růže se mnou,
vůkol mne již oblak jasný tkají,
linou ke mně, však teď nežehají,
lichotně mne halí řasou jemnou,
až pak země dopadnuvši v letu,
klesám jako v hebké lože vonné
na houšť jejich; skráň ve spoustě květu
jako v červánkových vlnách tone.
Růžová zář jejich plaší chmury
kolkolem — vše svítá — ranní zoře
topí vábný kraj ve blesků moře
a líc milená mě vítá s hůry —
tvoje líc to, nakloněná právě
nad mým ložem, kde jsem procitnula —
venku budila se v plné slávě
jitra kníní, květnou vůní dchnula.“ “

„Sen tvůj pravdy obrazem je z části.
Moje Dagmar perutí snů vzletá

k nivám edenu, své pravé vlasti,
a s nich nosí do temnoty světa
růže nebeské. Mně, hroudy synu,
přináší ty květy serafínů,
z nichž pak line z jitra do soumraku
rosa blahostná do mého zraku,
jejichž vůní v čistém opojení
den můj celý v rajský sen se mění.

Ano! Tebe ve snu eden vítá —
mně však tebou na zemi zde svítá,
tká své čarolesky v moje bdění.
Zde můj ráj: to tiché Gurre smavé,
tento hrad, ten ostrov, tato cela
z růží utkaná, ty vlnky hravé,
chlumy kolem, krajina ta celá.
Po ní tvoje blízkosť, tvoje láska
svity kouzelné, tak vábné stele,
že jich nechová ve přízi skvělé
ani duhobarvá snění páska.
Někdy myšlénka se čelem kmitne,
že to právě sen; strach duši chytne,
aby skutečnosti drsné tknutí
nepřineslo hrozné procitnutí.

Vari, myšlénko! Jsou skutečností
tyto zjevy rozkošné, ty růže
kolem vůni pozemskou jen hostí.
Ruka vztažená je trhat může
po chuti — též ostny jejich cítí —
do kadeří tvých je mohu víti
v žárný věnec nad hlavinkou něžnou —
nad čelo — sem ruměnou — sem sněžnou — —“

Ve hře milostné král ustal náhle.
Kdesi za jezerem, z dálných strání
ozvalo se zatroubení táhlé,
ozvěnou se neslo vodní plání.
Je to rohu válečného hlas.
Někde zbrojnoš na sousedním hradě,
mysl k dumám bohatýrským ladě,
pro potěchu rozhlaholil as
roh ten divoký, jenž syt jsa míru
touhou zařičel po bojů víru.
Mžikem ruka manželova klesla
s čela Dagmary, kam růže tkal,
vzpřímilo se tělo, skráň se vznesla
a sluch jeho bystře naslouchal
rohu toho třepetnému vřesku;
oko zahrálo mu v divém lesku.

Než jen chvilku bohatýrský duch,
vzbuzen rohu bitevního skřekem,
krále unášel ve války ruch,
lásky nevolníka změniv rekem.
Šlehal chvilku jen Valkýry vlas
jeho vzpjatou skráň, a pak se svezlo
na kleslou zas Frejy měkké žezlo
a svit bojechtivý v oku zhas'.
Usmíval se znovu ženě vstříc,
jež svit onen vidouc přiskočila,
starostlivě k němu vzhlédajíc
šíj' mu rukou pevně obtočila,
jako v bázni, aby démon války,
jehož drsný jek se ozval z dálky,
neurval jí drápem zkrvavělým
toho, jenž jí blaha světem celým.

Ale král ji znovu k sobě vine.
Opustiv teď hnízdo z růží stinné,
nazpět do hradu se s chotí beře.
Jednou rukou bok jí obestýlá,
v druhé časem zdvihá nad kadeře
haluz květuplnou, svislou s keře,
aby volně prošla Dagmar milá.

V dáli umlkla již hudba rohu.
Ticho kolem — jen krok obou zvučí
a kol zářícího květem hlohu
oblak hmyzu křídlatého bzučí.
Jenom vlaštovčí dva tiché hlásky
s výše, kde se tulí hnízdo drobné
římse hradní v arabesky zdobné,
štěbetají blahou píseň lásky.

* *
*

Tam kde těká slunce pablesk zlatý
nesměle po vnitřní stěně hradu,
oblouk za obloukem rozepjatý
nad nizounkých sloupů valnou řadu,
v povýšeném patře po nádvoří
otevřenou vzdušnou chodbu tvoří.
Všechno mramor, rojem ozdob krytý,
jenž se míhá bělavými třpyty.

V jednom z oblouků těch zakaboněn
sedí Lykke. V objetí meč svírá,
nad ním hlavou čupřinatou skloněn
o zářivý jilec bradu vzpírá.

Před ním na zdi leží přílba sňatá
mocných křídel, neobvyklé tíže;
na ní zroben ze stříbra i zlata
trčí klénot ve podobě kříže.
Nuda dřímá v lících zarputilých
a zrak časem s pohrdou se smeká
do nádvoří, kde roj pážat čilých
ve hře dětské rozmařile těká,
roztřásaje v běhu pestré stuhy
šatů hebkých s různým šperků kmitem
jak roj libel v čarolescích duhy
honící se lesním nad pažitem.

Nelepých dum jeho pásmo matné
přerváno. Ve mramorovém loubí
rozlehly se náhle kroky chvatné.
Z šerotajné korridoru hloubi
král se vynořil. Onť hradem kříží
Stranga hledaje. Pan Lykke vstává,
jeho líce mrak se rozprchává
a skráň hrdá před králem se níží.

„Víš-li, kde pan Strange?“ vládce zvídá.

„„Nevím, pane!““ Lykke odpovídá.
„„Kdos mi pravil, že jej onde k boru
plouti viděl na kocábce vrátké;
pravda-li to, jistě z toulky krátké
brzy vrátí se ke službě dvoru.““

Králi mráček na čelo se plíží:
„Snad jej nudí tato výspa tichá,
snad ten život poklidný jej tíží,
po šumu a ruchu města vzdychá . . .?

Jako vězeň v těchto snivých lesích
touží as po Ribských šumných plesích.
Vylétá si z tiše mého hradu
do okolních sídel pro náhradu —"

„ „Promiň, pane můj, že hájím druha:
Není Strange již, čím prve býval,
kdy jak perla dvořanů se skvíval,
kvasů král a paní hladký sluha.
Delší čas již věsí divnou změnou
hlavu v tajné dumy pohříženou,
prchá v samotu a ticho hledá.
Ze rtů vyhoštěn je úsměv slunný,
prsa vzdychají a líce bledá
jeví žalu tajemného runy.
Jistě tento vzduch, tak luzně dchnoucí
růžemi, tak plný něhy vroucí,
sladkým jedem lásky přesycený,
původem je této smutné změny." "

Králi úsměv z líce chmuru plaší.
„Pěkně velebíš vzduch mého dvoru,
líbeznou tu výspu, radosť naši!
Brlohem ti otravy a moru.
A což, medvěde ty škarohledý,
což hruď pancíř ledový ti pásá,
což tě straší láska, milosť, krása
jako třpytná číš, jež chová jedy?"

Odvětil mu Lykke s vážnou lící,
vnitřním rozruchem se lehce rdící:
„ „Ženu mladou mám i sličnou dosti.
Když se do pochvy meč ve cti kryje,

když jsem sproštěn dvorních povinností,
srdce roztoužené vstříc mi bije
a rád vcházím pod rodinnou střechu,
jež mi skytá věrné lásky těchu.

Však má láska není jařmo růžné,
nedůstojné pouto šíje mužné.
Není studnou sladkých slz a vzdechů.
Zřím-li muže, který ve jhu měkkém
chabě klesá, zmámen ženským vděkem,
který šepotaje něžná slova
na hedvábném klíně hlavu chová,
zírá v nebe své pod jasnou kšticí,
plesaje, když rajskou holubicí
k němu slétá ručka úbělová:
— víš, ó, pane, že rád mluvím zpříma —
tu cit nevole mou duši jímá.

Tak jsem utvořen! Co změklé, pane,
nevhod bytosti mé drsnohranné.
Nad boj s berserky, věř, těžší úkol
vložil jsi, ó, králi, na mé plece
spjav mne do té zlaté Gurrské klece.
Hrdličí to cukrování vůkol,
rokot zlatých strun a růží něha,
ten vzduch vonný, plný sladké mdloby —
dusnou tíhou na prsa mi lehá.
Medvěd jsem, jak děl jsi; znám se k tomu.
Ano, medvěd spadlý do útroby
meduplné zdoupnalého stromu,
kde se chycen sladkou šťavou dusí,
jež teď pysku mlsnému se hnusí.
Dřív jej vábila — leč duch můj stále

nechutil si sladkou něžnosť onu,
v níž tu z rána do večera tonu.

Zde mi teskno — nudou zhynu v mále.
Jak ten mořský pták, jenž křídlo zvedá
jenom do mraků, kde bouř se líhne,
tak má bytosť celá k boji tíhne.
Smutně, viz! ta přílba ke mně vzhledá —
‚kdy zas vrahům zablýskám?‘ se táže
a meč někdy k tomu zaharaší
výčitkou: ‚Což uvadlo tvé paže?
Zapomněl jsi slavné družby naší?‘
Ó, kdy vzejde opět krásná chvíle,
že ta přílba zaplá v záři rudé
a meč vrahům vypravovat bude
o ramenou dánských pádné síle?!
Ó, kdy král můj, pouta vábná střesa,
vypna opět hrdosmělou hlavu
vylétne jak orel pod nebesa
světem šířit dánskou moc a slávu?!“ “

Domluvil. Jen rty se mocně chvějí,
zraky planoucí na králi tkvějí.

Ten se mlčky do myšlének noří,
jarým zápalem tvář lepá hoří,
hlava vypjata, zrak bludným svitem
v daleku se toulá neurčitém,
až pak vece, tvář si přejev dlaní:
„Kroť se, Lykke milý, dočkej času! —
Však teď dole svolej lovců chasu.
Chci se vydat na veselé štvaní

v bory za jezerem — Pojeď se mnou!
Honců vřava, rohů hlaholy,
chrtů běh a třepot sokolí
snad tam zaplaší tvou nudu temnou!“

* *
*

Jedna fortna hradu poukryta
dřímá ve zdí mocných šeru stálém.
Jenom ranní paprsek se kmitá
chvíli v jemných zdobách nad portálem,
plodech sochařovy pilné ruky.
Hlaviček a křídel mračna hustá
vytesal tam, andělíčků shluky,
z jejichž vlnění milostně vzrůstá
nade brankou soška Spasitele;
široko jest jeho náruč svatá
pod laskavou tváří rozepjata,
jako by zval na hruď lidstvo celé.
S postavy té svit se šíří dolů
na dubovou branku, stříbrem kutou,
s řezeb hojnou směsí, provinutou
stříbrem květných liliových stvolů:
řezby tyto v různém zjevu, znaku
skutky milosrdné jeví zraku.
Posléz pod brankou zář stupně zlatí,
jež se v šerou vodní hloubku tratí.

K nim v tu dobu den co den se blíží
šerý člun, jejž náklad divný tíží.
Postav smutných tlum tam oko vídá,
vpadlých tváří, v cárů pustém kroji,
jak by nádheře to slala bída
poselstvo ze strašné říše svojí.

Tak i dnes. Člun k tajné brance pluje
se skupinou mužů, žen i dětí, —
truchlých zjevů z bídy různé sluje.
Pod bílým tu vlasem, vrásek změtí
z oka vyhaslého slza kane
do haleny kmeta rozedrané;
vedle matka, kloníc v žalné mdlobě
umořenou líci, bledé robě
tiskne na vyprahlé mléka zřídlo —
Všem tu schouleným pod sudby tíhou
rozedralo kruté sudby rydlo
obličeje mnohou strasti rýhou.

K fortně připluli a stupně její
naplnili směsí truchlých zjevů.
Nedočkavě oči matné lpějí
na oblouku fortny, branky dřevu,
jako by jim odtud v temno hoře
zasvitnouti měla spásy zoře.

V tom aj! slunce na skráň Spasitele
vdechlo mihotavou aureolu,
pak se smeklo na andílky dolů, —
a teď v záři jeho libě skvělé,
padší v otevřenou právě branku,
viděti je sličnou postavu,
zatopenou v jitřní záplavu,
jako světlorouchou nebešťanku.
Rajských luhů zjevení jak luzné
zaskvěla se Dagmar tlupě nuzné
v roucha prostého jen bílé řáse,
bez klenotů, v čiré vlastní kráse.
Vedle ní se štíhlý panoš jeví,
vzácně krásný postavou i tváří —

tak hoch rajský v malbách na oltáři
provázívá půvab svaté děvy.

Jak by linul obraz tento dvojí
v okolí též čistou záři svoji,
líce žebráků se jasní náhle:
naděje se v kalných očích nítí
a jak motýl na podzimní kvítí
mdlý též úsměv sedá na rty zpráhlé.

Dagmar v suchou dlaň, jež k ní se šine,
klade třpytný kov; tu dary jiné
z náruče zas béře panošovy,
rozdílí je s laskavými slovy.
Ba, i děcko z rukou matky bědné
zdvihá k sobě, pamlskem je sytí
a pak šinouc k němu v ruce jedné
hříčku, jež se v cetkách lesklých třpytí,
druhou hladí světlé jeho vlásky
a zří blaze, jak mu očka malá
rozjiskřila radosť neskonalá —
něžný obraz mateřské to lásky.
Takto šíří na vše strany těchu,
blahý ševel vděčných slov a vzdechů.

Než co muž, jenž tamo klečí stranou,
bez pohnutí trvá, beze slova,
tvář si hale rouchou obervanou?
Jaké přání zjev ten chmurný chová?
Blíží se mu Dagmar; peníz blýská
v ruce krásné, jež se chýlí k němu.
Ale muž jí hlavou k roucha lemu
poklesá, rty v jeho třáseň vtiská.

„Vstaň! Co přání tvé?“ dí Dagmar jemně.

Žebrák nesměle tu vznesl témě.
Zjevila se kněžně lebka holá,
obetkaná šedin sporou smětí
a tvář hlubých vrásek, mrtvé pleti.
Obrví však dosud temné, husté
na zapadlé oči stín svůj klade;
z těch se chvilkou jiskra plachá krade
jako bludné světlo z tůně pusté.

A hlas jeho přitlumený sténá:
„„Bída krutá, pro niž není jména,
jest mým údělem. Leč k tomu prahu
jinou, než ti kolem, nesu snahu:
za svitem jdu rajským, který splynul
do pekla, kde živ já trýzní hynul.
Býval čas, že otevřeno stále
vítalo mne sídlo mého krále,
hrdě před ním hlava má se nesla
v lesku velebném; teď noha psance
s žebráky se plíží k tajné brance,
aby k noze bídná leb ti klesla.“ “

Dagmar vlídně k ubožci se sklání:
„Kdo jsi, starče? Vstaň! Své sděl mi přání!“

„„Mutný kouř jsem pohaslého žáru,
sláva padlá, rozplynulá v páru,
zašlé důstojnosti stopa chará —
stín jsem kněžice kdys Valdemara.“ “

Ustoupila Dagmar mocným hnutím,
k ubohému shlíží s ustrnutím.

„Chotě mého strýc — jenž roky valné
ztrávil v temnu Oringsborgské věže?!
Biskup Valdemar — v té tlupě žalné,
v rouše bídy, u mých nohou leže?!
Klečeti zde nesmíš — Povstaň přece!
Nedůstojnou mošnu s beder sejmi,
žebrácký plášť s posvěcené plece —
Vítán buď! Ó, povstaň! Požehnej mi!“

„„Nehoden jsem posvátného stavu.
Tobě žehnat mám? Já — dlaní touto,
zločinců jež nesla mrzké pouto?
Tobě vznést ji nad andělskou hlavu? —
Přicházím jen zlíbat nohou sledy
cherubu, jenž zjasnil noc mé bědy.“ “

„Nemluv tak! Pojď hostem v síně naše!“

„„Vstup mi navždy zamčen krále hněvem.
Ukrývat se musím před ním plaše,
jako noční stín před slunce zjevem.“ “

„Hle! sám Kristus kyne s toho vchodu
s láskou všemu člověckému rodu.
Každému, kdo tudy vchází, šíji
svatým štítem pohostinství kryji.“

Kněžna prosebným jej zvala okem,
chopila se ruky jeho mile,
až kmet povstal, vrávoravým krokem
stoupal k fortně, kam jej vedla čile.
Dagmar ještě ohledla se s prahu,
rukou tlupě mávla na pozdrav.
Díkem šumným rozloučil se dav

s andělem, jenž zjasnil jeho dráhu.
a zrak jejich prodlel ještě chvíli
na brance, jež ukryla zjev milý,
jak by zapadlo za mraky tmavé
jarní slunko krásné, usmívavé.
Člun, jenž přivezl sem bídu čirou,
odplul zjasněn nadějí a vírou. —

Hochem sledováni, chodbou šerou
Dagmar s hostem do hradu se berou.
Pod shozeným pláštěm žíně hnědá
na starci se jeví, řasou hrubou
k zemi splývajíc, a pod obrubou
sandál nohy bosé povyhlédá.

Uvádí ho kněžna do komnaty.
Páže propouští. Jsou sami spolu.
Na křesla jej zove brokát zlatý
k posetému drahokamy stolu.

Ale stařec smutně vrtí hlavou:
„„Ty mne vítáš s lící přelaskavou,
mojí ruky dotýkáš se vlídně —
Víš-li pak, co bohopustých činů
tato ruka vykonala bídně,
znáš-li, kněžno, celou moji vinu?

Berlu posvátnou mi svěřil Pán,
abych v míru vedl duší stádce;
já však zhoubu nesl v dánský lán,
lidu nepřítel a vlasti zrádce.
Po žezle, jež choti tvého bratru
nebem dáno, ruka má se vztáhla,
na lid vlastní zvala cizí chátru,
s jeho vrahem úhlavním se spřáhla.

Vinen dvojnásob, že řízu svatou
poskvrnil jsem pustým rejem hříchů —
však Bůh trestů měrou vrchovatou
v bídu nejhlubší mou srazil pýchu!

Klesl jsem jak Satan do propasti!
S nádherného lesku v temno děsné,
pohřben za živa do sluje těsné, —
já, jenž zemí širokou chtěl vlásti.
Podlomilo zpupnosť šíje hrdé
kruhem ocelovým pouto tvrdé;
posmíval se, když jsem svíral pěstě,
strašlivě mi řetěz, vůkol chřestě,
a když hoři těžkým povzdechem
ulevil jsem, hrozné kletby sípal,
v malomocném hněvu zuby skřípal:
zvuky tyto ďábla posměchem
ozvěna jen opáčila dutá.
Ó, ty Oringsborská věži krutá,
ve tvé plísni jedovaté stlela
navždy moje zemská bytosť celá.
Tamo všechny vášně, bujné snahy
zašly ve zdí chmurných tvrdém hnětu,
do nichž ryl jsem: navždy s bohem! světu
svojich nehtů klikatými tahy.
Tam jsem zapomněl, jak den se nítí,
kterak zima s podletím se střídá,
odkvetl mi tam ves půvab žití,
zuby cenila jen žití bída.
Trýzeň okovů, puch sluje dusné,
plazu podzemního reje hnusné,
nekonečná noc, tiš hrobu smutná,
stěny chladné, s nichžto vláha rmutná
jako slzy zatracenců tekla — —

Dost již, královno! ať jasnou duši
hnus a zděšení ti nerozruší
nad obrazem celým toho pekla.
Často pohlédal jsem na strop vzhůru,
kde se slabý, truchlý polosvit
kradl skoulí v tuto věčnou chmuru.
Tamo vlákny šerými se chyt'
pavouk mříže rezavé a splítal
ve tkanivo šedé vzdušnou nit —
lidský osud já v té přízi čítal.

Takto člověk na té špetce hlíny
zámyslů svých lichou přízi splétá,
k výšinám tu směle vlákno metá,
tu se spouští vážně do hlubiny,
utkává síť vtipně rozepjatou,
aby lapil mouchu štěstí zlatou,
a mní, že ten výtvor jeho píle
všemu předčí v lepotě a síle.
Než, ach veškerá ty lidská snaho,
žízni moci, bohatství a slávy,
trudná péči o pozemské blaho,
zpupnosti, již plamen vášně tráví,
jak jste marné, bídné, bez podstaty,
jak jste nicotné, ať opřádáte
na výsluní zdaru prestol zlatý,
neb své nitky v temné sluji tkáte!
Krůpěj žalu na spleť vaši skane,
a již to tam přástvo potrhané,
jeden vánek lidských snah a činů
sfoukne vzdušnou, bledou pavučinu.

Uzavřel jsem tamo žití knihu
toužně čekaje, až posel smrti

rukou kostlivou mé pouto zdrtí,
s beder mdlých mi složí země tíhu.

Avšak jiný posel do žaláře
mého vstoupil náhle; hrobní chmury
milosti tvé zaplašila záře.
Klesly okovy, já stoupal vzhůru
na svět volný vrávoravým krokem,
čistý vzduch zas lokal retem chtivým,
okřál slunce svitem lahodivým
a zas objal poloshaslým okem
nebe modré, zelenou tu zemi.

Avšak co mi zem ta s květy všemi,
vzduch ten, slunce svit? Již nemá vnady
pro mne svět. Stín těla zbyl jen tady;
ale duch nad lichým zemským ruchem
mešká v jiné oblasti, kde sídlo
věčné pravdy. Nesmrtnosti křídlo
šumí vůkol mne v tom prázdnu hluchém.

Zasloužil jsem zemřít mečem kata
za své činy. Pouta jen mi dali.
Teď i ta mi rukou tvojí sňata.
Před zákonem lidským trest můj malý!
Vyhnanstvím chci samoděk se káti.
Pryč z té půdy, která zrádce nohu
odmítá, chci přes moře se bráti,
v cizím kraji trudně sloužit Bohu.
V kajicném tom rouchu, s křížem pouze
na poutnické holi, ve svět širý
zajdu daleko, ve vroucí touze
zemříti za svatou pravdu víry.

Do vzdálené vlasti divých Čudů
míří krok můj, kamo nezaletla
dosud záře nebeského světla
v čiré temno pohanského bludu.

V končinách těch pustých, kde se šeří
hluché pralesy nad jezer kmitem,
volným rejdištěm jsou lité zvěři,
lidu sveřepému širým bytem,
přes močály, kryté zrádnou plísní,
proniknu až tam, kde obřad podlý
kouřící se krví lidskou třísní
prestol Jumaly, ohavné modly.

Nepravého boha s trůnu svalím,
lesy, chrámy modloslužby, spálím
a kříž zatknu do svěcené země,
očistěn tam ve hrob skloním témě.“ “

Za té řeči biskupovy tváře
lehce zruměněly, zplálo jaře
oko zapadlé; leč tělo skleslo
jako mdlobou na ozdobné křeslo.

Útrpně naň hledíc, Dagmar děla:
„Zdali stačí k takovému dílu
slabé rámě starobného těla?
Sklátily by snadno jarou sílu
obtíže té pouti. Ký zdar kyne,
dojdeš-li tam, v poušti nehostinné,
v lůně divokého pronárodu
bezbrannému starci bez průvodu?“

„ „Co mi život? Rád to břímě složím,
kde Pán povelí. Ať klesnu poutí,
ať mi bude přáno dostihnouti
končin oněch, velké říši boží
podmaniti nové dálné kraje.

Jestliže pak pod oštěpem vraha
pohanská ta země krev mou vssaje,
bude splněna má vroucí snaha,
k nebi zajásá ret mroucí v díku:
Na zjasněném čele věnec zkvitne —
Bůh jej nehodnému sotva skytne,
znak svých vyvolených bojovníků —
slavný věnec mučennických růží!“ “

Znějí souhlasem teď její rtové:
„Nuže, jdi, kam záměr velký zove,
s nímž tak vroucně duše tvá se druží.
Ale domnění, že psance zvěst
vlasti zůstavíš a záští stálé
s nesmířeným hněvem svého krále,
nesmíš trudně do ciziny nést.
Seč má přímluva, má prosba jesti,
všechno učiním, by rozloučené
znovu sdružily se ratolesti
velebného královského kmene.“

Stařec k ní se blížil. Ve své dlaně
třesavé tisk’ její ruce obě,
líbal je a slzy ronil na ně.
„ „Srdce andělské dal Tvůrce tobě.
Duch můj nízký, otrávený zlem,
světa obraz ponurý si spřádal
hřích jen s bídou shledávaje v něm.

Věřím teď, že zář, již nad azur
jedině ten mračný duch můj vkládal,
splývá do pozemských také chmur,
že bůh dobrý také v naši hlínu
klade světlá srdce serafínů.
Ty chceš duhou smíru překlenouti
propasť, která mne a krále dvojí?
Nehoden jsem zrak jen k němu pnouti,
a — zdaž on má rajskou duši tvoji?!" "

„Dobrý jest můj choť — — Buď hostem mým,
nežli Valdemar se z lovu vrátí;
pohov zde svým údům zemdleným.
K obsluze ti hotov bude státi
panoš můj. Buď zdráv! Mám pevnou víru,
že, než závoj noci na kraj splyne,
hlava tvoje pod perutí smíru
v tomto hradě blaze odpočine."

Laskavě mu kývla k pozdravu
a pak vyšla z komnaty. Leb šedý
k ňadru chýle, pokornými hledy
stařec lepou stíhal postavu;
leč kdy měkký obrys bílé řízy
za vchodu se ukryl závěs řásný,
jako v rozplynulý oblak mizí
obraznosti přelud čarokrásný:
čelo vypjal, posupně se vztáhla
obočí a ze zapadlých zraků
cosi vyšlehlo, jak z nočních mraků
když se kmitne blesku záře náhlá.

*   *
*

Dagmar Valdemara z honu vítá
na stupních, jež vlnka čistá smáčí.
Král ji objímá, jí rámě skýtá
a s ní branou, okras plnou, kráčí
do rozkošné chodby, kterou splítá
houští bujné, planouc růží sterou,
tvoříc klenbu vonnou, milošerou.

„Jak tě bavil hon?“ dí kněžna králi.

„„Po lovu se tážeš,““ vládce praví
s úsměvem, „„ty, která plaše z dáli
vyhýbáš se zvukům lovčí vřavy?
Ó, bys rozkoš poznala, kdy lesy
zbouří rohů břesk a lovců hluk,
kdy psů láním plachá zvěř se děsí,
koně řehtají a zvoní luk,
když jak střela do oblasti vzdušné
sokol kmitne, v kořisť zatne drápy,
neb když lesklé kopí v půtce krušné
medvědu v bok huňatý se ztápí!““

„Nikoli. Té hry se zrak můj děsí,
když tlum chrtů lani v bok se věsí,
neb kdy holubička smrtnou střelou
sklácena zem barví krví vřelou.
Proč ach! člověk sije smrť a muka
mezi tvory, s nimiž na píď času
na tom luhu, v slunečním tom jasu
byt mu vykázala boží ruka?“

„„Taž se, drahá, proč i jestřáb krouží
nad hrdličkou, a proč siptí zmije,

proč i v luzném květu jed se kryje
a hlíz mučivých se hejno plouží.
Tak svět upravila vůle svatá:
sladké s trpkým, s jasem tma se míchá,
s žalostí je radosť, rozkoš spjata,
s divokostí zpurnou něha tichá.
Tak se v píseň pozemského žití
snoubí bouře hluk i šepot kvítí,
radosť plesavá i bolu skřek,
vzdechy milenců i bitvy jek.“ “

„Jsou zde vášně pochmurné a zpupné;
avšak nevěřím, že lidstva šíje
spjata na vždy ve jho jejich tupné.
Nad hvězdami láska věčná žije
a skrz mlhy pozemské a mraky
paprsk její v lidskou hruď se lije.
Vyronil se blaze paprsk taký
ze rtů božských, které kdysi děly
ku člověku: Láska zákon celý,
udeřen v líc jednu, nastav druhou!
Zvítězí kdys lásky svaté jasy,
zapudí bouř válek na vše časy
a svět zkrášlí věčnou míru duhou.“

„ „Ač se duše mužná tomu příčí,
ač mne hanbí změkčilosti výtka:
cítím-li tvou blízkosť holubičí,
klesám bezděk tvého do vodítka,
mysl má tu ochočena tíhne
k nauce tvé něžné, vzdor se mění
v měkkou poddajnosť, a srdce jihne —
pro všechny mám lásku, odpuštění.“ “

„Nuže, odpusť jednomu, tě prosím.“

„„Opětně? Již místo berly práva
milosti jen haluz v ruce nosím —
čí zas Dagmar okov rozkotává?“ “

„Ten již rozkotán tvým slovem vlídným.
Ale po jiném též slově touží
vinník — slituj se nad starcem bídným!
Tys mu víc než soudce. V žilách krouží
vám krev jedna, oba k sobě víže
zákon posvátný —“

„„Již tuším jméno,“ “
zachmuřiv se náhle, vpadl kníže,
„„jež krev bouří mi, jen vysloveno —
jím rty čisté neposkvrňuj znova.
Prost je vazby. Na tom víc než dosti.“ “

„Utlum hněv, jejž srdce k němu chová,
podej ruce mu jak ujci, hosti.“

„„On již tady snad —? On pod mým krovem?
Dagmar, Dagmar! Uhnětenou zmij’
zdviháš soucitně, by v pychu novém
brzy vzpjala zkázonosnou šij’.
Stisknouti mám ruku, která snad
již již spřádá sítě nových zrad
na mou nohu, jak je bratru předla,
by z mé dlaně kleslé berlu zvedla?“ “

„On je vetchý kmet. Stín člověka
jen mu zůstavila dlouhá strázeň —
budí již jen útrpnosť, ne bázeň.
Světská marnivosť již daleka

hlavy, kterou smrti křídlo stíní.
S poutnickou sem holí, v drsné žíni
přišel nastupuje krušnou pouť
mezi pohany, tam zažehnout
světlo pravdy boží. Vše je klamem,
skryt-li za kajicné jeho tahy
zlosyn úskočný. Než pojď, ó, drahý,
pravdu čti v tom obličeji samém.“

Za té řeči dostoupili vzhůru
ke komnatám hradním. Dagmar táhla
jemně manžela; teď hbitě sáhla
za výstupkem chodby do purpuru,
jenž vchod koby pozastíral řásně,
prsty něžnými, by vešel v kobu
prosila. Král vstoupil s temnou lící.

Stařec před oknem tu seděl spící,
spíš jak ponořený v těžkou mdlobu.
Cesta trudná slabé zmohla tělo.
Hlava spočívala v okna lemu
na vyzáblé ruce. V kadeř jemu
šedivou své jasy slunce střelo,
než líc ve stínu, tak vetchá, šerá,
do níž hojné rýhy, hrboly
vtesala svým dlátem trýzeň sterá,
zdála se jak tváře mrtvoly
nepohnutá, ve sny hrobu kleslá.
S tělem sešlým, žíní roucha hrubou
podivně se stýkal hedbáv křesla
s těžkou zlatou třásní pod obrubou.

V misách zlatých stranou na stole
vzácné krmě stály, jedva tknuté,

v číši víno jedva nasrknuté.
Z výklenku pak švarné pachole,
dané kněžnou za posluhu kmetu,
vystoupilo s nízkou úklonou.
Dagmar kynula a páže v letu
zmizelo za vchodu záclonou.

„Nuže, viz!“ dí kněžna králi zticha,
„a rci, není-li tvá bázeň licha?“

V tom se zbudil stařec. Vypjal čelo,
otevřel zor kalný, povyhaslý,
povstal, tělo zimničně se chvělo,
ruce vztažené se mocně třásly
jako větve, když je vichor třímá;
a pak náhle, jak by vetchý kmen
klesl rázem hromu zastižen,
s rukama se vrhl rozpjatýma
na podlahu tváří před knížetem.
Kolena objímal vladařova,
jenom vzlykot, nesouvislá slova
vydávaje třesoucím se retem.

„„Povstaň!““ kníže temným hlasem vece.
Ale hnutí duše, uchvácené
soucitem, již v líci odvrácené
zřetelně se jeví. „„Povstaň přece!““

Ale stařec úpí: „Bídným plazem
k nohám tvým se vleku. Zdrť mi šíji,
zdeptej červa, jenž se v prachu svíjí —
muka zoufalého skonči rázem!
Pohled na tebe mé strašné viny
v plném hnusu před mou duši staví,

studu, žalu sterý osten žhavý
zarývaje srdce do hlubiny.
Z velebné tvé líce na mne zírá
bratra tvého obraz ušlechtilý,
plný vzácné leposti a síly,
vznešený zjev krále — bohatýra.
A já bídák, leposti té rub,
vztáhl ruku po čelence skvělé
na tom spanilém a moudrém čele — —
Pomsti jej! Tas meč svůj! Zrádce zhub!"

„„Ujče, vstaň! Zde tvoje místo není,""
král teď vece, v hlasu měkké chvění.

„Ujcem zoveš mne?" kmet řečí plesnou
volal, tělo zvolna povznášeje.
„Nemáš pro mne mstitele tvář děsnou,
v oko vlídné pohlednout mi přeje?
Víc než slovo knížecí tvé moci,
které vrátilo mi slunce lesk
po žalářní hrůzné, dlouhé noci,
víc to slovo: ujec, stokrát více
poskytlo mi v dar, ten mír tvé líce,
kde jsem čekal jenom bouř a blesk.
Zdá se mi, že rázem se mne klesá
břímě vin. Teď volně v cizí kraje
půjdu očištěn, mír v duši maje,
soucitný tvůj pohled v srdci nesa."

Mlčí Valdemar; než s jeho tváře
soustrasť zvolna snímá závoj šerý
hněvu, odporu a nedůvěry,
propouštějíc slunné smíru záře.

Ještě rozličné ty citů směry
zápasí, tu zloby nové hnutí,
tu zas měkká útrpnosť se zmáhá
a ret chvějící se dlouho váhá,
nežli věstí boje rozhodnutí:
„„Mně tvá vděčnosť, ujče, nenáleží.
Bez přímluv mé choti tlel bys dosud
zapomenut v Oringsborské věži.
Já tvou vinu váže a tvůj osud
byl bych, věz to, odhodlal se stěží
pokutu tak těžké zrady zkrátit,
ruce, která tolik strastí kdysi
na otčinu snesla, volnosť vrátit.
Však teď patře ve tvé žalné rysy,
slyše ve tvém hlase žhavou lítosť
věřím, že to pokání je pravé,
že jsi ve hlubinách věže tmavé
pohřbil zlomocnou tu dávnou bytosť,
a šíj zlomená, vlas tento bílý,
tváře strastí pluhem rozorané
jenom k soucitu mou duši chýlí.
Nuže, ano! Nechť se po tvém stane,
dobrá Dagmar. Zde má ruka, kmete,
podává ti plné odpuštění,
zapomnění minulosti kleté,
česť ti vrací, důstojnosť a jmění.
Jdi, kam berla pastýřská ti kyne,
neb kam touhy volají tě jiné;
však než zvolíš dráhu v žití novém,
hostem odpočiň si pod mým krovem.““

* *
*

V síni nádherné za dlouhým stolem
Valdemar ve sboru věrných kvasí.
Na stříbrných nohou chodí kolem
picí roh, jenž bohat na okrasy:
Z kosti slonové je celý zroben,
hojně zlatem, drahokamy zdoben.

Řezby, které obvod rohu chová,
jsou jak sloky němé epopeje,
v nížto rydlem ruka umělcova
zobrazila všecky Dánska děje
ve skupinách figur, jež se vinou
kolem číše mnohou vypuklinou.

Roh ten spodkem prohnutiny svojí
podepřeným zlatou podnosnicí
na podstavci tomto pevně stojí
vzhůru trče otvorem a špicí;
pro bezpečí stranou ku otvoru
dvé mu ještě figur s divnou zbrojí,
dvé to Vendů, slouží za podporu,
jak by o stůl vzpíral nohu dvojí.

Nižším koncem číše, špičkou rohu,
zobrazena šerá bájí doba:
Odin ční tam z kola starých bohů,
na ramenou krkavce své oba;
pod ním Skioldungů dávné plémě
řadami svých králů, hrdin věnčí
níž a níže rohu oblouk tenčí;
Ivar vítězné tu vznáší témě,
Harald se Sigurdem o korunu
zápasí a Ragnar hrdě ční
nad zobákem lodi bitevní,

vikingů to král na vodním trůnu.
Koráb Gottfridův daň Franků vleče,
Gorm tu Starý za Hildury štítem
vítězně odráží cizí meče,
Svend se mstí nad věrolomným Britem.
V rohu prohbí nad podstavcem zlatým
trosky bůžků drtě kročejemi
stoupá za symbolem spásy svatým
Kanut Velký vedle krásné Emmy.

Odtud vzhůru, kde roh ku otvoru
vyšším koncem pozvolna se šíří,
již se vinou u velebném sboru
Dánska křesťanského bohatýři:
Estrithson tu mečem v jedné mává,
v druhé nesa vzorec kathedrály,
vedle zase Haraldovi králi
z ruky visí pergameny práva
a Knut Svatý nad ním ve svatyni
rukou bondů rozjitřených klesá,
tamo Erich, prapor kříže nesa,
a výš králové se vinou jiní.

Velkého pak zříti Valdemara
na dvou rytinách, jež pnou se kruhem:
v jedné před ním Arkóna se řítí,
Volín hoří na obraze druhém.
Nejvýš obruba je obepnuta
vítězstvími bojovného Knuta.
Nad otvorem poháru se klene
sličným poukem víko postříbřené,
na němž nesou stříbrní tři lvové
dánskou korunu ve tlapách vzpjatých;

z koruny pak této křišťálové
kříž se vzpíná ryzích lesků zlatých.

Roh ten putuje po stole kruhem.
V čele tabule král zadumaný;
ujec Valdemar mu s pravé strany,
Lykke sousedem po boku druhém.
Soudruh nejmilejší, Strange švarný,
nevěrně se vzdálil, zmizel rázem,
marné dotazy, shon poslů marný,
až bond jakýs přišel s divným vzkazem:
Strange posílá ti s bohem, králi,
díky vroucí za tvou přízeň skládá,
upomínky milostivé žádá,
mrtev pro svět, v lásce k tobě stálý.

Tajemný ten vzkaz a ztráta milce
osten v nitro zachmuřené vrývá,
s tváře královského zasmušilce
vážný stín i na dvořany splývá.

Ale posléz chmury s čela plaší,
rukou obojí roh skvostný vznáší:

„Budiž v této číši, do níž vůkol
zemřelý můj bratr vyrýt kázal
dějin obrazy, by k ní se vázal
vedle smavého i vážný úkol,
by též dobou, kdy meč v pochvě dřímá
a dlaň pohár pěnící se třímá,
kdy mok révy budí žert a ples,
předků slavných děj nám vzorem svítil
a duch k činům velikým se nítil —
buď v tom rohu pochováno dnes

vše, co navršila těžká vina
mezi vlasť a nevěrného syna,
mezi trůn a zrádných piklů strůjce,
mezi mne a nešťastného ujce.

Za vše kál se mnoholetou trýzní,
vše teď v nepaměti zapadává;
chvíle ta mu vrací dávná práva,
česť i hodnosť s panovnickou přízní.

Tak buď přijat do vašeho kruhu,
přátel mých a věrných říše sluhů.
Nechať berlu posvátnou zas ujme,
nechť se modlí za otčinu drahou,
a té všichni svornou povždy snahou
síly své a vzněty obětujme!“

Stařec pohár chvějící se rukou
přijal, složil před se na tabuli,
oči slzavé se k nebi pnuly,
a ret zazněl řečí tklivozvukou:

„Sláb jest jazyk můj, by tlumočníkem
stal se citu, jenž mým srdcem zmítá,
aby vděčil za vše plným díkem,
co tvá milosť nehodnému skytá.

Nejsem hoden, číše té se tknouti,
kde mi výtkou každá ozdoba,
z níž ta každá světlá podoba
zdá se ruku proti zrádci pnouti,
zdá se volat: Vari, bídný, vari!
My jsme horlili a krev svou lili
pro česť národa, pro vlasti zdary;

ty však, potomku náš odrodilý,
k haně věčné vznešeného jména
neváhal jsi, vášní mrzkou znícen,
lid svůj vléci nad záhuby jícen —
vari od nás, ruko poskvrněná!

Aniž ruce ty se dotknou znova
mitry zářivé. Poutnickou holí
směněna je berla biskupova
a cíl jiný stará noha volí.

Ruka, jež roh tento obklíčila
vlasti naší veškerými ději,
skvoucím pásmem historie její,
dobře na vrcholku vytýčila
nad korunou kříž ten bleskotavý —
dánské slávy zdroj a znak to pravý.

Lesk ten svatý zářil nad stožárem
našich lodí, plál nám v bojů víru,
v něm se zažíhaly čistým žárem
zbožné duše našich bohatýrů,
předkové jej zbraněmi a vesly
do vzdálených končin světa nesli,
a čím více rostla jeho říše,
čím zář jeho mocněji se skvěla,
tím i dánská berla dál se střela
a lesk dánské slávy zářil výše.

Znak ten blýskal z bouře síly dánské,
jež se valila přes Baltu pěny,
smetla Svantovíta s výspy Ranské,
rozbila dav model v Retře ctěný,
všechna božstva Slovanů, jich kněze

rozplašila, přes tu oblasť širou
rozepjala říše naší meze,
pronikla ji blahou v Krista vírou.

Ale tamo na dalekém lemu
končin východních se posud věží
modla chmurná v kole mrzkých kněží
zpupně proti bohu křesťanskému;
Jumala to čudských lesů šíří
kříži posupně se staví v cestu
na presťolu děsném, jenž se pýří
krví umučených věrozvěstů.

A Knut, Erich, Svend a Valdemar,
našich králů sbor, již církve zdar
hájili až k poslednímu vzdechu,
kormoutí se hvězdnou nad oblastí
a hlas jejich slyšet v bouří echu:
Kde tvůj zbožný zápal, dánská vlasti?
Proč tvé rámě modloborné vázne? —
Zdvihni kladivo své hromorázné,
roztříšti ten idol slavným třeskem,
s něhož krev tvých mučenníků řine,
postup dále s božským kříže leskem,
kam ti sudba velkolepá kyne!

Vím, že v tisíceré dánské hrudi
hlas ten hřímavé kdys echo vzbudí.
Však než zaduní ty hněvy burné,
sám jak buřňák zaletnu v ty dálky
s křížem jediné a víry slovem —
zapadnu-li tam do vlny chmurné,
tím snad spíše nad mým hluchým rovem
zarachotí bouře svaté války.“

Obrážel se ve dvořanů kole
řeči biskupovy mocný dojem.
Svitlo mnohé oko pod závojem
chmurné dumy náhlém ve plápole,
a pan Lykke zabloudil až k boku
chvějící se dlaní, pod níž maně
z pochvy povypjal se čepel zbraně,
jako lačný dravec na poskoku.

Na králi zrak mnohý spočíval.
A ten oka blouznivými třpyty
do prázdna se kamsi zadíval,
v jakýs dálný obzor neurčitý,
hned, jak Čudů kmet se dotkl řečí,
sotva slyše, zač dál stařec horlí;
a pan Lykke znovu sáhl k meči
věda již, co věstí zrak ten orlí.

Víc a víc se jiskří oko králi,
teď se vrací z neurčité dáli,
na ozdobách rohu spočívá
a řeč hlasná rtoma zachvívá:

„Již ta bouře, o níž's mluvil, kmete,
zrodila se, moje plní nitro,
Dánském roznese ji příští jitro,
za krátko ji lodi rychloleté
přenesou přes Baltu vody valné,
ohromí tam Čudů vlasti dalné
a jich modlu vzdorovitou smete.

Na velikost takového díla
nestačí tvá, starče, vetchá síla

ani zbožné tvoje zanícení;
nových mučenníků třeba není.
Místo tichých, vlídných věrozvěstů
promluví bůh války veliký
k davům pohanů ve smrtném chřestu
kovovými mečů jazyky.

Pomyslil jsem sobě, že již dosti
zem ta zakusila v boje víru,
že teď může slavna, v bezpečnosti
pěstovati zlaté květy míru;
ale v nitru mém hlas jiný zůstal,
ozýval se každým okamžikem,
každým jilce zachřestěním vzrůstal,
každým v dálce zaržáním a rykem,
tvoje, kmete, řeč svým vroucím znětem
zastihla jej v plném vzruchu právě
a teď volá ke všem Dánska dětem:
Znovu k boji, boji, k moci, slávě!“

* *
*

K jasným hájům azurovou bání
zlatý slunce štít se zvolna sklání,
na protější straně v siném šeru
skví se matně stříbrný srp luny
a v tu dobu plynou po jezeru
od Gurrského sídla hbité čluny.

Král i královna se loučí s místem,
kde jim plynuli ve blahu čistém
dnové libánků. Žár bojechtivý,
který králi v ňadrech zplápolal,

choti prosbám, vzdechům odolal:
tento žár i nyní v prsou živí,
an jak socha v čele loďky stoje,
čelo kloní do myšlenek roje:
v dáli, kývajíc mu věncem hvězd,
skvoucí sláva k oblakům se zvedá,
vnímá hrdošumnou její zvěsť, —
na skrýš lásky své se neohlédá.

Za to Dagmar často vlhkým zorem
na hrad jezerní se nazpět dívá,
který pablesků a šera sporem
v divných půvabech se pozaskvívá,
a vzdech často prchá její hrudi.
Ve srdcích dvou věrných bytostí
city její ohlas vroucí budí:
Kristina jí s tichou lítostí,
stojíc vedle, na obličej bledý
upírá své krásné, něžné hledy
a hoch spanilý, v panošském kroji,
který smuten za královnou stojí,
každé její vzdechnutí jak echem
věrně provází svým družným vzdechem.

Dvořané na člunu druhém plují;
Lykke pne tam pod přílbicí hlavu,
oděn těžkou ocelovou strůjí;
králův ujec vedle září z davu:
neníť zahalen již hrubou žíní,
rouchem biskupským se blýská nyní,
nesa infule a berly zdobu;
ale postať sešlá roků tíhou
a tvář vetchá s četnou vrásek rýhou
již již zdá se nachýlena k hrobu.

K lodi té člun dvorních panen druží
různý šatů šperk a lící vnadu,
plovoucí jak záhon pyšných růží.
Služebnictva prám se jeví vzadu.
Bez hovoru, zvolna čluny plynou,
tají se i děvic dvorních šepot;
v podvečerní ticho nad hladinou
zní jen vesel odměřený tepot.

Na břeh vystoupily pestré sbory,
vyhouply se statným ořům v sedla,
jely cestou, která přes pahory
bukovými háji k moři vedla.
A kde sivých kmenů mezera
objevila jezdcům naposledy
tichý úval s leskem jezera,
Dagmar stanula a smutné hledy
v půvabný ten obraz pohroužila,
v jasnou hladinu a věnec vrchů,
po nichž různobarvou světel prchu
západu dlaň červánková sila;
tam, kde podvečerní záplavou
hradu zjev nad vodou řeřavou
velikým se zaskvěl drahokamem,
tona v purpuru a zlatě samém.
Řasou zasvitla jí perla vlahá,
a rty vzdechem zachvěly se v taji:
„S bohem, s bohem, líbezný ty kraji!
S bohem, Gurre, hnízdo mého blaha!“

Jeli dále hvězdnou nocí k moři,
koráb zavezl je v Ribe dalné,
kde pak Dagmar osaměla v hoři,
an král sebrav loďstvo, vojsko valné

vypravil se mocně na pohany,
podrobit si divé čudské strany...

Osiřelo Gurre v luně chlumů.
Podzim začal chladným dechem váti
po jezeře, suché listí stláti
břehem pohrouženým v tesknou dumu,
a hrad opuštěný truchle snil
nad vodou, již mlhy závoj kryl.
Pouvadly sadů jeho květy,
sprchlé ruže stezkou rozesety,
po níž nešelestí kroky žádné.
Mrtvé ticho komnatami vládne,
chodbami jen časem zdá se nésti
smutný šepot o minulém štěstí.

Jezerem se tu tam plachta bělá
leda nad rybářským člunem chudým;
věnec hvozdů kol, jež přioděla
jeseň rouchem hnědým, žlutým, rudým,
mlčí ve snu pevném; honby ruch
neleká zde snivé laně sluch.

A když bludný skald tu někdy stane
nad jezerem v zasmušilém dole,
mezi buky, jimžto ve vrchole
sporým suchým listím podzim vane,
břečtan cuchajíc ve vlase šedém:
na hrad zadívá se dumným hledem,
záchvěv tesknoty mu srdcem táhne,
rukou třesavou do harfy sáhne
a zpěv jeho širém po údolí
nad jezerem smutným zahlaholí:

Ó, Gurre, zde truchlíš v podzimní čas
jak zašlá vnada,
kdy vráskou se mění čela jas
a stříbrem vlas,
kdy vzpomíná v žalu, ach! na léta mladá.

Sní v úmlku teskném tvůj prázdný hrad
jak hnízdo hluché,
když uletli pěvci z podzimních lad
a větrů chlad
mu do nitra sype jen lupení suché.

Kam děli se dnové rozkoší tvých,
kam štěstí se skrylo,
sbor ztepilých junů, děv líbezných,
kam zpěv a smích,
kam dvojice světlá, jíž rájem jsi bylo?

Teď královnu v Ribe objímá stesk,
an hrdý kníže
kdes daleko letí v bitevní třesk
jak živý blesk
za velikosť Dánska, za oslavu kříže.

Ó, nebeský králi, vítězství dej,
mír uspěš sladký!
Až skončí se slavně válečný rej,
by vrátil se, přej,
muž v náručí choti, syn v objetí matky!

Pak hrdinům dánským na ústret
mé zazní struny
a k jásotu jejich bude pět
můj šťastný ret,
jak slávou se věnčil náš panovník juný.

Leč zajdu-li opět před Gurrský hrad,
zpěv bude zníti
o čarovné síti andělských vnad,
jíž znovu jat
král zlatého míru kol rozsévá kvítí.

V. Danebrog.

V Ribském hradě pevném, v okně šeré koby
Dagmar pilnou rukou roušky jemné robí.
V díle ustala teď; mříže zdobnou spletí
za vlaštovic párkem smutný pohled letí,
které z malitkého hliněného sídla
pod římsovím k pouti rozepjaly křídla
do jižnějších krajů. Oko se jí kalí
vláhou kormutlivou. Ach, vy druzi malí,
vám je přáno leteť, kam vás touha zove,
kde vám v teplé vlasti zkvete blaho nové.
Snad též uvidíte na větrné pouti
zemi, po níž touhou srdce mé se rmoutí,
zemi přespanilou v modrých vrchů věnci,
ráj mé duše dětské — Ach, vy šťastní ptenci!

Takto podvečerních mráčků zlatým leskem
stíhala let jejich Dagmar s tichým steskem.
Však ne pouze tužbou po domovu vzdychá,
necítí jen choti opuštěné muka,

ale jinou také hořkou krůpěj míchá
do číše těch žalů proradná jí ruka:
Ten, jejž vyprostila z temné věžní sluje,
nyní za odměnu pro ni pouta kuje!

Dotud viděla v tom světě dobro všudy,
tušila je také na dně srdce zlého,
jak se zrnko zlaté tají v temnu rudy;
věřila, že paprsk světla nebeského
z každé hříchů sluje na čas chmury pudí —
Jaká pojala teď duši závrať vírná,
ana zděsila ji náhle v lidské hrudi
čirého zla propasť šklebná, nedozírná!
když se zjevila jí tato podlosť čirá
v oné záři nebes, dlaní posvěcenou
vytyčujíc berlu církve drahocennou,
jížto kořila se vroucně její víra!

Muž ten strašný vyšel na přímluvu její
ze tmy žalářní, kde v mukách, bez nadějí
hynul mnohá léta. Vyšel s bílým vlasem,
stařec nahrbený na pokraji hrobu —
ale v srdci vetchém nesl dávnou zlobu;
vzrostla jen a stvrdla valným trýzně časem.
Zločinný cíl stejný: prestol, před ním planul,
avšak nyní v pohár dávné vášně kanul
také pomsty jed. A po čem smělec mladý
úprkem se řítil, k tomu rozvážlivě
nyní stařec míří, oklikami lstivě,
za přetvářky clonou kuje dílo zrady.

Dlouho tajila se před královny okem
jeho podstata. Jen vetché jeho čelo,

svislé kajicně, se zvolna povznášelo,
jak se týčí stéblo uhnětené krokem;
mnohý hrbol zdál se z líce vpadlé ztrácet,
v oko kalné paprsk života se vracet,
ale v jeho tazích zdály se jí vryty
stále vděčnosť, lítosť, šlechetné jen city.

Zatím opatrně ruka, pletich znalá,
obetkala kněžnu hustou piklů přízí,
zvolna všechny věrné od ní vzdalovala,
zevšad nahrnula kol ní tváře cizí.
A pak náhle padla s lící pletichaře
maska úlisnosti; z nenadání zřela
Dagmar ohromená, hrůzou zkamenělá
zrádci, násilníku do úšklebné tváře.
Divé rysy své jí zjevil bez ostychu,
v žalář hrad jí změniv, sluhy v její stráže —
královna teď hříčkou zločinného pychu:
Kristina jen u ní zbyla, věrné páže.

Takto dumá kněžna v roji těžkých péčí;
v tom se rozhlaholil při večera sklonu
na kostelích Ribských zbožný jazyk zvonů
a svou hudbou svatou její trýzeň léčí.
Klesla na kolena, ruce ke rtům spjala,
modlitbu ze hloubi duše zašeptala,
drahocenný křížek, poslední dar matky,
z roucha vyňala, naň rety žhavé vtiskla,
na obrázky jeho z oka slza tryskla
a tou v duši poklid navrátil se sladký.

Tichem večerním dál Ribské zvony znějí,
vlnami svých zvuků jásavých a žalných

v doby blaženější kněžnu unášejí.
Zalétá v zem jinou, do chvil dětství dálných,
v milou kobu známou, na klín roditelky,
odkud naslouchajíc blaze zvonů zvuku,
zírávala dolů k pyšných věží shluku,
nad nímž vyrojily hvězd se zlaté včelky.
A zas děvě snivé tam se nese k uchu
milých, známých zvonů podvečerní píseň,
v srdéčku jí budíc divnou slasť a tíseň,
v duši linouc štěstí neznámého tuchu — — —

Z dum těch vyrušily Dagmar tiché zvuky.
Lehce pod prstíky útlé bílé ruky
v šerém pozadí se zdvihá clona řásná,
která kobu dělí od sousední síně,
z nížto Kristina se vynořuje krásná;
za ní v tajůplném koby polostíně,
do něhož jen kradmo pozdní paprsk vniká,
viděti je sličnou postať panošíka.

Z ticha ku královně Kristina se chvěla;
v nízkou stoličku, jak měla v obyčeji,
na polštář si sedla družně k noze její,
na ruku jí tisknouc políbení vřelá.

Dagmar sklonila se ku své důvěrnici,
jemně pohladila světlou její kštici,
a ret zašeptal: „Co neseš, moje milá?“

„Žel, že smutné stále přináším ti zvěsti —“
ještě úzkostněj’ hlas děva přitlumila —
„kdy zas v tyto mraky vyjde slunce štěstí?!
Jaký děsný zvrat! On, jemuž’s vazby mříže

otevřela kdys, teď tebe v pouta víže,
zradou splácí milosť, postrach kolem šíří,
rukou zločinnou po dánské berle míří —
ba, již dovršit se chystá černou zradu!
Již si vzdornou pevnosť zřídil z toho hradu,
naplniv ji svojich přívrženců davy,
a již také z jihu v cizích vojů čele
pomocník mu táhne — S pomocí tou směle
dánskou korunu si v čelo zbojné vstaví!

Tak si přislibuje — leč sám bohdá padne
z nenadání zbojce do své léčky zrádné.

Darmo cizí zbraně ku pomoci volá,
ni hrad pevný bouři lidu neodolá.
Národu jsi všemu říše perla drahá;
širou oblastí, kam dánský hlahol sahá,
srdce nesčíslná láskou k tobě hoří.
Hrad ten s odbojníkem ocitne se brzy
jak ostrůvek v Dánů rozkaceném moři,
které odevšady zahřmí k jeho tvrzi,
vkypí ssutým valem, prolomenou branou,
vysvobodí kněžnu vřele milovanou,
zrádce ohavného u tvých nohou zdáví.
Poslyš jen, ó, kněžno, jaké nese zprávy
panoš tvůj!“

Tu kněžna zrakem hochu vděčí
a blíž k sobě vlídným pokynem ho zove.

„Dobrý hochu můj,“ zašeptli její rtové,
„pro mne vydáváš se v také nebezpečí!“

Panoš, k noze její kolenem se níže,
dlaň na srdce vkládá, oko modrojasné
s oddaností vroucí ku královně dviže:
pablesk večerní, jenž v okně zvolna hasne,
svislé na ramena kadeře mu zlatí.

„Kéž bych mohl,“ vzdychá, „krev za tebe dáti!“

„Díky, hochu můj! Než jaká tvoje zpráva?“

„Ač nás řetěz bdělých stráží obetkává,
zbraňuje nám východ z toho hradu, přece
unikl jsem odtud,“ panoš ticho vece.
„S košem velikým a kytlí vyžebranou
hocha kuchyňského proklouznul jsem branou.
Tu hned přede hradem znamenal jsem péči,
jakou chudina ti za tvou lásku vděčí.
Stál tam zástup chudých, volal bez ustání:
Proč nám přístup k matce halapartny brání?
Kde je dobrá Dagmar? Jaký mrak nám halí
vlídnou tvář, jež z duší plašila nám žaly?
Proč se ruce tají, z nichž jak z liljí ráje
rosa blahonosná dštila v bídy kraje?
Takto bědujíce tlačili se k bráně,
stěží zapudily dav ten drábů zbraně.

A když dál jsem kráčel, zasléchal jsem všady
hlasy rozjitření z biskupovy zrady
po ulicích města. Šel jsem neprodleně
k domu Globovu, bych donesl mu zvěsti
o příkořích, jež ti od biskupa nésti.
Našel jsem ho v síni, an meč na koleně
starožitný, dávno netasený k válce,
čistil, ostří jeho zkoumal hmatem palce.

Když mě poznal, radosť zjasnila mu líce,
dotazů po tobě klaď mi na tisíce.
A jak vyprávěl jsem o tvém trudném stavu,
znovu čelo chmuřil, okem zlobně blýskal,
křečovitě pěstí jilec meče stiskal,
a tak promluvil, když dokončil jsem zprávu:
Však již hromonosná pomsty bouř se blíží, —
s blesky jejími i tento meč se skříží.
Vzdáliv odtud vše, co věrně k trůnu stojí,
mne tu jediného nechal na pokoji,
soudě as, že Globe jenom sleďů lovu
rozumí, zná zvonit jenom stříbrem, zlatem;
brzy bohdá zví, že znám ve hněvu svatém
rozzvučeti hudbu jiného též kovu —
hudbu strašlivou; že nejsem žokem tuku,
ale bystrý hled mám, k tomu křepkou ruku,
abych prohledl tu přízi piklů zrádnou
a v čas zahromoval do ní ranou pádnou.

Na to promlouval, že doufá biskup darmo
na bezbrannou zemi vložit mrzké jarmo.
Nechť král s vojskem v dálce modly Čudů sráží,
dosti zbylo v zemi boje schopných paží.
Selský voj se zdvihá z domácího luhu
na ochranu kněžny, která s jejich pluhů
sňala těžké platy; jižtě místo kleče
věrní bondové se vděčně chápou meče
dobroděјku svoji vyvést ze zajetí;
heslo po všech krajích, s výspy k výspě letí:
nežli srpem zlatý luny štít se stane,
že vlasť širošírá žárem pomsty vzplane
proti zrádci tomu. Lidu svaté hněvy
nejpevnější hradbu rozkotají hravě,
vojsko odbojcovo rozmetou jak plevy.

Tak mi věstil Globe, ku závěrku pravě:
Snad se zdaří kněžnu vymknout z jeho spárů,
dřív než hrad ten vzplane ve válečném žáru.
Ty jsi v zakuklení sklamal strážců zraky —
snad i královně vhod bude způsob taký.
A hned zítra, kněžna přijme-li tu radu,
sděl mi dobu, směr a přestrojení v listě,
jejž luk tajně s šípem sešle za ohradu
severní, kde ve křích na ukrytém místě
důvěrník můj sečká za prvního tmění.
Já však uchystám vše, aby bez prodlení
Dagmar ve průvodu bezpečném se dala
na cestu, kam zrádce moc by nesahala.
Však nechť její mysl kamkoli se skloní,
to jí sděl, že chví se tisíc věrných o ni —
a že mezi nimi touží nejvřeleji
Globe cedit krev svou na ochranu její.“

V tom chřest klíčů zazněl, zaskřípěly dvéře.
Pochůzkou to klíčník obvyklou se béře.
Dnes však stařec tento, jenž se jindy plížil
něm a zamračen, k nim chvátavě se blížil
do komnaty vešed. Schýliv hlavu starou
s hustých vlasů sněhem nízko před Dagmarou,
klekaje k ní zdvihl úctyplnou líci
a hled oddanosť jí vřelou tlumočící.

Po té pravil tiše: „Hlavu moji bělem
péče pokryly pod trojím velitelem
z rodu Knutova, jimž byl jsem věrným sluhou.
S radostí jsem viděl na královském kmeni
Valdemara vzrůstat slibnou haluz druhou,
viděl jsem ji kvésti v okotěšném skvění.
Nejednou jsem šťasten houpal na koleni

sličné pachole, jež ke mně starci lnulo,
mohutněti zřel jsem krásnou postať junou,
a jak radostně mé oko zaplanulo,
když pak mužná skráň se vzpjala pod korunou!
Štěstí plným bylo, když ku jeho boku
choť se vinula, jas nebešťanky v oku,
ty, ó, vzácná kněžno, jejíž líce milá,
rázem srdce moje celé podmanila —
Viděl jsem pak truchlé rozloučení obou,
viděl jsem i strýce nevděčného změnu,
tebe strádající jeho lstí a zlobou,
nedůstojně moci jeho podrobenu.
A teď přiložit mám v pomoc vetchou ruku,
aby schystal tobě trpčí ještě muku,
té, k níž připoután jsem úctou, láskou, díkem,
královně své mám se státi žalářníkem?!

Rozhodl se biskup, že tvou vazbu ztuží,
že od tebe vzdálí panoše i druži,
chtě již dovršiti zjevně svoji zradu.
Však dá bůh, že marně žalář chystá tobě.
Známť já jediný zde tajnou chodbu z hradu,
jejíž vchod se skrývá právě v této kobě.
Viz tam na stěně ten obraz kněžny Emmy,
jejž rám pozlacený jímá řezeb lemy;
veliký ten obraz, k podlaze až dolů
ke zdi zdá se přikut, ale v skutku tvoří
veřej otvoru, jenž v tuto zeď se noří;
dotkneš-li se v rámu květového stvolu,
odskočí ten obraz, zjeví otvor stěny,
za nímž stupeň četný šnekem zatočený
vede do hlubiny, pod základy hradu,
tam pak pod zemí se táhne ku západu
chodba, ústíc v kapli staré o samotě,

k níž teď leda pastýř prchá v bouřné zlotě.
Tamo desku v půdě snadno sochor zvedne,
z otvoru vystouplé nikdo nezahledne.
Odtud blízko k moři — vejdem' v lodi nitro —
na bezpečném břehu pozdraví nás jitro.

Nuže bez prodlení do tajného vchodu,
jenž tě vrátí věrným v bezpeč, na svobodu!
Za námi zas obraz do stěny se vklopí.
Užaslý se tyran rozhlížeti bude
po zajatcích marně prázdnou kobou všude,
kudy unikli mu, nezví, nepochopí.“

Překvapení, radosť zračila se v lících
postav tří, ta slova mlčky vnímajících;
všichni povstali teď, u zápětí kmetu
setmělou již kobou blížili se stěně.
Stařec ruku vztáhl po zlaceném květu
v rámci obrazu — V tom couvnul postrašeně.

V chodbě ozvaly se rychlé kroky, zbraně,
záclona se zdvihla prudkým hmatem dlaně
a zář pochodní se vlila do komnaty.
V čele ozbrojenců vešel chvatným krokem
biskup Valdemar, teď přímo, hrdě vzpjatý,
s lící posupnou a pánovitým okem.

Změněny jsou zcela jeho postať, rysy —
zda to kmet, jenž skroušen šíji hrbil kdysi?
Drsný šat ustoupil nádhernému havu,
drahokamů záři, kmentu, zlatohlavu;
sporé na něm znaky mísí úřad svatý
s válečnickou strůjí; noha škorní blýská,
prsa obepíná pancíř šupinatý,
ruka s prstenem kříž v jilci meče stiská.

Takto ke skupině kráčí polekané
s řečí jízlivou, z níž výsměch krutý vane:
„Aj, zde porada se koná důležitá,
k níž i šedý klíčník zrnka vtipu skytá.
Čas byl věru spolek rozvázat, kde kuly
vzdory se a pikle na odpor mé vůli.
Nuže, do podzemí, kam jste měli vsadit
panoše, s ním starce toho veďte dolů —
tam pout chřestem mohou baviti se spolu,
o podnicích zrádných poklidně se radit.
Pannu Kristinu však slušná koba zove,
v níž jen prosta bude jasné společnosti;
předsíň zaujmou pak statní žoldnéřové,
by sny dívčí tamo předla v bezpečnosti.“

Kynul zbrojnošům; ti shrnuli se mžikem
kolem hocha, starce; kmet se podal chvějně;
ale smělý hoch se bránil s hněvným křikem,
dýkou oháněl se v útočníků hejně,
až po krátkém vzdoru, odzbrojen byv jimi,
stál tu sevřen, spoután, s šaty zedranými.

K násilníku kněžna prosíc ruku vzpíná:
„Proč má hoch ten trpět? Jaká jeho vina?
Jakou jeho volnosť přinese ti škodu?
Nesmí-li být při mně, pusť jej na svobodu.
Pusť i toho starce. Vyslyš, oč tě prosím,
nech, ať sama tíhu hněvů tvojich nosím.“

Avšak onen tvrdě odbyl prosbu tuto:
„Zde má vůle platí. Jižtě rozhodnuto.
Ať po vhodnou dobu s šedohlavcem sdílí
brloh podzemní ten hošík rozmařilý.
Nechať zkouší na čas drsné ruby štěstí,

nechať nahledne v ty sluje žalů tmavé,
kde na místě loutny těžké pouto chřestí
a jen rmutu krůpěj chladí téměř žhavé.
I já poznat musil —, zkoušet léta — léta —
hrůzu těchto běd — a neznal žádné viny —
Vzpomínkou se pění krev — Ó, věži kletá! —
Pryč, vy černé, děsné Oringsborské stíny!
Odveďte již, stráže, do vězení oba,
pannu tam, kde čeká přichystaná koba."

Odchází tlum drábů, hocha, starce vleka.
Ale Kristina před velitelkou kleká,
kolena jí chvějnou rukou objímajíc,
v její roucho kryjíc tvář a hlasně štkajíc.

„Povstaň, sestro moje," laskavě jí děla
Dagmar hlasem, v němž se bolesť duše chvěla.
„Povstaň, klidně jdi, kam násilí ti káže.
Nechť nás pevné stěny, stráže, zámky dělí,
srdcí našich spolek nikdo nerozváže,
a ten, v jehož dlani tento hrad, svět celý
spočívá jak hříčka, v každý čas a všude
okem nebeským nad námi bdíti bude."

K těmto slovům děva utichla a vstala.
K ruce kněžny shýbla ret; než Dagmar jala
v lokty milou družku. Na to bez odporu
Kristina ven vyšla v ozbrojenců sboru.

Zůstala tu Dagmar sama proti svaku,
jenž k ní krutě mluvil, velitelsky vztýčen,
s ohněm pekel samých v bazilišcím zraku:
„I stvol byliny, byv těžkou nohou sklíčen,
někdy pozvolna zas týčí k nebi kalich —

však i po letech, byť hor je kruší tíha,
právo utištěné ruka boží zdvihá.
Pohřben za živa, já v mukách neskonalých
hynul násilnictvím nelidského kata,
který rozsápav ta pouta krve svatá,
potupiv i berlu posvátnou v mé ruce,
na pospas mne hodil beznadějné muce,
z koruny že dánské, z valné skvostů řady
za úděl mé ruce po slušnosti braly
jeden bledý kámen, Sönderjylland malý,
právo přirozené pokřtil jménem zrady.
Křivda sestárla, já mrtev již byl světu;
než tu vůle svatá ztýranému kmetu
žalář otevřela za velikým dílem:
aby poskvrněnou berlu za odplatu
vydral aspoň svého tryznitele bratu.
Již se nespokojím s říše skrovným dílem,
daloť v ruce moje spravedlivé nebe
synovcovu moc i korunu i — tebe.
Ale že jsi nástroj, kterým se mne sňala
nebesa pout břímě, neskřivím ti vlasu;
jen, by piklů příze tebe neotkala,
ponechám tě ve své stráži do těch časů,
ažtě na základech pevných pyšně stane
velké dílo, k Dánska blahu zosnované.“

Jak by obludná saň před ní rozvíjela
jedovatých příšer tvary, barvy všecky
v děsném souboru, tak vládkyně se chvěla,
an řeč tuto syčel zloduch pokrytecký;
stála s duší hnusem, děsem rozrušenou
před tou propastí zla nikdy netušenou.
Než pak na biskupa tiše upjalo se
čisté v slzách oko, blankytný květ v rose.

Divnou mocí jímal tento pohled němý
odpůrce, že zmaten oči sklopil k zemi.
Chvíli dlel tak před ní v pochodňovém svitě
zraky mžouraje, s ohyzdným retu škubem,
a pak odvrátiv líc zrudlou rozpačitě
odtud plížil se jak démon před cherubem.

Za clonu též vyšli zbrojnošové zbylí,
tam se ve předsíni na stráž uhostili.
Záclon mezerou, jíž pochodňová záře
do komnaty stmělé prouhu světlou roní,
viděti jich divé postavy a tváře
i lesk halaparten, jež tam chvilkou zvoní.
Dagmar na kolena klesla, tiskla čelo
k okna chladné mříži; oko vlhké spělo
vzhůru k obloze, kde boží lampy věčné
již se zažíhaly kolem dráhy mléčné...

Dnové míjeli, co Dagmar u zajetí
nehodném se chvěla v bolných citů změti.
Nejednou květ zlatý v rámu staré malby
v oko svitnul jí, jak uhnětenou zval by,
že si otevříti může odhodlaně
cestu na svobodu pouhým stiskem dlaně;
ale vždycky couvla od vábného stvolu:
Kdyby dostihly ji na útěku stráže?
Kdyby k nepřátelům jiným spěla dolů?
A pak družka milá ke hradu ji váže;
zdaž by nepomstili věznitelé krutí
na Kristině, hochu kněžny vyváznutí?
V myšlének těch stráži odolala svodu;
bůh-li ráčí, čestně vyjde na svobodu. — —

Zatím širým Jutskem na ostrovech všade
mocný ruch a zápal chvátí staré, mladé.
Jméno „Dagmar“ letí po všem dánském kraji
od vesnice k vísce, přes vody a lada,
jako ve troud jiskra v každé srdce padá,
heslem zaznívá tu hlasitě, tam v taji.
Vše se bouří z míru kouzelným tím slovem:
rolník zaměňuje rádlo smrtným kovem,
klidný měšťan myslí bojovnou se nítí,
rybák oštěpu se chápe místo sítí,
lovec na hon lidí chystá břitké střely —
v jeden hrozný voj se mění národ celý.

Žár ten jitří, nese v nejdálnější kraje,
trudem cest a bouří zlobou pohrdaje,
neznámý muž jakýs, jemuž pod přílbicí
obličej se kryje v bohatýrskou roušku,
upletenou jemně ze železných kroužků;
ta jak závoj halí tahy jeho lící,
nechávajíc pouze zrakům úzkou spáru,
odkud jako hledím svítí v mutném žáru.
Lepou postavu šat obestírá chudý;
jenom na srdci mu skvostnou září plane
přitknut na kabátci klénot žhavorudý,
roven hvězdě z jisker krvobarvých tkané.
Muž ten heslo dává, bouří, sbírá davy
uznáván jsa mlčky vůdcem příští vřavy.

A již lodí, člunů hejna bělokřídlá
jako ptactvo v jeseň, když se sbírá k pouti,
viděti je letem k Jutské straně plouti
od ostrovů všech, kde Dáni mají sídla,
od Sjaellandu, Falstru, Laalandu a Fýnů
spousta plachtoví se bělá v moře klínu.

Různo vystupují ozbrojení muži
na břeh, kde k nim nadšen Jutský lid se druží,
a ta spousta ze všad k Ribe míří chvatem.
A v den umluvený, když kol města zoře
svitla valnou plání, s hnědým vřesu šatem,
vlnily se živé mraky na obzoře,
rychle valili se v temném, hrozném věnci
zevšad nesčíslní k Ribe ozbrojenci.

Ale také z města nyní odboj žíří
proti hradu. V poplach srdce zvonů bije,
bojovný ruch dole ulicemi víří:
měšťané se chápou meče, mlatu, kyje,
biskupovy dráby tepou; města brány
zvou mrak blížících se bondů zotvírány.
Měšťanstvu pan Globe stal se velitelem,
oblíben jsa v lidu. Podivně se snoubí
úbor válečnický s tučným jeho tělem:
přílba rytířská, jež rudé čelo vroubí
nad kynoucím, širým terčem obličeje,
s něhož ruka velká stírat neustává
pot, jenž perlami ke dvojné bradě spěje;
starožitný meč, jímž rámě tlusté mává;
z kovu pás, jenž v předu dvojí hlavou dračí
požehnané břicho sotva sepnout stačí.
„Sousede!“ a „strýče“ všechny oslovuje,
s vojenskými slova námořnická míchá,
a přec ochotně mu každý vyhovuje —
měšťanstva onť všeho miláček a pýcha.

Jak by ostrovan, jenž na vysoké hoře
prostřed ostrova byl usnul, spatřil náhle
z jitra pod sebou kol kolem širé moře,
kamo zrakem těká, vodstvo neobsáhlé:

onoť přes noc hráze zdolalo a dyny,
zevšad vylilo se bouřně do pevniny,
ostrov shltilo, jen vrch ten strmí z vody,
dole místo luk a rolí vírné brody,
vlny, s rachotem jež bijí k hory boků:
Takto z rána biskup, stoje na cimbuří,
rozhlíží se vůkol, poděšení v oku,
po nesmírných davech, jimiž kraj se chmuří
odevšad, po moři lidu, z něhož zbraně
probleskují, nad nímž jako plachty lodní
četné prapory se chvějí v ranním vaně;
ke tvrzi to moře šumí a již pod ní
burácejí přední vlny sterohlasně,
„Dagmar!“ zní tam, „Dagmar“ v ryku hromovitém
a již na korouhvích viděti lze jasně
obraz kněžny, jitřním zanícený svitem.

Stírá biskup s čela tesklivého znoje
krůpěje; než smělý vzdor se vrací brzy:
Rolníci to, kupci, nezkušení boje!
Důvěří své síle branné, pevné tvrzi
a pak nadějně do jižních krajů shlíží,
zda již z Holštýnu se vojsko Němců blíží,
v pomoc vyzvané; též v lodích od západu
spojenci v čas přijdou ku pomoci hradu.

Za hlaholu trub na hradby hlasatele
vyslal k zástupům, co zatím vypjat v pýše
na cimbuří hradu, se závratné výše
shlížel ve třpytivém rouchu, mitře skvělé,
berlu drahocennou objímaje dlaní,
jak zjev nadzemský tam plana v záři ranní.

„Jaká vůle vaše?“ hlasatel se táže.

„Dagmar chceme! Dagmar!“ hlučí hromem zdola
a zbraň lesklou zdvihá tisíceré paže.

„Volna, v bezpečí tu kněžna,“ hlasač volá.

„Nuž, ať vyjde volně ku věrnému lidu;
rozkáže-li ona, rozejdem' se v klidu!“
křičí v popředí pan Globe hlasem tuřím.

Hlasač odchází: též biskup nad cimbuřím
ztratil se. Lid čekal s nepokojným šumem,
„Dagmar!“ blíž i dále znělo valným tlumem,
až pak hlasatel na hradby vyšel znova,
odvět biskupův jim hlásaje v ta slova:
„Biskup Valdemar, muž rodem v Dánsku prvý
králi vzdálenému nejbližším jsa krví,
za něho jal otěž vlády, jak se sluší,
královnu též chrání. Nevydá ji zvůli
buřičů, co zpupně poklid země ruší —“

Přetrhla řeč jeho bouře hněvu zdůli;
však muž se zastřeným lícem ztišil rukou
davů hluk a zvolal řečí hlasnozvukou:
„Zřetelna tím vzkazem, biskupe, tvá zrada.
Kdo ti zemi svěřil? Kým ti v ruce dány
hrad a královna? Jí jenom patří vláda.
Vzdej se! Marný vzdor tvůj. Otevři své brány.
Proti našim hněvům zeď ta slabou hrází,
kněžny vydání jen uchrání tě zkázy.“

Ale za odpověď hlasač jenom s hradby
řeč svou ukončuje: „Vari ode tvrze,
pokuta sic krutá s děsným hromem klatby
všechny zastihne, kdož vypjali se drze

proti mocnosti, jíž správa země sluší,
jež i posvěcenou třímá berlu duší.“

Hlasač odešel za hněvné lidu vřavy.
A hned zuřivostí zaslepené davy,
nedbajíce hlasů rozvážnějších, k hradu
vrhali se rovni lítých vlků stádu.
V dešti střel, jenž s hůry odvážlivce vítal,
ztřeštěnců těch nával proudil dravým tokem,
do příkopů hlubých pršel pádem, skokem,
vodou tam se brodil k prsům; již se chytal
smělec nejeden zdi výstupků a rohů,
do pukliny zdiva chvatně šinul nohu,
povzbuzován zadních ohlušivým rykem —
Ale výjevy ty příštím okamžikem
zastřel jako dýmem valný oblak prašný,
z něhož rachot zněl a křik a ropot strašný:
Sřítilyť se shora, náhle převaleny
přes zubatý okraj srázné hradeb stěny,
hrozné balvany a třeskutými rázy
vše, co ve příkopech, topí, drtí, tříští —
zděšen prchá lid — roj střel mu v patách sviští —
nepřátel jej ryčný výsměch doprovází.

Než teď nezkušenou tuto sílu selskou
tajemný muž onen, bouře původ pravý,
v otěže jal řádné rukou velitelskou.
Vhodně uspořádal, rozestavil davy,
zřizovati kázal náspy pro záštitu,
za střelby čet zadních, v širých pavez krytu
vyplňovat příkop kamením a hlinou;
stroje přivlečené blíže k hradu šinou,
jiné naspěch robí: kamenné z nich koule,
pakou vymrštěny, ve svištivém bzuku

pilně lítají jak hrozné včely z oule;
k tomu z pilných tetiv nesčíslných luku
do hradu se nesou husté šípů mraky,
spoustu kamení tam loučí hojné praky.
Ale také hradeb střílny, chodby kryté
bez ustání sypou střely rozmanité.

Jenom jedné hrany rozlehlého sídla
zhouba straní se, jež z kuší, praku letí:
v okna mřežoví tam spousta lidu shlídla
sličnou tvář, jak lunu v temných větví spleti.

Takto dva dni prošly. Den kdy svitnul třetí,
k útoku se chystal oblehačů vůdce.
Stroje spoustu kulí vychrlily prudce;
přes příkop, již místy zasypaný zcela,
jiné šinuly se ku hradbám a branám
a v nich těžké klády okovaná čela
rozhoupaly k děsným, všebořícím ranám.
Jako beranové obrovští ty stroje
trkají, že chví se brány, drobí stěny;
kolem nich se hemží mravenčí jak roje
tlupy bojovníků, štíty nad temeny,
na něž se hradeb a věží, podsebití,
šípů liják chřestí prudký, nechabnoucí,
kamenů se řítí těžké krupobití,
voda horoucí se lije, smola žhoucí.

A když slunce přešlo přes oblohy témě,
pod úprkem davů zachvěla se země,
zevšad pádících ke hradu s divým rykem;
zdí se zachytává žebřík za žebříkem,
po nichž muž za mužem chvatně stoupá dále,
proti střelám, jež se s hůry sypou stále,
nad hlavami pnouce štíty ku ochraně,

že je shora hrůzně krásný pohled na ně,
jak by povznášely širé terče z hloubi
železné bez počtu obrovité houby.
Třeskutě v ty terče zní střel krupobití;
někdy velký kámen s rachotem se řítí,
sražen štít i lezec, pod ním druhů řada,
a vše s křikem, hřmotem do hlubiny padá
s kusy žebříku a dole pak se kupí
pod balvanem štíty, zkrvácené trupy;
však již zase jiný žebřík tam se vzpíná,
konce hákovité v puklé zdivo vtíná,
po něm vzhůru kvapí útočníci noví.
Jinde odrážejí branci biskupovi
žebřík, jehož hák již hřebene se chápe;
s ním řad mužů nazad kácí se. Tam tepou
vztekle ruku, která na vrch zdi se drápe,
nedbajíc ran strašných, s dychtivostí slepou . . .

Co tak vůkol hradeb divoký boj zuří,
biskup vystupuje znovu na cimbuří.
Krajem, nad nímž v západ slunce již se chýlí,
starostlivé oko k jihu chtivě pílí.
Oj, což divým plesem náhle zraky vzplály,
jásavý zvuk ze rtů vydral se. Pláň širá
tamo podivným se mrakem vlní v dáli —
Pomoc. — Němců voj! — Teď v západ k moři zírá —
zřetelně tam svítí vody prouha skvělá;
leč jen plachta jedna v přístavě se bělá.

Chvátá na pavlán, jenž obepíná kruhem
v půli věž, by svojim v zápolení tuhém
novou odvahu a síly vdechl svíží
zprávou radostnou, že posila se blíží.

Avšak nastojte! Ký zvláštní ruch se vzmáhá
v davech nepřátel, jak vlna rostouc v letu
od západu blíž a blíž ke hradu sahá.
I boj ustal chvíli. Ze sterých teď retů
dole jásot hřmí. Již zřejmě slyšet z něho:
„Král! Král Valdemar se vrací s vojskem celým,
vítězstvím tam v dáli ověnčiv se skvělým.
Ku Ribskému břehu valné loďstvo jeho
přirazí dnes ještě. Radostné ty zvěsti
přináší pan Lykke, napřed vyslán králem —
Hle! tam právě cestu zástupem si klestí!“

Biskup leknutím se náhlým skácel málem,
chvějnou rukou chyť se zábradelních mříží;
až pak z ohromy se probrav, zvolal dolů:
„Nevěřte jim! Lež to! Nám se pomoc blíží.
Už voj Němců zřít, an z jihu semo měře
udeřit se chystá v záda selské sběře.
Ještě chvíli statně napínejte síly!“

Řeč ta v obležencích svěží zápal zžíhá;
však též útočníkům nový žár se sdílí
z dolních zástupů. Již na hradby se zdvihá
vůdce s lící krytou, s rudým v ňadru skvostem
v mečů blýskaviciční, jak byl by čárem
jakýs obrněn v tom kabátci svém prostém.
Švarná postava plá mroucím slunce žárem.

Zatím biskup znovu na vrch věže spěchá.
V západ zří. Tam ajta! plachty bílé šíří
loďstvo přátel z jihu. Však již mizí těcha:
V severu, kde moře nachově se pýří
v lescích večerních, tlum valný jiných lodí
z lůna vodního se mračnem bílým rodí:

cos jak bílý kříž na purpurovém lánu
ve vzduchu tam vlá. — To jistě loďstvo Dánů.
Zdrcen biskup chvíli stál se svislou lebí;
zuby zaskřípal; zdvih' líce na smrť bledé;
pěstí zaťatou pak vzhůru zatřás' k nebi,
kde již večera se stlalo roucho hnědé. —

Na modlitbách kněžna klečí ve své kobě,
s hrůzou naslouchajíc boje hlučné zlobě,
která blíž a blíže ozývá se z hloubi.
V ní třesk mečů s rykem strašlivým se snoubí
jásot vítězný a chropot smrtných stonů;
teď sem biskupova znějí slova vzteklá:
„Zrazen! Opuštěn! Ó, shlť vás jícen pekla!“ —
Kněžna v rozčilení chvátá před záclonu.
Předsíň opustila drábů strážných četa,
kvapíc do vřavy. Jen pochodní dvé v koutě,
zastrčeno na zdi ve železném poutě,
prázdným prostorem své plaché svity metá.

Slyšeti hřmot chodbou, zařinčely dvéře
prudce otevřeny, zjevila se jimi
divá biskupova postať v pološeře
s vyděšenou tváří, šaty změtenými,
s holou hlavou; v ruce svítila mu dýka.
Zavříti chtěl rychle; než tu za ním prudce
vrazila již lepá postať bojovníka,
jenž ho stíhal s mečem napřaženým v ruce.
Muži tomu rouška železná líc kryla;
z ní jen spára úzká zraků blesky dštila.
Na kněžnu v tom žhoucí upjaly se hledy;
žár jich pohasnul; jen zřely neodvratně
na obličej krásný, liliově bledý.
Užil toho biskup; rozehnal se chvatně

dýkou; zarazil ji rázně ve hruď soku
po jilec až skvostný. Kněžna hrůzou vzkřikla,
s rukou vztaženou k nim spěla v rychlém skoku –
avšak po druhé již smrtná čepel vnikla
ve hruď raněnému, jemuž ve ston muky
„Dagmar“ ze rtů hleslo — meč mu klesl z ruky –
na prsa dlaň tiskl — potácel se chvíli —
a kles' právě k nohám královny — lem bílý
roucha jejího se oděl do purpuru
krví ubožce, jenž kles' ve věčnou chmuru.

Biskup zkrvavělou dýku znova vznesl
a „Jsem ztracen — avšak tebe nedostanou!“
zuby skřípaje, rtem poměněným hlesl.
Ale nedopadla čepel smrtnou ranou,
vyrvána mu z ruky. V rozhodné té chvíli
panoš Dagmařin jí v pomoc dospěl k cíli.
Lidem okovů byv sproštěn, vzhůru pádě
dostih' komnaty, kdy biskup napřáh' dýku,
bleskem vymrštil se k němu jako hádě
a kov břitký hbitě vymknuv útočníku,
an vrah ustrnulý stál tu změněn v sochu,
blýštícím se hrotem zamáv k jeho hrudi.

„Ustaň!“ prudce Dagmar vzkřikla. „Ustaň, hochu!
Chraň se hrozné viny! Jediný mu sudí
spravedlivý bůh. Zde přenech ortel nebi!
Nebes posvátná kol něho zář se stele;
byť ten oděv hostil světa vyvrhele,
nesmí tknout se ruka posvěcené lebi.
Ta, jež chmurnou oblasť pozemskou mi zjásá,
ducha nad nicoty bezdnem vznáší: víra
chránivě plášť hvězdný před ním rozestírá.
Biskupe, spěš se mnou, kde ti kyne spása.“

Jednu z pochodní vytrhla z kruhu chvatně,
jala biskupovo rámě jemnou dlaní;
on jak bezduch, krokem vratkým bral se za ní
do komnaty tam, kde povyzíral matně
z rámu nádherného obraz starožitný.
Stiskla v řezbách rámu květový stvol třpytný
a hle! jako veřej ze stěny se šinul
obraz, jevě hloub', jíž schodů šnek se vinul.

Pochodeň mu vtiskla do třesavé dlaně:
„Sestup rychle dolů! Podzemní tam stezka
od hradu se táhne ku západní straně.
V jejím konci sochor — v chodby stropě deska —
odstraň ji a vystup v kapli osamělou,
odkud uniknout se zdaří nivou stmělou.
Zde bych trestu sotva uchránila tebe.
Nuže, sestup rychle! provázej tě nebe!"

Než jak bez vědomí, s vytřeštěným zrakem
stál tu stařec. Dagmar jemným ruky tlakem
pobídla jej v otvor — bezděky tam vkročil;
za ním obraz nazpět do stěny se vtočil.
Naslouchajíc kněžna stála v chodbě tmavé,
až za stěnou dozněl kročejů zvuk slední,
a v tom ucítila na ruce rty žhavé
panoše, jenž klesl na kolena před ní.

„Nevyzraď ni slovem, co jsi tuto zočil,"
řekla mu a vyšla napřed do předsíně.
Za ní hoch. Tu náhle ku mrtvole kročil,
jíž skvost na prsou se kmital v polostíně.
Schvátil pochodeň a k padlému ji nahnul —
vzkřikl — železnou mu roušku s líce stáhnul —
a vzkřik' mocněji: „Pan Strange! Ach, pan
Strange!"

„Co že díš?“ tu Dagmar zděšena. „Pan Strange?“

„Viz, ach, královno!“

A s tváří hrůzy plnou
Dagmar na podlahu zírá, kde se jeví
pod přílbou a vlasů hebkou rusou vlnou
líce bledá, hladká, krásy málem děví.
Rty jsou zsinalé; než kolem nich cos hraje
jako blahý úsměv; z víček oči sklenné
hledí ztrnule, jak v dumě roztoužené
v zem by nazpět zřely z posmrtného taje.

Kněžna vzlykajíc tvář skryla v roucha řasu.
Pamětí se mihl Strange zašlých časů,
panic jarobujný, jenž na Pražském hradě
jako zlatý motýl těkal v panen sadě...

Klekla k padlému a křížem čelo chladné
požehnala slzíc; jedna krůpěj sletla
na rty zemřelého s žalné líce vnadné
jako na květ zvadlý jitřní rosa světlá.

„Jaký tuto klénot?“ náhle zavolala
ukazujíc tam, kde nad krvavou ranou
v jeho ňadrech látkou chudou, rozedranou
hvězda drahokamů rudých plápolala.

„Můj to klénot,“ panoš pronesl; „vše povím.
V Gurre za urvané kdysi vodní kvítí
obdařila jsi mne skvostem granátovým.
Spatřil jej pan Strange — žádal sponu míti —
a když pohrdnul jsem zlatem, šperků směnou,
mocí urval mi tu hvězdu drahocennou.“

„Věděl Strange, že jsem já ti sponu dala?“

„Věděl, že's ji pro mne s ňader vlastních sňala.“

Duma hluboká na chvíli obepředla
kněžny líc. Pak znovu v oči mrtvé shledla.
A tu mněla, jak by na ni v matném jase
zřely toužebně pod jemnou řasou stinnou.
Mocné pohnutí se třáslo v jejím hlase:
„Ponech mu ten šperk; dám náhradu ti jinou. —
Však co to?“

Zvuk mečů, kroků zvenčí chřestil.
Panoš chvátal v chodbu. „Přátelé!“ jí věstil.
Vyšla. Chodbou dlouhou světla, zbraně nesa,
pospíchá sem zástup; vstříc jí bouřně plesá.
Z davu Kristina k ní s lící jasnou letí;
Dagmar laskavě ji vine do objetí.

„Ó, jak změnilo se všechno jednou nocí!“
radostně dí panna. „Hrad ten v naší moci
a sto pomstychtivých mečů hledá zrádce —“

„Noc ta,“ Dagmar vpadla, „hrůzou, krví syta.“

„Ale přeradostné po ní jitro svítá:
S vojskem vítězným se vrátil jasný vládce —“

„Choť můj —? Smím-li věřit velikému štěstí?“

„Lykke k večeru ty přines' blahé zvěsti.“

„Díky nebesům! Ach, za vše vroucí díky!
A kde Lykke dlí?“

„On táhl s bojovníky,
které z korábu král vyslal proti voji,
jenž se blížil z jihu, co sám zatím kníže
lodím nepřátelským smělá křídla střiže —
ta noc jistě přidá vítězství nám dvojí!“

Hlásal takto Globe, vyšinuv se z davu.
Stěží poznala jej, svědka svatby svojí,
Dagmar v nezvyklém tom bohatýrském havu,
pocuchaném, krví potřísněném v boji,
jenž tak divně slušel rozšafnému brachu,
tělu obšírnému, tučných tváří nachu.
„Jakou odměnu,“ dí kněžna, „mám ti dáti
za tvé služby velké, muži obětavý!“

„Služby nepatrné —“ v tísni Globe praví,
neuměje pásmo řeči zdobné tkáti.
„Dobře našinci jde k duhu, takou melou
časem obodřiti zmalátnělé oudy,
slušně rozjařiti krve líné proudy.
Chvíle ta je za vše odměnou mi skvělou,
kdy zas mohu pohled oblažený vznésti
k andělu, jenž Dánskem sype hvězdy štěstí —“
Cit mu dusí slova; na kulatých lících
plá dvé slzí velkých, zvolna splývajících.
Chce je setříti; než prsty krví syté
kudy obličejem rozložitým spějí,
zůstavují rudé prouhy rozmanité,
že je nalíčen jak maska při mumreji.

„Dagmar!“ hlučí zdola, „Dagmar!“ v síle nové
výš a výš se nese bouřném ve hlaholu.

„Odměny tam stejné ždají tisícové,“
Globe děl. „Ó, kněžno, k lidu sestup dolů!“

Královna se béře bojovníků davy,
které v chodbách, síních nadšeně ji zdraví,
níže na pavlán. Den jasný málem tvoří
velké, plápolavé ohně po nádvoří,
kolem nichž se vlní pestrá spousta lidu.
A když v pochodňovém svitu na pavláně
zjevila se sličná postať jejich vidu,
zableskly se vzhůru nesčíslné zbraně
a bouř zahučela, duní, neustává:
„Zdráva Dagmar! Hvězdo spanilá, buď zdráva!“

Však již opět Globe velitelce sdílí,
že pan Lykke přines’ blahou zvěsť. S ním pílí
v bohatýrskou síň. Ve smolnic plachém svitu
viděti tam spoustu rohů, zbraní, štítů.
Lykke, čekaje tu, hrdě k síně krovu
postavu pne mocnou, šupinami kovu
od hlavy až k patě obrněnou, prachem
hojně pokrytou a děsným krve nachem.
Koleno před kněžnou shýbnuv na podlahu,
hlásal vítězství:

„Jak v bouři plaché bravy
v útěk obrátil se nával jižních vrahů,
když jsme zavichřili vztekle v jejich davy.
I na moři jistě sláva pyšně zkvetla
králi našemu, jenž cizí loďstvo stíhá;
vždyť tam nad koráby dánskými se zdvihá
svatá korouhev, jež s výšin hvězdných sletla
a vítězství navždy k dánským zbraním váže.“

„Prapor s nebe sletlý?“ královna se táže.

„Ano, prapor prsty andělskými tkaný,
seslaný nám bohem v pomoc na pohany.
Nech, ó, královno, ať líčí slovo chudé
děj ten velebný, jenž navždy zapsán bude
v desky dějin dánských nesmrtelnou runou,
věčně oslavován pěvců zlatou strunou!

Vojsko naše táhlo divou lesní pouští.
Duby obrovské tu spletí mocných suku
předly hustý soumrak, v němž na kmenech buků
zpola mechem krytých, nevídané tloušti,
míhaly se skvrny bělavé. Jak plémě
hadů hroznotvárných plísní vlhké země
tlusté kořeny se v uzly zaplítaly,
tiplic oblak visel nad močálem tmavým,
z šera hnijícího býlí prosvitaly
jenom jedovaté houby nachem žhavým.
Pošmurno vše bylo v tomto lesním hluchu,
bez ptačího zpěvu, bez žití a ruchu,
stesk se v duši plížil, jak by klín těch lesů
plnilo zlé kouzlo, hejno tajných běsů.

Dostihli jsme posléz kraje houšti divé.
Před námi tu pustá planina se střela,
za níž opět lesů valná hluš se tměla.
Na pláni nesčetné davy bojechtivé
postav divokých, ve škárách lesních šelem,
s oštěpy a kyji, surovými luky,
vstříc nám zaduněly zuřivými hluky.
Uprostřed té pláně na prestolu skvělém
ohněm velikým, jenž hořel u noh její,
socha obrovité modly rudě plála.

Hrozivě k nám s hůry hleděti se zdála
s děsným úšklebkem na zlatém obličeji.
Před ní otáčí se divným tancem v kole
postava, kol níž se při poskoku zmítá
valná třáseň žíní, ceta rozmanitá,
mávajíc nad hlavou stříbrem tenké hole.
Byl to podvodný kněz pohanského bludu,
kouzelník, jenž slova pronášeje tejná,
přivolával v pomoc lichá božstva Čudů.
Vzýval Jumalu a volal Vejnemejna,
Runu příšernou, jež hrom a blesky rodí,
Ilmarajna, který smečku vichrů vodí,
volal nesčíslné roje vzdušných běsů.

Pohledl jsem bezděk jeho hůlky směrem.
A hle! kraj tam za ním hustším, hustším šerem
halil se a z vlny počernalých lesů
nad obzor se pjaly různotvárné chmury —
mním, že nebyly to pouhé mračen stvůry:
Zřel jsem obrys hlavy nesmírné a výše
kladivo, po širém nebi protažené,
v ruce obrovské nad hlavou napřažené;
rychle vznášela se do větrné říše
titanská ta postať — vedle druhá — třetí —
a již vichřicí po nebi spousta letí
podob gigantických — roucha z černých mraků
vlají příšernými třásněmi a cípy —
míhají se tvary vzdušných palic, praků,
stíny oštěpů a touly mračné s šípy —
vše to schumeleno temnou, vírnou směsí
valí se jak příšer honba pod nebesy.
A z té mrakavy se rodí na sta zvuků:
Jako svištění střel z nesčíslných luků,
jako šumot valných korouhví, jak hrkot

koles ohromných a koní dusot, frkot,
nadzemský jek, ropot, smích a vřava vzteklá,
jako zlobný sykot nesčíslných hadů,
jak fen sterých štěkot, jak řev šelem pekla.
Kladivo teď duchů třesklo při dopadu
na štít země strašnou, ohlušivou ranou,
že vše zatřáslo se nivou polekanou,
a již rána hřímá za ranou, již třaská
všechno vůkol, duní, skřípá, šumí, praská.

Vše to událo se v mihorychlém sledu
a tma čirá náhle zastřela vše hledu.
Jak by nezdolný třas letěl celým šikem,
vojsko naše couvlo v neladu a děsu;
za ním Čudů nával se zuřivým rykem
silou vítěznou se řítil ve klín lesů.
Však ne pouze jejich palice a hroty
v našich řádily. Když sršíc do temnoty
klikatě se vzňalo blesků světlo sírné,
zřel jsem, kterak dubů korunami shůry
skláněly se temné ruce, přenesmírné,
kterak chápaly do křivých prstů chmury
Dánů poletavý vlas a třeskem hromů
rozrážely těla jejich o pně stromů —
ba že divochů nás zloba nezdrtila:
to moc nadlidská, msta běsů temných byla.

Mnoho shltila nás tehdy smrti tlama.
Již pod mlatem čudským ocitla se sama
Berengarie. To, kněžno, jihu růže
luzně spanilá, než s hrdou myslí muže,
vzácná perla z dálných Portugal, kde háje
citrýnů a mandlí září vonným květem.
Královská ta dcera jako kněžic báje

na pouť dobrodružnou vydala se světem
ve družině skrovné. K severu až vzletla
smělou perutí, kde s výpravou se střetla
krále našeho. Hned přidala se k němu,
podíl majíc na všech svízelích a trudech;
jako bohatýr na koni jela v temu
s drsným brněním na vděkuplných údech
a dlaň bílá mnohdy do nejprudší seče
zasršela smrtnou blýskavicí meče.

Ale tehdáž v lese, rozbouřeném ďasy,
ovála ji smrť. Již čudská ruka krutá
chopila ji kleslou za hedbávné vlasy,
palice se vznesla k ráně napřáhnutá;
leč sám kníže přispěl ku pomoci panně,
útočníka skolil jedním rázem zbraně,
kněžnu zdvih' a vyrval z nebezpečí hbitě —
zočil jsem ten výjev v siném blesků svitě.

Zdálo se mi, kněžno, v osudné té chvíli,
že v tom lese strašném potrou běsné síly
voj náš rozplašený, chabý, rozdrobený.
Už jen Viclav, Ranský kníže podrobený,
vzdoroval; ta četa Vendů jako skála
ve příboji vzteklém sama ještě stála,
však již bortila se i ta slední dyna —
Tu kles' arcibiskup Ondřej, s vojskem jdoucí,
na kolena vetchá ku modlitbě vroucí,
úpěnlivým hlasem vzýval Hospodina:
‚Popatři, ó, shlédni na své vojsko věrné,
pane zástupů! Ach, vyslyš kvilné hlasy!
Vytrhni nás, bože, z drápů moci černé,
nevydej nás rabům pekla na pospasy!
Zázrak, Hospodine, učiň! Sešli shůry

bojovníků světlých okřídlené kury,
rozplaš vojsko temna, zlobohy a ďasy
mečů cherubínských nebeskými jasy!‘

Hle! tu růžově se cosi zavlnilo
ve pletivu suků černých, kostrbatých
a jak z rajských září liliově vzňatých
utkáno, všech oči náhle oslnilo
kříže znamení, jež — velké — větví shlukem
zázračné tu plálo v temném bouřném vzduchu,
zjev ten do srdcí nám linul blahou tuchu,
sluch se naplnil jak rajských zvonků zvukem,
květů houšť se zdála v pustém lesním lůně
vábně prokvetat a dýchat libé vůně.

A kříž mír a záři kolem sebe šířil:
Zřetelně již bylo zřít, že do praporu
skvostného je vetkán, jenž se nachem pýřil;
a dál jeho světlo ve vítězném sporu
plašilo tmu kolem s buků, dubů, dřínů:
Směsice chmur divých, hroznotvárných stínů
choulila se v útěk plachý mezi kmeny —
zloduchů a běsů voj to poražený.
Hvozd se jasnil; ustal hrom a vichr znáhla;
s reptem neškodným za lesy bouře táhla;
mraky zmizely a nebe, blankyt samý,
tu a tam prosvitlo dubů korunami.

A nám do srdcí se s toho kříže vlila
jarost zázračná i odvaha i síla.
S jásotem se hrnul na Čudy voj celý
za korouhví svatou, kterou povznášely
ruce královy, v nichž bez vědomí jeho
žerď se ocitnula daru nebeského.

Pohané teď, boží ohromeni ranou,
klesali jak žito srpem požínáno;
na poli, kde slavné vítězství nám dáno,
kříž jsme vztýčili nad modlou rozkotanou.

Prapor zázračný vlál s námi v rodné strany
a v čas přiletěl, by zmařil rajským jasem
i zde přástvo temné, upředené ďasem;
a ten prapor prsty serafínů tkaný,
svatý Danebrog, vždy Dánsko bude vésti
za svým křížem bílým ku slávě a štěstí."

„Díky nebesům," královna zašeptala,
„že choť navrácen mi drahý!" Chvíli němě
čelo klonila, jež vraštilo se jemně
chmurou lehýnkou; pak váhavě se ptala:
„A což ona kněžna z Portugal?"

„Ta míří,"
odvětil pan Lykke, „k Ribe s loďstvem vládce —"

Posel věstí v tom: „Král, potýkav se krátce,
cizí loďstvo mořem rozprášil jak chmýří.
Na břeh vyšel již a k Ribe jede spěchem."

„V ústrety mu půjdu!" Dagmar s libým vzdechem
dí a s Kristinou hned z komnaty se béře;
za ní ostatní; jen Globe napřed pílí,
pokud stačí tloušť. Krok Dagmařin se chýlí
k nádvoří, kde lid se vlní v ranním šeře.

S jásotem zas novým zástupy ji zdraví.
Než co její kroky na zápraží staví,
s něhož řada stupňů do nádvoří sbíhá?

Hle! pan Globe na těch stupních dole klečí
a štít oblý, velký ku zápraží zdvihá.
Královnu teď žádá prostou, vroucí řečí:
„Kněžno milostná, ó, přej mi toho štěstí,
abych mohl s Lykkem starožitným zvykem
na tom štítě v náruč královu tě nésti!
Hle, to štít je lidu, který odbil právě
od tebe, své modly, nepřátelskou zlobu —
Nuže, přej, ať lid ten ve vítězné slávě
vznese štítu svého nejkrásnější zdobu!“

Kněžna váhá, na štít rozpačitě zírá.
Ze středu té plochy oblé za okrasu
k obrubě, jež plá ve hřebu zlatých jasu,
hvězda stříbrná své prysky rozestírá.

Po váhání krátkém do té hvězdy spěla
nohou zefýrovou Dagmar uzardělá
za plesání lidu. Globe s Lykkem snadně
štít pak na ramena zvedli svalovitá,
na němž jitřním vzduchem vzpínala se vnadně
sličná postava, bělostnou řízou krytá,
jako nad okrouhlým listem leknín zkvítá.

Tak ji nesou z hradu. Svítá v ranní mlze,
hvězda poslední se v modru matně blyští,
zahnědlými den se zžíhá vřesovišti,
zlatí na nesčetných tvářích slasti slze,
zlatí šumné davy, jež se nivou rojí,
nad nimiž zjev luzný září svitem zoře
na blýskavém štítu, jak by plesné moře
na želvím si terči neslo kněžnu svoji.

A vstříc zástupům se valí vřesem blíže
třpytný voj. Jak oblak, jenž se jitrem pýří,
prapor nachový se nad ním skvostně šíří
s velkým, jasným znakem bělostného kříže.
Pod korouhví svatou jede švarný kníže
na komoni sněžném. Na vraníku vedle
půvab čarovný se chví na skvostném sedle.
Zpola muž, půl dívka. V lehký pancíř skvoucí
z šupin stříbrných jsou plece vábné spjaty;
na něm jak dvé sluncí dvojitý kruh zlatý
chrání ňader vnadu, lahodně se dmoucí;
roucho ze stříbrných kroužků jemně tkané
oblá ramena i nožku halí drobnou,
která ve třemenů zlato rozhoupané
chýlí se pod vlnou stříbrohlavu zdobnou.
S líbezného líčka, které snoubí sněhy
s květem granátů, dvě oči divné krásy
zírají hvězd jižních opojnými žehy
pod hedvábem černým dlouhé stinné řasy.
Nad bělostným čelem stříbro přílby září,
kol níž kruhem trčí hrotů řada zlatá
z něžné koruny, jíž přílba obepjata.
Pod ní rozkošně se linou kolem tváří
na ramena, plece vlasů vlny jemné
jako kolem luny husté mračno temné.

Dagmar na jezdkyni chvilku zrakem dlela
a zas upjala zor blahý na manžela;
libý stud jí tváře ztápěl do červánků
pod kadeří, jež se chvěla v jitřním vánku.

Kníže, zjev ten zočiv na blýskavém štítě,
z vojska vyjel tryskem; blahou záři v oku,
s terče uchvátil ji do náruče hbitě,

uzardělou těsně přivinul si k boku,
usadiv ji k sobě na bílého oře;
chovaje ji v klíně, líbal zas i zase
její rty a líce, slzy v cudné řase —
kolem burácelo plesně lidu moře,
zbraně zněly, čapky do povětří letly —
Takto znovu jasní manželé se střetli. —

VI. Mořská žena.

Útlý střevíček ze zlaté látky,
na níž blýská velký drahokam,
nádherné kolébky oblouk vratký
bez únavy houpá sem a tam.
A máť zírá láskyplným zrakem
pod sněhových krajek řasný lem,
kde jak andělíček pod oblakem
dítko usmívá se blahým snem.
Při tom jedva slyšně rtové její
kolébavku prostomilou pějí —
cizí slov je zvuk i nápěv sladký,
neznají tu píseň dánské matky.

Ale ševelem těch rodných zvuků
Dagmar uhýčkává duše muku,
prchá z tísně přítomnosti zpět
v dálnou vlasť a rozkoš zašlých let,
kdy ta slova ze rtů roditelky
nad ní bzučela jak rajské včelky,

kdy zrak smavý zavíraly dítku
verše ty jak prška zlatých kvítků.

Zde kýs démon stále, hubič blaha,
temnou rukou v osud její sahá.
Chotě oderval jí vírem války,
dal ji v kruté ruce nevděčníka,
a když odražena zrádce dýka,
když choť milený se vrátil z dálky,
když pak lásky jejich kvítek skvostný
vzpučel před mateřským okem blahým,
pozňovu ten osud nelítostný
stanul mezi ní a mužem drahým.

Onen stín, jenž lehce mih' se v duchu,
hned jak jméno kněžny ze zámoří
nejprve jí zazvučelo k uchu,
a když prvně na supavém oři
shledla amazonku svůdných lící
po králově boku cválající —
stín ten brzy zhoustnul v těžkou chmuru,
nesoucí jí bouři strastí dravých.
Granátové poupě retů žhavých,
zjevující zářných perel šňůru,
opojivě vábné zřítelnice,
jako skvoucí hvězdy jižní noci,
Valdemara prudkou čaromocí
táhly v okruh sličné kouzelnice.

Časem unikal z těch mrzkých žárů,
střásal záhubné ty očary,
zamítaje svůdnou Berengáru
prchal v náruč tiché Dagmary;

ale brzy v čarodějky sluj
zpět jej táhla neúdolná síla,
a zas před vítězný povoz svůj
růžemi ho spjala jižní víla.

Tak i nyní v mrzké lapen sítě
Valdemar na Skanderborgu hradu,
kde kol sebe Teja luzné dítě
vykouzlilo půvab rodných sadů.
S věncem růží hlava rozmařilce
spočívá tam na hedvábném klínu,
an prst amazonky, nechav jilce,
k toužným zvukům ladí mandolínu,
s ním tam zírá na sedání skvělá,
veselí je bujný kvas i hon —
zatím co zde žena osamělá
tiší srdce zrazeného ston.

Dětský hlásek zbudil kněžnu z dumy.
Rychle uklání se v kolíbku
a pláč ústek rubínových tlumí
hustým deštěm vřelých polibků,
do náručí bere pacholíčka,
k srdci vine jej a hladí, hýčká;
rusou hlavičku jí utišen
klade na rameno; ale sen
sklížiti mu nechce bílá víčka.

Dagmar píseň miláčkovi pěje,
spěchá pro květy a pro pochoutky,
do klína mu snáší třpytné loutky;
než cos jiného si děcko přeje:
pohádka jen chová pro ně vnadu.

Matka do pestrého bájí sadu
hříží se a svému poupátku
přináší tu prostou pohádku:

„V šerém hvozdu, plném květné vůně,
kníže Hřib vlád' na mechovém trůně.
Moudře kraloval on v říši hub
a po čase Ryzci, svému synku,
slavně zajel pod sousední dub
pro nevěstu, kněžnu Holubinku.

Kněžic ztepilý ve zlatém havu
skvěl se hrdě ve dvořanů davu;
Holubinka tichá, skromná, milá
k jeho boku blaženě se vila.

Ale srdce Ryzce bohatýra
zmítalo se prudkým nepokojem:
vábila ho cizí dálka širá,
toužil proslavit se chrabrým bojem.
Vyjel dobývati cizí říše.
Komonstvo jej provázelo skvělé:
Oříš zástup manů vedl v pýše;
štíhlý Kozák s temnou přílbou v čele
statně kráčel; za bronzovým štítem
Borovík plál havu zlatým třpytem;
Žampion též v jasném oruží,
kolem šíje řásné okruží,
s Klouzkem, Chorošem si vedli švárně —
těžko věru říci jména všech,
již tu v řásných pláštích, biretech,
bílých, modrých, pýřících se žárně,
v různotvárných přílbách, různém havu
vydali se s princem na výpravu.

V zámku Holubinka utírá si
krůpěj za krůpějí s bílé řasy,
ale králevič se vesel béře
po hebounkém mechu v lesním šeře.

Motýl udiven po vojsku točí
křídel zlatotkaných pestré oči,
jahůdka si plaše lupen stele
před panenské líčko uzardělé,
ale ptáček na bělostné břizce
varuje svým zpěvem prince Ryzce:
Nejeď dále, vrať se, králeviči!
Kněžny velemocné říš tu šírá,
valný voj se proti tobě sbírá,
zajme tebe, vojsko tvoje zničí.
Již se proti tobě v zápas lítý
vojsko kněžny Muchomůrky žene,
mají přílby krvavé a štíty,
v toulech šípy jedem napuštěné.

Neposlechnul ptáčka kníže smělý,
v bitvu letěl s bohatýrským plesem;
marny byly jedovaté střely,
rozprášil voj hrozný širým lesem.
Pyšně bral se vítěz rekovný
v sídlo Muchomůrky královny.

Smaragdové kapraďové stonky
vějířů svých jemných oblouk řásný
setkávají v palác čarokrásný,
ozdobený lazurnými zvonky,
a v tom vzdušném zámku zakletém
kněžna trůní ve měňavém šatu
z nejdražšího kmentu, ze šarlatu,

drahokamy hojně posetém.
Koruna jí rubínová září
s čela bílého a půvab tváří
svítá pavučinou muselínu.
Otrokyně Čirůvka a Špička
vějířem jí ovívají líčka,
linouce k ní libé piršky stínu
parasolů zlatých jemných kyvem.
Žasl Ryzec v nádhery té klínu,
v sterých vůní dechu opojivém,
a když vysvitly mu zpod závoje
purpur lící, hrdla sněžné jasy,
povzdechl si: „Jaké divné krásy!
Takých nemá Holubinka moje.“

Kouzlo tajné zevšad vane k němu,
čarovná jej opoutala síla,
sklání hlavu k jejích šatů lemu
a zlá pěje Muchomůrka víla:

V suchopáru
zářím nachem zhoubných žárů,
předu nitě
mocných čárů,
polapí tě
a můj dech
skolébá tě v luzných snech.
Polož hlavu do podušky,
rytíři můj spanilý,
chytám, lapám zlaté mušky,
pestrá křídla motýlí.

V čarném spěchu
uspím všechno kouzlem dechu,

srdce štěstí,
duše těchu,
hvězdné zvěsti,
viny stín —
všecko uhýčká můj klín.
Z těžkého sna neprocitne,
kdo se ke mně nachýlí —
chytám, lapám vážky třpytné,
pestrá křídla motýlí.

Hravé třpyty
čaruje můj proutek hbitý;
na mém retu
svaté city,
křídla vzletu
a bůh sám
kouzelné jen hůlky klam.
Málo Muchomůrku mate,
kdo z té hříčky zakvílí —
chytám, lapám mušky zlaté,
pestrá křídla motýlí.

Kněžic v šeru kapraďové síně
pevně spí na Muchomůrky klíně,
snad již nikdy z čárů neprocitne.
A když zajdeš v lesa stinnou hloubi,
uvidíš, jak rosné slzy třpytné
bílou řasu Holubinky vroubí."

„Smutná, divná pohádka — chci jinou,"
k matce ručky prosebně se vinou.

„Ah, tys poslouchalo, zlaté robě,
do konce? Nuž, jinou povím tobě —"

V tom se zdola ozval ryk a šum,
Dagmar oknem vidí lidstva tlum.
Sličná Kristina se jeví v kobě,
věstíc kněžně o podivném plenu:
Lid sem vleče v radosti a zlobě
polapenou v moři vodní ženu.

Žasnouc, tázavě k ní Dagmar vzhlédá.

Družka vypravuje: „Mořem plula
na lodici kouzelnice šedá.
Nad ní plachta tříhranná se dmula
jevíc čarodějné znaky steré,
vetkané do příze plátna šeré:
květy, báječný jež rodí luh,
hvězdy, luny srp a slunce kruh.
Divné řezby plnily bok lodi
a příď nesla obraz čtverhlavý
hroznotvárné jakés ohavy,
jaké pekelná jen tůně plodí.

Dánští lodníci ji v dálce shlídli
a hned za ní pustili se v let.
Ona prchala jak běsů křídly,
ale náhodou jí na ústret
jiné loďky pluly. Mořská žena
zevšad stihateli obklíčena,
hrozivě zatřásla pěstí na ně
a jak bleskem slétla v zápětí,
s jakous divnou soškou v objetí,
s hrozným chechtem do kypící sláně.
Avšak lodníci za bílé kštice
vytáhli ji z vody na palubu
a nechť bránila se jako lvice

ostřím drápů strašlivých a zubů,
připjali ji ke stožáru lanem.

A tu žena bezmocnými vzteky,
s děsnou jiskrou v oku potrhaném,
slova neznámá i hrozné skřeky
vyrážela ze rtů, plných pěny.
A hle! vlhký živel spřátelený
poslušen byl vědmy zaklínání:
Spokojenou dotud mořskou plání
vzepjaly se vlny nestvůrné,
zahalil mrak nebe lazurné,
hromem zaburácel v mořskou vřavu
a blesk sršel drahou klikatou —
Námořníci s vědmou zajatou
stěží spasili se do přístavu.

A lid nyní do hradu ji smýká,
zlostnici chce míti upálenu.
Slyš ten křik!“

„Chci vidět mořskou ženu!“
chtivě zaznělo z úst pacholíka.

Dagmar s ním se brala na terasu.
Vstříc jí zazněl hlahol divých hlasů:
„Lapili jsme čarodějku v moři,
která bouřky černým kouzlem plodí
na zmar našich rybáků a lodí —
nechať vidma na hranici shoří!
Vytáhli jsme schráň zlé moci tejné,
loďku pitvornou, na blízký břeh —
ta své velitelce čarodějné
nejlépe se hodí na zážeh.

Rozštípáme pekelnou tu stvůru,
ženu vmetem' v prken klatých žár —
rozprchne se v temnou kouře chmuru
stopa všeliká těch škůdných čar!"

V rozlíceném davu chátravá
královně se jeví postava;
zdá se v skutku zjevem běsné říše.
Tělo vyzáblé, stín těla spíše,
s pletí do bronzova kalenou
sluncem, nepohodou, povyhlédá
rozedranou vetchou halenou,
v níž se jeví mnohá stopa bledá
vyšívané zdoby zvetšelé:
hvězdy, květy, lístky jetele,
jiné tvary divné, rozmanité,
nití peřestou kdys v látku všité.
V pustém neladu kol vpadlých skrání
na ramena vychrtlá se sklání
bílý vlas, tu v copu zbytky spleten,
tu jak v bouři sněhy horské změten;
uschlá haluz lípy věnčí jej.
Podivně od bělostné té změti
odráží se scvrklý obličej
tahů příšerných, brunatné pleti,
do něhož jsou vryty strastí spárem
hlubých, ostrých vrásek tisíce
jako runy na kamenu starém.
Hustá obočí, na čele charém
jak dvě hrstky sněhu visíce,
stíní zraky, jež se děsně koulí
v ohni zlobném. Tak před kněžny videm
divná postať zmítá se a choulí
v poutech těsných, obklíčena lidem,

který vztekle odevšad ji svírá,
sem tam vláčí, škube, tupí, týrá.

„Pusťte, rozvažte ji!“ Dagmar velí.
Rozkazu když strážci vyhověli,
z davu jako lvice mořská žena
vyskočila. Stojí před tarasem
v plné příšernosti vytýčena,
v cizí řeči laje dutým hlasem,
jako když proud slují zašumí —
přece smyslu kněžna rozumí.
Ční tu starucha — zrak bleskem srší
a déšť kleteb ze rtů siných prší:

„Kleta budiž půda, na níž stojím,
prokleta i s mrzkým lidem svojím!
Dravci hnusní, buďte kleti, kleti —
všichni vy a vašich dětí děti!

Klet buď, rode zlodějů a vrahů,
jenž's mi zhubil bratry, dítky, vnuky,
a mne vyštval s domácího prahu
do vichru a deště, hanby, muky!

Klet buď, národe, jenž's pouští hrobů
učinil mou vlasť, můj národ milý
bídným stádem proradců a robů;
jehož ruce v popel obrátily
háje, v nichž nám svatý šepot zníval,
bohy skrušily, jež praděd ctíval,
s nebem na rtech proklály nám hruď
meči pekelnými — Proklet buď!

Jak jsem žila šťastna v rodné chýži!
Než ach! v naše luhy cizí roj
přivalil se s oštěpy a kříži.
Muže naše shltil marný boj,
v naši zem se řítil vítěz klatý
žehaje a vraždě, bohy tříště.
Tu jsem vzpomněla na obraz svatý,
který shlížel v lesní obětiště
mnohé věky; pokolení mnohá
žertvy skládala tu k nohám boha.
Ten se nesměl za potupné vřavy
skácet pod kladivem cizí láje!
Chvátala jsem do svatého háje,
kde ten zlatý bůžek čtverohlavý
trůnil na omšeném balvanu
v šerém taji lesních titanů.
V dutý kmen jsem svatou sošku skryla
a krok obrátila v rodnou ves;
ale hrozná zář mne zarazila:
ve plamenech praskal svatý les,
rukou vrahů zažehnut. Já spěla
nazpět k úkrytu. Dál šerem lesů
obraz posvátný jsem unášela,
řekou bředla, skalním na útesu
v ukrytou se vydrápala sluj.
Odtud skulinami větví spjatých
těkal zoufající pohled můj
po plamenném moři hvozdů svatých,
viděl rodné vísky plápoly,
smrť a hrůzu v širém okolí.

Ó, těch roků neskonalé strasti!
Cizince jsem zpupné zřela vlásti
krajem drahým, v porobu a bídu

vrhat chudé zbytky mého lidu.
Zmlkal otců hlahol. Slávským dětem
šuměla řeč cizí zvrhlým retem,
tupícím svých otců mrav a bohy —
zmíral v hanbě národ přeubohý.

Klášter vzpínal hrdé svity kříže
tam, kde stávala kdys moje chýže,
a mne v lesích jako plachou zvěř
ukrývala skalní sluje šeř;
já z té skrýše jenom z večera
plížila se v okruh lidských sídel
a kol známých lánů, stromů, zřídel
těkala jak noční příšera.
Několik jen starců v nočním stíně
vkrádalo se časem do jeskyně,
by se poklonili modle dědů.
Ti však pomřeli a sama s ní
zůstala jsem v sluji ku posledu —
božství toho kněžka poslední.

Ale vyslídili krutí mniši
i tu nebohou ve skalní skrýši —
v patách biřiců mi hlučel hon,
až mě ukryl skály mořské sklon
a tam, v chobotu jsa tichém skryt,
stěžeň slávské lodice mi kynul —
v ochranný svůj plášť ji tady vinul,
osiřelou, pro mne Svantovít.

Svěřila jsem příští sudbu svoji
zvůli mořských vln a větrů vanu:
zanesly mne v tuto kletou stranu,
klesám trýzní v dávných vrahů roji.

Nedopřáli, abych svoje hoře
navždy pohroužila ke dnu moře,
socha posvátná jen tam se kryje
a mně vzteklý vrah své drápy ryje
v bídnou, na smrť utýranou hruď,
plvá do mých tváří — Proklet buď!“

Na královnu nyní bledou, chvějnou
obrátila prsty kostnaté,
zraky, blyštící se mocí tejnou,
věšteckým jak ohněm rozžaté,
a hlas její duněl z tůně hněvů
jako dálný ohlas hromných řevů:

„Ty jsi královna té kleté země,
budiž kleta s ní i tvoje plémě!
Před mým okem, jež se kmity plní
z věšteckého žáru Svantovíta,
budoucnosti mrak se vlní, vlní —
hrůzný obraz za obrazem svítá:
Vidím strašnou Moranu — je blízka
mladé krásy tvé — dlaň její chladná
tvoji teplou, měkkou ručku stiská —
šij si rubáš, žertvo její vnadná!

A to pachole, jež tiskneš k sobě,
hle! jak vzrůstá v libých cností zdobě,
již se koruna mu v čele blyští —
tu vše smrti kladivo zas tříští,
tělo mladistvé tlí v temném hrobě.
Vidím na tvém místě lítici
v loktech muže tvého: jeho sláva
jak se v bídné trosky rozpadává;
slyším okov jeho chřestící —

Ha, jak děsným žárem zem ta vzňata!
Otce vraždí syn a bratr brata — —“

„Ustaň!“ kněžna volá. Do té chvíle
stála něma, hrůzou strnulá,
jako břízka ve své říze bílé
chvějíc se. Teď družce kynula,
by zpět nesla do komnaty dítě,
které ustrašeno ženy křikem
k matce tulilo se s hořkým vzlykem.

„Ustaň již! Proč na mne hřímáš lítě?“
k zajaté pak promluvila jemně:
„Pravda, královnou jsem této země,
ale zrozena jsem v jiném kraji,
v luhu vltavském, jenž národ chová
tvému spřízněný. — Zdaž moje slova
zvukem svým ti sestru nehlásají?“

Chvíli mlčky vzírala k ní žena,
příbuznými zvuky překvapena;
ale již se znovu zloba nítí
a proud hrozných slov se dále řítí:
„Ha, lid bratrský! On s katany
pokrevenců svých se chtivě přízní,
chladně zírá v pohled ztrhaný
bratrů svých a mlčí k jejich trýzni.
Proti nim se staví po bok vraha. —
Ženo zhoubce mého plemene,
v čelo, polibkem tím znectěné,
již ti ledový prst pomsty sahá!

Však i národ tvůj zlou sudbu pozná.
Vidím slávy jeho žalný skon.

Krve záplava se valí hrozná,
z nížto hučí stotisícu ston;
vidím jej, an s šíjí pod sekyrou
marně rozhlíží se zemí širou,
kde dlaň družná spěje na pomoc —
děsná, dlouhá zahalí jej noc —
troska pohynulých sil a krás
z moře, které pohltilo nás,
bude smutně čnít ostrůvkem bědným —
a pak s trpkým žalem vzpomene
nešťastného bratrů plemene,
v jehož zkázu zíral okem ledným.

Moje kletby, jek mých hněvů, bolů
slyšela's... Nuž, vel již drábům svým,
ať má bytosť sirá ve plápolu
rozplyne se v šerý, lehký dým,
nad tou zemí, kde mi rodná chata,
vlasť a bratři, těcha víry vzata,
vzhůru povylétne nad oblohu
ve blankytné sídlo mojich bohů."

Dagmar sestupuje s tarasu
k ubohé. Zří zástup v úžasu,
kterak ruce vztahuje k ní obě,
a též sama divá postava
žasnouc vzírá sličné ku podobě,
jež k ní mluví slova laskavá:
„Věř, že sdílím duše ve hluboku,
ženo nešťastná, tvé hořké strasti —
viz ty němé svědkyně v mém oku.
I mé srdce spjato pevně s vlastí,
i mně svata dědu závěť drahá.
Věř, že strášný osud tvého lidu

žhavým spárem do nitra mi sahá.
Umenšit jsem chtěla jeho bídu,
vronit krůpěj těchy v žalů moře,
paprsk blaha do propasti hoře.
A co lásky hlas na vůli muže,
co dlaň slabá v kole dějin zmůže,
vykonala jsem. Ach, těžko zvrátí
ženy sval běh toho kolesa,
které v bezedno tvůj národ chvátí —
zde ruk svatých přejte nebesa!

Dokud budu žít — Ach! tvoje ústa
věstila mi blízký skon a v duchu
stín mi tajemný se plíží zhusta,
hrouží srdce v lednou smrti tuchu,
ale všechno skládám v boží dlaň —
chci být lidu tvému přímluvkyní,
v lásce vždycky pamatovat naň.

Chmura pohanství tvou duši stíní,
ale spravedlivý je tvůj hněv,
křesťanské an vaše zhoubce viní.
Kdyby božské lásky blahý zjev
byl k vám svítal z láskyplných zraků,
šťastni hledíce k té lásky znaku,
dleli byste v církve svatém lůně,
jak my péčí bratrů ze Soluně.
Láska jesti přední zákon víry,
který ze rtů Kristových k nám vane:
láska k bytosti té svrchované,
ježto neviditelná svět širý
vine v pláště blankytného lemy;
láska k lidem, bratřím na té zemi.
A kdo přináší tu lásku dvojí,

sám jsa křestěn v jejich svatém zdroji,
ty dvě čarovonné rajské růže:
zdaž mu srdce odolati může?
Kam šli s mečem vaši křestitelé,
plemen zhaslých mohyla se zvedá,
spousta trosek nivami se stele —
však ti s láskou nepřišli — ó, běda!

Ženo ubohá, mou přijmi ruku,
nech, ať zmírním soucitně tvou muku!
Chceš-li, zůstaň zde, pod mojí péčí.
Snad tu zapomeneš zašlých běd
a žal pro vlasť ztracenou se zléčí.
Snad tu duch tvůj usmířen si zvykne,
snad i ve tvůj ocloněný hled
znenáhla svit víry pravé vnikne.

Aneb chceš-li, pod mou záštitou
vrať se v domov, je-li v této říši.
Tam ti zříditi dám tichou chýši
a v ní života pouť trnitou
můžeš skončit v bezpečí a míru,
chovajíc svých otců mrav a víru
pod mou ochranou. Nuž, ukoj hněv,
přijmi ruku mou, svá přání zjev!"

Za té řeči žena tváře chmurné
zprvu odvracela, na mluvící
pohledy jen upírala zpurné;
ale brzy výraz těchto lící
změnil se; již zvolna tály, jihly,
svit se kradl v obličej i zrak,
a teď na nich temný hněvu mrak

zcela rozplynul se v dešti vláhy,
z oka pršící na drsné tahy.

„Přijímám tvou ruku, dobrá paní,
polibek bych vroucí vtiskla na ni.
Ty jsi jasné dítko hvězd. A tobě
metala jsem v dobrotivou líc
kletby nejstrašnější v divé zlobě,
věštbou hrůzyplnou hlaholíc!
Ne, ta věštba byla klamným videm —
dlouho žíti musíš k těše lidem!

Kdybyś ty se byla objevila
místo lítých vojsk u našich prahů,
snad by nyní v poklidu a blahu
Slávů rodina tam Krista ctila.
Řeči tvojí nerozumím zcela,
ač je naší podobna. Však duši
jímá to, co chápu; sladce v uši
znějí lahodná ta slova vřelá.
Ale šedým vlasům v pohanu
nestopím svou skráň ve křestném zdroji;
bohům starým věrna zůstanu,
půjdu tam, kam předkové šli moji.
Cizinkou jsem zde a v rodné straně
nemám přátel již; jsem bez vlasti.
Dovol však, bych pod štítem tvé dlaně
stan si našla v Ranské oblasti.
Pod Arkony troskou skalní sluj
poslední ať slyší povzdech můj
tam, kde křídová ta skála bílá
s hrobem našich těch a nadějí
chmurou smutku skráň si obestýlá
nad pěnivou mořskou peřejí.

Budu zřít jen hvězdy na nebesku,
moře bude v moje dumy hřmít
a ve svitu blesku, hromů třesku
unese svou kněžku Svantovít!

Klnula jsem, nyní žehnám tobě:
Nech ti osud zlatou přede nit,
mnohá léta v libých cností zdobě,
hvězdo bílá, této zemi sviť,
přízeň bohů nejkrásnější růže
v kadeře ti stále zaplétej,
budiž šťastna v loktech svého muže,
poupě tvoje skvostně rozkvétej,
moře citů sladkých plň ti hruď,
strasti nepoznávej — Zdráva buď!“

V. Dagmar umírá.

Jaká divoká to honba vichří plání?
Valdemar to letí, za ním dánští páni,
jeho plášť se zdvihá jako peruť běsů,
zoufalý zrak šlehem cípu zastírá;
s ním hoch letí, jenž do Skanderborských plesů
zprávu děsnou přines': Dagmar umírá.

Jarní luhy chmurou zastřely se králi,
vše se halí smutkem, kam jen pozírá,
lesy teskně šumí, vodou pláč se valí,
jarní vítr kvílí: Dagmar umírá.

Před chvílí jej vnadil úsměv děvy cizí,
vínem přetékalo číše zlato ryzí,
kostky chřestěly a zněla mandolína —
lítosť palčivá teď srdce rozdírá,
nehet se zoufale do nahých prsou vtíná
a ret úpí k nebi: Dagmar umírá.

Nestačí mu páni; přes most u Gredstedu
panoš Dagmařin jen letěl v jeho sledu,
a když míhali se ve střelhbitém honě
tam, kde Randbölská se niva prostírá,
panoš k zemi klesl s uštvaného koně,
král jen letí dále — Dagmar umírá.

K Ribskému již hradu vichřicí se blíží,
černě pozastřené město v žal se hříží,
zvony lkají temně: Dagmar umírá;
husté proudy lidu ke hradu se valí,
na všech lících slzy, smutek neskonalý,
a zní valný nářek: Dagmar umírá!

Dagmar umírá. Líc její v dunách leží,
bílá jak ten polštář, jenž se kolem sněží;
jedna ruka hlavu synka k ňadrům vine,
smutné Kristině se druhá na dlaň šine
a v houšť stolístek se noří její hledy,
jíž máj lože její věnčí naposledy.
Podál dvořané si zastírají líce,
dvořanky se modlí, tiše vzlykajíce.
I pan Lykke tady křečovitě svírá
bolem jilec meče v obrněnou ruku,
za ním Globe slzy s tučných lící stírá
a rtů divným škubem jeví srdce muku.

Pojednou se tlupa žalná rozstupuje
a zří s úžasem, jak přes práh do komnaty
na kolenou vetchý kmet se pošupuje,
s nepokrytou hlavou, oděn v bílé laty,
kolem nichž se v bocích hrubý provaz vije.
Do vyzáblých rukou svislá tvář se kryje,

zřít jen lysou leb a kolem vpadlých skrání
vlasy sněhobílé; slyšet prudké štkání.

Tak se vleče k loži Dagmařina skonu,
k podlaze tam hlavu níží v bolném stonu.
„Kdo jsi? —?" Dagmar šeptá. „Čeho žádáš,
kmete?"
Odkryl tvář. V ní kněžna chvilku bádá zrakem...
„Ty jsi —?" žasnouc praví. — „„Ach, to jméno
kleté
nevyslov! Nechť zajde nepaměti mrakem!
Tento ret, lží sterých doupě, hoden není
rozvlniti svatý vzduch, jejž Dagmar dýše,
dovol mi jen vzúpět prosbu: Odpuštění!
V temno zoufalosti shlédni s jasné výše!""

Žádá královna, by nechali ji v kobě
samu s ním, pak vstříc mu vznáší ruce obě:
„Všechno, biskupe, vše z plna srdce ráda
odpustila jsem. Leč sama břímě nosím,
které svěcená jen ruka s duše skládá.
Bůh tě semo vedl: slyš mou zpověď, prosím."

„„Já tvou zpověď? Já? Ó, kněžno! hladov, žízně,
bídný kajicník se skrývám do pustin;
stěží poznala's mou líc pod znakem trýzně —
a přec nelze střásti s duše tíhu vin.
Tvůj zjev nebeský mi teprv zažeh' víru
v nitra temnotách, již hlásati jsem měl,
a já nejbídnější tvor ve světa šíru
mám být knězem tvým — já světa vyvrhel!?""

„Viny sproštěn jsi. Než byť tvé nitro vřelo
kvasem nepravostí, jenom svatý třpyt

víra moje vidí, jenž ti věnčí čelo:
velikou tu moc, práh nebes odestřít."

Zpověď biskupovi ševelil ret bledý,
vinu největší mu vyznal naposledy:
„Lásku k manželu jsem zachovala stále,
on vždy ňader mých byl hvězdou jedinou —
ale někdy přece od podoby krále
zalétal můj duch za jinou vidinou.
Na obličej mrtvý pohlédla jsem kdysi,
na tvář panice, jenž cedil za mne krev —
odtud nejednou ty bledé, ztuhlé rysy
zřela jsem, těch zhaslých očí truchlý zjev.
Mnohdy před mým zrakem, bdícím v noční hluši,
mrtvý Strange stínem tajemným se mih'
a stesk divné touhy pozachvěl mi duší — —
Nejvíce mne tíží tento skrytý hřích."

„ „Anděl jsi," " kmet vece, „ „vzlétáš k nebes týnu
křídlem křišťálovým, v němžto není stínu." "

„Zůstaň, biskupe, ať poznovu tě smíří
mroucí ret můj s králem."

„ „Nech mě jíti jen!
Nazpět v pustinu chod kajicníka míří;
ale slovem tvým jdu šťasten, očištěn." "

Jedva odstoupil, král vešel v kobu chvatem,
s lící rozrůzněnou, s pocuchaným šatem.

Valdemar spjal ruce: „Odpusť, Dagmar drahá!
Celá duše na rtu mém se tetelí:
Ty's jen mojí hvězdou, čistým zdrojem blaha —
a teď ulétáš mi, strážný anděli?!

Klnu vášni liché, v ňadru žhavou lítosť;
zůstaň mi, ach, zůstaň, jediná tys bytosť,
jež mi jasní život hříchem setmělý!“

Dagmar obejímá klečícího krále,
povznáší jej k sobě rukou chladnoucí.
Polibek vtisk retů bledé na korále,
celuje jí slzy s tváře vadnoucí.
Kněžna šepce k němu: „Jestli na tvou dráhu
z mojich očí slabý paprsk blaha vnik’,
dosti mám. A tobě já na smrti prahu
za každý zjev lásky vroucí skládám dík. —
Mého sirotka veď ku pravdě a cnosti — —
Berengaru — duch můj ach! zlou tuchu hostí,
že strasť přinese tvé říši do vínku —,
zkoumej, zda vděk těla chová duše krásu,
učiň pak po radě ducha, srdce hlasu —
a mně zachovej vždy tichou vzpomínku.
A teď — cítím, že se smysly moje kalí —
vládni v míru zlatém — miluj chudý lid —
a buď —“ Náhle smrtná bledost tvář jí halí,
ret se třese, mlhou zastírá se vid;
ale silou duše přemáhá tu mdlobu
a hlas její zvučně, dojímavě zní:
„Jediné jen slovo posílám ti z hrobu,
svoji úpěnlivou prosbu poslední:
Nad ostatky Slávů vznášej vlídnou ruku —
nad ubohým —“ zmlkla, z prsou dral se ston,
ještě „otec“, „matka“, „vlasti“ v matném zvuku
zaznělo a ruka z řásných ňadra clon
vyňala dar matčin, křížek v jemné zdobě,
vroucně přitiskla jej na třesavý ret;
ke vchodu pak ruku vztáhla, přejíc sobě
všechny milé tváře v posled uvidět.

A když vrátili se všichni do komnaty,
Dagmar vznesla ruce, jak by žehnat chtěla;
poklesly však mdlobou těžkou obepjaty,
bledosť smrtelná se lícem rozestřela.
Ale v jasné rysy milokrásné tváře
cosi vkrádalo se jak hvězd jarních záře,
jako zlatý motýl úsměv na rty sed';
kamsi do daleka v libé strnulosti
upíral se sladce zamlžený hled,
viděl různé stíny blahé minulosti:
viděl údol známý, věží valné davy,
v jitřní mlze řeky stříbroskvoucí pruh;
nad ní klonily se milené dvě hlavy
a zvuk řeči sladké zvonil v její sluch.

Protrhla se zase z líbezného snění,
matný její pohled ke vchodu se pjal:
ozvalo se tamo chvatných kroků znění
a hoch štíhlý, sličný přes práh vrávoral.
V Randbölském on luhu klesl k trupu koně,
pěšky k Ribe spěchal ve zběsilém honě.
Poprášen a zedrán, lapaje dech stíží,
panoš Dagmařin se tlupou prodírá,
k loži zdrcen klesá, v pelesť čelo níží
a štká usedavě — Dagmar umírá.

Dagmar umírá. Zas tajemný sen blahý
kmitem hvězdojasným zdobí její tahy,
ale zraky spjaty, brva jen se chví.
Ticho v komnatě; vzdech jenom vůkol vane —
máj v tom z venčí, s větve květem obsypané
růži mroucí poslal zpěvné poselství.

V perličkách těch zvuků celá duše taje,
neslyšel tak nikdo ptačí hrdlo pět,
rokotá ten ptáček, jak by s větvic ráje
hvězdnatých byl sletěl na ten bídný svět.
Utichnul. Než poslyš! Zdá se, jak by nyní
zašumělo velké křídlo anděla
a zvuk čarovný zní tiše, libě síní
jako zvonky rajské — Dagmar umřela.

Před skonem se lehce ruka její vznesla
a jak poslední lesk žití v oku zhas',
panoši, jenž klečel vedle lože, klesla
tuhá v kadeřavý, zlatorusý vlas.
Na rty korálové, na bělostná líčka
s libým úsměvem se snesl věčný klid;
odletěla bílá, tichá holubička,
po níž toužit bude věčně dánský lid.

ADAMITÉ.

Tuto první větší epickou báseň svoji uveřejnil jsem r. 1873 v »Lumíru«; r. 1874 vyšla pak ve sbírce »Básně« a r. 1897 o sobě s illustracemi Alf. Muchy.

S. Č.

Zpěv první.

Drahný čas mi v uchu zazníval
přitlumený rachot bojů dálných,
a roj duchů zápasících, valných
listí vírem leb mi ovíval.
Šumněji se vlna bitvy vznesla,
válečný již obklopil mne hluk
a v něm známá zaslechl jsem hesla,
známé písně, známých bubnů zvuk.
Poznal jsem ty zanícené zraky,
bledých tváří děsné výrazy,
zbraně jasné, rudé štítů znaky,
praporů těch pestré obrazy.
Zdálo se mi, sám že pevnou dlaní
prapor nesu, bráním, klesám v dol,
zapadaje v tísni mrtvol, zbraní,
kopyt koňských, valících se kol.

Než tu v náruč anděl nadšení
zachytil mne, bílé na peruti

*

vynesl z těch vírů, zemské rmuti,
nad člověckých myslí kvašení
v písně výši, nedostupnou bludu,
vášní reji, člověčenství trudu!

Ostrove! jak snící pachole
v Nežárčině odpočíváš lůně,
plný květů, šveholu a vůně
zelené svých stromů vrchole
obzíraje v modru hluboko —
ó, jak's ladný, tichý na oko!

Ale v nitru tvém, kde stromů tlupy
srážejí se v hustý, stinný háj,
postavy se divotvárné kupí —
Eden's hříchu, vyvrženců ráj!
Tamo na balvany mechem kryté
pod zápletí větví mohutných
sebrali se pestře Adamité.
Mužové tu hledů urputných,
opřeni o hrubé štíty, kyje,
vynášejí svalovité šíje,
čela hrdá, s nichž se vlasů mrak
k ramenům i na široký znak,
po brunátné nahých ňader pleti
rozestýlá v divé, pusté změti.
Údy žula, ocel každá žíla!
K nim se vinou přisnědlá i bílá
ženská těla, jejichž lepé tvary
pohrdají roucha třísní, cáry,
derouce se volně na světlo.
Dvé tu ňader, z mladičké co plece
kalinami právě rozkvetlo,

jak dvé hrdliček se z roucha klece
dobývá. Tu v mohutnější hrudi
nádherné dvě vlny obdiv budí.
Slunce políbení plamenná
žehají tu dívky šíji kalou,
lýtko půvabné a nožku malou,
sněhobílá, útlá ramena,
onde k bujaré se loudí ženě
s nahým mečem nahém na koleně.
Ale v žen i dívek obličeji
stíny bujných rozkoší se chvějí
a jich ústa svěží vlnou svou,
slastí zpitá, k nové slasti zvou.

Lilito! jen ve tvé líci malé,
v miloněžné tvojí postavě
neviny se kouzlo neskonalé
ubránilo vášní náplavě.
Oblakem ti řásné roucha bělo
obestýlá štíhlé, pružné tělo.
Z kalu smyslnosti, chtíčů divých
jako čistá lilie tu čníš
a jak ptáče v rozvalinách sivých
o zeleni, o blankytu sníš.
Polo's dítě, polo panna již!
Dosud neseznali hoši, muži,
že se poupě proklobává v růži,
dosud žárem očí plamenných
neroztál tvé nevinnosti sníh.
Zítra snad — než vari pomyšlení!
Usmívá se sněžná Lilita,
oko její černé v libém snění
pod heboučkou řasou prokmitá.

Tamo Samson — na paveze sedě,
z pod obočí svislých mračně hledě —
obrovitým tělem trčí z davu.
O koleno jeho opřev hlavu
hošík bledý svislou kučerou
vzírá k němu s dětskou důvěrou.
Vedle Jubal — věčný smíšek ten —
spoléhaje ověnčenou skrání
na klín dívky, jež se k němu sklání,
širokým jej stíníc lupenem,
štíhloboká, plná jarní vnady —
okazuje bílých zubů řady.

Peřestý ten obraz doplňují
starci šeří, jejichž suchá těla
přímo strmí dosud, jejichž čela
rozoraná sněhy ovlňují
stíníce ty tváře zvětralé,
oči přísné, vilné, zchytralé.

Pod balvany háje na mýtině
z kůpy větví oheň praskavý
rudě šlehá, kouř se valí sině;
nad ním tři se chvějí postavy.
Uprostřed tu Mojžíš, vůdce davu,
vznáší sluncem ozářenou hlavu,
s nížto k šíji, po ramenou plných,
s vousem hustým po kožený pas
ve vlnkách se zlatých, nesčíslných
čeří krásný přebohatý vlas.
Smyslnosti přepych, velké snahy,
nadšení i něhu, temný vzdor
vyrážejí lící směrné tahy,
temný, vlahý, pronikavý zor,

kyprý ret, vypouklé čela žíly —
obraz mužné lepoty a síly!
Na pravo a v levo dívka luzná, —
večera i jitra vnada různá!
Jedné světlá kadeř ostýlá
líce rozmarné a jasné cele,
z nichž dvé očí tmavomodrých směle
do světa své blesky vysílá,
řadou perel ústek svěží vlna
v rozmařilém blýská úsměvu,
hrdě týčí postava se plná
v bujných ňáder jemném záchvěvu.
Štíhlejší je dívka po levici,
báječná jak luny princezna,
zasnoubená noci královici —
snivě bledá, temně líbezná.
Černý mrak jí spánky obestírá,
líce vábný obletuje sen,
onde v důlku šeřivém se sbírá,
v růži rtů je tuto zapředen,
v řase stinné zamyká se tejně
a zas vyletá co hvězdy kmit.
Krásou různé jsou, než vábné stejně
Ada rusá, černá Sulamit!

U nohou jich bez ladu a skladu
strmí kupa věcí dobytých
z chrámů hořících a ssutých hradů,
s mužů padlých, děvic ubitých.
Přílby křídlaté tu, panské hávy,
pergamény s vybledlými právy,
štíty pestré, meče, třemeny,
náušnice, skřínky, prsteny,
kalichy tu dřevěné i zlaté,

obrovské i mísy, poháry,
obrazy a sochy, kříže svaté,
lampy, bible, kněžské taláry
rozedrané, blátem ukálené,
krví zbrocené a popálené. —

Mojžíš
(zdvihaje bibli).

„Hle, tu kniha, nad níž svými blesky
strašil židů zamračený bůh,
hle, tu kniha, v jejíž vetché desky
uvěznil se člověčenstva duch.

V této knize srdce lidstva zpráhlé
stověkou se plísní pokrylo,
a z ní bludů pásmo neobsáhlé
nad světem se temně rozvilo.

Sponka tato věkem zrezavělá
zamykala člověčenstvu ráj,
za ní zima pověčná se tměla,
venku věčný usmíval se máj.

Tato bájka velká o Jehově
myriády duchů uspala,
tak že v těla člověčího krově
božství jiskra zhasla bezmála.

Až tu člověk jeden — Ježíš jmenem —
na trůn dávný boha člověka
opět zvýšil, na rtu zaníceném
slova pravdy nesa pověká.

Než on zbloudil, nedověřil sobě,
smrti stín mu duši zakalil,
satan-člověk potupil jej v hrobě
a naň kámen bludu přivalil.

Však duch božský, skrytý ve člověku,
v nás se dočkal nové obrody
ve své síle, neskonalém vděku,
co král světa, vládce přírody.

Není boha kdesi ve prostoře,
v nás je Bůh, my sami bozi jsme,
v prsou našich celé božství moře
vlnou šumnou, velebnou se dme.

Bez nás v pustý hrob se vesmír hloubí,
mrákotou se šíří, slep i hluch,
námi jedině se pojí, snoubí
s mrtvolem tím velkým živý duch.

Bez nás vesmír beztvárný a divý
příšerný co chaos prasvěta,
naše vůle mohutnými kyvy
křídel svých veň duši třepetá.

Naším okem svět se v sobě shlíží,
naším srdcem cítí jedině,
naší myslí v bezdna svá se hříží
a se sloní ve své výšině.

Věčni jsme! Zda plitka kovu zruší,
jedu krůpěj, padající strom
srdce to, jež za svět celý buší,
myšlénku-li božskou v mozku tom?

Věčni jsme — a věčni v tomto těle,
země ta jen duchů živný peň,
nad námi se siná pára stele,
dole bezdná šklebí prohlubeň.

Kromě nás ve světa výši, důle
nebytuje zlý ni dobrý duch,
nevévodí zlá ni dobrá vůle —
člověk, člověk sám je satan, bůh!

V něm zdroj všeho jesti — peklo, nebe
otvírá se v duši člověka,
ve svých démonech se děsí sebe,
před sebou se koří, pokleká.

Však my víme, zde že božství schrána,
biblí jedinou že tato hruď.
Tož ta kniha rukou lidskou psána
rukou lidskou utracena buď!"

(Vrhá bibli do ohně.)

Adamité.

„V jiskrách umírají bludu slova,
dýmem prchá stvůra satanova.
Není boha zde ni nad hvězdami —
v nás je bůh a my jsme bozi sami!"

Ada
(vrhá prsten do ohně).

„Život náš — noc svatební
božská, nekonečná,

v jejíž stínech rozkoše
lampa hoří věčná.

Studu jsme a věrnosti
cetkám výhost daly,
pásy s boků strhaly,
ňádra rozpoutaly.

Volně jako meteór
světa hloubí, šíří
láska naše plamenná
v bujném letu víří.

Boží jsme my nevěsty,
věčně mladé, krásné,
v oku vášně jiskra nám
nikdy neuhasne.

Vnada naše svěžesti
nikdy nepozbude,
na rtu sladký polibek
věčně pláti bude.

Naše lůžko svatební
květů pestrá tíseň,
nad ní větve mrkavé,
slavičí v nich píseň,

tu a tamo prokmitá
blankyt převysoko,
listí jemným soumrakem
kolouší plá oko,

motýl svatební nám šperk
do kadeří sází,
les nám snubní komnatou,
ženichem, kdo vchází...

Život náš — noc svatební
božská, nekonečná,
v jejíž stínech rozkoše
lampa hoří věčná!“

Sulamit
(vrhá evangelium do ohně).

„Bez lásky co svět? — Oj, bledý trup,
nad nímž nebe vznáší se co sup
přeohromný, věčně hladový,
nad nímž vane zápach hrobový.

Láska jen tu spoustu mrákotnou
prochvacuje silou životnou,
onať k zemi touhou planoucí
slastí pláče hvězdy kanoucí.

Bez lásky — co život člověka?
Mrtvou pouští cesta daleká.
Taký život — nudu jedinou —
směnila bych hrobu tišinou.

Věčnost bez lásky — to věčný skon,
nebe bez lásky — to nudy trón,
božství bez lásky — to smutná báj,
láska jen mé božství, věčný ráj.

Širošírý svět mi lásky chrám,
lásky víru krásnou vyznávám,
věčně tisknu k zaníceným rtům
sladké lásky evangelium!“

Adamitky.

„Nevěsty jsme boží, věčně ladné,
mládí květ nám v líci neuvadne,
k nechladnoucím přivíjíme rtům
sladké lásky evangelium.“

Mojžíš
(stáčeje vetchý pergamen).

„Hle! tu člověk drzý, loupeživý
v lidské krvi omočiv svůj spár
zákon vepsal pochmurný a divý
na osličí kůže bídný cár.
Sobě vavřínů a révy sklizeň,
trní bratrům ve vlas zavíjel,
neuhasiv bitvou krve žízeň,
práva mečem lidi zabíjel.
Vejdi do plamenů, pekla bullo!
s tebou vše, co zákonem kdy slulo!
Nad knihami řádů, pergamény,
nad pečetí, znaků titěrou
z lidské hrudi zákon bezezměnný
neúmornou září literou.
Pronikajíť věčné jeho blesky
řízy soudcovské i práva desky,

jimiž bláhovec jej zastínil.
Běda tomu, kdo se provinil
proti svatým jeho přikázáním!
Z každé šlepěje za jeho mez
vylíhly se hlízy s moru váním,
chorob hejno, lítý smrti běs.
Než, kdo věrnou pravicí jej svírá,
věčně blažen, nikdy neumírá!
Jak to roucho, jež mi bedra tíží,
odvrhuju lichý mrav a stud;
nad zlomenou řádu, práva mříží
rozepni svá křídla božský pud.
Co ten velí, právo jest a svato,
jím se v Eden proměňuje svět,
člověčenství dechem jeho vzňato
v tisícerý rozvíjí se květ.
Bludu dílo zasvětíme zkáze:
víru lichou, mravy, zákony,
majetek — ty mrzké lupu hráze —
okov rabů, stavů přepony.
Přes oltáře, trůny zapálené,
vymýtěný modloslužby háj,
společnosti sloupy povalené —
vrátíme se v dávný lidstva ráj.
Jako fénix nad popelem věků
vzplane člověk ve prvotním vděku!
Nebude ni rabů ani pánů,
bohatých ni chudých údělů,
nebude ni vlastních, cizích lánů,
nebude ni chotí, manželů.
Bratří, sestry! rozzvučí se kolem
lásky hymnem blahým, pověčným,
svět nás všechněch velkým bude stolem
i též ložem bude společným!“

Adamité, Adamitky
(líbajíce se vespolek).

„Bratří, sestry! ozývej se kolem
přeradostným hymnem, povččným,
celý svět nám společným buď stolem,
milosti buď ložem společným!"

Mojžíš.

„Ale bludný svět — ten černý voj —
na hrudi své modly, skřítky nesa
pod křídloma povzteklého běsa
proti nám se sbírá v divý boj.
Brzy uslyšíte branný hluk,
koňů ržání, vozů, bubnů zvuk.
Papeženci, husité se spojí
k zoufalému proti pravdě boji.
Jako v patách skály úporných
smečka vln se vzteká potvorných,
takto kolem hradu světla, dobra
zaburácí vášeň bludu obra.
Však my smrt, jež v malomocném vzteku
jatá u našich se choulí nohou,
rozpoutáme; v divém hrůzy jeku
srp obrovský bleskne pod oblohou
k žatvě bohaté; mrak supů, kání
rozestře se nad krvavou plání.
Slepi, bratři! budeme i hluši:
něžný zrak ni šíje bělostná,
dětský úsměv, prosba žalostná
milosrdím neuchvátí duši.

Bijme! hubme! — celé bludu plémě
vyhlazeno budiž s vrchu země!“

Slova tato duši bojechtivou
vnesla v kůpu Adamitů snivou:
s balvanů se mocné postavy
do večerní týčí záplavy,
prsa dmou se, oči divě koulí,
zvučí luky, plné chřestí touly,
meče, kyje míhají se vzduchem
a hlas jeden proniká tím ruchem:
„Očisti se krví země celá,
vyvraťme, co stojí, od kořene,
nad chrámy a trůny rozbořené
světla korouhev se vypni skvělá!“

Ale Mojžíš — rukou vážně kyna —
slovem poklidným tu bouři tiší:
„Zítra hubme Satanova syna,
pro dnes rozkoše se chopme číší!
Na kobercích květů, v libém šeru
objímejme vábnou boží dceru;
blaha zdroj, co ze rtů sladkých prýští,
rokytím se stinné řasy blýští,
v ňader lahodném se vlní vděku —
pijme dnes i zítra — věčně věků!“

Zpěv druhý.

(Hvězdnatá noc.)

H e n o c h, A d a m
(setkavše se v háji).

H e n o c h.

Dávno-li, co's vrcholů těch šumy
oblíbil si, tichou samotu,
dávno-li, co hnízdí tvoje dumy
v nejdivočším větví zámotu?
Slyš a viz! Tam v dáli plesné zpěvy,
kolem ohňů míhají se děvy.
Což můj Adam švarný, veselý
zošklivil si lahodné ty zjevy,
rusalčích těch sborů ševely?
Což ni Judita ni Lea smavá,
Ada rusá, Sulamit ni tmavá,
což ni jedna z božských krasavic
vděkem svým tě neupoutá víc?

Adam.

Nevábí mne více řasy stínem
žhoucí oko, bujných roje vnad,
pohár vášně ověnčený blínem
pod nohy jim vrhám — navždy snad!
Duše má se z kalu toho hrouží,
střásá nízký rmut a výše touží!

Henoch.

Aj, tvá noha překročila mez,
již ti naznačil náš velký kněz.
Víš-li pak, že's zrádcem hotovým
víry Mojžíšovy?

Adam.

Vím to, vím!

Henoch.

Však ty rovně víš, že ani ve mně
nevzklíčilo Mojžíšovo sémě.
Nezbožňuju více láskou zpitý
děvy zrak ni bílé, pružné ňádro;
nejsmeť, nebyli jsme Adamity —
a přec Adamitů jsme my jádro.
Co já pracně, volným postupem,
zmařeného žití výkupem —
vymyslil a zkusil, našel, zbádal,
proč jsem zašel v dálnou cizinu

a jak pavouk v pergamén se vpřádal,
co jsem koupil za svou mizinu,
co jsem vyčetl z té bible velké,
jejíž písmo hvězda, kámen, květ,
jejíž vazba nekonečný svět,
za čím probředl jsem šíře mělké
lidské nauky k pravdy hlubinám,
nad čím vpadla, zvraštěla má líc,
až ji objal sněhu časných rám —
všeho výsledek: to velké nic,
v němž se uzavírá pravda celá,
blesk ten žhavý, děsně svítící,
vyhýčkaný v mracích mého čela,
jím jsem zbudil bludu lítici,
zbouřil divý Adamitu pluk.
Mojžíš učeň můj, však — nedouk!
On se k nauce mojí nepovznesl,
k sobě snížil ji a sebou sklíčil,
prostoty své rysy do ní vnesl
a blud nový proti bludům vztýčil.
Hle, já dětské obraznosti stvůry,
boha, nebe, okřídlenců kůry
a ten celý nadpozemský pych —
všechno, všechno strhal k nohám jich,
vyvrátil tu báji nesmrtnosti,
věčné odplaty a hříchu, ctnosti;
roztrhal ty liché záclony,
které halí věčné zákony
hýbající světem, říší duchů
v pravidelném odměřeném ruchu,
rozkotal ty modly, kterým po věk
klaněli se v mrzké porobě,
z hvězdného by bludiště se člověk
v sebe vrátil — přestal na sobě —:

duše jejich ve tmách pokleslá
přejasnou tu záři nesnesla.
Oni cetkami té vetše staré
zaclonili její blesky jaré.
Tak lid — ve své nedůvěřiv nohy —
utíká se k staré, zvyklé holi!
Zboř kol kolem všechny jeho bohy,
on si za boha sám sebe zvolí:
před sebou se klaní, v čelo bije,
koří se své síle, lepotě,
mysli hloubce, vzletu fantasie,
vášni prudké, klidné lopotě,
a když nemá ani stínu ctnosti,
klaní se své čiré ničemnosti!

Adam.

Pravda, Henochu, že mlhy plitké,
do nichž podání mne zavilo,
rozptýlil jsi sluncem nauky břitké,
než to slunce poušť mi zjevilo!
Ve tvých očí pronikavých žáru
kněží báj se rozplynula v páru.
Veden tebou navždy opustil jsem
dětské víry divuplnou říš,
vírem prudkých vášní zašustil jsem,
na dno rozkoše vychýlil číš.
Mrákotou se duch můj obestírá —
však ta chmura v podoby se sbírá.
Přeludy, jež zažehnal jsi kdysi,
naděje a snové mladých let,
v bývalé se odívají rysy,
v duši matnou vracejí se zpět!

Zřícena tvé nauky ohrada,
odevšad mne tísní záhada.
Onať časem v době požitku
z řasy hebké, velkých dívky očí
meteórem vstříc mi povyskočí,
třepetá se rosou na kvítku,
šeptá hájem, bouří hlučí temně.
Zdá se mi, že příroda se chví,
okem blýská, rtoma hýbá jemně,
jak by zjevit chtěla tajemství, —
však to slovo velké, vševýrazné
na jazyku ztrnulém jí vázne.
Jako loďka po neznámém moři
potácím se, pochybností míč,
vše, co stálo, nade mnou se boří,
k novým základům kdo zatkne rýč?
Nuže, mistře, ty mi rozřešení
záhad těchto dej a pravdy zvěst,
dosti dlouho říkal's, čeho není,
za to nyní povídej, co jest!
Upevni mi půdu kolísavou —
tážu se — ty věčně vrtíš hlavou!

Henoch.

Netaž se! Toť pravá odpověď,
nemudruj a života si hleď!
Otázka tvá odpovědi nemá,
k ní i prorocká jsou ústa něma,
rozešli ji hromem v širý svět,
ohlasem ji vesmír zahřmí zpět!
Kdyby člověk myriády let
nad ní šedivěl a hlavu chýlil
a duch jeho stárnutím se sílil,

prohluboval, k nebi vyrůstal:
on by stejnou odpověď ti dal
jako robě, jehož rtové malí
první slůvko maní zašeptali.
Rovný bláhovec, kdo s němou, hluchou
přírodou se dává v porady,
onať k tuše odpovídá tuchou,
na záhady věží záhady.
Zadívej se v jarní kvítko její:
ústka jeho něžná, líbezná
sladkými se zjeveními chvějí —
významu jich nikdo nesezná...
Nikdy z kolébky své vonné, stinné
douška líbezná se nevyšine,
aby zašeptala v ucho tvoje
divukrásný, nevinný svůj sen,
tajemství by svěřila ti svoje,
tiché kouzlo, něžný půvab ten.

Po kamzičích stezkách vystup vzhůru
tam, kde obr skalní proráží
sněžným diademem sivou chmuru —
na trůn oblak, nebe zápraží.
Vystup tam, kdy burných vichrů vztekem
vrchole se sosen spínají
nad propastmi, vzduch se plní jekem —
nesestoupí bůh ti k Sinai,
nevryje ti bouře svými blesky
pravdy zákon na kamenné desky!

Nadarmo i hádáš, co ti píše
hvězdnou literou ta modrá výše.

Kdo ty hvězdy — světů zlatých davy —
v nesčíslném, krásném výboru
rozhodil tam ve vír kolotavý
do bezdného světa prostoru?
Z praducha-li velebného náhle
myšlénky co božské vysršely,
aneb z hmoty věčné, neobsáhlé
ohnivým se deštěm rozpršely?
Všemocná-li vůle ustálila
jejich letů šíré obvody
aneb se jich spousta skutálila
v siné bezdno z lůna náhody?
Snad že obrovské ty koule hostí
duchy jiné v jiné podobě,
v nekonečné změně, rozličnosti,
v neobsáhlé věčné obdobě.
Snad ty možnosti, jež sobě vkládá
ve známého člověk mezery,
z nichžto sen svůj pestrý vějíř skládá,
muky, slasti, krásy, příšery,
ďáblů reje, cherubínů zpěvy —
všechno, všechno tam se skutkem jeví,
Snad že tyto světy veškery
v řebříku jsou články Jakubově,
po nichž duch se v stálé poobnově
jako motýl s květů na květy,
se světu se nese na světy —
krásnější vždy rozpínaje křídla —
do velkého slunce — všeho zřídla.
Snad i nekonečná světů říše,
kterouž vládne zákon jediný,
má svou mez a vůkol níže, výše
jiných říší strou se tajiny
bez prostoru, bez času a ruchu —

nepřístupné člověckému duchu.
Snad a snad — než veškeré ty snady
nevyváží šedý chlup mé brady!

Adam.

Než co na té hroudě, neprůzračnou
obklopené mlhou kolkolem,
nasytiti může duši lačnou —?
důstojným-li žití úkolem
jísti, píti, stavěti a bořit
a své bídy dědice si tvořit?
nudu snášet, hanbu, bolesti,
utonouti po té v nezvěsti?
Krůpějí tu hasit moře žízeň,
lapat blaha stín, jenž s pola trýzeň?
K čemu nám ta křídla přeohromná,
které duch náš k letu rozpřahá,
když je pouta víží nerozlomná,
v důl je noří těžká závaha?
setřásti je moha ruky hnutím
nač tím bytí břemenem se smutím?

Henoch.

Úkol života! Tenť prostě: žíti!
bráti vše, co podává ti svět
a byť málo — málem za vděk vzíti,
trhati, kde jaký vábí květ.
Uprav si tu pobyt vděčný, blahý —
požitek buď cílem každé snahy.
Ve veliké skříni přírody
dosti dřímá utěšených vděků,
hříček něžných, truchlivosti léků,

velebnosti, krásy, lahody,
vybírej ty dary ve skromnosti —
pro věk lidský jich tam věru dosti!
Nevysílej zrak svůj v dol ni vzhůru
v nezbádanou kol do kola chmuru,
uskrovni se ve světlém tom kruhu,
chudé gloriole života;
než se rozhlédneš v tom světla pruhu,
snad tě věčná shltí temnota!
Hleď, ty's pravý Adamity rub!
Mojžíše tak mocným víže vděkem
ve své valy těsný země srub,
že tu hodlá žíti věků věkem,
že i na smrt rukávy si kasá,
slabá bedra nesmrtností pásá.
Bláhovec! Kam koli ucho skloní,
odevšudy zmaru srp mu zvoní.
Život světa věčné umírání!
Obr zmaru hrozným kladivem
máchá tamo po nebeské báni,
že mrou světy v dešti ohnivém;
smrť se v hebké pavučině spřádá,
větrem vane, sedlá vlny záda,
červem hryže, v něžném květu číhá,
bleskem rudým v temnotě se míhá.
Hyne vše, co roste a co pučí,
barvami se šatí, hýbe, zvučí,
a jak vůně z květu vyvane,
tak i duch tvůj býti přestane!

Adam.

Slovo tvé mne, starče, nepřesvědčí!
V útrobě mé jakýs tajný hlas

bez ustání jiné vede řeči
a byť tlumen, vždy se zdvihá zas.
Praví mi, že hvězdu z této hlavy
pronikavým leskem zářící
ve vír světů temný, kolotavý —
neuhasí doba mařící.
Praví mi, ta peruť myšlénky,
která rozpíná se světa šíři,
jejíž let až k nejvyššímu míří,
nesvěsí se v hrobu výklenky.
Praví mi, že toto vědomí,
jímž se člověk v sebe sama hříží,
ve své vlastní bytosti se shlíží,
neutuchne dechem pohromy.
Praví mi, že toto hnízdo ducha,
v němž se rodí nesmrtnosti tucha,
všebořící vítr nerozcuchá.
Praví mi, že vede smrti stín
v převelebný nesmrtnosti týn,
že tam zesládne, co tady mučí,
utiší se citů vlnění,
každý puk tam v růži plnou vzpučí,
každá touha dojde splnění.
Usmíváš se. — Nedobře-li sluší
nesmrtnosti zář mým kadeřím?
Nu, já sám hlas tento tlumím v duši,
věřím časem — časem nevěřím!
Než v tom stálém pochybností víru
tvou již, starče, rukou pohrdám, —
neskytáť mi útěchy a míru, —
duch můj temnem potácej se sám!
Jižtě vidím, propast bezedná
že nás oba do hrobu až dělí,
nikdy duch můj s tvým se nespřátelí,

nauka tvá mi rmutna, šeredna.
V oku tvém jsem hledal maják stálý,
hvězdu vůdčí, duše kvasné mír,
teď ty oči do duše mne pálí,
a zpět klesám v pochybností vír.
Dobojuju sám své hrudi boj,
nechať zvítězím, nech složím zbroj!
Kráčej cestou svou — byť pohodlně —
já se pustím po bouřlivé vlně
ve poznání přístav daleký —
dlaně ty se loučí na věky!

(Odchází.)

Henoch
(s úsměvem hledí za ním).

Zpěv třetí.

Obrovského dubu na mrtvole,
v mechovém co stlívá rubáši,
Mojžíš sedě jako na prestole
hrdostně své čelo povznáší.
Věnec lepých, polonahých žen,
kol do kola pestře rozložen,
v oku sen a na rtech úsměv líný;
v pozadí se kmetů šeří stíny.
Stranou Adam o mohutný kmen
opřev čelo, v lesní kořání
dumavé své zraky uklání.
Náhle vznesl je. Neb háje lem
oživil se různým ševelem,
zvuky cimbálů a vřavou plesnou;
již se tlupou veledubů těsnou
Adamitů noří postavy —
vracejíť se z ranní výpravy,
Zdar jim sálá z očí; čela, kyje
věnčí zeleň; přebohatý plen
mužů tíží plece, bedra, šíje,
sklání hlavy prostovlasých žen.

Ale kořist nejkrásnější sobě
obr Samson k ňádru přivíjí:
dívku krásnou ve hluboké mdlobě
chová v loktech — bledou lilii.
Pružná vnada štihlounkého těla
zlatohlavem zaskvívá se celá,
jehož květu kalich plamenný
drahými se třpytí kameny.
Roucho těsné objevuje plně
údů vděk a v něžné, zlaté vlně
nastiňuje ňader jemný ruch.
Kolem hlavinky se zlatý kruh
poslzený drobných perel jasem
prosmyká jak hádě světlým vlasem.
Muka nedávná své stíny stele
v líci malou do sněžného pele,
v očka brvou hebce zastřená,
v ústa jemně pootevřená.
Ve střevíčku zlatém svislá pata
omdlelé se třpytí děvice,
k zemi volně ze třepení zlata
sněhobílá visí levice,
pravice pak mimoděk ovíjí
nachýlenou Samsonovu šíji.

Dvojnásob ten půvab dívky něžný,
světlost kadeře, běl tváře sněžný,
zlaté roucho, z jehož stinné řasy
kmitají se perel bílé jasy,
drahokamů záře všeliká
v zarostlé a zahalené koží
Samsonově hrudi vyniká;
vousu jeho noc zář její množí:

jako zábřesk slunce v mrakavě
v pochmurné se třpytí postavě,
jež k ní čelo rozorané chýlí
zdýmající vypuklé své žíly,
svěšeného mračně z pod obočí
velké, zarudlé k ní sklání oči.

Teď ji k noze Mojžíšově skládá;
povstal Mojžíš — vysvětlení žádá.

Samson.

Pod horami, v temném borů věnci,
na blankytném ňádru jezera,
před kacířským cepem papeženci
do ssutého prchli kláštera.
Hrstka rytířů a kněží, mniši
výrů, sov se stali tovaryši,
upravili v oltář černé rumy,
mísili své žalmy s lesa šumy.
Vyslídili jsme to doupě bludu,
přikradli se jako vlci v stáj —
rázem všechny bez námahy, trudu
v kýžený jsme dopravili ráj.

Adamita.

V ústrety nám — zraky výše k nebi —
nahrbený k zemi tíží let,
s poletavým sněhem kolem lebi
vynořil se z chrámu suchý kmet.
Svátosti on kolísavý třpyt
nesl před sebou co jasný štít.

Rozmáchl se Samson kyjem svým,
zatřásl se rázem hromovým
širý chrám. Kněz jako blesku ranou
na podlahu pestře vykládanou
poklesl; leb sněhem zdobená
zarděla se krví; roucho zlaté
s ramenou se svezlo rozepjaté;
svátost roztříštěná, zdrobená,
v pádu třeskném na podlahu chrámu
zapršela deštěm drahokamů...

Jiný.

Přes mrtvolu vyzáblého kmeta
vkypěli jsme horskou bystřinou;
rytířů tam blýskala se četa
ocelovou hrudí šupinou,
přílbic křídloma, a štítů znaky,
mečů ježí, plamennými zraky.
Však jen krátko třpytivá ta hráze
na krvavé stavila nás dráze.
Přes hromadu obrněných trupů
k oltáři jsme již se prodrali,
ženy, dívky, starci sebrali.
kde se v pestrou, uděšenou kupu
Jako vichr ve kvetoucím sadě,
bouřili jsme v půvabů tom skladě,
oj, což svištěl vesele náš kyj
na leb vlnivý a hladkou šíj!

Kain.

Na kamenné desce, mnichů hrobě,
mladistvá se matka choulila,

k ňádru krásné přivíjejíc robě
ustrašené zraky poulila.
Chvíli zřel jsem pěkné na skupení —
matka zděšená své robátko
šatem zastřela jak pod lupení
růže ukrývá své poupátko —
zafičel můj cep a rudou vlnou
zbrodil poupátko i růži plnou.

První Adamitka.

Na oltáře stupni v plné zbroji
obdán září oken barvitých
k nerovnému hotovil se boji
zbylý vůdce branců pobitých.
Z pod vysoké přílby, ostnaté
nořil pohled vzdorný, vyzývavý
do vražedné kolem sebe vřavy;
s mečem nahým v ruce kostnaté
postavil se za štít svojí dceři,
která za ním hrůzou zmrtvělá
bledší na oltáři anděla
vyzírala světlou pod kadeří.
Hle! tu leží strachem omdlelá!
Opodál ní svižný, štihlounký
panoš čapku sešinuv si v čelo,
nad níž péro strakaté se chvělo,
jako dívka něžný, bělounký
klidně zřel, jak vražda kolem hýří,
jak by sám byl kouzlem obrněn,
na rtu první bělalo se chmýří,
v oku svítal první lásky sen.
Místo zbraně loutna po boku
zvonila mu. Moje dýka bleskem

utkvěla mu v srdce hluboku;
k zemi sklesl v krve potoku.
Však se vypjal ještě na posled,
upřel na dívenku mroucí hled,
naplněný rozloučení steskem,
a pak sáhnuv na krvavou hruď
do mramoru vepsal: „S bohem buď!"
Tuto loutnu z tuhé náruči
vydrala jsem bláhovému junu:
záhy prst můj kvílivou tu strunu
veselosti zvukům přiučí!

Druhá Adamitka.

Za kněžicí stará, pitvorná
choulila se strachem komorná.
Pocuchaný vlas jak suchý len
kolem skrání zapadlých se spřádal,
v přepodivné záhyby jí skládal
úchvat hrůzy tváří pergamen.
Její ústa zvadlá, bezzubá
vysílala modlitbiček davy
o strážného k nebi cheruba.
Při tom vějíř pestrý, třepetavý
z návyku své paní nad hlavou
rozvívala dlaní třesavou.
Ukrátila jsem jí chvíli zlou,
sprostila té tíže ruku mdlou.

Adamita.

S vůdcem papeženců tuhý boj
Samson svedl, vítěznou než ztopil
patu v krve odpůrcovy zdroj.

Kain.

Já tu dcerky omdlelé se chopil,
abych rozškubal ten pekla květ;
ale Samson odstrčil mne zpět
prudce tak, že div jsem neklesl.
„Tato dívka,“ zpurně zahlesl,
„bude perlou v Adamitek sboru!“
Nuž ty, Mojžíši, buď soudcem sporu!

Shrnuly se divé postavy
nad líbezným papeženky vděkem,
jedněch obdivem, a jiných vztekem
zrak se rozplamenil bádavý.
Ženy, děvy s němou závistí
obzírají nevídanou vnadu,
starci vilní, hladíce si bradu,
kochají se hledů kořistí.
Jinochů a mužů do kola
žasem zor a touhou plápolá.
Na mžik dívka k síle životné
probrala se z mdloby mrákotné.
Divukrásně z poubledlé líce
kadeří těch světlých pod oblaky
zamihly se temné, vlahé zraky,
povybleskly z víček v jasném letu
jako poslové dva jiných světů...
našedše jen hrůzy chvatně zas
do hedbávných utekly se řas.

První Adamitka
(hrajíc na loutnu).

Panic švarný v záři luny
v sadě zatmělém

rozvíval ty zlaté struny
  touhy ševelem.

Zpíval o hvězdnaté báni,
  růži, motýlu,
o dvou srdcí milování
  v temnou mohylu.

Nudná je ta píseň stará,
  lepší umím já,
kterouž dýše vánek jara,
  jitřní slunko plá:

Že ta láska polním květem
  pučí, odkvétá,
do srdéčka ptačím letem
  vniká, odlétá;

že ta láska stárne, mládne,
  lační po chuti,
do klece ji chtění žádné
  po věk nevnutí;

že jsou zvuky, črty holé
  ctnota s věrností,
blázen, při plničkém stole
  kdo se upostí.

Až si, kněžko, těmi slovy
  duši rozhudeš,
nudné loutny panošovy
  navždy zabudeš.

Druhá Adamitka.

(povívajíc nad zajatou vějířem)

Spi, mé dítě krásné, zlaté!
vějíř pestrý se skrání,
s tvářičky ti boubelaté
žár i mušky zahání.

Chůvička tvá dlouho bděla,
k andělům šla nyní spat,
však tu vějíř zapomněla
proklínaný tisíckrát.

Vějířem tím trudno kývat,
v líném hodin posuně,
za to sladko pod ním snívat
o hubinkách, o luně...

Býti urozenou paní,
ctnostně ubíjeti čas
krasší je, než scvrklou dlaní
mušky honit s líných řas.

Sni, že's pyšná, cudná kníní —
nebudeš jí nikdy víc,
nikdy víc ti neostíní
pestrý vějíř snivou líc!

Samson

(k Mojžíšovi).

Přijmi dívku v Adamitek sbor!

Kain.

S mečem v ruce rozhodni ten spor.

Mojžíš
(pozíraje k zajaté).

Nemůž' příšerný stín hrobový
zatemniti půvab takový.
Hvězda božství nad čelem jí září,
božský vděk se zapřádá v té tváři,
božský dech tu rozvlňuje hruď —
bohů sestrou dívenka ta buď!
bohů sdílej rajské úděly!

Adam
(poklekaje, šeptem).

Věřím, nebe, ve tvé anděly!

Zpěv čtvrtý.

Zelenavým háje soumrakem
Adam bloudí. Darmo letem bzuče
kolem něho brouk se kmitá ruče
zlatoskvoucím křídel povlakem,
hruš naň divoká své květy hází,
za roucho jej husté chytá mlází,
nadarmo i z dálky plesné šumy
vábivě mu obletují sluch:
nevyrušíť z hluboké jej dumy
lidská vřava, háje tichý ruch!

Však tu rázem u nohy mu právě
zavzněl cimbál ve vysoké trávě,
zvonků drobných zamihl se třpyt. —
Vzhlédl Adam — před ním Sulamit.

V bujném poskoku co svižná laň
štíhlé boky z pasu vymykajíc,
cimbálem se půdy dotýkajíc
vznáší k němu lichotivě dlaň.

Ňádra její bouřlivě se dmou;
kolem hlavy něžné, pochýlené
tmavorudé květy rozptýlené
prozírají vábně vlasů tmou.
Oka záblesk, řasou přitmělý,
poutkvívá na něm touhy plný,
a rtů ladné, chvějící se vlny
za povzdechů svůdně ševelí:

„Již tě mám! Teď neuklouzneš více!
Čekajíť již tebe krasavice.
Pojď již, pojď! Ten věnec kusý, zvadlý
svěžími ti květy nahradím,
hubinkou ret suchý, povychladlý,
k úsměvu a písni naladím!
V kole vířivém, kde cimbál zvoní,
poletíme těsně objatí,
jako vichrem, že v má ňádra skloní
hlava tvá se sladkou závratí.
Ach, ty mlčíš, v líci mrak a led —
odvracíš svůj obličej i hled!
Což se náhle rozprchly mé vnady;
retů libá svěžest, oka pal,
dlouhá řasa, stinný důlek brady,
jejž si vděků skrýší nazýval?
Což mi noc ta kadeř obílila,
rozorala pluhem strasti líc,
ztepilé mi tělo nachýlila —
což již nejsem Sulamita víc?
Sulamita, již jsi nazýváral
andělem svým černým, perlou děv,
nad níž zrak tvůj obdivem vždy zplával
a ret šuměl věčný chvalozpěv?
Sulamita, kterou's nocí hýře

ve vášnivém často výbuchu,
v lokte jímal, do kola s ní víře,
vysoko ji vznášel do vzduchu,
hubinek jí deštěm ohnivých
roztavuje hrdla, ňader sníh,
že až v sladké poklesala mdloby —

Adam.

Nikdy již se nevrátí ty doby!
Tvář ta krásná nemá pro mne vnady,
černá kadeř tvá mi sněhu sloj,
z řasy hedbávné a z důlků brady
rozprchl se pro mne vděků roj!
Ni tvých sester náruč, pohled žhavý
ledy ňader mých už neroztaví!
Vrať se, Sulamito, v plesný ruch,
oblažuj tam hochy, silné reky,
kteří plně ocení tvé vděky,
lichotami opojí tvůj sluch.
Pospěš tam a nemař chvíli drahou
lichým slovem, neúkojnou snahou!

Sulamit.

Nuže, slyš, můj milče bývalý,
všechno, vše ti ret můj odhalí!
Věz to již: ze sboru Adamitů
srdce mého žádný nedobyl,
ty's jen bledou, truchlou Sulamitu
svatozáří lásky ozdobil.
Což jsi nevídal, jak v mužů kruhu

tebe jen mé oko hledalo,
u nohou tvých něžnou za posluhu
vzdorovité děvče sedalo?
Ty kdes nebyl, hynula jsem nudou:
bez tebe mi zeleň v suchou klest,
květný dol se měnil v rokli chudou
a cimbálu zvuky v pustý chřest.
Líbala mne ovšem ústa mnohá,
však jen tvuj jsem cítívala ret,
s mnohým v tanci vířila má noha,
však jen s tebou opouštěla svět.
Tvým jen stínem bývala jsem za dne,
o tobě jsem snila každou noc,
a teď z veselí v ty stíny chladné
zvábila mne k tobě lásky moc!

Adam.

Mýlíš se — to lásky plápol není!
Vrtoch to, jenž do rána se mění.
Však jej brzy obraz mužů jiných
ve vrtkavé duši zacloní,
vyplaší jej úsměv z víček stinných,
ze srdce jej cimbál vyzvoní.
Brzy jiní vylíbají rtové
s čela ti mých políbení sled —
brzy opojí tě kouzlo nové,
různých květů stejně sladký med!

Sulamit.

Nikdy! nikdy! ni slov takých jed
od tebe mne nikdy nezapudí!

Ó, již vím, proč Sulamit tě nudí!
Pranová tě oslnila vnada —
ona kněžna studem omdlelá!
Jablko tě vábí arcihada
z ručky líčeného anděla.
Nasytil's se růží plných, pyšných,
nevinnou teď hledáš sněženku,
zanášíš své chtíče z komnat hříšných
do tichého ctnosti přístěnku.

Adam.

Neposkvrňuj čistý obraz její
rtoma, v nichž jen vášní stopy lpějí.
Pravím ti, že toužení tvé plané
neskloní má ústa nikdy víc
na ty rety, každým zulíbané,
na tu smavou pro každého líc.
Zpět se ponoř, rusalko ty kalu, —
kolem ohňů výskej při cimbálu!
Plnou hrstí laciné své dary
rozhazuj kol kolem do světa — —
Anděli můj, černý, vari, vari!
Bílý anděl skráň mi oblétá.

Od hlavy až k patě zachvěla se
Sulamit, jak vichrem štíhlý kmen;
prsty v bujném ztopily se vlase
nad pokleslým čelem; v temné řase
zrak se koulí divě vytřeštěn,
smrtná bledost pokrývá jí líce,
a ret siný zimničně se chví, —

s šíleným teď smíchem sahá k dýce,
za pasem co koženým jí tkví.

V duté hrudi stařičkého dubu
útulný si vyvolivše byt
dítky dvě jak z bezpečného srubu
vyzírají v háje stín a svit.
V černé skouli hlavinky dvě něžné
k sobě kloní se jak zvonky sněžné.
Starý dub jim v tiché záňbě
v omšeném svých ňader záhybě
jizbičku tu zdobí květů lemem
a hub štíhlých trpasličím sněmem,
k otvoru svou větev uklání
vnímaje jich dětské žvatlání.

Lilita.

Viděl's, Jiříku, tu kněžku jatou,
kterou do jeskyně vnesli tam?

Jiřík.

Viděl! viděl! roucha vlnou zlatou
prokmital jí sterý drahokam!
Bledá sic, než krásná byla přec.

Lilita.

Kněžkou být — ó, což to pěkná věc!
Spáti v nebes zlatotkaných stíně,

ve zlatý se ráno střevíček
sechvěti a ze zlaté si skříně
vybírati skvosty, mávat líně
vějířem si snění do víček,
naslouchati pěvcům klecí zlatých,
kochati se v sadech přebohatých,
služek pestrý ovládati dav,
strojiti se v perly, zlatohlav!

Jiřík.

Nemluv tak! Ty's krásna bez šperku
Pohleď ven! V ty zelenavé síně,
stromů vrchole, jež ve svém stíně
čtveračivou hostí veverku.
Což tu není krásno? Klecí tíseň
nekalí tu ptáčků jasnou píseň.
Což ti háj své květy, lesklé peří
nepodává za šperk do kadeří?
Nešťastná je ve svém zlatě kněžka:
pohroma ji tísní náhlá, těžká,
Kainův hrozný, nelítostný kyj
málem útlou nezlomil jí šíj.

Lilita.

Ó, ten zlý! Kdy koli na mne jen
padá oko ryšavého Kaina,
úzkost srdce sevírá mi tajná.
Poslyš dnešní podivný můj sen!
Zdálo se mi, že co motýl bílý
květů ssaju libovonný dech,

nad nimi se v blahé nesu píli
oči velké majíc na křídlech.
A ty oči — ó což divem žasly!
tráva kolem brčálový les,
jehož kmeny průsvitné se třásly
klasu chomáč pnouce do nebes.

Přeslička se pyšnila v tom kole
věž co štíhlá, hrdě vypjatá,
kolem nížto s paty do vrchole
zábradlí se vila zubatá.
Zelenavým stínem lupení
propínaly růžové se žíly
a jak pestré, stinné lože víly
vlnilo se květů třepení.
V lunu většil měsíček se hebký,
pantoflíčky zlaté v obří trepky.
Sluníčko to květu na korunce
v zářivé se rozšířilo slunce.
Ba i tichý, luční koník ten,
válečný co komoň v plné slávě
červenavým okem blýskal v trávě,
zelenými pláty obrněn.

Ó jak velkolepé všecko bylo,
co teď nízko chví se pode mnou —
srdce mé se mocně rozšířilo
obdivem a slastí tajemnou.
Bělostná jsem rozepjala křídla —
však tu Kaina nad sebou jsem zhlídla.

V obří podobě se skláněl celý;
divně blýskaly ty oči zlé;

jako hroty na bradě mu čněly
chuchvalce ty vousů narudlé.

Hrůzou ztrnulá jsem v kolébku
květnou poklesla; on drsným hmatem
bílá křídla rozedral mi chvatem,
v jizlivém se vypjal úšklebku...

Samsonův tu probudil mne hlas.
Opodál se s Kainem prudce hádal.
Pohled divný časem povykrádal
z Kainových se přichlípených řas
přímo na mé líce — pohled táký,
že mé jedva prohlédnuvší zraky
studem, bázní zavřely se zas.

Jiřík
(po chvíli mlčení).

A což o mně, Lilito, má sestro,
dnešní noc ni málo, pramálo
nezdálo se ti, kdy snové pestro
táhly před tebou —?

Lilita.

Ne, nezdálo.

— — — —

Umlklo již dětské žvatlání.
Starý dub k nim větev uklání,
uvadlou tou větví v tiché dumě
pohroužil se v krásu mladých let,
vrcholem kdy plným sladko šumě,
rozhlížel se hrdě v širý svět.

—

Na koberci mechu v divém reji
žen i mužů postavy se chvějí.
V tom aj! bratr mezi nimi stanul
na výzvědy ráno vyslaný,
prach jej halil, pot mu s čela kanul,
a ret věstil chvatem zdýchaný:

S velikou se vracím novinou!
Již již cep nám Táboritů hrozí,
již již temné, železné jich vozy
burácejí semo rovinou,
ve praporu nad vozovou zdí
kalich velký krvavě se rdí.
Bořek z Klatova je hejtman voje!

Mojžíš.

Budiž vítána, ty zvěsti boje!
Dávno již jsem k zemi přikláněl
ucho své, zda duní hromem války,
a své oko, pátrající v dálky,
nedočkavě dlaní zacláněl.
V moři krvavém a zbraní lese
nevadnoucí míru květ se vznese.
Nech se vozů tíseň přivalí,
meč ať blýskne, luk se napne křepký,
kyj náš zdrtí šílené ty lebky,
mechový je šišák obalí!
A byť celý svět své vyslal pluky,
národů všech přivalil se vztek,
a byť vynášel se těmi shluky
maličký jen pravdy ostrůvek,
a byť jediná tu čněla hlava

pod praporem božské myšlénky —:
rozprchneť se veškerá ta vřava
před zábleskem její čelenky.
Zvítězíme — holou třeba dlaní —
bez příprav jsme k boji přichystaní!
Protož veselej ať znějí zpěvy,
jasněji nech cimbál zazvučí,
radostněji nebeské ty děvy
objímejme vřelou náručí!

Zpěv pátý.

V nízké skále širou jeskyni
vytesali starci dětinní,
v modlitbách a zbožném rozjímání
trávili tam zimu života;
teď tam v chomáč Adamity shání
deště příval, větrů běsnota.
Tam i papeženku vězní jatou
na nohou i rukou tuze spjatou:
Mojžíšovo zítra objetí
v kochanku ji bohů zasvětí.

Procitnuvši tamo z těžké mdloby
dívka kyprém ležíc na mechu
v nedávné se pohřížila doby
v usedavém pláči, povzdechu,
až jí spánek trudný, nepokojný,
víčkem zahradil tok slzí hojný.

Ve štěrbině skalní hořící
smolná louč ji ozařuje celou:

něžné tílko, vlnu rozechvělou
ze zlaté se hrudi nořící,
chorou červeň v malém obličeji,
ústka, jimiž děsný škubá sen,
v bílém čele krůpěj za krůpějí,
řasy krov, jenž slzou ověšen.

Náhle v jeskyně se východu
Adam zjevil. Přikradl se k spící,
klekl k ní a zraky pálající
v nebeskou tu ztápěl lahodu.
Nad ní schýlen dlouho, dlouho tak
v líc jí skláněl vytržený zrak,
až se z ňader, ze hluboka duše
vzdech mu vyrval, ticho vůkol ruše.

A jak ohlas ze rtů dívčiných
povzdech vynořil se; řasy clona
pozdvihla se; ve snů mlze tona
vzešel blankyt očí nevinných.
Chvíli děva se sny ve zápase
k jinochu své zraky vzpínala
a pak s bázní zastřela je zase
odvrátivši líčka zsinalá.

Adam.

Nelekej se, holubinko čistá,
nejsem jestřáb, jenž ti zhoubu chystá!
Hleď mi v oko, duše vroucí zvěst —
tam ti spásy kyne ratolest!

Jitka.

A kdo jsi? Co vede sem tvou nohu?
Nepatříš-li k chase neznabohů?
Jsi-li Římu věren — Táboru?

Adam.

Se všemi jsem, drahá! ve sporu.
V duši týrán pochybností hnětem
otázka co živá bloudím světem.
Jako Kain, jenž nemá pohovy,
člověčenství vleku okovy.
Hledím k nebi — pro mne hvězdy nemá,
k zemi skláním ucho — země něma;
netážu se kněh, ni lidí víc —
a přec děsí mne to strašné nic!

Jitka.

Oj, co díš? Tvá slova srdce děsí!
Ty že nevěříš, tam nad nebesy
že bůh dobrý, všeho bytí zdroj,
stvořil země kruh i hvězdný roj?
Jeho věčný dech že rovně živí
ducha lidského i kvítko nivy?
z jeho ňader lásky paprsky
pronikají světa okrsky?
že k nám v lásce nesmírné se sklání,
mluvil k nám, svá vepsal přikázání
v desky kamenné i v srdcí skrýš?
všemu tomu že ty nevěříš,
prorockému šumu z hloubi času,

sborům andělských i lidských hlasů?
Že bůh věčný v Kristu Ježíši
vešel v Marii, kvítko nejtišší,
hlavu skloniv na golgotském kříži
sňal s nás hříchu dědičného tíži?
že náš úkol zemský, životný
s hříchem zápas stálý, klopotný,
odevšad že Satan okem blýská —
však i stráž nám křídlatá vždy blízká?
Za hrobem že přichystána jest
ctnostem odměna a hříchu trest,
že tam ve velikém slunci lásky
slzy vyschnou, uhladí se vrásky,
dobrým lidem v rájském koření
přeradostné kyne shledání?

Adam.

Věřím již, co zahlédl jsem tebe!
Ve tvém oku zasvitlo mi nebe,
prolétla's jak anděl ducha noc,
zjevila mi dobra, ctnosti moc.
Volal jsem: vše liché jest a klamné,
tu jsi zašeptala: pohleď na mne!
Povznesla's mne nade vášní změť
ó, můj anděli, dál se mnou leť!
Slyš teď záměr můj! — prv s ruky krásné,
s nohy sejímám ti vazby tíž;
volna's teď! až oheň v háji zhasne,
opustíme pospolu tu skrýš.
Pod záštitou rozložitých dubů
unesu tě výspy po obrubu
a člun mihna ptákem po vodě,
navrátí tě žití, svobodě!

Jitka.

Žití? svoboda? co platny bídné
sirotě, jíž ze tmy kołkolem
nezáří ni jedno oko vlídné
z líce známé lásky plápołem.
Matička má dávno v zemi dřímá,
teď i otce smrti náruč jímá,
zahynuly družky mladých let
i ta chůva bělovlasá, milá,
jež mi první v ústa położila
tiché slůvko, první v ruku květ — —
všichni, všichni spočívají v hrobě!
Nepřál osud, dušičku bych měla,
s níž bych o svých mrtvých rozprávěla,
zpomínala, pozasteskla sobě.
Ba ni hrad ten, s jehož pyšné výše
poprvé jsem shlédla boží svět,
z jehož každé skuliny a skrýše
upomínky blahé pučí květ,
nepotrval — klesl v ssutiny,
netopýr mu obletuje hlavu
a had syčí z oken dutiny.
V cizích lidí nesoucitném davu
kam se poděju? Klín vlasti šírý
pln je nepřátel mé krve, víry,
a svět vrahů mého národa —
Což mi platny žití, svoboda?

Adam.

Viz ten pádný meč — on prostý hany,
ač se boji přemnohými chlubí

a běs války cení v něm své zuby,
dokud mým je, krev mi v žilách hraje,
hlavy tvé se netkne záhuba,
jím chci hájit brány svého ráje
plamenným jak mečem cheruba.
Však tě v lůně vzdáleného boru
ukryju před tísní lidských zorů!
Vše, co v klíně svém a tajných skrýších
nashromáždil stařičký si les,
vše, co zvěšel jedlích po nejvyšších,
vše, co ukryl v divých květů směs,
balvanů co tíží přiklopil,
i co na dno vod svých potopil,
nad nimiž se větví soumrak šeřil,
dubům kotlavým co tajně svěřil:
listí kropenaté, vlahou prst,
srny měkkou, lesknoucí se srst,
kukačky a doušku, anemonky,
svlačců lehce rozvěšené zvonky,
peří lesklé — steré zásoby
z přebohaté lesa ozdoby,
vše tam k těše, pohodlí ti snesu —
že tam zazáříš co kněžka lesů...
Kořist lovu, svěží lesa plody,
denně v skromné přinesu ti hody,
Jedinou mi bude odměnou
vědomí, že těchže větví clonou
noc k nám zírá hvězdou blahosklonnou
a den mrká září ruměnou,
jedno slovíčko tvých sladkých úst,
lehký krok tvůj, roucha tvého šust,
pohled na tvé tílko něžné, malé,
z něhož dýše kouzlo neskonalé,
nad nímž bdí má péče ochranná!

Jitka.

V moci tvé jsem — děva bezbranná!

Vyšel Adam. Z hloubi jeskyně
mladá kněžka vysílá své hledy
do háje, jenž smutně naposledy
v ozlacených větví pokyně
slunka pozdravuje záři mroucí.
Stínové se kmenů příšerní
stelou po mechu; již u blednoucí
zeleň klesá soumrak večerní.

Také v dívky něžném obličeji
stínů, světel obráží se boj,
s muším tancem nad hlavinkou její
myšlének se divných točí roj,
jakýs nový, sladkobolný cit
dme jí ňádra, na rtu kolébá se,
slzy smutku zavěšuje v řase,
v oku zžíhá blaženosti svit.

Náhle vykřikla. Neb v otvoru
jeskyně, jak ze země by vstala,
postava se ženská vypínala
s dýkou v ruce, v divném úboru:
mroucí den jí svitem obrubuje
černou kadeř svislou dokola,
s níž se rudých květů zasnubuje
věnec kusý, sprchlý odpola.
Ostatek je v šero zahalen —
z šera divně probleskují jen

na širokém pase perly drobné
pod obočím svislým oči zlobné.
Chvíli zjev ten v otvoru se týčí,
k dívce zděšené pak zlobně syčí:

Sulamit.

Utiš se, můj zlatý obrázku,
zodpovím tvých líček otázku.
Kdo že jsem? Co chci? Nu, věz to cele:
Jsemtě Sulamit, jsem noci dceř,
noc mám v duši, hanby skvrnu v čele,
černější ach, skvrnu nad kadeř!
Jsemtě nevěstka, jež mladá leta
prohýřivši v hanby objetí
ze rtů hříchem otrávených metá
v lidi, svět i sebe prokletí.
Křivíš ústa hnusem, ošklivostí:
nuže věz: té hanby není dosti!
V těchto ňadrech, vilnosti tom stanu,
v této duši rmutem kanoucí,
jako jiskra dřímal na kahanu
jeden cit — teď sluncem planoucí:
láska k Adamovi! A čím více
vlastní bytost jsem si hnusila,
tím ty žáry výše šlehajíce
vzrůstaly — ó, co jsem zkusila!
Tušíš-li, co žárlivosti muka?
Ach, ty nevíš — nikdy nezkusíš,
neb tě za chvíli má sešle ruka
v pověčného míru, chladu říš.
Ó, což muka, jež ten břitký kov
chová v sobě, proti bolů roji,
jaké rozrývaly duši moji

při každém z těch láskyplných slov,
jimiž nedávno tvé plnil sluchy.

Ty's jen, ty's mi v duši zbouřila
pekelné ty žárlivosti duchy!
Poklidně jsem druhdy mhouřila
oko smavé, kdy se Adam shýbal
k jiným tvářím, jiných ústa líbal:
Vždyť jsem věděla, že z těchto květů
nižádný mu křídlo neschvátí,
že můj motýl v toužebném se letu
na hruď toužebnou mi navrátí,
a byť tužší rozpředl se boj —
v ruce cítila jsem rovnou zbroj!
Tu se vynořil tvuj obraz bílý,
ctnosti svatovínkem zlacený —
dlaň má klesla bez odvahy, síly,
boj můj navždy, navždy ztracený!
Vždyť já sama jako před světicí
poklekla bych ve prach před tebou,
před andělským úsměvem těch lící
s nevinnosti tichou velebou.
Stojím před tvou krásou svrchovanou,
před ráje co ztraceného branou:
vidí tam mé oko zmámené
zeleň stinnou, květy plamenné,
jejichž zlatokřídlí motýlové
bývali též mého dětství snové;
opájí mne šum těch blaha řek,
v nichž i můj kdys obrážel se vděk.
Ale darmo rozestírám ruce:
neboť mečů cherubínských plam
zahání mne nazpět k hanby muce —
nikdy, nikdy nevrátím se tam!

Avšak slyš! mně pekelnou by trýzní
byla myšlenka, že v ráji tom
k blaha zdroji — co já hynu žízní —
Adam sedá pod nejkrasší strom,
že tě celuje, svou chotí zove,
tebe jeho obletují snové,
že v těch oček azurovém svitu
navždy, navždy pohřbil Sulamitu,
že se mu ni ve snu nezamihne
její smutná, zavržená tvář...
nikoli — ten los mne nezastihne —
vzhůru dýko! zmař mu nebe, zmař!

Zableskla se dýka — Jitka klesla.
Sulamit se řítí z jeskyně.
Mezi kmeny čirá noc se snesla
a háj dřímá v hlubé tišině.

Zpěv šestý.

Temnou nocí zloba letí kvačná;
koles obrovských se valí tíž,
temnou nocí temnější co mračna
vozy Táborů se nesou blíž,
a v nich zvučí zbraně, pavezy,
svistí bič a zvoní řetězy.

Před ostrovem Adamitů již
v černé chlumy, v nedobytné hrady
sbírají se vozů těsné řady.

Ohně vyšlehly. Jich světlem rudí
zjevili se branci zákona;
kalichy jim září s pavez, hrudí.
V čela padá vlasů záclona;
viděti tu tváře opálené,
rameno a plece rozhalené,
bílou plenu v ženské vrkoči,
vousy pusté, svislá obočí,
pod nimiž se hněvné, žhoucí zraky
upírají v hustých větví mraky.

Vysoko tam oheň plápolá.
Při cimbálu v divém, chlípném reji
nazí muži, nahé ženy chvějí
jako příšery se do kola.

Aj! tu Bořek hněvnou vzkypěl řečí,
ruku schýliv k obrovskému meči:
„Pohleďte, jak tamo zhovadilí
kolem ohně víří Naháči,
nabobtnalí kalem, hříchem zpilí
v ohavném se tísní chomáči!
Sodoma-li, Gomora-li zřela
chlípnosti tak bujná skupení? —
Obloha své hvězdy pozastřela
a kol háje rdí se lupení.
Žluč mi kypí, meč se z pochvy dere,
nesnesu již toho pohledu!
ještě dnes ať do nich palcát pere,
v ďábelskou tu zahrá besedu!
Nedopustím, aby o noc déle
hanobili této země klín,
po níž záře svatosti se stele,
nad níž Husův zachvívá se stín!
Vzhůru na ně! pochutnejte mlaty!
Bijte, hubte je co lítou zvěř!
Zítra již klín české země svatý
nesprzňuj ni stínem svým ta zběř!“

V háje stíny, přes nehlubou řeku
houfy Táborů se řítily,
však již naproti nim v zášti, vzteku
Adamitů zraky svítily.

Příšerné jak stíny mezi duby
sbírají se nahé postavy
mužu, žen — kyj hrbolatý, hrubý,
větev, kámen vznesše nad hlavy.
Rozzuřil se boj, boj strašný, děsný
v čiré temnotě. To zvuků směs
bouřlivá; tam výkřik táhlý, plesný,
onde chechtot, zaúpění kdes,
tětiv svištění a sykot střel,
větví praskot, třesky kyjů, mlatů,
štítů zvonění a přílbic, plátu,
temný lomoz padajících těl...

Jitřní slunce lesky metá zlaté
v čelo Mojžíšovo, hrdě vzpjaté.
O kyj opírá se, za podnoží
noha jeho sobě zvolila
bratra Bořka, vůdce čety boží,
do prachu jejž ruka skolila.
A kol trupy Táboritů bledé
spočívají v lesním kořání,
a tam v dáli po rovině šedé
spousta vozů temných uhání.

Hýří vítězové. Na bojišti
víří děvy v bujném poskoku,
vlas jich polétá, jich oči blýští,
a šat slední klesá od boků.
Po trupech, jež rozestlány různo
sklenné oči vytřešťují hrůzno,
v prsou, skráních rány hlubé jeví,
míhají se bílé nohy děví.

Z víru toho nízký, zavalitý
před Mojžíšem Kain se vynořil,
jeho zrak co z pochvy vydobytý
meč se zableskl, ret hovořil:

„Oj, my všichni chrabře, do únavy
válčili jsme dnes; než jedné hlavy
nedotkl se naší půtky ruch:
Adam lepší vyvolil si stránku,
přikloniv se k bělu teplých spánků
lichotami plnil dívčí sluch.
V náručí tam papeženky zlatém
spočívaje, oko slastí mhouře,
naslouchal, jak mlat se sráží s mlatem,
jako z teplé jizby hlasům bouře!
Poslyš, Mojžíši! již vyrvi jej
z loktů třpytných andělské té krásky,
nech i my jí pohladíme vlásky,
zulíbáme bledý obličej!“

Adamité.

Dobře díš! Zde nový půvab kyne
plesu našemu — buď naše již!
Z lící zardělých a řasy stinné
stud jí vylíbáme, smutku tíž.

Samson.

Popřejte jí, by se zotavila
po nedávné ráně!

Henoch.

Až jí líce
růží zkvetou, potěší vás více.
Chorá, smutná vás by nebavila!

Adamité.

Nikoli! té mdloby, slzy vděk
kouzlem novým zvýší požitek!
Vyveď ji!

Mojžíš.

Nuž vaší děva buď!
K hrudi něžné první vášně příboj,
vděků nedotknutých sladký výboj
osvěž bojem unavenou hruď!

Zajásala tlupa. Převesele
k jeskyni se zdvihla — Mojžíš v čele.

Slunce ranní v otvor jeskyně
záři vylévá. Tam Adam sedě,
povyhaslým okem před se hledě
jatou kněžku chová na klíně.
Něžné tílko její obestýlá
drahé látky zlaté lupení,
květy smaragdové; ručka bílá
ze zlatého visí třepení.
V líci na zad kleslé, mramorové
prostírá se hlubý stín a klid,

perly jeví porozsmeklí rtové,
víčko polovpadlé siný kmit.
A hle! pod vlnou té hrudi cudné
krve potokem háv zlatý rudne —

Zarazil se Mojžíš — tlupa celá;
kyj upouští Samsonova pěst;
vázne noha jak by zkamenělá,
rtové šepotají: „Mrtva jest!“

Adam.

Ano mrtva jest! Ty krásné líce
neoživí láska, hrozba, lest,
smrti jestřáb nevrátí vám více
holubici čistou — mrtva jest!
Mojžíši, — tu leží na mém lůně
božství tvého květ aj! uvadlý —
kam se děla nebeská ta vůně,
kde pel života, duch jeho dlí?
Ulétl-liž anděl do hvězdiček,
či se tamo za oblaka skryl,
který vyzíral z těch jemných víček
a rty těmi sladce ševelil?
který hvězdou na čelence svojí
ozářil mé duše hlubou noc,
a ve trapném pochybností boji
přilétl mi s hůry na pomoc?
Pohleďte! ti rtové mrtví, bledí
zachvěli se němou odpovědí:
věř, ó věř, že krátký lásky sen
za hrobem ti bude vyplněn,
že ten zábřesk nesmírného blaha,

co ti vysvitnul z mé zřenice,
k němuž vzlétla veškerá tvá snaha,
věčného byl štěstí dennice!
Věřím ti, ty těšitelko vlídná,
ssaju rtů tvých sladké rozpravy
a ten polibek má ústa bídná
očistí jak uhel řeřavý.
Není více Adama, řku vám,
ve prach nauku vaši povrhám!
Ovlékejte krátkou žití šňůru
falešnými těmi korály
nízkých požitků — já letím vzhůru
tam, kde věčné znějí chorály.
Pohřižte se v blátivou tu kůru,
vmudrujte se celí v zemský prach,
v něm si libujte — mne vzhůru, vzhůru
křídel obrovských unáší vzmach.
Co mi život ten, jenž plný sporu,
bojiště, kde křivda vítězí,
krajina ta chudá bez obzoru,
nad níž duch se zmítá v bezmezí?
Žijte dále po svém: pijte, jezte,
vtiskejte si s květem bodláčí
v prsa chtivá rozkoše — však vězte,
mně ten bídný život nestačí.
V něm-li vše a za ním nicu bezdna,
člověka pak nedůstojným jest,
lží pak drzou mluva nebes hvězdná
i ta v duši psaná tajná zvěst.
Co mně svět, kdy splnění v něm není
horoucích mých tužeb, krásných snění?
Však mně víra blahým údělem,
nesoucí mne z prachu v jasnou výši
v neskonalé krásy, dobra říši,

za uletlým tímto andělem.
Není více Adama, řku vám,
ve prach vaši nauku povrhám!

Vytýčil se Mojžíš — zmije siná
po čele mu jedem naběhla,
bouřlivá pak brvy, líce tmina
z očí, ze rtů bleskem vyšlehla:

„Zahyň, odpadlíku pravdy, světla,
zbabělče, jenž's klesl v pekla moc,
zaleť tam, kam světice tvá vzlétla,
v nicu říši, bezehvězdnou noc!
Upalme jej! Nech ta jeho duše
na plamenném oři za ní kluše!"

Zjev tu divý, pestrým vlaje cárem,
tlupou prolétl co blesku svit:
na smrt bledá, s děsným v oku žárem
před Mojžíšem stojí Sulamit:

„Postůj!" — volá — „vynes ortel druhý!
Také já ti vrhám pod nohy
šílený ten cimbál, květy, stuhy,
služby mé plat bídný, nemnohý!
Kéž bych mohla rovně se rtů, tváří
políbení vaše strhati,
a z té hanby v nevinnosti záři
z děsného jak snění povstati!
Marná slova — nepovstanu více!
nevrátí, co urval, nikdo z vás,
úsměv blaha do pochmurné líce,
studu kouzlo do nestoudných řas.

Smějte se! aj, duše nevěstčiny
prut se dotkl lásky čarovný,
a jak motýly tam se květiny
vztřepal čarokrásné blaha sny.
Ty tam jsou! — Mé touhy s nimi hynou,
zhnusil se mi dávno vlastní zor,
nechci mřít jak jiskra nad bařinou,
doplanout chci jako meteór!“

Mojžíš.

Hoj! buď splněno to zbožné přání,
s Adamem dva vzlétnou andělé.
Ha, již stroj se, Kaine, bez meškání!
Budeš družbou svatby veselé.

Dub se týčí, bleskem porozrytý,
v předu ostrova jak háje pán;
k němu Adam vedle Sulamity
Kainovou byl rukou připoután,
a již ku hranici z jeho dlaní
pochodeň se smrtonosná sklání.

Adam.

Zapal, Kaine! Chutě měj se k dílu!
Však i tvá hraň brzy zahoří.
Snad již zítra slavnou za mohylu
celý háj vám zažhou Táboři.

Mojžíš.

Zadrž, Kaine! Vím, že záhy vrátí
Táboři se ku své porážce;

nuž ať prorok falešný se klátí
do té doby tuto na vážce!
Pak ať teprv na plamenném loži
objímá svou krásnou nevěstu,
a svou smrtí zbité chase boží
vesele ať svítí na cestu!

Zpěv sedmý.

V háje stíny z palčivého vedra
uchýlil se Adamitů sbor;
obnaživše smědá prsa, bedra
sesedli se v líný rozhovor.
Uprostřed nich Mojžíš sedí něm;
s úsměvem se Ada k němu vine,
se zábleskem touhy v řase stinné
objímá jej bílým ramenem;
avšak po velebném jeho čele
duma vážná, hluboká se stele.

Onde v stínu ružového keře
Jubal v loktech dívku chovaje,
ztápěje jí prsty do kadeře
usmívá se, ticho zpívaje:

Směj se, dívko! — úsměv jarý
sluší krásným děvy rtům,
jako motýl sinokřídlý
pestrým háje kalichům.

Se mnou směj se, dívko milá,
mravenci, jenž vleče tu
výdělek svůj — lesklé mouše,
jež tam bzučí v přeletu;

Mojžíši, jenž tamo dumá
o svém božském úkolu,
Adě, jež se k němu tulí
v mocném lásky plápolu;

Henochu, jenž sivou bradu
probírá si v oblibě,
moudrost nevystihlou chová
v každém čela záhybě.

Samsonu, jenž tamo strmí
v čiré ohromnosti své,
Kainovi, co ve zlé dumě
ryšavé si vousy rve.

Směj se světa velehroudě,
na níž člověk drobný lpí,
praduchu, jenž nad ní kdesi
v mlze neprůzračné spí.

Směj se mně, jenž tobě praví:
rolničky že hravý chřest
ku kratičké žití sloce
nápěv nejkrásnější jest.

První Adamita.

Oj, ký smělec tamo přichází
dubů stínem?

Druhý Adamita.

Vychloubá se skráně
hrdým povznešením, že jej Páně
nevidomý anděl provází.

První Adamita.

Přímo k nám si kráčí vážně, směle —
ve lví jámu krokem Daniele!
Oko plane — bledost tváří, čela,
zvyšuje se vlasu, vousů tmou —
kolem pyšně strmícího těla
černé řízy záhyby se dmou.
V taláru tom na široké hrudi
kalich velký, vyšitý se rudí,
kalich zlatý v ruce plápolá.

Druhý Adamita.

Táboritů kněz! Slov božských kuši
namíří v ty naše hříšné uši,
zšíliv pobožností. Zbrojte duši,
bleskům zákona nech odolá!

Husitský kněz.

Chaso Bálova, tvé konec slávě,
dovršila's míru strašných vin,
Jehova ti bleskem po mrakavě
„Mene, tekel" — píše — „ufarsin!"

Zákon boží šlapala jsi nohou,
plila's na kříž, jímž tě zvýšil Syn —
Hospodin teď hromem pod oblohou
„Mene, tekel" — volá — „ufarsin!"

Obraz boží zohavila's v sobě,
zotvírala's hříchu tisíc bran,
v těla svého obíleném hrobě
upravila's Beliálu stan!

Sprznila jsi krásnou českou zemi
mučenníků krví zbrocenou,
vyvýšenou bohem nad zeměmi,
mistra Jana krokem svěcenou.

Manželství jsi svatou strhla pásku,
otrávila lidstva kolébku,
ctnost a pravdu, právo, čistou lásku
povrhla jsi v pustém úšklebku!

Kalem zpitá, rozbujnělá v hříše,
hrstka rmutu jsouc a dým a puch
v satanské jsi zařičela pýše
do prostory světů: Kde tvůj bůh?

Slyšíš? slyšíš? V rachotu tam hromu,
v jeku vichřice zní v šírý lán,
ve stověkých dubů děsném lomu:
„Já tvůj Bůh, já strašné pomsty pán!"

Kaj se v prachu, skuhrej: slitování!
nadešla ti soudu hodina,
již tam bouří po zatmělé pláni
bratr Žižka, boží hrdina.

Již vůz rachotí a komoň supá,
zvučí cep a píseň pomsty zní:
z vilné mrákoty tě, chaso tupá,
zbudí houfnic chorál pohřební.

Oj vy ztřeštěnci, jenž sílu boží
cítili jste v sobě, smrti vzdor,
brzičko tu vaši slávu boží
malé děcko dlaně na prostor.

Oj vy nevěstky, vy marné, chlípné,
na rtu zahořkne vám hříchu slad,
brzy místo smíchu pozasípne
z dásně bezzubé vám slizký had.

Havran již vám skráně obletuje!
Satan číhá, do bezdné by sluje
vmetal duše vaše. Gehenny
obklopí vás věčné plameny!

Mojžíš
(povaliv ho kyjem).

Vyřiď bohu svému nad hvězdami,
moudrými by posly mluvil s námi.

Ada
(vstupujíc na hruď zabitému).

Šlapu ten kalich trpkosti,
šlapu ten kalich rudý,
šlapu s ním víru pochmurnou,
odvěké lidstva trudy.

Nový zákon písmem růží
  v kadeře mi psán,
nový zákon na mých ňadrech
  sněhem rozestlán,

ze skloněné brvy kmitá
  jeho božská zář,
jeho přikázání vryta
  důlky v lepou tvář.

Zákon to věčné rozkoše,
kněžky my jeho ladné,
v čele nám kvítí Edenu
na věky neuvadne!

Jubal
(zdvihaje kalich knězem upuštěný).

Vznáším tu hněvu nádobu,
vznáším ten kalich žluči,
nechať se růžím zasnoubí,
veselí nech se učí.

V rozložitých dubů stínu
  ruče kolem choď,
v líce červeň, v oko blesky
  a smích na rty voď.

Hlásej, kazateli švarný,
  celý svět že dým,
z něhož velký šašek čouhá
  nosem řeřavým.

Rolnička, pravý božství znak,
s čela mi jasně zvoní —
na dlani číše, na rtu pak
úsměv mi věčný tróní.

V dálce hřímá; obzor temno halí.
Po pláni vůz těžký za vozem
obrovskými kolesy se valí
s divou písní, zbraní hlomozem.
Chvátáť Žižka, by se pomstil slavně
za neslavnou svého Bořka smrt,
saň by hříchu vzpychlou přeohavně
mocnou pěstí rozbil na padrť.
Přichvátal a k útoku již velí
houfům seřaděným záz a záz
na břeh ostrova, kde svými těly
živou staví Adamité hráz. — —

Na vysokém voze slepá, suchá
Táborka se choulí; nad čelem
sněhobílý vlas jí vítr cuchá;
v obličeji žlutém, zvraštělém,
jako slunce lesa nad kořeny
zápal kmitá rysem uvadlým,
hustá obočí jak chumle pěny
sklánějí se k víčkům zapadlým.

Její ruka žlutá, kostrbatá
uklání se do měkkého zlata
volných kadeří, jež husto předou
visuté své, jasné prstence
nad štíhlého chlapce lící snědou,
okrášlenou dechem ruměnce.

Na kolenou jeho bible jeví
palců sledy na pokraji blan
při místech, kde Izraele hněvy
potíraly mečem Kanaan...

Rci, můj hochu — stařena se táže —
teče-li již neznabohů krev?
zdaž jim okazují našich páže
Hospodinův neúkrotný hněv?

Hoch.

Za řekou tam na zvýšeném břehu
naháčů se tlupa šeredných
stísnila. Tam v slunce planou žehu
muži brunatní, žen nezbedných
bělají se těla. Líce, zory
vyrážejí pohrdání, vzdory,
s potupnými posunky a křiky
vyčkávají naše bouřné šiky;
ba, své štíty na zad v háje mech
odvrhují — jako na posměch.
Uprostřed nich jako hejtman ční
velký muž; tisíce vlnek zlatých
kolem jeho skrání hrdě vzpjatých
bleskotá se v záři sluneční.
Kolem rtů mu bujný úsměv hraje,
klidně vznáší osloněnou líc,
o kyj skloněný dlaň opíraje
pohrdavě našim hledí vstříc.
K němu žena mladistvá se tulí,
za plášť majíc husto rozplynulý
jasný vlas; pleť údů sněhobílá

probírá se rouchem strakatým,
jež jí vlajíc boky obestýlá.
Nahá její prsa; kulatým
obličejem smích jí zachvívá,
posunky hněv našich vyzývá.

Táboritka.

Smrť té kubeně! Již sáhni k luku —
požehnám já šípu na cestu —
frčí tětiva, ó krásný zvuku,
zasnub ďáblu čistou nevěstu!

Hoch.

Trefil jsem! šíp smrtný zarazil
pod nahým se ňádrem ve hruď právě,
zatřásl jí od paty až k hlavě,
na tváři jí úsměv pomrazil.
Kolísá se — padá — její ruce
chytají se za širokou řasu
šatu mužova i jeho pasu,
oči k němu vznášejí se v muce — —

Táboritka.

Utužil bůh mladý dětský sval,
ohavnost by mrzkou potrestal!

Ada
(klesajíc).

Běda, Mojžíši! smrt sahá na mne —
šíp mi plní žárem útrobu —

umírám — což učení tvé klamné! —
nedej klesnouti mi do hrobu!
Ach, mně vším ta čarokrásná země,
celičké mé srdce na ní lpí,
tisíc žádostí se hýbá ve mně,
tisíce jich v duši mladé spí.
Má-liž duše ta, co v žití jaru
ke slunci svá vznáší poupata,
obětí se státi nicu, zmaru,
pověčným být mrazem objata?
Vždyť já pro tebe se boha zřekla,
pohrdla vším kněžským učením;
uvěřím-li teď — tož jenom pekla
věčným obklopím se mučením!
Ba i nebe jejich, v němžto nezní
polibek ni píseň veselá,
ctnost kde ledová své sluhy vězní
na věky, mně hnusno docela!
Pomoz, Mojžíši! dech smrti ledný
ovívá mne, svět se vůkol tmí,
zadrž milenku svou nad bezedny,
ramenem ji silným obejmi!
Oj, ty mlčíš? Chladně zíráš na mne
u tvých nohou mroucí — nuže věz:
slova tvá jen bubliny jsou klamné,
falešný's ty prorok, mamu kněz!
K srpu dorůstá jen žití setba —
však i tebe schvátí smrti sluj,
a pak, svůdče můj, má slední kletba
chladnoucí ti skráně obletuj!

(Umírá.)

Mojžíš.

Sláb jest ženy duch! Jej stejně zvrátí
cetka blýštivá i hrůzy nůž —
za myšlénkou velkou pevně státi,
při ní setrvat zná pouze muž.
Sláb jest ženy duch! kdy bouře změť
obklíčí jej, chabě vzdá se vesla. —
Hle tu nedůvěrou v sebe klesla
žena nejkrasší co zpráhlá sněť.
Již-tě vidím, že muž' muži jen
pravdy praporec být uhájen!
Plémě titěrné, jež hrůze v oči
patřiti se bojí, ustup již!
Zemský květ si rovnej ve vrkoči,
božství diadem ti drtná tíž!
Jím vy muži opněte svá čela,
jež by nával světu nesklonil,
od nich odrazil se, jak ta střela,
jejíž hrot mi o pás zazvonil!
Dolů šate! O ta prsa nahá
stejně vrahů rozbije se snaha!

Slepá Táboritka.

Rci, kam boj se schýlil?

Hoch.

Již se bijí
bratři s Naháči. Ti jako ďasi
mlátí v naše palicemi, kyji,
nejvíce jich hejtman zlatovlasý.

Táboritka.

Na novo, mé hoše, chop se luku!
Nechať zhyne původ mrzkých vin;
modlitba má posilní ti ruku,
požehná tvé střele Hospodin!

Mojžíš.

Ha, co to? Zkud červený ty moku? —
bolestné tu cítím uštknutí —
hle! to šíp se zarazil mi v boku.
Morana kol šustla perutí...

Adamité
(padajíce kolem něho).

Jako klasy smrt nás kosí bledá,
umíráme všichni, všichni — běda!
Již i Mojžíšova rdí se hruď.
Kde ten život věčný, o němž's kázal —?
teď i tobě kostlivec již svázal
jazyk mamu plný — proklet buď!

Mojžíš
(vztyčuje se):

Nikoli! to lehký mráček jen
přelétl mi čelo. Ven již, ven,
štiplavá ty moucho z kůže zdravé!
Létadlo ty bídné, pelichavé,

tebou že by mohl hošíka
slabý palec, zahrávaje kuší,
zahubiti hrdou lidskou duši,
jejíž křídlo hvězd se dotýká?
Kdo mne porazí? Či onen kdosi,
jenž prý tamo hromem hovoří?
Nebojím se věru jeho kosy —
jemu slaboch ať se pokoří.
Duch-li on, i mou duch týčí skráň —
vůle, myšlénka nám stejná zbraň.
Zmaru kladivo ať všechny zdrtí,
nicotu nech pozře nicota:
já tu zůstanu a v moři smrti
obstojím jak ostrov života!

Henoch.

Divadlo to velkolepé! Zdá se,
příroda jak spolu s člověkem
zjeviti by chtěla v hrozné kráse
smrti triumf v boji odvěkém.
Hle, tam letí zhouba mnohohlavá
nad přívalem koles drtícím,
nad nimi pak spousta mraků tmavá
hromem straší, bleskem smrtícím.
Ještě slunka svatovínek zlatý
s adamitských neztratil se skrání,
pozdvižené kameny a mlaty
ovíjí — ach, nadarmo se brání!
Hle, již Táborů se příboj děsný
vepřel do slabé té hráze. Zbroje
setkaly se; zápas divý, těsný
v chomáč úžasný dva serval voje.

Hlav tu vlnění, těl šerá tíseň,
paží rozmachy, blesk očí zlých,
střely kmitavé, vlající tříseň,
srážení se štítů velikých,
koňských nozder dým a hřívy vlání,
cepů tepot, mrtvol upadání...

Setmělo se teď; již bouře kněžka
vmísila se lidských do sporů,
nad vojem se mračna valí těžká,
vichřice se choulí v praporu,
nad bojištěm zápasící tlupy
do chomáčů příšerných se kupí,
časem ozařuje blesku jas
hromady ty do sebe se troucí,
rány strašné, obličeje mroucí,
vymrštěné za třpytivý pas
tělo Tábora, jejž s hůry v řeku
Adamita vrhá v lítém vzteku — —
Hromu zvučí rachot, vichru jek,
lomoz vozů, zbraní, sykot střel,
zpěvy válečné, žen divý skřek,
koňstva ržání, hukot velkých děl,
vůdců povely a boje vřava,
radosti a vzteku bouře pravá,
vzúpění, až kosti proniká —
velkolepá smrti muzika!

Chvěješ se, ha! chvěješ, třtino chabá,
jež si říká „zeměkruhu pán!“
čistý's pán to: dechem svého raba
tetelíš se, strachem osedlán.
Tento hřmot, jenž div tě neohluší,
v bouři všehomíra — bzukot muší!

Jak bys obstál tam, kde do světů
perlíkem svým věčný kovář buší,
v ohnivém že srší rozletu
do prostory jisker myriádou,
ba, jak, slabochu ty, obstál bys
onou živlů velkolepou vádou,
z níž se rodil této země rys,
ve vod, ohně potýkavém ruchu —
sláb ach! sláb jsi, bídný lidský duchu!
Jako krůpěj v okeánu bezdném,
písek jeden v poušti bez obzoru,
tak se ztrácí v nekonečnu hvězdném,
ve světů těch nesčíslném sboru
tato koule drobná, mizivá,
jež se v posměch světem nazývá,
s titěrných těch postav hemžením,
jež se nad ní — málo stébla výše —
vypínají ve pitvorné pýše,
zovouce se prvním stvořením,
kteréž hlavu — o píď vyšší nohy —
obtíživše cetkou ze zlata,
na bohy si hrají, polobohy,
na papeže, krále, knížata,
ve mravenčích kopkách semo tam
pospíchají k lichým robotám,
se zbožím se pachtí, o ně rvou se —
velikých pak dějů tvůrci zvou se!
Co duch lidský? lichá bublina,
v níž se světa obraz pozaskvěje
a již vánek v niveč rozevěje.
Zmate-li se žilka jediná
v mozku tom — již konec ducha slávy!
Ba, vzlet jeho na tom závisí,
den-li jasný, žaludek-li tráví.

*

V chudičké je zaklet obrysy,
darmo v důl i výš se vzpíná, vine,
z tísnivých se mezí nevyšine.
Jeho myšlénka jen hroudou páchne,
nikdy výš svých křídel nerozmáchne!
I to nejvyšší, co sobě tvoří,
nač se vydal celý, celičký,
co všech ctností diademem šňoří,
že až sám své smyšlénce se koří,
i bůh jeho — jaktě maličký!
Jaktě maličký ten stařec velký,
z jehož roucha siných záhybů
světy lítají jak zlaté včelky
v jeho rozkoš, v jeho zálibu;
marnivý co tyran vznáší hlavu
ve křídlatých pochlebníků davu,
raduje se vlastní výsotě
a svých tvorů bídě, nicotě,
namučiv se lidí v životě
po mléčné je v nebe vodí stezce —
plamenem své protivníky tresce...

Hle! již konec Adamitské slávě:
již se Mojžíš raněn potácí
a jak vlna po skáceném stavě
Táborů již řada burácí
rozdrceným šikem nepřátel
přes hromady mrtvých, živých těl.
Všechno ženou smrti do náruče —
jejich Bůh jim v buben hromu tluče.
Nuže, Henochu! již naposled
zamudroval's sobě — po všem veta!
Nelítostný palcát s toho světa
smete rázem bytosti tvé sled.

Zhasnu, zmizím — jak by nebylo
nikdy se mé čelo zdobilo
myšlénky tu skvostem — poklesnu
do věčného spánku beze snů.
Nu, co škodí! Jsem již zemdlen, věru.
Užil jsem té země do syta;
co mne zdrží? — Bílou na kučeru
málo květů život poskytá,
hrobem pak má touha přestává.
Zahynu. Jen lebka bělavá
po mně zůstane — tať stejně prázdná
závěť mudrce i závěť blázna —
myšlénku dnes, zítra červa schrání.
Odkopne ji pravnuk v pohrdání,
o kámen že temně zazvoní —
a v ni slzu květ jen uroní!

Vůdce čety Táborské.

Bijte napořád, ať vzhůru kouří
v oběť libou neznabohů krev
Pánu zástupů, jenž tamo v bouři
hromem, bleskem zvěstuje svůj hněv!
Hle! tam stařec usadil se v důle,
vlají větrem jeho šediny;
zajměte jej! — z Žižkovy on vůle
ušetřen buď smrtí jediný,
by se vyzpovídal v ucho jeho
ze strašného bludu, hříchu svého.

Henoch.

Zvěst má bude vám co větví šumy —
pravnuk váš jí teprv porozumí!

V dutých ňadrech obrovského stromu
naslouchaje zvukům bitky, hromu
přitoulí se k sobě dítek pár;
časem jejich tílka něžná, bílá,
vzájemně jež ručka obestýlá,
ozařuje náhlý blesku žár.

Lilita.

Rachotem kraj duní hromovým,
ohromného jak by kola vozu
valíce se strašném ve hlomozu
otřásala půdou, stromovím.
Burácení, div nás neohluší!
Ráz a ráz — již zacpat musím uši.

Jiřík.

Blesk se s bleskem v temnu potkává,
časem nebe v ohni zaplává,
tmy teď závojem si skráně sepne,
a zas blesk — div člověk neoslepne!
Hrozná bude noc! — Kéž skončen boj,
v Samsonově bych se schoulil klíně,
v jeho ňadrech, v jeho vousů stíně
opouští mne bázeň, nepokoj.

(Volání v háji:)

Lilito! Lilito!

Lilita.

Běda, Kainův hlas! Ach, nemám síly
k útěku... sem stul se tiše, tíš',
veta po mně, hlásek vyzradí-li,
blesku náhlý zážeh naši skrýš!

Kain.

Již tě držím, holubičko má!
vzdej se, netřepetej křídloma!
Mech nám bude měkkou poduškou,
staneš se mou sladkou ženuškou!

Samson
(vynořiv se z temnoty).

Kam ji unášíš?

Kain.

Kam život kyne;
nech, kdo chce, si v Edenu tom zhyne,
já se spasím do zatmělých plání — —

Samson.

Líp jí smrt, než tvoje objímání!
(Poráží jej kyjem.)

Dítky.

Vezmi s sebou nás!

A Samson zdvihl
dítky v náruč, ku břehu se vrátil.
Blesk se rudý po obloze mihl,
postavu svým světlem obechvátil
obrovskou, jež silným ramenem
povznáší dvě dítky bílé, něžné,
jejichž hlavinky co zvonky sněžné
k sobě sklání láska nevinná.
Proti nim se čeří, vypíná
vlna boje děsném ve příboji
a v ní Samson s něžným břemenem
navždy pohřbil strašnou sílu svoji.

Mojžíš.

Smrt se v oko, smrt mi v ucho dere:
kol do kola mrtvol kůpy šeré,
vrahů skřeky, mroucích slabý ston.
Ve příšerných postavách se plíží
vůkol temnem rozestřeným skon,
zbraní mávaje se ke mně blíží.
Již svým štítem černým temnota
jediná mne chrání. Ba již v boku
smrt se uhostila — v líném toku
uniká mi vlna života.
Ztuhlý sval mi službu vypovídá,
mysl chabne, prchá krásný sen,
lidstva celá skličuje mne bída,

umírám — ach! Mojžíš přemožen.
Kým, ha! kým? Zda mrtvým železem,
tětivou, již napjal klučík hravý. —
Nikoli! vždyť rozum jasně praví:
duch že jenom ducha vítězem.
Mocnější jen vůle vůli zlomí!
Nuž, kdo vraždí mne?

(Zahřmění.)

Ha, svými hromy
odpovídáš, arcivrahu tam,
mečů svých mi okazuješ plam!
Ba, ty jsi! — již poznávám to jasně,
učení mé bylo sebeklam —
škoda, škoda vznešené té básně!
Viděl jsem, že hmota malátná
bez ducha by byla neplatná,
prosta významu a bez účele;
však já srdce její citlivé
ve svém ňádru hledal, ve svém čele
všehomíra dumy zářivé.
Poznávám, že kdesi nade mnou
mlhou neprůzračnou, tajemnou
bytost mocnější se vynáší,
která velí veškerenstva ruchu,
otroky si chová — volných duchů
v ohromné své říši nesnáší!

(Táhlý rachot hromu.)

Nech si tyran v bubny svoje buší —
poslední mi slovo nepřehluší!
Přemohl's mne! Však mi vůle dosud
hýbá rtoma, bych ti díky své

ve tvář vmetal za truchlivý osud,
k němuž stvořily mne ruce tvé.
Což ta říše tvoje nesmírná
nežli velká duchů mučírna,
v níž je trýzníš tisícerou mukou,
rojem záhad trapných, úporných,
v níž si křídla do krvava tlukou
o pruty svých klecí nezborných,
až pak náhle nicu do padrti
nelítostná tvoje pěst je drtí.

(Umírá.)

Táboři
(s pochodněmi, vedouce Henocha):

Oj, co tamo na dubu se bělá?
Nastojte! — dvě živá lidská těla.
Jinoch, děvice! — Jim v úpatí
dříví v chytlavém se kupí věnci —
kdož jsou Naháčů ti odsouzenci?

Henoch.

Husité to námi zajatí.

Adam.

Děkuju ti za přátelskou snahu,
dobrý Henochu! však marná jest:

nekoupím si na věčnosti práhu
žití bídu za nehodnou lest!
Jitka hvězdovým již kyne věncem.
Slyšte, muži: nejsem papežencem,
Adamníkem ani Husitou.

Táboři.

Divná řeč! — Nuž pověz, čím jsi tedy?
Jaká víra tvá?

Adam.

Oj, vznáším hledy
ve tvář prabytosti zavitou.
Jak ji nazovu, v niž moje víra,
onu bytost světem vanoucí,
nevystíhlou duši všehomíra,
velemoře světla planoucí?
Kterak nazovu tu bytost tajnou,
jejíž lůno jediný jest kout,
v němž duch lidský světa změřiv krajnou
šíř i výš — můž' umdlen spočinout?
Jížto vše, co tuší, čeho strádá,
do útroby všeobsáhlé vkládá,
jejíž rysy bleskem obepřádá
svrchované krásy, veleby;
jížto za pás hvězdný zavěšuje
záhad klíč, jež v zemi, na nebi
po staletí marně rozřešuje;
v nížto hledá všeho bytí důvod,
duchů vzchodiště i světa původ.

Která se své výše od věků
sestupuje v srdce člověku,
jevila se mu a denně jeví:
světem jdoucím siné po dáli
jako slzou, po tváři co děví
do bílých se ňader kutálí,
statným hrdinou i děckem něžným,
drobným kvítkem, velikánem sněžným;
která k němu věčně hovoří
vánkem háje, bouří na moři,
zpěvem volnosti i strunou zlatou
loutny milostné i harfou svatou,
vichřicí, bubláním potoka,
nadšenými ústy proroka;
jež i z toho jiskrou vyzírá
očí chmurných, kdo ji popírá,
nad prostor se pnoucí, vlnu času —
všeobsáhlý, neobsáhlý duch,
před nímž člověk v obdivu a žasu
na kolenou zahlaholil: Bůh!
Ano, bohem zvu jej mluvou dědů;
však jej netkám dědů do šatu:
není Jehova to hrozných hledů,
trojice ni divná dogmatu;
bůh to dobrý, čiré lásky moře,
snů mých nejkrásnějších jasný král,
v jehož říši nerodí se hoře,
jehož ruka nerosévá žal.
Jenž i tu, kde smrti strojí muky, —
ptáče hubí, sklání liliji,
o světy kdy světy rozbíjí,
všechno v konec řídí blahostný,
zdánlivé ty žití nesouzvuky
spojí v souzvuk věčný radostný!

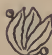
V ů d c e t l u p y.

Muž ten boha každým dechem tupí,
Adamitů horší bludař jest,
přichystána hranice se kupí —
plamenný nech zastihne jej trest!

A d a m.

Vzhůru šlehej, jazyku ty žhavý,
vzhůru, kouři dusivý, se chvěj!
Z plamenů i dýmu libě smavý
andělský mne vábí obličej,
vznáším se, prach zemský s nohou střásám,
a vstříc blahu pověčnému jásám!

S u l a m i t
(umírajíc sklání hlavu v jeho ňadra).

OBSAH: